

Nr 248.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående överenskom-
melser med arméns och marinens familjepensions-
kassor samt tullstatens enskilda pensionsinrättning
om övertagande av dessa pensionsanstalters rörelse;
given Stockholms slott den 26 februari 1937.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av stats-
rådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla
de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departements-
chefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans
Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å
Stockholms slott den 26 februari 1937.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG,
SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med chefen för försvarsdepartementet anför
departementschefen, statsrådet Wigforss:

Allmänna familjepensionsreglementet den 16 oktober 1936 (nr 542) är
avsett att äga tillämpning å alla befattningshavare, för vilka civila eller mi-
litära tjänstepensionsreglementet gäller. Enligt särskild bestämmelse i reg-
lementet skola emellertid genom beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen eller
av Kungl. Maj:t efter riksdagens bemyndigande bestämmas tidpunkten för

reglementets ikraftträdande för olika förvaltningsområden och fastställas de avvikelser från reglementets bestämmelser, som därvid finnas påkallade beträffande befattningshavare, vilka före ikraftträdandet ägt familjepensionsrätt på grund av sin statstjänst, samt beträffande de fall, då avgång från befattningen skett före ikraftträdandet.

Berörda bestämmelse ansluter sig till 1934 års familjepensionsutrednings förslag, att reglementet skulle vinna tillämpning successivt för de skilda förvaltningsområdena, allteftersom uppgörelse träffades om statens övertagande av den kassa, som nu ombesörjde de vid respektive förvaltningsområde anställda manliga ordinarie befattningshavarnas familjepensionering.

Genom proposition nr 245 till föregående års riksdag framlades för riksdagen förslag till överenskommelse med fullmäktige för civilstatens änke- och pupillkassa samt fullmäktige för telegrafverkets änke- och pupillkassa angående statens övertagande av dessa kassor. I propositionen nr 258 framlades därefter förslag till överenskommelse jämväl med fullmäktige för statens järnvägars änke- och pupillkassa. Det förutsattes i propositionerna, att allmänna familjepensionsreglementet skulle träda i kraft den 1 juli 1937 för de förvaltningsområden, som berördes av överenskommelserna.

Sedan bankoutskottet i sitt utlåtande (1936: 75) över propositionerna förordat vissa jämkningar i förslagen till överenskommelser, anmälde riksdagen i skrivelse den 19 juni 1936 (nr 366), att riksdagen bemyndigat Kungl. Maj:t att träffa överenskommelser med fullmäktige för en var av berörda kassor i huvudsaklig överensstämmelse med vad i utskottets utlåtande anförts och att i enlighet med vad som föreslagits besluta om reglementets ikraftträdande.

Härefter hava slutgiltiga överenskommelser enligt det av riksdagen sålunda lämnade bemyndigandet träffats med fullmäktige för en var av ifrågavarande kassor. Överenskommelserna, vilka för statens räkning under-tecknats av mig jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande, hava dagtecknats, överenskommelsen rörande civilstatens änke- och pupillkassa den 19 november, överenskommelsen rörande telegrafverkets änke- och pupillkassa den 17 december samt överenskommelsen rörande statens järnvägars änke- och pupillkassa den 14 december, allt 1936.

1934 års familjepensionsutredning, som ingick de preliminära överenskommelserna rörande civilstatens, telegrafverkets samt statens järnvägars änke- och pupillkassor, har numera med skrivelse den 14 januari 1937 till Kungl. Maj:t överlämnat preliminära, den 19 och 30 december 1936 samt den 7 januari 1937 dagtecknade överenskommelser jämväl med delegerade för en var av arméns och marinens familjepensionskassor samt tullstatens enskilda pensionsinrättning. Överenskommelserna hava från utredningens sida ingåtts under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande samt från delegerades sida under förbehåll av godkännande, såvitt angår arméns och marinens familjepensionskassor, av kassornas fullmäktige och, beträffande tullstatens enskilda pensionsinrättning, av pensionsinrättningens delägare i vederbörlig ordning.

Sedan förutvarande byråchefen för lagärenden i finansdepartementet numera borgmästaren J. Laurin den 24 augusti 1936 erhållit begärt entledigande från uppdraget att vara ledamot av utredningen, varvid i hans ställe förordnats assessorn i Svea hovrätt S. L. Hammarskiöld, har utredningen bestått av generaldirektören och chefen för telegrafverket greve H. A. Hamilton, ordförande, samt chefen för försäkringsinspektionen filosofie doktorn O. A. Åkesson och Hammarskiöld. Byråchefen i försäkringsinspektionen filosofie doktorn Tim Jansson har jämlikt departementschefens förordnande biträtt utredningsmännen med verkställande av vissa försäkringstekniska undersökningar.

Då numera de tre senast ingångna preliminära överenskommelserna varit föremål för remiss, anhåller jag att få anmäla dessa frågor.

Kassornas nuvarande organisation m. m.

Arméns familjepensionskassa.

Såsom i propositionen nr 201 till 1936 års riksdag (s. 30) omnämnts, har den militära familjepensioneringen varit tämligen nära förbunden med de organ, som omhänderhaft de militära beställningshavarnas tjänstepensionering, nämligen arméns och flottans pensionskassor.

Med den år 1756 inrättade arméns pensionskassa har sålunda sedan gammalt varit förenad arméns änke- och pupillkassa, för vilken det första reglementet av Kungl. Maj:t fastställdes den 20 maj 1817. Till bildande av sistnämnda kassa, vilken i det följande benämnes arméns gamla änke- och pupillkassa, ålades samtliga delägare i arméns pensionskassa en »tillökningsavgift» av en procent å kassapensionen, motsvarande två procent av den blivande änkepensionen. Efter olika förslag till ombildning av kassan kom en dylik ombildning slutligen år 1883 till stånd, i det att beslut då fattades om kassans avveckling och om bildande av en ny kassa, arméns nya änke- och pupillkassa. Det för sistnämnda kassa senast gällande reglementet, som utfärdades den 30 december 1905, har trätt i kraft den 1 januari 1906. I det följande torde kassan för tiden före sistnämnda dag få betecknas såsom arméns nya änke- och pupillkassas äldre avdelning, varemot för tiden därefter beteckningen arméns nya änke- och pupillkassas yngre avdelning torde få användas. Kassans senaste reglemente ändrades i vissa delar genom kungörelse den 13 juli 1909 (nr 91).

Genom kungl. brev den 15 juni 1934 till direktionen över arméns pensionskassa — under vars förvaltning även änke- och pupillkassan då stod — hava därefter införts vissa ändrade grunder för familjepensioneringen, vilka som regel hava avseende jämväl å då befintliga delägare i kassans yngre avdelning samt i vissa fall gälla även för pensionsberättigade efter tidigare delägare.

I samband med upphörandet år 1935 av arméns pensionskassa har ar-

méns nya änke- och pupillkassa erhållit den ändrade benämningen *arméns familjepensionskassa*. Härvid hava också, genom två kungl. brev till arméns pensionskassa av den 15 juni 1935, nya bestämmelser utfärdats, avseende delägarskap i kassan samt kassans överstyrelse, direktion och tjänstemän m. m.

Arméns familjepensionskassa redovisas för närvarande i ett antal särskilda fonder. Två av dessa, pensionsfonden och delägarfonden, avse kassans egna förbindelser, varjämte en tredje fond, reservfonden, innefattar vissa av kassans övriga tillgångar.

Kassan har övertagit arméns gamla änke- och pupillkassas tillgångar och inkomster och har därför även till åliggande att ansvara för sistnämnda kassas alltjämt återstående förbindelser. Till fullgörande av detta åliggande, som vid utgången av räkenskapsåret 1935/1936 avsåg 32 pensionstagare, finnes avsatt en särskild fond, arméns gamla änke- och pupillkassas garantifond. Det åligger vidare kassan att handhava pensioneringen av dem, vilka äro berättigade till pension från ett före år 1884 å riksstaten uppfört anslag å 50,000 kronor »till pensionerande av militära ämbets- och tjänstemäns samt underofficerares med vederlikar i fattigdom efterlämnade änkor och barn», den s. k. allmänna militäränkepensionsstaten. Hithörande pensionsberättigade, vid utgången av räkenskapsåret 1935/1936 till antalet 85, utgöras av efterlevande till sådana personer, vilka ej blevo delägare i arméns nya änke- och pupillkassa och vilka vid sin död efterlämnat särskilt ringa kvarlåtenskap. Även för nu ifrågavarande pensioneringsändamål finnes hos arméns familjepensionskassa avsatt en särskild fond, allmänna militäränkepensionsstatens garantifond. I vissa fall kan pension åtnjutas från båda de sist omnämnda fonderna av samma person.

I 1905 års reglemente stadgas, att för delägare, som icke övergå till detta reglementes pensionsvillkor, vissa tidigare bestämmelser alltjämt skola gälla. Till fullgörande av dessa pensioneringsförbindelser finnas ytterligare fonder, arméns nya änke- och pupillkassas äldre avdelnings fonder, avsatta.

Enligt det ena av kungl. breven den 15 juni 1935 skall — förutom sådan befattningshavare eller f. d. befattningshavare, vilken vid utgången av juni månad 1935 var delägare i arméns nya änke- och pupillkassa — en var vara delägare i familjepensionskassan som efter nämnda tidpunkt tillträder beställning vid armén eller flygvapnet, vilken avses i 1 § 1 mom. a) militära tjänstepensionsreglementet, eller sålunda beställning, vid vilken utgår lön enligt löneplan i avlöningsreglementet den 20 maj 1927 (nr 170) för officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare på aktiv stat m. fl. vid försvarsväsendet. Den, som tillträder beställning vid flygvapnet, skall emellertid ej vara delägare, om han före sin anställning vid flygvapnet förvärvat delaktighet i flottans pensionskassa (marinens familjepensionskassa).

Delägare i arméns familjepensionskassa, vilken överflyttas till reservstat — varvid militära tjänstepensionsreglementet icke längre blir tillämpligt — eller som överförts till övergångsstat eller som avgår från tjänsten med rätt till ålderspension, bibehåller även därefter sin delaktighet i kassan. Även

vid avgång med förtidspension och i vissa fall vid avgång med invalid- eller sjukpension bibehålles delaktigheten. Slutligen bibehålles delaktigheten, om delägaren erhåller avsked från beställning på aktiv stat med rätt att kvarstå såsom lönlös över stat ävensom i visst fall vid övergång till annan (civil) statstjänst.

På grund av ovannämnda bestämmelse om fortsatt delägarskap i kassan för den, som vid utgången av juni 1935 var delägare, finnas för närvarande — bortsett från reservstatspersonalen och avgången personal — ett mindre antal personer, vilka äro delägare i kassan, ehuru icke militära och i vissa fall ej heller civila tjänstepensionsreglementet är å dem tillämpligt. Hit höra t. ex. vissa expeditionsvakter, vilka äro hänförliga under civila tjänstepensionsreglementet, samt bataljonsläkarna vid fältläkarkåren, å vilka intetdera av tjänstepensionsreglementena är tillämpligt.

Delägarna i arméns familjepensionskassa utgjorde vid utgången av räkenskapsåret 1935/1936 till antalet 7,812.

Som regel skall delägare, för vilken pensioneringsgrunderna i kungl. brevet den 15 juni 1934 gälla, tills den för beställningen fastställda pensionsåldern uppnåtts erlägga årsavgift med 4.7 procent å sin lön enligt den år 1921 gällande lönestaten (alltså ej å lönen enligt 1921 eller 1927 års avlöningsreglementen). För ogift delägare upphör emellertid skyldigheten att betala årsavgift senast från början av det kalenderår, under vilket han fyller 61 år, och för viss intendenturpersonal m. fl. upphör samma skyldighet senast från början av det kalenderår, under vilket vederbörande fyller 59 respektive 54 år. Även med avseende å årsavgiftens storlek gälla vissa mindre undantag från huvudregeln.

Retroaktiv årsavgift med 3.5 procent å nyssnämnda lön erlägges från början av det kalenderår, under vilket vederbörande fyller 20 respektive 22 och 30 år, av en var, som efter sålunda avsedd tidpunkt första gången tillträder officerslön respektive underofficerslön och civilmilitär lön. Delägare — dock icke underofficer m. fl. — har slutligen också att erlägga befordringsavgift, utgörande, då lön på stat första gången tillträdes, 20 procent å lönen enligt den år 1921 gällande lönestaten samt vid befordran samma procent å skillnadsbeloppet mellan den tillträdde lönen och den lön, för vilken befordringsavgift senast erlagts.

Årsavgiften utgår med en tolfedel för varje ingången månad. Befordringsavgift erlägges under loppet av ett år från tillträdet av ny eller förhöjd lön kvartalsvis med en tolfedel för varje månad. Retroaktiv årsavgift skall erläggas på en gång inom tre månader från den dag, då anledning till avgiftens påförande uppkommit. Emellertid äger delägare, om han så vill, betala retroaktivavgiften genom avdrag å lönen under loppet av två år. För sådant fall höjes emellertid avgiften med 4 procent, varefter det uppkomna beloppet erlägges kvartalsvis med en tjugufjärdedel för varje månad.

Delägare, som avgått från tjänsten före inträdd pensionsålder med bibehållen delaktighet i kassan, skall till nämnda ålder erlägga, förutom den stadgade årsavgiften, jämväl vad som motsvarar det för beställningen eljest ut-

gående statsbidraget. Till delägare, som avgår utan bibehållen delaktighet, utbetalas för närvarande så mycket av erlagda avgifter, som enligt försäkringsteknisk beräkning utgör deras värde.

Familjepensionen utgår enligt 1905 års reglemente med viss procent av det avlöningsbelopp, efter vilket delägaren senast haft att erlagga årsavgift till kassan. För avlöningsbelopp t. o. m. 2,500 kronor är procenttalet 26. Berörda tal sjunker vid högre avlöningsbelopp samt utgör å belopp över 6,500 kronor 15. Emellertid skola enligt bestämmelserna i kungl. brevet den 15 juni 1934 pensionerna från arméns nya änke- och pupillkassa höjas med 20 procent samt därjämte (för budgetåret 1936/1937; se kungl. brev den 11 december 1936) provisoriskt med 5 procent av det belopp, vartill pensionerna uppgå utan medräknande av den 20-procentiga förhöjningen. För pensionsberättigat barn är pensionen, då änka ej finnes, enligt 1934 års bestämmelser lika med beloppet av pensionen för änka ensam. För änka med ett barn ävensom för två barn, om änka ej finnes, utgör pensionen sist avsedda belopp, förhöjt med 50 procent. För varje ytterligare barn höjes pensionen med 20 procent.

Delägare, som övergått till reservstat, är jämlikt § 22 i förordningen den 23 juli 1936 angående arméns reservstater (nr 474) berättigad till familjepension för sina efterlevande efter den beställning han vid övergången till reservstat innehade. Sålunda äger exempelvis en major på reservstat, som vid sin övergång var kapten på aktiv stat, familjepensionsrätt som kapten. Avgiftsskyldigheten upphör emellertid ej förrän pensionsåldern för majorsbeställningen uppnåts.

Åldersgränsen för pensionsberättigande äktenskaps ingående är 60 år. Barn i äktenskap åtnjuter pensionsrätt, tills det uppnått 21 års ålder eller dessförinnan träder i äktenskap. Emellertid kan ogift barn, som av sjukdom eller lyte är oförmöget till arbete och i saknad av tillgång att försörja sig, under vissa betingelser bibehålla pension även efter uppnådda 21 år till halva eller vid särskilt ömmande omständigheter till hela beloppet av den pensionssumma, som efter fadern kunnat utgå. Barn, som först efter 21 år blir föräldralöst, kan också i vissa fall tilldelas pension. För bevarande av pensionsrätten i fråga om barn över 21 år åligger det sådan pensions-tagare att varje år förete vederbörliga bevis om fattigdom m. m. Enligt bestämmelse i kungl. brevet den 15 juni 1934 må emellertid barn efter delägare, som vunnit inträde i kassan efter den 30 juni 1934, icke medgivas att uppbära pension från kassan efter uppnående av 21 års ålder.

Å pensionerna från arméns familjepensionskassa utgå av statsmedel pensionstillägg enligt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 361) och dyrtidstillägg enligt kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 267). Enligt hos kassan rådande praxis får pensionstillägget åtnjutas, om pensionen med frånräknande av ovannämnda 5-procentiga förhöjning uppfyller betingelserna för att tillägget i fråga skall utgå. Pensionstillägget beräknas sålunda icke på pensionen i dess helhet. Dyrtidstillägg utgår, enligt vederbörande bestämmelser, icke på den 5-procentiga förhöjningen. Kostnaderna för pensions- och dyrtidstill-

läggen uppgingo under räkenskapsåret 1935/1936 till 77,777 kronor 90 öre respektive 516,949 kronor.

Såsom i föregående års statsverksproposition under elfte huvudtiteln, punkten 38, berörts, hava de militära pensionskassorna för sin familjepensionering sedan lång tid tillbaka åtnjutit — förutom dessa pensions- och dyrtidstillägg samt indirekt understöd i form av att staten bestritt administrationskostnaderna för familjepensioneringen — jämväl direkt bidrag till familjepensionsverksamheten. För arméns familjepensionskassa bestämdes grunderna för detta bidrag genom beslut av 1883 års riksdag. Beslutet innebar, att bidraget skulle utgå med 1 $\frac{1}{2}$ procent årligen å summan av de löner och beklädnadsbidrag, vilka enligt gällande stadganden kunde läggas till grund vid bestämmande av fyllnadspension. I dessa grunder har sedermera intill år 1936 någon ändring ej ägt rum i annan mån än att desamma kompletterats med bestämmelse om bidrag beträffande personal, som övergått till reservstat. Efter samma norm som för militära befattningshavare har statsbidrag utgått till familjepensioneringen för pensionskassans personal.

Vid anmälan av nämnda punkt i föregående års statsverkproposition framhöll jag såsom föredragande departementschef, att de sålunda gällande grunderna för det direkta statsbidraget länge varit föråldrade. Jag anförde vidare:

Genom ny lönereglering för försvarsväsendets personal upphörde från och med år 1922 det lönesystem, på vilket bidragsberäkningen var grundad, och med genomförandet av 1925 års nya försvarsorganisation har successivt en väsentlig rubbning skett i personalstaterna. Såväl till följd härav som på grund av vissa andra omständigheter ha bidragsgrunderna blivit alltmera svårtillämpade. Såsom än mera irrationella framstå dessa grunder, sedan numera en ny tjänstepensionslagstiftning genomförts. Denna lagstiftning har avskaffat begreppet fyllnadspension och därmed helt upphävt sambandet mellan pensionsförmånen och det tidigare lönesystemet, en omständighet som också beträffande familjepensionernas bestämmande påkallat förslag till nya bestämmelser, vilka för närvarande äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Nu berörda förhållanden synas nödvändiggöra en ändring i gällande grunder för statsbidrag till de militära familjepensionskassorna. Lämpligast synes vara att, såsom skett beträffande statens bidrag till vissa andra familjepensionsinrättningar för statstjänstemän, bidragen fastställas till vissa fixa belopp, oberoende av växlingar i personalstaternas omfattning. För en riktig och lämplig avvägning av bidragsbeloppen torde emellertid erfordras en närmare undersökning rörande de nuvarande bidragsgrundernas tillämpning, vilken undersökning nu icke medhunnits. I avvaktan på en dylik undersökning torde statsbidragen för nästa budgetår böra bestämmas till ungefär samma belopp, som på grundval av nuvarande bestämmelser utbetalats för innevarande budgetår, men med iakttagande av viss minskning på grund av den nedgång i personalkadrerna, som betingas av den fortgående avvecklingen av försvarsväsendets övergångsstat.

Då det utbetalade beloppet för budgetåret 1935/1936 utgjorde 120,993 kronor för arméns familjepensionskassa, föreslog jag i anslutning till vad så-

lunda anförts, att bidragsanslaget borde för budgetåret 1936/1937 beräknas till 118,000 kronor.

1936 års statsverksproposition och riksstaten för budgetåret 1936/1937 upptaga förutom sistnämnda belopp ett anslag å 55,100 kronor såsom förvaltningsbidrag till kassan.

Då, enligt vad i det följande avses, staten redan den 1 juli innevarande år kommer att övertaga arméns familjepensionskassa, hava i 1937 års statsverksproposition dessa anslag icke upptagits.

Donationer, vilka för ändamål, som överensstämma med kassans syfte, överlämnas till denna, skola förvaltas enligt stiftelsebrevet och göras fruktbarande såsom kassans egna medel.

Kassans kapitalbehållning enligt räkenskaperna uppgick vid utgången av räkenskapsåret 1935/1936 till 32,257,734 kronor 71 öre, oberäknat donationsfonderna, för vilka närmare redogöres i det följande och som hade en sammanlagd behållning av 1,161,160 kronor 86 öre.

Utgifterna för pensioner från den nuvarande kassan (arméns familjepensionskassa eller arméns nya änke- och pupillkassas yngre avdelning) utgjorde under räkenskapsåret 1935/1936 833,050 kronor.

Allmänna militäränkepensionsstatens pensioner utgjorde samma år 4,183 kronor.

Pensionerna från arméns gamla änke- och pupillkassa uppgingo till 9,862 kronor 50 öre.

Pensionerna från kassans äldre avdelning slutligen belöpte sig till 240,186 kronor.

Sammanlagda pensionsutgifterna under räkenskapsåret 1935/1936 uppgingo således till 1,087,281 kronor 50 öre.

Kassan förvaltas enligt det ena av de kungl. breven den 15 juni 1935 av en direktion, bestående av ordförande, som förordnas av Kungl. Maj:t bland kassans delägare av generals eller överstes tjänsteställning, en verkställande direktör och två övriga direktörer. Fullmäktige, utsedda av kassans delägare, skola vara kassans överstyrelse. Emellertid har genom nyssnämnda kungl. brev tillika förordnats, att de år 1934 utsedda fullmäktige för arméns pensionskassa, arméns fullmäktige, tills vidare skola vara överstyrelse för familjepensionskassan. Dessa fullmäktige utgöras av en av Kungl. Maj:t bland delägarna i arméns pensionskassa förordnad generalsperson på stat såsom ordförande samt 15 av samma delägare valda ledamöter.

Fullmäktige sammanträda vart femte år, räknat från senaste sammanträde, såvida Kungl. Maj:t icke skulle finna för gott att av särskilda skäl sammankalla den inom kortare tids förlopp. Fullmäktige hava att välja de tre direktörerna i direktionen. De äga därjämte att överlägga och fatta beslut i alla frågor, som röra kassans förvaltning eller ändringar och tillägg i gällande reglementen. För ändring eller tillägg i reglementen fordras för bifall tre femtedelar av de avgivna rösternas antal. I övriga frågor gälla de flesta rösterna. Beslut i ämnen, som angå grunderna för kassan eller reglementsändringar, bliva emellertid gällande endast såvitt de fastställas av Kungl. Maj:t.

Marinens familjepensionskassa.

Ursprunget till marinens pensionsväsende föreligger i en i Stockholm den 1 juli 1642 ingången frivillig, skriftlig överenskommelse mellan »underskrivne över- och underofficerare, båtsmän, bösseskyttar, timmermän, snickare, smeder m. fl.», som tjänade under rikets amiralitet och sjöstat, varigenom de medgävo, att av varje daler, som de åtnjöto i lön, finge avdragas en fyrk. Dessa penningar, tillika med vad som kunde falla i »armbössan» hemma och på resor, skulle mottagas och redovisas av »bokhållaren». Holmaamiralen jämte superintendenten vid amiralitetet utsågos att vara tillsyningsmän över de insamlade medlen och deras förvaltning. Dispositionen av dessa förbehölls däremot amiralitetskollegium. Av denna överenskommelse utvecklade sig efter hand den s. k. amiralitetskrigsmanskassan, för vilken det första reglementet utfärdades av Kungl. Maj:t den 28 april 1696.

Efter åtskilliga förändringar fastställdes den 20 december 1825 nytt reglemente, enligt vilket kassan uppdelades i två särskilda fonder, pensions- och gratialfonderna, vilka tillades var sin andel i kassans dåvarande tillgångar och inkomster, den förra avseende pensioneringen av ämbets- och tjänstemän samt gemenskapen, den senare (numera marinens familjepensionsfond) avseende pensioneringen av änkor och barn. Denna uppdelning har sedermera, trots de nya bestämmelserna för kassan, vilka tid efter annan utfärdats, i sina huvuddrag ägt bestånd, tills den militära tjänstepensioneringen år 1935 överflyttades till statskontoret. Genom reglementet den 22 januari 1892 ändrades kassans benämning till flottans pensionskassa.

Kassans reglemente av den 17 november 1899, vilket trädde i kraft den 1 januari 1900, är, enligt kungl. brev den 15 juni 1935, i fråga om grunderna för familjepensioneringen alltjämt gällande med de ändringar, som vid olika tillfällen, däribland år 1913 och 1924, vidtagits. I fråga om delägarskap i kassan gälla vissa särskilda föreskrifter i nyssnämnda kungl. brev, och enligt samma kungl. brev skall beträffande kassans styrelse och förvaltning gälla vissa bestämmelser, som återfinnas i ett av fullmäktige för kassan vid sammanträde år 1935 antaget reglemente. Ett annat kungl. brev av samma den 15 juni 1935 reglerar förhållandena för kassans tjänstemän.

I samband med tjänstepensioneringens överflyttande å staten har kassan erhållit den ändrade benämningen *marinens familjepensionskassa*.

Delägare i marinens familjepensionskassa skall vara — förutom sådan befattningshavare eller f. d. befattningshavare vid marinen eller flygvapnet, vilken vid utgången av juni månad 1935 var delägare i flottans pensionskassa och där grundlagt rätt till gratial (= familjepension) — en var, som efter nämnda tidpunkt tillträder sådan beställning vid marinen, som avses i 1 § 1 mom. militära tjänstepensionsreglementet. Hit räknas *dels* beställning, vid vilken utgår lön enligt löneplan i avlöningsreglementet den 20 maj 1927 (nr 170) för officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare på aktiv stat m. fl. vid försvarsväsendet, *dels* beställning som marinöverdirektör, *dels* beställning vid flottans poliskår och *dels* beställning

som flaggkorpral eller högbåtsman. Efter en genom kungörelse den 30 juni 1936 (nr 408) företagen ändring i militära tjänstepensionsreglementet avses numera i momentet även beställning som chef för marinen m. fl. motsvarande beställningar inom försvarsväsendet.

På grund av bestämmelsen om fortsatt delägarskap i kassan för den, som vid utgången av juni 1935 var delägare, finnas f. n. — bortsett från reservstatspersonal och ur statstjänst avgången personal — befattningshavare, vilka äro delägare i kassan, ehuru de icke äro hänförliga under 1 § 1 mom. militära tjänstepensionsreglementet. Hit höra exempelvis de s. k. månadslönarna, vilka avses i 1 § 2 mom. samma reglemente, ävensom vissa befattningshavare, tillhörande lotsväsendet.

Den, som efter att hava blivit delägare i kassan överflyttas till flygvapnet, till reservstat eller till övergångsstat eller som avgår ur tjänsten med rätt till tjänstepension, bibehåller därvid sin delaktighet i kassan. Likaså bibehålles gratialrätten av den, som erhållit avsked från beställning på aktiv stat med rätt att kvarstå som lönlös över stat.

Delägarna i marinens familjepensionskassa utgjorde vid utgången av räkenskapsåret 1935/1936 till antalet 3,021.

Delägarna indelas med hänsyn till storleken av det gratial, som tillkommer efterlämnad änka, i fyra klasser. Enligt nu i allmänhet gällande gratialstat (1924 års gratialstat), vilken infördes vid ändring av 1899 års reglemente genom kungörelse den 8 september 1924 (nr 436) höra till första klassen, med ett gratial av 1,380 kronor, flaggmän och motsvarande beställningshavare. Andra klassen, som har ett gratial av 1,150 kronor, omfattar kommandörer och kommandörkaptenar m. fl. Gratialet i tredje klassen utgör 920 kronor. Hit höra, bland andra, kaptenar, löjtnanter, underlöjtnanter och fänrikar. Till fjärde klassen slutligen, med ett gratial av 460 kronor, höra underofficerare samt flaggkorpraler och högbåtsmän ävensom månadslönnare m. fl. Gratialen från kassan äro för närvarande provisoriskt (se kungl. brev den 15 maj 1936) som regel förhöjda med 10 procent.

Till änka jämte ett barn utgår gratial med 15 procent förhöjning av det för änka ensam bestämda gratialet. För änka med två barn är motsvarande förhöjning 25 procent o. s. v. Om änka ej finnes, utgår gratial till ensamt barn med $\frac{2}{3}$ av det för änka ensam bestämda gratialet, till två barn med hela detta gratial, till tre barn med samma gratial jämte 10 procent förhöjning o. s. v.

Delägare, som övergått till reservstat, är berättigad till gratial för sina efterlevande efter den beställning han vid övergången till reservstat innehade.

Årlig avgift erlägges med 13.5 procent av gratialets belopp inom den klass, delägaren tillhör, och utgår med en tolfedel för varje månad från och med den, då delaktighet i kassan börjat, till och med den, under vilken delägaren avlider, gratialrätten förfaller eller delägaren uppnår, om han tillhör första klassen, 65 års ålder samt, om han tillhör annan klass, en ålder av 55 år. Härjämte utgår retroaktivavgift av delägare, som efter fyllda 20 år grundlägger gratial eller förhöjning däri, med 9 procent av gratialet eller förhöjningen

för varje fullt kalenderår, som förflutit från det delägaren fyllde 20 år, tills delägarrätten eller förhöjningen vanns, dock ej för längre tid än 25 år. Tilläggsavgift erlägges av sådana personer, vilka tidigare på grund av bestämmelse i kassans reglemente efter särskild ansökan antagits till delägare, och utgår med belopp, som bestämmes efter försäkringstekniska grunder med hänsyn till delägarens ålder vid inträdet i kassan samt ålderskillnaden mellan honom och hans hustru. Såväl retroaktivavgiften som tilläggsavgiften utgår som en försäkringstekniskt beräknad förhöjning i årliga avgiften på sätt och under tid, som för sistnämnda avgift stadgats.

Till delägare, som avgår utan bibehållen delaktighet i kassan, utbetalas så mycket av erlagda gratialavgifter, som enligt försäkringsteknisk beräkning utgör deras värde.

Åldersgränsen för äktenskaps ingående är 65 år. Barn i äktenskap åtnjuter gratialrätt, tills det uppnått 21 års ålder eller dessförinnan träder i äktenskap. Dotter till delägare, som redan vid utfärdandet av 1892 års reglemente för kassan var delägare i denna, kan emellertid åtnjuta gratial även efter uppnådda 21 års ålder.

Å gratialen från marinens familjepensionskassa utgå pensions- och dyrtidstillägg av statsmedel. Dyrtidstillägg utgå icke på den 10-procentiga förhöjningen. Kostnaderna för pensions- och dyrtidstilläggen uppgingo under räkenskapsåret 1935/1936 till 18,758 kronor 15 öre respektive 168,460 kronor.

Förutom pensions- och dyrtidstillägg åtnjuter marinens familjepensionskassa, såsom förut vid redogörelsen angående bestämmelserna för arméns familjepensionskassa berörts, dels indirekt understöd i form av att staten bestrider administrationskostnaderna för pensioneringen, dels ock ett direkt bidrag till familjepensionsverksamheten. Vid 1908 års riksdag fastställdes beträffande sistnämnda bidrag grunder av samma innebörd som de för arméns familjepensionskassa bestämda. Från det enligt dessa grunder uträknade statsbidragsbeloppet skulle emellertid avgå det anslagsbelopp å 16,650 kronor, som beviljats och ännu i riksstaten för budgetåret 1936/1937 finnes uppfört såsom ersättning till flottans pensionskassas gratialfond för vissa äldre, sedermera till statsverket indragna inkomster. Det utbetalade beloppet för budgetåret 1935/1936 utgjorde för marinens familjepensionskassa — utöver anslaget å 16,650 kronor — 44,440 kronor. Vid anmälan av ifrågasvarande punkt i 1936 års statsverksproposition föreslog jag, att beloppet borde för budgetåret 1936/1937 beräknas till 43,000 kronor.

1936 års statsverksproposition och riksstaten för budgetåret 1936/1937 upptaga beloppen 16,650 och 43,000 kronor ävensom ett anslag å 29,800 kronor såsom förvaltningsbidrag till kassan. Motsvarande anslag hava icke upptagits i 1937 års statsverksproposition.

Med Kungl. Maj:ts tillstånd till kassan överlämnade donationsfonder förvaltas av direktionen i enlighet med donationsbrevens föreskrifter och tillämpliga stadganden i 1935 års reglemente.

Kassans kapitalbehållning enligt räkenskaperna uppgick vid utgången av

räkenskapsåret 1935/1936 till 9,794,591 kronor 49 öre, oberäknat donationsfonderna, som hade en sammanlagd behållning av 972,059 kronor 25 öre.

Utgifterna för gratial från kassan uppgingo under samma räkenskapsår till 420,017 kronor 61 öre.

Kassans förvaltning omhänderhaves av en direktion, bestående av ordförande, som förordnas av Kungl. Maj:t bland kassans delägare av flaggmans eller kommandörs tjänsteställning, en verkställande direktör, som förordnas av direktionen, samt två av fullmäktige för kassans delägare valda ledamöter. Kassan står under överinseende av delägarna genom fullmäktige, vilka utgöras av en ordförande, som av Kungl. Maj:t förordnas bland delägarna i flaggmans tjänsteställning, samt sexton av delägarna valda ledamöter.

Fullmäktige sammanträda i Karlskrona under femte året efter deras senaste sammanträde, så framt icke Kungl. Maj:t av särskilda skäl eller i anledning av direktionens hemställan skulle finna för gott att sammankalla dem inom kortare tids förlopp. De förordna om kassans förvaltning och hava, bland annat, att fatta beslut i alla frågor, som röra ökning eller minskning av pensioner, höjning eller nedsättning av pensionsavgifter samt ändring eller tillägg i övrigt i 1935 års reglemente. För ändring eller tillägg i reglementet fordras för bifall minst tre femtedelar av rösternas antal. I övriga frågor gälla de flesta rösterna. Beslut, som avser ändring eller tillägg i reglementet eller avvikelser från någon av dess bestämmelser, är gällande endast såvitt detsamma av Kungl. Maj:t fastställs.

Tullstatens enskilda pensionsinrättning.

Tullstatens enskilda pensionsinrättning, som är den äldsta av de alltjämt existerande pensionskassorna för pensionering av efterlevande till civila tjänstemän, stiftades år 1805 och byggde ursprungligen på frivillig anslutning.

Det för pensionsinrättningen nu gällande reglementet, som utfärdades den 28 september 1934, trädde i kraft den 1 oktober samma år.

Delägare i pensionsinrättningen äro de manliga ordinarie befattningshaverna vid tullverket; dock att den, som uppnått 60 års ålder, icke äger inträda såsom delägare, varjämte för generaltulldirektören och kustbevakningsinspektören inträdet i pensionsinrättningen under vissa betingelser är valfritt.

Delägare, som avgår ur tjänst med rätt till tjänstepension, bibehåller sitt delägarskap i pensionsinrättningen, varemot delägare, som avgår utan dylik rätt, i regel förlorar sin delaktighet. Därvid bibehålles emellertid viss familjepensionsrätt i förhållande till de inbetalda avgifternas försäkringstekniska värde.

Pensionsinrättningens delägare voro vid utgången av räkenskapsåret 1935/1936 till antalet 3,374.

Enligt huvudbestämmelserna i pensionsinrättningens reglemente indelas

delägarna i avgiftshänseende i elva klasser med månadsavgifter från 6 kronor i lägsta avgiftsklassen, omfattande lönegraderna B 1—B 4, till 40 kronor i högsta avgiftsklassen, avseende generaltulldirektören. Avgiften utgår till och med den månad, under vilken delägaren uppnår 65 års ålder, avlider eller utträder ur pensionsinrättningen. Delägare, som uppnått 60 års ålder, uppflyttas ej till högre avgiftsklass. Åldersavgift erlägges av en var, som efter utgången av den månad, under vilken han fyller 29 år, inträder som delägare eller uppflyttas till högre avgiftsklass. Nämda avgift beräknas i förhållande till månadsavgiften respektive ökningen av denna enligt särskilda, vid reglementet fogade tabeller. Åldersavgiften fördelas med lika belopp å varje månad som regel under loppet av tio år vid inträde som delägare och under loppet av fem år vid uppflyttning till högre avgiftsklass.

Då för närvarande enligt övergångsbestämmelserna till reglementet flertalet delägare äro berättigade att alltjämt erlägga avgifter enligt pensionsinrättningens före den 1 oktober 1934 gällande bestämmelser, torde böra omnämnas, att enligt dessa bestämmelser delägarna intill sin död eller, såsom det provisoriskt bestämts, intill fyllda 70 år erlägga årsavgift, utgående med viss, av inträdesåldern beroende procent å tjänstepensionsunderlaget, nämligen 3 procent för åldern under 30 år, 4 procent för åldern 30—40 år, 5 procent för åldern 40—50 år samt 6 procent för åldern över 50 år. Av dessa delägare utgöra de, som sålunda erlägga avgift efter 3 eller 4 procent, den ojämförligt större delen. Avgifterna för sistnämnda delägare äro undantagslöst mindre än om de skulle beräknas enligt huvudbestämmelserna i 1934 års reglemente.

Enligt de gällande huvudbestämmelserna för pensionsinrättningen utgå från denna *dels* fasta avgiftspensioner, s. k. A-pensioner, *dels* ock, i den mån pensionsinrättningens ekonomiska ställning det medgiver, rörliga avgiftspensioner, s. k. B-pensioner, samt tilläggs-pensioner s. k. C-pensioner. A- och B-pensionerna beräknas i förhållande till det pensionstal, som gällde för delägaren vid hans frånfälle. Pensionstalet beräknas, med tillämpning av reglementet bifogade tabeller, i förhållande till vederbörande delägars månadsavgift och utökas i förekommande fall med ett mot åldersavgiften svarande tillägg. A-pensionen motsvarar ett belopp av, för änka ensam 60 gånger pensionstalet, för änka med ett barn 100 gånger pensionstalet, för änka med två barn 120 gånger pensionstalet samt för änka med flera än två barn 120 gånger pensionstalet jämte en förhöjning för varje barn, utöver de två, med 10 gånger pensionstalet. Om änka ej finnes, motsvarar A-pensionen ett belopp av, för ensamt barn 70 gånger pensionstalet, för två barn 105 gånger pensionstalet, för tre barn 123 gånger pensionstalet samt för flera än tre barn 123 gånger pensionstalet jämte en förhöjning för varje barn, utöver de tre, med 18 gånger pensionstalet. B-pension utgår i allmänhet till änka med belopp, motsvarande lägst hälften av pensionstalet och högst 20 gånger pensionstalet. C-pension utgår av sådana diverseinkomster, som ej erfordras för täckande av pensionsinrättningens förvaltningskostnader. Där B- och C-pension finnas kunna utgå, skola dessa fast-

ställas av direktionen genom beslut, som underställes Kungl. Maj:ts prövning och meddelas att gälla tills vidare under fem år. För närvarande utgå (se kungl. brev den 12 april 1935) såväl B- som C-pension t. o. m. den 30 juni 1939, B-pension med högst ett belopp motsvarande 20 gånger pensionstalet, samt C-pension med 90 kronor.

Jämväl efterlevande efter dem, som omedelbart före 1934 års reglementes ikraftträdande voro delägare i pensionsinrättningen, åtnjuta A-, B- och C-pension. Enär emellertid i här avsedda fall i fråga om pensionstalet vissa särskilda föreskrifter i reglementets övergångsbestämmelser skola gälla, bliva pensionerna för dessa efterlevande lägre än enligt huvudbestämmelserna. Ifrågavarande delägare hava därför genom övergångsbestämmelserna beretts tillfälle att i vissa fall bereda sina efterlevande en särskild tilläggspension, s. k. D-pension. För denna pension torde redogörelse få lämnas vid behandlingen av detaljbestämmelserna i överenskommelsen.

Beträffande efterlevande efter delägare, som avlidit före den 1 oktober 1934, skola enligt reglementets övergångsbestämmelser i fråga om pensionerna fortfarande tillämpas förut gällande bestämmelser med vissa undantag. Pensionerna för dessa efterlevande (grundpensioner och tilläggspensioner) äro lägre än pensionerna för ovannämnda övriga kategorier av efterlevande.

För änka utgår hel pension enligt 1934 års reglemente allenast under förutsättning, att äktenskapet ingåtts, innan delägaren uppnått 60 års ålder. Har äktenskapet ingåtts senare, utgår för änkan pension med belopp, som understiger beloppet av hel pension med 10 procent för varje helt eller påbörjat år, varmed delägarrens ålder vid äktenskapets ingående översteg 60 år. Därvid skall, om genom äktenskapet barn legitimerats, så anses, som hade äktenskapet ingåtts vid barnets födelse. Före tillkomsten av 1934 års reglemente fanns någon åldersgräns icke bestämd för ingående av pensionsberättigande äktenskap. Barn i äktenskap åtnjuter pensionsrätt, tills det uppnått 19 års ålder eller dessförinnan träder i äktenskap.

Pensionstillägg enligt 1922 års kungörelse utgå å pensionerna. Av statsmedel utgå därjämte dyrtidstillägg, dock ej å B-, C- och D-pensioner. Kostnaderna för pensions- och dyrtidstillägg uppgingo under räkenskapsåret 1935/1936 till 15,402 kronor 95 öre respektive 106,692 kronor 4 öre.

Såsom statsbidrag åtnjuter pensionsinrättningen därjämte enligt 1934 års reglemente: 1) andel av böter och viten samt värdet av förbrutet gods i vissa fall ävensom av vissa andra till tullverket inflytande belopp; 2) gottgörelse för mistade andelar av avlöning vid vakanta tjänster med årligt belopp, som fastställas av Kungl. Maj:t; 3) behållna försäljningssumman för handlingar, som utgallras vid tullverket; samt 4) 3 procent av den inkomst, tulltjänsteman i egenskap av beslagare erhåller av böter eller av försäljningssumman för förverkad egendom eller av belopp, som utgives i ersättning för sådan egendom, i de fall då böter, förverkande eller ersättningsskyldighet ådömts i mål, däri verkställigheten ankommer på tullverket, ävensom 2 procent av dylik inkomst, som tillfaller annan beslagare än tulltjänsteman. Beloppet

av samtliga dessa statsbidrag uppgick för räkenskapsåret 1935/1936 till 63,811 kronor 14 öre.

För budgetåret 1936/1937 finnes under elfte huvudtiteln uppfört ett särskilt förslagsanslag under rubriken »bidrag till tullstatens enskilda pensionsinrättning» å 55,000 kronor. Häri inräknas *dels* ett belopp å 13,000 kronor, utgörande gottgörelse, enligt vad ovan berörts, för mistade andelar av avlöning, *dels ock* belopp, motsvarande andel av böter m. m. (enligt nyssnämnda punkterna 1 och 4).

I 1937 års statsverksproposition har sistnämnda anslag upptagits till lägre belopp (35,000 kronor), enär pensionsinrättningen, enligt vad i det följande avses, den 1 januari 1938 kommer att övertagas av staten.

Slutligen är att märka, hurusom under senare år ett förslagsanslag anvisats å 25,000 kronor till bestridande av familjepensioner åt tulltjänstemäns i fattigdom efterlämnade änkor och barn enligt en författning av den 16 februari 1833. Dessa pensioner, som hava ren understödskaraktär och icke handhavas av pensionsinrättningen, utgå endast om den avlidne tjänstemannens kvarlåtenskap icke utvisar så stor kapitalbehållning, att räntan därav, beräknad efter 3 procent, uppgår till beloppet av den pension, som enligt de i författningen närmare angivna grunderna kan ifrågakomma. Emellertid har i kungl. brev den 12 april 1935 förordnats, att vad i 1833 års författning föreskrives icke skall hava avseende å efterlevande efter sådan delägare i pensionsinrättningen, som avlidit efter den 30 september 1934.

Pensionsinrättningens kapitalbehållning uppgick vid utgången av räkenskapsåret 1935/1936 till 9,239,010 kronor 15 öre, oberäknat donationsfonder, för vilka redogöres i det följande.

Pensionsinrättningens utgifter för familjepensioner uppgingo under samma räkenskapsår till 366,515 kronor 95 öre.

Förvaltningen av pensionsinrättningen omhänderhaves av en direktion, bestående av ordförande, som utses av Kungl. Maj:t, en ledamot, som utses av generaltullstyrelsen, samt fem ytterligare ledamöter, vilka väljas av delägarna. Pensionsinrättningen står i övrigt i nära beroende av staten. Delägarna hava inga fullmäktige och ej heller några sammanträden. Kungl. Maj:t utfärdar instruktion för direktionen, och generaltullstyrelsen utser revisorer samt beslutar om ansvarsfrihet. Om ändring och tillägg i reglementet stadgas, att förslag därom kan väckas av direktionen hos generaltullstyrelsen, som, därest den anser sig kunna biträda förslaget, inforrar delägarnas mening i form av ja eller nej till detsamma. Vinner nej — kvalificerad majoritet erfordras icke — är förslaget förkastat, men om ja-rösterna äro i majoritet, skall generaltullstyrelsen hos Kungl. Maj:t anhålla om ändringens eller tilläggets fastställande.

Utredningsmaterialet.

De med familjepensionsutredningens omförmälda skrivelse den 14 januari 1937 överlämnade preliminära *överenskommelserna angående statens övertagande av arméns och marinens familjepensionskassor samt tullstatens en-*

skilda pensionsinrättning ävensom ett i 10 mom. av överenskommelsen rörande marinens familjepensionskassa omförmålt *reglemente för stiftelsen H. af Cristiernins invalidinrättning*, vilken inrättning förvaltas av direktionen över sistnämnda kassa, torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende såsom *bilagor A, B, B1 och C*. Till en var av överenskommelserna med de militära kassorna hör *ett av vederbörande delegerade vid undertecknandet avgivet särskilt yttrande* rörande överenskommelsen, vartdera med 3 bilagor. Det huvudsakliga innehållet i dessa yttranden, vilka jämväl överlämnats med utredningens skrivelse, kommer senare att återgivas. Bilagorna till yttrandena torde få bifogas statsrådsprotokollet såsom *bilagor D—I*.

Familjepensionsutredningen har vidare överlämnat *fyra av byråchefen Jansson utarbetade promemorior*, vilka torde få bifogas såsom *bilagor K—N*. Av dessa avser den första »grunder för beräkningar angående arméns och marinens familjepensionskassors ställning i och för bedömande av den ekonomiska innebörden av ett statens övertagande av verksamheten (självkostnadsgrunder)»; till denna promemoria höra tabeller m. m. (*bilagor K1—K11*). De övriga promemoriorna utgöra utredningar angående den ekonomiska innebörden av ifrågavarande överenskommelser. Till en var av sistnämnda promemorior höra dels vissa balansräkningar (*bilagor L1, M1 och N5*) och dels en uppställning rörande vederbörande kassas kapitaltillgångar (*bilagor L2, M2 och N6*). Till promemorian rörande arméns kassa hör också en uppställning rörande vissa änkepensioner m. m. (*bilaga L3*), varjämte till promemorian rörande tullstatens enskilda pensionsinrättning höra vissa tabeller (*bilagor N1—N4*).

Rörande vissa juridiska spørsmål, som sammanhännga med frågan om statens övertagande av kassornas verksamhet, har familjepensionsutredningen i sin skrivelse hänvisat till ett utlåtande av professor R. Malmgren, vilket finnes intaget såsom bilaga D till förenämnda proposition nr 245 till 1936 års riksdag angående överenskommelser med civilstatens och telegrafverkets änke- och pupillkassor om övertagande av kassornas rörelse, m. m.

Utredningen har vidare till belysande av familjepensionsfrågans tidigare behandling hänvisat *dels* till nyssnämnda proposition nr 245, *dels* till de vid 1936 års riksdag framlagda propositionerna nr 201 med förslag till allmänt familjepensionsreglemente m. m. samt nr 258 angående överenskommelse med statens järnvägars änke- och pupillkassa om övertagande av kassans rörelse, m. m., *dels* till bankoutskottets utlåtande nr 75 till 1936 års riksdag och *dels* till riksdagens skrivelse nr 366 samma år.

Sedan arméns familjepensionskassas överstyrelse eller således arméns fullmäktige samt fullmäktige för marinens familjepensionskassa den 18—23 januari 1937 sammanträtt för behandling av vederbörande förslag till överenskommelse, hava fullmäktige sistnämnda dag, efter särskilda remisser, avgivit var sitt *yttrande* i ärendet.

Arméns fullmäktige hava i samband härmed även avgivit ett den 23 januari 1937 dagtecknat *förslag angående familjepensioneringens ordnande för*

sådan personal å arméns reservstater, vilken icke omfattas av överenskommelsen. Detta förslag torde jag senare få återgiva.

Över familjepensionsutredningens skrivelse med därvid fogade bilagor hava vidare *infordrade utlåtan*den avgivits av statskontoret, arméförvaltningen, marinförvaltningen, flygförvaltningen, generaltullstyrelsen och direktionen över tullstatens enskilda pensionsinrättning ävensom av allmänna civilförvaltningens lönenämnd och försvarsväsendets lönenämnd.

Arméförvaltningen och marinförvaltningen hava avgivit *infordrade utlåtan*den över nyssnämnda förslag angående familjepensioneringens ordnande för viss reservstatspersonal, varjämte samma myndigheter även yttrat sig över *en av vissa personer* till mig den 29 januari 1937 *skriftligen gjord framställning* angående familjepensionsförhållandena för viss personal å övergångsstat, för vilken framställning jag senare torde få redogöra.

Beträffande storleken av familjepensioner och avgifter enligt olika skalor torde jag få hänvisa till en med ledning av uppgifter från de olika kassorna i tabellform gjord sammanställning, vilken torde få bifogas statsrådsprotokollet i detta ärende såsom *bilaga O*.

Överenskommelsernas allmänna förutsättningar och huvudgrunder.

Såsom en utgångspunkt vid ordnandet av familjepensionsväsendets centralisering har gällt, att även familjepensionskassornas nuvarande delägare såvitt möjligt borde erhålla de i ett nytt statligt familjepensionsreglemente bestämda pensionsförmåner. Utredningsarbetet inriktades därför på sin tid till en början på frågan, vilka förmåner staten kunde beräknas bereda dessa delägare utan kostnad för statsverket, därest kassornas tillgångar, inberäknat rätten att av delägarna uppbära de i vederbörande reglementen bestämda avgifterna, överlättes till statsverket. För utrönande härav verkställdes beträffande de tre av statsmakterna föregående år behandlade kassorna försäkringstekniska undersökningar, vilkas resultat framgå av de vid propositionerna nr 245 och 258 till 1936 års riksdag fogade promemoriorna jämte balansräkningar. I dessa balansräkningar upptogs såsom tillgångar kapitalbehållningen jämte kapitalvärdet av återstående avgifter, medan såsom skuld i huvudsak upptogs kapitalvärdet av kassans dåvarande förpliktelser mot i tjänst varande delägare, med pension avgångna delägare samt pensionärer. Vid beräkningarna tillämpades därvid icke s. k. betryggande grunder med sådana säkerhetsmarginaler, att man vid ett normalt förlopp av verksamheten skulle hava att vänta sig överskott, utan i stället s. k. självkostnadsgrunder, vilka, i följd av att bestämda säkerhetsmarginaler saknas, innebära, att normalt varken vinst eller förlust kan väntas uppstå å verksamheten. Räntefoten antogs vid beräkningarna utgöra 4 procent, och värderingen av kassornas kapitalbehållning, fränsett fastigheterna, skedde efter en effektiv ränta av samma procent. Preliminärt verkställda beräkningar

av detta slag utvisade för alla de tre kassorna överskott. De olika kassornas pensionsbelopp till ensam änka vid en procentuell förhöjning efter de sålunda uppkomna överskotten utgjorde vad staten vid övertagandet av tillgångarna och rätten till avgifter beräknades kunna bjuda kassornas delägare och pensionärer. Vid övervägande av de på detta sätt uppkomna olika pensionsskalornas »lutning» m. m. ansågs skalan för statens järnvägars kassa i stort sett representera de änkepensionsbelopp, som utan anlitande av framtida statsbidrag skäligen borde utgå för de olika lönegraderna. Det framgick också, att, om dessa grundpensionsbelopp skulle få åtnjutas av efterlevande till samtliga vid kassornas övertagande befintliga, i tjänst varande delägare i kassorna med nyreglerad lön, härför skulle, om ej övriga intressenters rätt till andel i överskotten skulle trädas för nära, beträffande civilstatens kassa erfordras bortåt 8 miljoner kronor, medan beträffande såväl telegrafverkets som statens järnvägars kassa en del av överskottet skulle återstå.

I sitt utlåtande nr 75 till föregående års riksdag framhöll bankoutskottet — som förutsatte, att förslag till överenskommelser med åtminstone de tre större av då återstående familjepensionskassor komme att föreläggas 1937 års riksdag — att det enligt utskottets mening vid överenskommelsernas träffande borde tillses, att dessa kassors nuvarande delägare och pensionärer såvitt möjligt bereddes åtminstone proportionsvis motsvarande pensionsförhöjningar, som för de redan behandlade kassorna föreslagits. Givetvis borde dock även i fråga om dessa överenskommelser beaktas resultaten av de försäkringstekniska utredningarna.

Familjepensionsutredningen har anfört, att den tolkat detta uttalande så, att de allmänna principer, på vilka de av riksdagen år 1936 gillade uppgörelserna med civilstatens, telegrafverkets samt statens järnvägars änke- och pupillkassor baserats, borde komma till användning även i fortsättningen, i den mån de ekonomiska betingelserna härför kunde anses vara för handen.

Härutöver har utredningen i denna del anfört:

De försäkringstekniska undersökningarna rörande de nu behandlade kassornas ekonomiska ställning hava emellertid ådagalagt, att full paritet i fråga om övergångsvillkoren med de förut behandlade kassorna icke utan betydande uppoffringar från statens sida skulle kunna åvägabringas. Anledningen till det mindre gynnsamma resultat, som undersökningarna utvisa beträffande de militära familjepensionskassorna och tullstatens enskilda pensionsinrättning, är till väsentlig del att söka i de betydligt lägre avgiftsskalor, som dessa kassor länge tillämpat i jämförelse med de tre förut behandlade kassorna. Tullstatens enskilda pensionsinrättning har visserligen erhållit nytt reglemente med höjda avgifter, vilket trätt i kraft den 1 oktober 1934, men dessa avgifter tillämpas endast beträffande delägare, som efter nämnda tidpunkt vunnit inträde i pensionsinrättningen eller ock befordrats till högre tjänst. Vad speciellt de militära familjepensionskassorna angår torde svårigheten för dem att bereda tillräckliga pensioner bland annat bero på militärpersonalens låga pensionsåldrar och vissa övriga på den militära familjepensioneringen i fördyrande riktning inverkan faktorer.

Det för familjepensionsregleringen uppställda syftemålet — en för statens befattningshavare enhetligt ordnad familjepensionering — torde dock få anses så behjärtansvärt och ur administrativ synpunkt angeläget, att staten icke bör tveka att för ett övertagande av de svagare kassorna ikläda sig större bördor, än som befunnits påkallat beträffande de ekonomiskt mera gynnsamt ställda kassorna.

Vid de tidigare träffade överenskommelserna har den principen följts, att i tjänst varande kassadelägare även sedan de blivit underkastade allmänna familjepensionsreglementet skulle fortsätta att betala sina gamla avgifter, omvandlade till familjepensionsavdrag. Denna princip har familjepensionsutredningen på grund av vad ovan anförts icke ansett vara möjlig att upprätthålla i de nu träffade överenskommelserna, vilka i stället grunda sig på förutsättningen, att ifrågavarande delägare efter statens övertagande av vederbörande kassa omedelbart skola underkasta sig den ökning i avgiftsbördan, som i regel skulle för dem följa av en tillämpning av de nya familjepensionsavdragen. Dessutom skulle de i allmänhet vara pliktiga att slutbetala de retroaktivavgifter eller motsvarande avgifter, för vilka de kunna sägas hafva i skuld vid övertagandet och genom vilkas erläggande de tillförsäkrat sina efterlevande oavkortad familjepension.

Den sålunda ökade avgiftsplikten skulle tjäna det dubbla syftet att dels nedbringa statens kostnader för övertagandet av pensionsförpliktelserna på de i allmänna familjepensionsreglementet angivna, förmånligare villkoren, dels bereda ytterligare medel för en välbehöfvlig ökning av de familjepensioner, som enligt nuvarande grunder tillkomma de vid kassans övertagande befintliga familjepensionstagarna hos kassan och de då pensionerade kassadelägarnas blivande efterlevande; för marinens familjepensionskassas vidkommande har därvid såsom särskilt önskvärt framstått att åstadkomma en förbättring av barnpensionerna, vilka i denna kassa utgå enligt för pensionstagarna mindre förmånliga grunder än i de båda övriga kassorna.

I fråga om de allmänna villkoren för statens övertagande av kassornas rörelse utgå överenskommelserna eljest i stort sett från samma förutsättningar, som legat till grund för de vid föregående års riksdag träffade avtalen.

Sålunda förutsättes:

att staten övertager vederbörande kassas alla rättigheter och förpliktelser enligt för kassan gällande bestämmelser eller på annan grund;

att till staten överlåtes så stor del av kassans tillgångar, som jämte kapitalvärdet av delägarnas blivande avgifter motsvarar av staten i detta sammanhang åtagna höjda pensionsförpliktelser, fränsett den del av pensionerna, som skall bekostas av staten;

att allmänna familjepensionsreglementet från övertagandet som regel blir tillämpligt beträffande därvid i tjänst kvarstående delägare med nyreglerad lön, dock med det undantaget, att sådan avkortning av familjepensionens grundbelopp, som i reglementet förutsättes, i allmänhet ej skall äga rum beträffande delägare, som enligt de för kassan nu gällande bestämmelserna är berättigad till full pension för sina efterlevande;

att den, som sålunda normalt blir underkastad allmänna familjepensionsreglementet, äger frihet att före övertagandet hos Kungl. Maj:t anmäla sin önskan att bliva undantagen från reglementets tillämpning; samt

att för sådana delägare, som ej bliva underkastade allmänna familjepen-

sionsreglementet, ävensom för nu befintliga familjepensionstagare hittillsvarande bestämmelser för kassan skola gälla, dock med de undantagen, att avgiftsbefrielse alltid skall inträda för delägare senast vid avgång ur tjänst med tjänstepension samt att nu gällande pensionsförmåner — oberäknat statliga pensionstillägg och dyrtidstillägg — skola höjas på visst här nedan närmare angivet sätt.

Förutsättningen att till staten skall överlätas så stor del av vederbörande kassas tillgångar som jämte kapitalvärdet av delägarnas avgifter motsvarar av staten åtagna höjda pensionsförpliktelser, fränsett vad som bekostas av staten, innebär, på grund av ifrågavarande kassors svagare ekonomiska ställning, att staten — på sätt även gällde beträffande civilstatens änke- och pupillkassa — övertager kassornas samtliga tillgångar.

Den avsedda förhöjningen av pensionsförmånerna sker på två olika sätt. Dels ökas nämligen de nu gällande kassapensionerna — respektive för tullstatens enskilda pensionsinrättning huvudpensionerna — med ett fast procentuellt tillägg, och dels ökas samma pensioner, i den mån de understiga visst minimibelopp, så att detta minimibelopp uppnås.

Beträffande det fasta procentuella tillägget i tullstatens pensionsinrättning har familjepensionsutredningen anför, att detsamma bestämts med hänsyn till det överskott, som framkommit vid beräkningen av pensionsinrättningens ekonomiska ställning på basis av nuvarande pensionsförmåner. Skulle härvid, yttrar utredningen, nuvarande pensionsavgifter hava tillämpats, hade samtliga huvudpensioner kunnat höjas med 16 procent. Genom att allmänna familjepensionsreglementets avdragsskala i stället tillämpats, hade skapats en ytterligare tillgång, av vilken viss del utnyttjats för höjande av pensioner till nuvarande änkor och barn samt blivande efterlevande till tjänstepensionärer. Enligt överenskommelsen hade förhöjningen för sistnämnda kategorier bestämts till 20 procent. Vad sedan beträffade de båda militära kassorna hade utgångspunkten varit den, att statens kapitaltillskott per delägare, räknat enligt s. k. civila självkostnadsgrunder, borde vara större för dessa kassor än för tullstatens enskilda pensionsinrättning med hänsyn till de föras oförmånligare ekonomiska ställning, men att på denna grund pensionsförmånerna i de militära kassorna ej skäligen i genomsnitt borde överstiga pensionsförmånerna från tullstatens enskilda pensionsinrättning. Tillägget för de militära kassorna hade sålunda kunnat bestämmas, för arméns familjepensionskassa till 25 procent och för marinens familjepensionskassa till 14 procent å kassapensionen. Att procenttalet för marinens familjepensionskassas del blivit så mycket mindre än procenttalet för arméns familjepensionskassa berodde enligt utredningen bland annat därpå, att, såsom i det föregående berörts, den förbättring i kassornas ställning, som framkommit genom en tillämpning av allmänna familjepensionsreglementets avdragsskala, för marinens familjepensionskassas del i viss omfattning använts för åstadkommande av en höjning av barnpensionerna.

I fråga om den närmare innebörden av begreppen civila respektive militära självkostnadsgrunder får jag hänvisa till förenämnda, såsom *bilaga K*

betecknade promemoria. Här skall emellertid nämnas, att, enligt vad av berörda promemoria framgår, de beräkningar, å vilka pensionsbeloppen i överenskommelserna vila, för de militära kassornas vidkommande verkställts med tillämpning av civila självkostnadsgrunder i stället för att de ur kassadelägarnas synpunkt mindre fördelaktiga militära grunderna använts. Ett användande av civila grunder hade nämligen, enligt vad i promemorian anförts, av utredningen ansetts skäligt med hänsyn till det synnerligen stora behov av pensionsförbättring, som förelåge i fråga om de militära kassorna. Då det å andra sidan gällt att beräkna statens faktiska kostnader för övertagandet av sistnämnda kassor, hade kassornas egen erfarenhet, d. v. s. militära självkostnadsgrunder, tillämpats för erhållande av jämförbarhet med motsvarande beräkningar angående civila kassor, vilka byggt på de civila kassornas erfarenhet.

Rörande höjningen av de särskilt låga pensionerna till visst minimibelopp anför *familjepensionsutredningen*:

Vidkommande de vid kassans övertagande redan befintliga familjepensionstagarna samt pensionsberättigade efter sådana i tjänst varande eller pensionerade delägare, å vilka allmänna familjepensionsreglementet icke blivit tillämpligt, förete bestämmelserna i de nu träffade överenskommelserna icke någon annan principiell olikhet mot tidigare överenskommelser, än att man funnit sig böra fastställa ett visst lägsta belopp vid beräkande av den kassapension, som skall ligga till grund för bestämmande av de sammanlagda pensionsförmånerna efter övertagandet. Under förhandlingarna mellan familjepensionsutredningen och delegerade för de olika pensionskassorna har nämligen framförts det önskemålet, att de lägsta pensionerna skulle erhålla en särskild förhöjning. Utredningen har även funnit starka skäl tala för ett tillmötesgående av detta önskemål, något som — vid den i förslaget gjorda gränsdragningen — med hänsyn till den relativa fåtaligheten av härvid ifrågakommande pensioner kan ske utan någon avsevärdare ekonomisk uppföring från statens sida.

Vid bestämmandet av den särskilda förhöjningen har utredningen utgått från de änkepensionsbelopp, som enligt de tre kassornas nuvarande bestämmelser för delägare med reglerad lön lägst kunna ifrågakomma, ökade med de pensions- och dyrtidstillägg samt den procentuella förhöjning av kassapensionen, som enligt respektive överenskommelser skall utgå i fall, då allmänna familjepensionsreglementet ej blir tillämpligt. Ifrågavarande lägsta belopp utgöra vid en levnadskostnadsindex av 157

för arméns kassa (lönegrad 0 1)	546 kronor
» marinens » (underofficerare m. fl.)	835 »
» tullens » (lönegrad B 5, om B-pensionen = 0, övergångsbestämmelserna till 1934 års reglemente) ..	538 »

Familjepensionsutredningen har ansett sistnämnda i fråga om tullens kassa angivna belopp, 538 kronor, utgöra ett lämpligt avpassat minimum för de tre kassornas totala änkepensioner vid berörda indexläge; den särskilda förhöjningen kommer i följd härav enligt utredningens förslag att i princip utgå i de fall, då änkepensionen eljest skulle understiga 538 kronor, och med

det belopp, som erfordras för att höja pensionen till nämnda summa. För barnpensioner räknas med häremot svarande belopp enligt 5 § 2 mom. allmänna familjepensionsreglementet.

För det tekniska genomförandet av minimeringen har utredningen emellertid ansett lämpligast att inlägga förhöjningen i kassapensionen och sålunda ej i totalpensionen. Detta innebure, enligt utredningen, att kassapensionen lägst borde bestämmas för arméns familjepensionskassas vidkommande till 240 kronor, för marinens familjepensionskassas vidkommande till 262 kronor samt för tullstatens enskilda pensionsinrättnings vidkommande, om dyrtidstillägg utginge enligt nyreglerade grunder, till 380 kronor men, om dyrtidstillägget — liksom i fråga om de militära kassorna — utginge enligt oreglerade grunder, till 250 kronor.

Enligt allmänna familjepensionsreglementet utgör statens bidrag till familjepensioneringen 120 kronor av familjepensionsunderlaget jämte den rörliga pensionsdelen. Ifrågavarande överenskommelser innebära emellertid enligt de uppgjorda balansräkningarna (*bilagor L 1, M 1 och N 5*) en ytterligare kostnad för staten — av övergångsnatur — med ett kapitalvärde beträffande arméns kassa av omkring 10,064,000 kronor, beträffande marinens kassa av 5,180,000 kronor samt beträffande tullstatens kassa av omkring 2,490,000 kronor. Kassornas tillgångar, inberäknat värdet av blivande avgifter, förslå med andra ord icke, vid tillämpning av militära självkostnadsgrunder beträffande de militära kassorna och civila självkostnadsgrunder beträffande tullstatens kassa, att bringa upp pensionsförmånerna till vad enligt överenskommelserna föreslagits, minskat med statens ovannämnda bidrag. Härför erfordras tillskott av staten, vilkas kapitalvärden kunna beräknas till nämnda belopp.

Beträffande den föreslagna skyldigheten att slutbetala retroaktivavgifter och motsvarande avgifter hava *delegerade för arméns familjepensionskassa* i sitt till överenskommelsen fogade särskilda yttrande hemställt, att bestämmelserna härom måtte utgå. Den börda, som dessa bestämmelser vid samtidigt erläggande av de högre årsavgifterna pålade vissa officerare och underofficerare m. fl., bleve nämligen för individen mycket betungande, särskilt som retroaktivavgifterna erlades av de i lönehänseende sämst ställda. Det vore enligt delegerades mening att förvänta, att stora grupper av delägare — särskilt ogifta — vilka bleve försatta i dessa villkor, komme att anmäla sin önskan att ej övergå till de nya bestämmelserna, vilka för dem i alla fall bleve gällande vid befordran. De undginge därigenom att vidkännas de nya högre avdragen för den tid, som återstode till befordringen. Ur statens synpunkt hade uteblivandet av dessa avgifter mindre betydelse.

Delegerade hava i fråga om huvudgrunderna för överenskommelsen rörande arméns familjepensionskassa eljest framhållit, hurusom för närvarande de militära familjepensionerna icke kunde anses vara tillfyllest för åstadkommande av en någorlunda tryggad existens åt pensionstagarna. Härvidlag hava delegerade också erinrat om ett av mig gjort uttalande vid anmälan

av förslag till allmänt familjepensionsreglemente m. m. till föregående års riksdag (propositionen nr 201 s. 45). I detta uttalande påpekade jag, huru som en förbättring av nu gällande grunder för pensioner till efterlevande efter befattningshavare i statens tjänst länge framstått som ett behjärtansvärt önskemål, varjämte jag betonade, att pensionsvillkoren för närvarande ställde sig särskilt oförmånliga för de militära befattningshavarna, för vilka familjepensionerna i allmänhet kunde betecknas såsom alldeles otillräckliga för sitt ändamål.

Delegerade, som anse pensionstagarna ur allmänna militäränkepensionsstaten, arméns gamla änke- och pupillkassa samt nya kassans äldre avdelning i rimlig utsträckning tillgodosedda, anföra vidare bland annat:

Genom det allmänna familjepensionsreglementets tillämpning å den aktiva militärpersonalen skulle de efterlevande till denna personal nu jämsställas med övriga statsanställdas efterlevande och sålunda erhålla pensionsbelopp, som torde få anses väl avvägda. Så blir emellertid icke förhållandet genom den föreslagna 25 %-förhöjningen för blivande efterlevande till nu pensionerad militärpersonal och för nuvarande änkor m. fl. På grund av de synnerligen låga pensionerna komma flera kategorier pensionstagare inom dessa personalgrupper även efter en sådan relativt stor procentuell förhöjning ändock icke upp till rimliga pensionsbelopp. Särskilt ogynnsamt ställda i detta avseende skulle efterlevande efter de lägsta befattningshavarna allt fortfarande bliva. Även efter en allmän pensionsförhöjning med 25 % torde, såsom också framgår av den i bil. 1 a¹ gjorda sammanställningen, det ovan citerade yttrandet av statsrådet och chefen för finansdepartementet rörande pensionernas fullständiga otillräcklighet för sitt ändamål äga giltighet, åtminstone för en stor del av delägarna. Sålunda skulle en sergent-änkas pensionsförmåner — nu 570 kronor — endast ökas med 78 kronor till 648 kronor, en fanjunkares — nu 615 kronor — med 105 kronor till 720 kronor och en fänriks — nu 484 kronor — med 62 kronor till 546 kronor. Liknande äro förhållandena för förvaltar- och löjtnantsänkor. För de högre graderna bliva förhållandena något gynnsammare men kunna knappast heller där betecknas såsom tillfredsställande. En ytterligare procentuell förhöjning — exempelvis med 10 % — av pensionerna skulle verka så, att dessa för högre grader bleve relativt tillfredsställande, medan pensionerna för de lägre graderna fortfarande skulle förbli otillräckliga.

Vill man därför söka åstadkomma en rimlig förbättring av änkepensionerna för de nu berörda personalgrupperna, synes en framkomlig och tilltalande väg vara att, med godtagande i stort av de pensionsbelopp, som för ett flertal grader erhållas genom den i överenskommelsen ingående 25 %-förhöjningen, dock tillse, att ingen pension understiger en viss procentuell del av de i allmänna familjepensionsreglementet fastställda pensionerna, vilka som ovan angivits, numera fastslagits som skäligen för olika grader.

I fråga om det lämpliga procenttalet ligger det närmast till hands att stanna vid 75. Detta procenttal innebär nämligen, att man för flertalet grader kommer mycket nära de summor, som erhållas genom den träffade överenskommelsen. En sådan höjning torde för övrigt icke kunna anses vara en obillig fordran. Såsom närmare framgår av bil. 1 a¹ och b², skulle en dylik procent-sats innebära någon pensionsförhöjning för de högsta graderna, fullt rättvis med hänsyn till deras, även relativt sett, gjorda högre insatser. För rege-

¹ Bilaga D till detta protokoll.

² Bilaga E „ „ „ „ „

mentsofficersgraderna ligga de belopp, som framkomma med de bägge beräkningssätten, mycket nära varandra. För den ur statsekonomisk synpunkt betydelsefulla kaptensgraden är förhållandet enahanda; änkepensionen skulle komma att höjas med endast 31 kronor. Den egentliga höjningen skulle inträda för de lägre graderna, där behovet av en sådan, som ovan framhållits, är mest framträdande. Pensionsförhöjningen för fänriks- och löjtnansgraderna är ur statsekonomisk synpunkt skäligen betydelselös, då änkor efter befattningshavare i dessa grader äro relativt fåtaliga. Den största återverkan — såväl för individen som ur statsekonomisk synpunkt — skulle förändringen få för sergeants-, fanjunkar- och förvaltargradernas innehavare jämte motsvarande civilmilitära befattningshavare. Orsakerna till att deras familjepensioner nu äro alltför låga och även efter 25 %-förhöjningen fortfarande så skulle förbliva, äro främst att söka i deras förut gjorda små insatser, i sin tur beroende på tidigare låga löner och personalens i allmänhet låga pensionsåldrar.

Även med den här påyrkade förhöjningen skulle i allt fall dessa familjepensioner bliva betydligt lägre än de pensioner, som civilstatens motsvarande pensionärer komma i åtnjutande av, såsom ock närmare framgår av de i bil. 1 a¹ och b² gjorda sammanställningarna. Även de högsta militära graderna bliva i förhållande till civilstaten ogynnsamt ställda. Så skulle exempelvis en generalsänka erhålla 813 kronor lägre pension än en änka efter motsvarande befattningshavare vid civilstaten.

I bifogade utredning (bil. 2)³ har familjepensionskassans konsulent angivit vad de föreslagna förbättringarna i pensionshänseende ekonomiskt komma att innebära.

Förbättringen för *nu befintliga pensionärers* blivande efterlevande representerar försäkringstekniskt sett ett kapitalvärde av omkring:

för officerare	276,000 kronor
» underofficerare	1,877,000 »
eller tillhoppa 2,153,000 kronor.	

Motsvarande förbättring för *nu befintliga änkor och barn* representerar ett kapitalvärde av omkring:

för officerare	525,000 kronor
» underofficerare	2,320,000 »
» barn	217,000 »
eller tillhoppa 3,062,000 kronor.	

De delegerade finna förbättringen för bägge dessa personalgrupper synnerligen behjärtansvärd. Vid nödtvunget val dem emellan måste förbättringen för den förra gruppen anses mest trängande.

Delegerade anföra slutligen:

Då statens underhandlare icke kunnat tillmötesgå fullmäktiges delegerade i nu berörda punkter, hava delegerade hellre än att riskera ett dröjsmål med träffandet av hela överenskommelsen ansett sig böra underteckna avtalet i det skick detsamma föreligger. Detta innebär dock icke, att de delegerade frångått sin uppfattning angående det berättigade i de ändringar, som påyrkats. Delegerade förutsätta fastmera, att statsmakterna skola, oav-

¹ Bilaga D till detta protokoll.

² Bilaga E » » » .

³ Bilaga F » » » .

sett den avfattning den preliminära överenskommelsen erhållit, vid ärendets fortsatta behandling behjärta de av de delegerade framförda synpunkterna och bereda de ovan berörda personalgrupperna de påyrkade förbättringarna samt medgiva avskrivning av påförda icke slutbetalda retroaktiv- och befodringsavgifter.

Delegerade för marinens familjepensionskassa hava i sitt till överenskommelsen fogade särskilda yttrande — med förmålan att de ej åsyftade förhöjning, utöver vad i överenskommelsen stadgades, av de pensioner, som utginge enligt de före år 1913 gällande bestämmelserna — rörande pensionernas storlek hävdad liknande synpunkter som dem, vilka framförts av delegerade för arméns kassa. Härutöver hava marinens delegerade, som erinrat om att överskottet i marinens kassa ej försloge till samma högre förhöjning av kassapensionerna som i de övriga kassorna, anfört följande:

Med anledning av att dåvarande flottans pensionskassas gratialfonds ställning vid företagen försäkringsteknisk utredning befunnits synnerligen svag, beviljade 1908 års riksdag bidrag av statsmedel, motsvarande $1\frac{1}{2}\%$ årligen på summan av de löner m. m., vilka enligt gällande stadganden låge till grund för bestämmande av fyllnadspension för beställningshavarna. När sedan 1913 års fullmäktige skulle taga ställning till användningen av detta statsbidrag, beslöto de (sid. 24 punkt VI i fullmäktiges underdåniga berättelse 1913) att gratialavgifternas storlek skulle beräknas under den förutsättningen, att kapitalvärdet av statsbidraget skulle fördelas på dåvarande och senare blivande delägare i proportionen: summan av kapitalvärdet av utgående gratial och av gratial efter dåvarande delägare till kapitalvärdet av gratial efter senare blivande delägare. Detta beslut, som av Kungl. Maj:t fastställdes, innebar att fullmäktige, trots att statsbidraget utgick med viss procent av de i tjänst varande delägarnas löner, dock avsågo en avsevärd del av detsamma, c:a 30% , för redan pensionerade änkor och barn samt redan pensionerade delägars efterlevande. Denna anordning medförde, att samtliga utgående familjepensioner omedelbart kunde höjas med 20% . Härigenom gingo givetvis de i tjänst varande delägarna för sin familjepensionering förlustiga motsvarande andel i statsbidraget, med följd att familjepensionerna för deras efterlevande blevo lägre, än eljest skulle blivit fallet. I stället för att fondera hela statsbidraget till förmån för i tjänst varande delägars efterlevande, utbetalades alltså omedelbart en stor del av detsamma för förbättrande av samtliga, alltså dock otillfredsställande pensionsbelopp.

Hade 1913 års fullmäktige ej på detta med hänsyn till kassans uppgift och traditioner enligt vår uppfattning fullt riktiga sätt disponerat statsbidraget, hade uppenbarligen familjepensionerna för den nuvarande generationen varit mindre otillfredsställande ävensom kassans fonder varit större.

Då nu detta statsbidrag, vilket använts att till stor del finansiera avgångna och avlidna delägars familjepensionering, icke vidare tages i betraktande, synes det delegerade vara önskligt, att anförda omständigheter måtte beaktas. Det är visserligen sant, att de för överenskommelsen använda beräkningsgrunderna äro fördelaktiga, men dessa utgöra intet undantag från de grunder, som tillämpats för övriga familjepensionskassor. Däremot torde icke för någon annan kassa bortseendet från hittillsvarande statsbidrag och den användning man gjort av detsamma hava medfört samma ingrepp i kassans möjligheter att i samband med statens övertagande av familjepen-

sioneringen förbättra redan utgående pensioner, som för marinens familjepensionskassa.

Inom marinens familjepensionskassa tillämpas sedan äldre tider vid familjepensionsbeloppens bestämmande en för kassan säregen indelning av delägarna i fyra klasser, anslutande sig till indelningen av den militära personalen i flaggmän, regementsofficerare, kompaniofficerare och underofficerare, i vilken sistnämnda grupp sedermera även de till manskapet hörande beställningarna såsom flaggkorpral och högbåtsman infogats. Denna indelning kunde visserligen på sin tid med då gällande löne- och organisationsförhållanden anses förklarlig, men den är föråldrad och ställer efterlevandens familjepensioner i mycket ojämna relation till motsvarande beställningshavares löneförmåner. Sålunda får änkan efter en underofficer i högsta lönegraden UO 4, som beräknar en årsinkomst i högsta löneklassen på E-ort av omkring 5,700 kronor, samma änkepension — utgörande samtliga förmåner medräknade 752 kronor — som änkan efter en högbåtsman med en årsinkomst av blott omkring 2,900 kronor, en pension som för övrigt naturligtvis i båda fallen är otillräcklig. Liknande förhållanden uppstå även inom övriga grätklasser.

När nu en nyordning på familjepensioneringens område skall genomföras, vore det uppenbarligen ur flera synpunkter synnerligen önskvärt, därest man samtidigt kunde förmedla övergång till en med allmänna familjepensionsreglementets pensionsskala sidolöpande skala. Detta önskemål ernås naturligtvis ej genom att öka pensionsbeloppen inom de nuvarande klasserna med viss procent, ty alldeles oavsett den pensionsförbättring, som härigenom upp kommer, så kvarstår dock uppenbarligen helt och fullt de med den nuvarande klassindelningen förenade olägenheterna. Dessa komme däremot att helt elimineras, därest familjepensionsbeloppen bestämdes till viss procent av de belopp, som skulle tillkommit efterlevande, om allmänna familjepensionsreglementet blivit för dem tillämpligt. Därigenom skulle familjepensionen komma att stå i visst förhållande även till vederbörande beställningshavares tjänstepension, om ock familjepensionsbeloppen stannade vid att utgöra blott en del av allmänna familjepensionsreglementets motsvarande belopp. Men det fordras för genomförande av en dylik i hög grad önskvärd anordning, att den utjämnande pensionsskalan icke förlägges så lågt i förhållande till allmänna familjepensionsreglementets skala, att familjepensionerna enligt överenskommelsen — om de ock för vissa grader komme att överskridas — dock i andra fall komme att underskridas. Endast i det fall att de totala pensionsförmånerna för de avgångnas och avlidnas efterlevande bestämmas till lägst 75 % av de enligt allmänna familjepensionsreglementet utgående kan detta undvikas; eljest komme familjepensionerna inom de till en och samma pensionsklass hörande högre lönegraderna att tillgodoses på de lägre lönegradernas bekostnad, vilket skulle medföra betydande och kännbar orättvisa. Då här föreslagen utjämning, genom vilken även det alltför stora svalet mellan pensionsbelopp, beräknade med 14 % tillägg på nu utgående kassapension, och motsvarande pensionsbelopp enligt allmänna familjepensionsreglementet skulle minskas, icke kan genomföras enbart med anlitande av kassans härför otillräckliga överskott, hemställa vi, att staten till förmån för de efterlevande till ur tjänst avgångna och till avlidna beställningshavare måtte tillskjuta så stort belopp, att totala pensionsförmånerna komma att utgöra 75 % av de enligt allmänna familjepensionsreglementet utgående. Härigenom komme, såsom ock av bilagda tabell (bil. 1)¹ och grafiska översikt (bil. 2)² framgår, de av oss nu föreslagna pensionerna att,

utom beträffande flaggkorpraler, högbåtsmän och några från äldre organisationer kvarstående beställningshavare, alla tillsammans utgörande endast ett tjugotal personer, ligga något över de med anlitande av 14 % tillägget ökade pensionerna. För nämnda undantagsfall bör givetvis en särskild bestämmelse införas, att de efter 75 % av allmänna familjepensionsreglementets pensionsskala avvägda änkepensionerna ej få understiga nu utgående pensionsförmåner ökade med 14 % av kassapensionerna.

Så länge arméns och marinens familjepensionskassor var för sig existerat, hava familjepensionerna utgått efter olika grunder, vilket föranlett att nu utgående pensioner inom den ena kassan för vissa grader äro lägre, stundom väsentligt lägre, än inom den andra och tvärtom. Detta bestyrkes av följande tabell, utvisande pensionerna för vissa lönegrader inom de olika kassorna, dels enligt nu gällande bestämmelser med å desamma belöpande dyrtidstillägg, dels enligt den med 1934 års pensionsutredning träffade överenskommelsen.

Lönegrad	Familjepensionsbelopp till änka enligt			
	gällande bestämmelser		överenskommelse	
	Arméns kassa	Marinens kassa	Arméns kassa	Marinens kassa
Uo 2	583	752	648	835
Uo 3	627	752	720	835
Uo 4	758	752	844	835
O 3	1 372	1 360	1 622	1 526
O 4	1 533	1 685	1 814	1 862
O 5	1 682	1 685	1 982	1 862
O 6	1 707	1 685	2 138	1 862
O 8	1 932	1 988	2 295	2 150

När avsikten med statens övertagande av familjepensioneringen bland annat är att göra familjepensionsbeloppen för alla beställningshavare inom samma lönegrad enhetliga, vore det mycket önskvärt, att även familjepensionsbeloppen för avgångna och avlidna militära beställningshavares efterlevande bleve lika. Detta jämväl med hänsyn till att inom vissa grenar, exempelvis flygvapnet och kustartilleriet, en del beställningshavare tillhöra eller tillhört den ena kassan, en del den andra.

Även med den här ifrågasatta förhöjningen skulle emellertid marinens familjepensioner för alla grader bliva betydligt lägre än motsvarande för den civila statsförvaltningen, såsom ock närmare framgår av den i bil. 1¹ gjorda sammanställningen.

I bifogade utredning (bil. 3)² har marinens familjepensionskassas konsulent angivit vad de föreslagna förbättringarna i pensionshänseende ekonomiskt komma att innebära.

Förbättringen för nu avgångnas (pensionerades) blivande efterlevande representerar sålunda försäkringstekniskt ett kapitalvärde av omkring 390,000 kronor.

Motsvarande förbättring för nu befintliga pensionstagande änkor och barn representerar ett kapitalvärde av omkring 575,000 kronor.

¹ Bilaga G till detta protokoll.

² Bilaga I , , , .

De delegerade finna förbättringen för bägge dessa personalgrupper synnerligen behjärtansvärd. Vid nödtvunget val dem emellan måste förbättringen för den förra gruppen, blivande efterlevande till nu avgången (pensionerad) personal, anses mest angelägen.

Familjepensionsutredningen har rörande frågan om befrielse från erläggande av retroaktivavgifter och motsvarande avgifter anfört, att även under överläggningarna med delegerade för de olika kassorna erinringar riktats mot att i avtalen skulle intagas bestämmelser om slutbetalning av dylika avgifter. Utredningen ville gärna vitsorda det behjärtansvärda i de framställda önskemålen härutinnan men hade dock av principiella skäl och med hänsyn till den av statsmakterna redan intagna ståndpunkten funnit sig förhindrad att medverka till en dylik avgiftsbefrielse. I detta sammanhang erinrade utredningen om mitt uttalande i detta ämne i propositionen nr 245 till 1936 års riksdag s. 40.

Beträffande den av delegerade för arméns och marinens kassor föreslagna ytterligare höjningen av pensionerna i vissa fall framhåller utredningen, att den funne önskemålet i fråga behjärtansvärt och den föreslagna anordningen tilltalande. Emellertid hade utredningen för sin del icke ansett sig kunna i förslagen till överenskommelser intaga bestämmelser, som skulle ytterligare öka de kostnader, vilka staten för den militära familjepensioneringens ordnande måste ikläda sig. Därest emellertid delegerades hemställa funnes böra vinna beaktande, mot vilket inga principiella erinringar syntes kunna göras, torde konsekvensen bjuda, att en liknande övergångsanordning genomfördes även för tullstatens enskilda pensionsinrättning, vars pensioner hittills liksom de militära familjepensionerna i allmänhet måste betecknas såsom alldeles otillräckliga för sitt ändamål.

Arméns familjepensionskassas överstyrelse, *arméns fullmäktige*, hava i sitt yttrande den 23 januari 1937 angående sin allmänna ståndpunkt till den föreslagna överenskommelsen om kassan anfört, att vid den granskning av det föreliggande förslaget, som fullmäktige verkställt, fullmäktige icke kunnat undgå att finna, att förslaget såväl beträffande de i tjänst varande kassadelägarnas avgifter som i fråga om storleken av de pensioner, som skulle utgå till nuvarande änkor och barn eller efterlevande till tjänstepensionärer, ställde sig åtskilligt ogynnsammare än den liknande överenskommelse, som tidigare träffats med civilstatens motsvarande kassa. Såsom familjepensionsutredningen i sitt utlåtande i ämnet framhållit, vore emellertid dessa olikheter föranledda av den olikhet, som i ekonomiskt avseende rådde mellan kassorna. Med hänsyn härtill hade fullmäktige icke ansett sig böra, såsom förutsättning för sin anslutning till överenskommelsen, resa krav på ändring beträffande nu angivna delar av förslaget. Då fullmäktige även i övrigt funnit överenskommelsen antagbar, bade fullmäktige alltså ansett sig böra biträda densamma.

Beträffande de av delegerade för arméns familjepensionskassa angivna önskemålen angående befrielse från erläggande av retroaktiv- och befodringsavgifter samt om höjning av pensionsförmånerna i vissa fall hava ar-

méns fullmäktige anslutit sig till vad delegerade anfört och därvid hemställt, att önskemålen måtte beaktas.

Även *fullmäktige för marinens familjepensionskassa* hava i sitt yttrande godkänt vederbörande förslag till överenskommelse. De hava därvid förklarat, att de skulle önska, att delegerades förslag om höjning av vissa pensioner kunnat ingå i överenskommelsen, och uttryckt den förhoppningen, att delegerades förslag emellertid måtte vinna tillmötesgående vid ärendets fortsatta behandling. Fullmäktige hava också sagt sig förutsätta, att, om önskemålet beträffande arméns familjepensionskassa rörande befrielse från retroaktiv- och befordringsavgifter vunne beaktande, motsvarande befrielse även komme marinens personal till del.

Ej heller i de avgivna yttrandena i övrigt har någon erinran framställts mot överenskommelsernas allmänna förutsättningar och huvudgrunder. Såväl *arméförvaltningen* som även *försvarsväsendets lönenämnd* ansluter sig emellertid till det av delegerade framförda särskilda önskemålet om höjning av vissa pensioner, varjämte *arméförvaltningen* även tillstyrker förslaget om befrielse från retroaktiv- och befordringsavgifter. *Flygförvaltningen* framhåller önskvärdheten av att viss lindring i avdragsskyldigheten enligt allmänna familjepensionsreglementet stadgas för sådana personer, vilka hava att erlägga retroaktiva avgifter.

Marinförvaltningen anför:

Den föreslagna överenskommelsen synes tillgodose vederbörande efterlevandes intressen i den utsträckning, som ur kostnadssynpunkt skäligen kan begäras av statsverket. Givetvis hade det dock varit önskvärt, att efterlevande efter nu pensionerade eller avlidna delägare kunnat erhålla viss ytterligare förbättring i sina pensionsförmåner. Med hänsyn emellertid till den kostnadsökning, som härav bleve följden, finner sig ämbetsverket icke kunna, trots det behjärtansvärda ändamålet, åtminstone för närvarande föreslå någon åtgärd till realiserande av detta önskemål.

Vissa ledamöter av marinförvaltningen, som ej deltagit i förevarande ärendes handläggning inom verket, hava i särskild skrivelse såsom sin uppfattning uttalat, att marinförvaltningen saknat anledning att avstyrka åtgärder för familjepensionernas förbättring i överensstämmelse med de riktlinjer, som föreslagits av representanterna icke allenast för marinens utan jämväl för arméns familjepensionskassa och som familjepensionsutredningen för sin del funnit tilltalande. De vore vidare, anförda de, övertygade därom, att, därest ärendet inom marinförvaltningen handlagts inför ämbetsverkets samtliga ledamöter — något som enligt deras mening skulle bäst överensstämt med instruktionens anda och mening och med tillämpad praxis — marinförvaltningens beslut skulle gått i tillstyrkande riktning. I anslutning till vad sålunda anförts förklara de sig helt instämma i det yttrande i frågan, som avgivits av fullmäktige för marinens familjepensionskassa.

Statskontoret har anfört, att, med den principiella inställning, som statsmakterna redan tagit till frågan om en centralisering i statens hand av stat-

liga befattningshavares familjepensionering och om åvägabringande i samband därmed av skäliga familjepensionsförmåner efter enhetliga grunder åt dessas efterlevande, det syntes skäligt och rimligt, att staten åtog sig de större kostnader, som vid ett inordnande av den hittills genom olika pensionskassor ombesörjda familjepensioneringen i detta system uppkomme på grund av vissa kassors ekonomiskt svagare ställning.

Beträffande det av delegerade för de militära kassorna framställda önskemålet om en särskild höjning av vissa pensioner har statskontoret förklarat sig anse, att billighetsskäl talade för ett tillmötesgående av önskemålet, varigenom bland annat en bättre anpassning skulle vinnas till de pensionsskalor, som förekommit i de tidigare avtalen. Emellertid måste, yttrar ämbetsverket, statskontoret med hänsyn till de dryga kostnader, som vore förenade redan med den pensionsreglering, som skulle följa av de nu föreslagna överenskommelserna, finna det i hög grad tveksamt, om staten borde åtaga sig den väsentliga kostnadsökning, som skulle föranledas av ett bifall till önskemålet. Särskilt i betraktande av att statens kostnader enligt överenskommelserna komme att fördela sig över en lång tidsperiod, ville statskontoret emellertid icke motsätta sig, att en jämkning skedde i överenskommelserna för tillgodoseende av önskemålet i fråga.

Vad angår önskemålet om befrielse från skyldigheten att erlægga resterande retroaktiv- och befordringsavgifter har statskontoret på de grunder, som familjepensionsutredningen härutinnan anfört, ansett sig ej kunna förorda ett tillmötesgående av detsamma.

I byråchefen Janssons promemorior angående den ekonomiska innebörden av överenskommelserna rörande de militära kassorna (*bilagor L och M*) anges, i anslutning till vad delegerade för dessa kassor anfört, kapitalvärdet enligt *militära* grunder av den kostnadsökning, som vid bifall till delegerades förslag om höjning av vissa pensioner genom kassornas övertagande skulle uppstå för staten.

Sålunda framgår, beträffande armén, att berörda kapitalvärde (pensions- och dyrtidstillägg inräknade) vid en levnadskostnadsindex av 156 eller 157 utgör omkring 5,650,000 kronor. Vad angår marinen är motsvarande kapitalvärde 1,048,000 kronor.

Enligt en inom tullstatens enskilda pensionsinrättning företagen utredning skulle kapitalvärdet av kostnadsökningen för staten vid en höjning av pensionsförmånerna för samtliga nuvarande änkor efter delägare i pensionsinrättningen och för änkor efter samtliga nuvarande tjänstepensionärer från den i överenskommelsen bestämda nivån till 75 procent av förmånerna enligt allmänna familjepensionsreglementet belöpa sig, för de nuvarande änkor och barnens del till 871,000 kronor samt för de övrigas del till 68,000 kronor.

Debiterade men ej inbetalade befordrings- och retroaktivavgifter uppgingo i arméns familjepensionskassa per den 30 juni 1935 till ett belopp av 36,522 kronor (*bilaga L 2*). Motsvarande belopp i marinens familjepensionskassa torde utgöra omkring 260,000 kronor, oberäknat avgifterna för flaggkorpraler och högbåtsmän, vilka torde uppgå till 109,000 kronor.

Jag skall härafter närmare genomgå de särskilda punkterna i överenskommelserna, därvid jag beträffande marinens och tullstatens kassor kommer att redogöra för bestämmelserna allenast i den mån särskilda yttranden föreligga eller bestämmelserna i sakligt hänseende skilja sig från motsvarande bestämmelser i överenskommelsen angående arméns kassa.

Överenskommelsen angående arméns familjepensionskassa.

1 mom.

Detta moment upptager det allmänna stadgandet om övertagandet av kassans alla rättigheter och förpliktelser. Härvid föreskrives tillika, att vad som gäller för kassan framdeles skall hava avseende å staten, och att myndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer, skall fullgöra vad som för närvarande ankommer på kassans direktion och fullmäktige.

Momentet innehåller även en förbindelse från statens sida att svara för alla rättsanspråk, som i anledning av överenskommelsen eller eljest på grund av kassans överlåtelse må kunna riktas mot fullmäktige, direktionen eller någon kassans tjänsteman, ävensom för alla kostnader, som kunna uppstå för fullmäktig, direktionsledamot eller någon kassans tjänsteman på grund av sådana anspråk eller anspråk, vilka eljest avse kassans förpliktelser.

2 mom.

I 2 mom. angivas till en början de olika kategorier av delägare, å vilka allmänna familjepensionsreglementet med vissa i efterföljande moment omnämnda undantag från övertagandet skall bli tillämpligt.

Hit höra vid övertagandet förefintliga:

- a) beställningshavare på aktiv stat, för vilka militära tjänstepensionsreglementet gäller;
- b) beställningshavare på övergångsstat, för vilka militära tjänstepensionsreglementet gäller;
- c) befattningshavare, för vilka civila tjänstepensionsreglementet gäller;
- d) beställningshavare på reservstat; samt
- e) de, vilka efter avsked från beställning på aktiv stat, för vilken militära tjänstepensionsreglementet gäller, med vederbörligt tillstånd kvarstå utan lön.

Såsom villkor för att en delägare, tillhörande någon av dessa kategorier, skall bli underkastad allmänna familjepensionsreglementets bestämmelser gäller emellertid även, enligt stadgande i momentets första stycke, att delägaren icke får vara undantagen från tillämpningen av pensioneringsbestämmelserna i reglementet den 30 december 1905 för arméns nya änke- och pupillkassa eller i kungl. brevet den 15 juni 1934 till arméns pensionskassa, att han icke trots sitt kvarstående i tjänst redan på grund av 3 mom. i övergångsbestämmelserna till allmänna familjepensionsreglementet är undantagen från detta reglementes tillämpning, samt att han icke före övertagandet hos Kungl. Maj:t anmält sin önskan att ej bli underkastad reglementet.

Det första av dessa villkor ansluter sig till en bestämmelse i 1905 års regle-

mente, i vilken det stadgas, att frivillig övergång till detta reglementes pensioneringsvillkor ej må ske efter den 1 juli 1906. På grund av denna bestämmelse finnas nämligen allttjämt enstaka delägare i tjänst, vilka sålunda äro underkastade äldre pensioneringsvillkor.

Undantagna från pensioneringsbestämmelserna i kungl. brevet den 15 juni 1934 äro sådana den 30 i samma månad i tjänst varande delägare, tillhörande nya änke- och pupillkassans yngre avdelning, vilka före den 1 augusti samma år anmält sin önskan att kvarstå å de äldre bestämmelserna och sedermera icke vunnit befordran till beställning med högre familjepensionsrätt. Ifrågavarande undantag torde för närvarande gälla högst ett nittiototal delägare i tjänst.

För delägare i tjänst, vilka vid övertagandet äro undantagna från 1905 eller 1934 års pensioneringsbestämmelser och sålunda då ej bliva underkastade allmänna familjepensionsreglementet, blir, på sätt i 8 mom. i överenskommelsen stadgas, detta reglemente tillämpligt efter sedermera skedd befordran.

Bestämmelsen om att anmälan till Kungl. Maj:t medför delägarrens undantagande från allmänna familjepensionsreglementets tillämpning står i överensstämmelse med den i professor Malmgrens förenämnda utlåtande uttalade uppfattningen, att en delägare bör tillerkännas frihet att, om han inom viss tid uttalar önskan därom, bibehållas vid rättigheter och skyldigheter enligt den gamla ordningen.

I momentets andra stycke stadgas, att delägare, som vid övertagandet är berättigad till familjepension, beräknad efter högre lönegrad än den, till vilken hans beställning är hänförlig, i familjepensionshänseende skall anses tillhöra den högre lönegraden. Bestämmelsen gäller exempelvis för det fall, att en delägare, som haft avsked med rätt att kvarstå utan lön, återinträtt i tjänst men därvid — då hans tidigare beställning ej varit ledig — nödgats inträda i en lägre beställning. För sådant fall gäller enligt familjepensionskassans nuvarande bestämmelser, att delägaren äger rätt att bibehållas vid den högre pensionsrätten. Ett speciellt fall, då vederbörande vid övertagandet åtnjuter familjepensionsrätt enligt en högre lönegrad än den han tillhör, skall emellertid, enligt en särskild undantagsbestämmelse i förevarande stycke av överenskommelsen, icke föranleda, att delägaren anses tillhöra den högre lönegraden.

Familjepensionsutredningen har härom anført följande:

Andra stycket av 2 mom. innehåller föreskrift därom, att sådan delägare, som — exempelvis på grund av att han tidigare innehaft högre beställning — förvärvat rätt till familjepension efter högre lönegrad än den, till vilken hans beställning vid övertagandet är hänförlig, i familjepensionshänseende skall anses inneha beställning i den högre lönegraden. Emellertid har, såsom av innehållet i stycket framgår, det icke ansetts behöfligt eller lämpligt att utsträcka denna regel även till de i § 4 mom. 6 i 1905 års reglemente för arméns nya änke- och pupillkassa avsedda fallen av frivilligt förvärvat högre änkepensionsrätt. Enligt åsyftade stadgande har sålunda innehavare av underlöjtnants och löjtnants lön kunnat, efter anmälan till kassans direktion inom sex månader efter ingånget äktenskap och mot erläggande av den högre pensionsavgiften, förvärva pensionsrätt beräknad efter kaptens lön samt

innehavare av sergeants lön kunnat i enahanda ordning förvärva pensionsrätt beräknad efter fanjunkares lön, varjämte motsvarande förmån tillkommit vissa andra delägare. Med hänsyn till de betydande pensionsförbättringar, som efter ikraftträdandet av allmänna familjepensionsreglementet skulle inträda för efterlevande till beställningshavare i nu avsedda lönegrader, varigenom behovet av en extra förhöjning av det för den innehavande beställningen fastställda familjepensionsunderlaget minskat eller helt bortfallit, och då skyldigheten att vidkännas det mot den högre tjänsten svarande familjepensionsavdraget kan befaras medföra en oberäknat stor börda för vederbörande, har en avvikelse från regeln om bibehållande av den högre ställningen i familjepensionshänseende syntts vara påkallad.

Beställningshavare å övergångsstat jämställas enligt överenskommelsen med personalen å aktiv stat.

Härutinnan bör erinras om att enligt 17 § kungörelsen den 23 oktober 1925 (nr 429) med vissa bestämmelser rörande arméns och marinens övergångsstat till övergångsstat tvångsvis överförd löjtnant, underlöjtnant eller sergeant, vilken vid tiden för överföringen uppnått högsta löneklassen inom vederbörlig lönegrad, må kunna vinna *uppflyttning till närmast högre löneklass*, när han uppnått en tjänsteålder av 15, respektive 5 år såsom officer eller 17 år såsom sergeant och furir.

1934 års militärpensionssakkunniga anförde i sitt i december 1934 avgivna betänkande (Statens offentliga utredningar 1934: 49 s. 147) med förslag till tjänstepensionsreglemente för befattningshavare vid försvarsväsendet, att det vore obestriddigt, att de, som sålunda med stöd av nämnda paragraf uppflyttats till högre *löneklass*, intoge en särställning i förhållande till annan personal i samma lägre *lönegrad*, som de tillhörde. Vid bestämmande av tjänstepensionsunderlag i allmänhet hade tillämpats principen, att underlaget skulle utgöra två tredjedelar av slutlönen å A-ort. Tillräcklig anledning att frångå denna grundsats beträffande ifrågavarande personal torde, enligt de sakkunniga, knappast föreligga. Med hänsyn härtill föreslogo de sakkunniga, att särskilda tjänstepensionsunderlag och tjänstepensionsavdrag fastställdes för denna personal, uträknade efter nyss angiven grund. Så har även skett. Sålunda hava enligt punkt 1 b) i övergångsbestämmelserna till militära tjänstepensionsreglementet tjänstepensionsunderlagen för ifrågavarande beställningshavare bestämts, för löjtnant till 3,444 kronor, för underlöjtnant till 2,076 kronor och för sergeant till 2,400 kronor.

I förenämnda skrivelse till mig av den 29 januari 1937 hava nu kaptenen i Jönköpings-Kalmar regemente, löjtnanten på övergångsstat vid samma regemente F. Clason i uppgiven egenskap av delegerad för ifrågavarande officerare på övergångsstat samt ombudsmannen i Svenska Underofficersförbundet Fr. Josephson framhållit, att det syntes följdriktigt samt med rättvisa och billighet förenat, att även familjepensionsunderlagen för ifrågavarande personal beräknades på grundval av den efter uppflyttningen uppnådda högre lönen. De hemställa därför, att bestämmelser i dylikt hänseende måtte meddelas.

Enligt tillgängliga uppgifter synas de beställningshavare vid armén, vilka

sådana bestämmelser skulle komma att gälla, utgöra högst 15 löjtnanter, 4 underlöjtnanter och 6 sergenter.

Arméförvaltningen har för sin del tillstyrkt förslaget.

Till den i 2 mom. av överenskommelsen angivna delägarkategori, som utgöres av befattningshavare, för vilka civila tjänstepensionsreglementet gäller, äro vissa expeditionsvakter att hänföra.

Bland de kategorier, å vilka allmänna familjepensionsreglementet från övertagandet som regel förutsattes bliva tillämpligt, påkallar härjämte reservstatspersonalen en särskild uppmärksamhet. I motsats till de övriga kategorierna gäller nämligen beträffande nämnda personal, att densamma icke är underkastad vare sig militära eller civila tjänstepensionsreglementets bestämmelser. Detta oaktat föreslog familjepensionsutredningen i sitt den 23 januari 1936 framlagda förslag till militärt familjepensionsreglemente, att reglementet skulle äga tillämpning jämväl å reservstatspersonalen. Som skäl härför anfördes, att beställningshavarna på reservstat, vilka undantagslöst rekryteras ur personalen på aktiv stat, även efter övergången innehade med lön och rätt till tjänstepension förenade beställningar samt för närvarande vore delägare i familjepensionskassorna med de rättigheter och skyldigheter, som åtföljde vederbörandes senast innehavda beställning på aktiv stat.

Utredningens förslag i denna del innebar, att beställningshavare å reservstat skulle vidkännas familjepensionsavdrag — liksom för övriga befattningshavare intill pensionsåldern — och räkna tjänstår även för anställningstiden å reservstat. Avdrag och familjepensionsunderlag skulle emellertid beräknas enligt reglerna för den beställning å aktiv stat, från vilken övergången till reservstat ägt rum.

I de föregående år över förslaget avgivna yttrandena riktades icke någon erinran mot att hänföra reservstatspersonalen under reglementets tillämplighetsområde. I fråga om de särskilda bestämmelserna anförde emellertid chefen för generalstaben, med instämmande av arméförvaltningen, hurusom en major på reservstat, som vid övergången varit kapten på aktiv stat, för erhållande av kaptens familjepensionsrätt enligt förslaget skulle vidkännas för kapten stadgat familjepensionsavdrag till pensionsålderns inträdande (55 år). Ehuru denna princip i viss mån kunde jämföras med den princip, som tillämpades beträffande t. ex. de kaptener, vilka hade en pensionsålder av 55 år (intendenturkåren), syntes rätt och billighet tala för att reservstatspersonalen — med dess begränsade löner och tjänstepensioner — gäves bättre familjepensionsvillkor, än vad som föreslagits. Principiellt borde familjepensionsavdrag icke krävas utöver den för personalen på aktiv stat i den beställning, för vilken pensionsrätt åtnjötes, gällande pensionsåldern. I samband med frågan angående reservstatspersonalens familjepensionering borde emellertid beaktas den möjlighet till vinnande av befordran inom reservstaten, som förelåge genom beslut av 1925 års riksdag. Ifrågavarande beslut hade visserligen ännu icke bringats i tillämpning, men 1930 års försvarskommision förutsatte att så för framtiden skulle ske. Vidare borde beaktas den möj-

lighet för furirer på aktiv stat att vinna reservstatsanställning, som med sannolikhet komme att bli en följd av försvarskommissionens förslag till reservstatsrekryterings rationalisering. Med hänsyn till sålunda angivna förhållanden syntes skäl föreligga att taga reservstatspersonalens familjepensionering under förnyad omprövning, varvid personalens berättigade anspråk att vid befordran komma i åtnjutande av den högre tjänstegradens familjepensionsrätt borde tillgodoses.

Vid min anmälan föregående år av frågan om allmänt familjepensionsreglemente anförde jag, att jag då icke kunde tillstyrka familjepensionsutredningens förslag i vad detsamma avsåge reservstatspersonalens inordnande under allmänna familjepensionsreglementet. Denna personals hänförande till reglementets tillämplighetsområde innebure nämligen, framhöll jag, ett avsteg från den eljest grundläggande principen, att reglementet skulle vara tillämpligt för de befattningshavare, å vilka civila eller militära tjänstepensionsreglementet gällde. Reservstatspersonalens tjänstepensionering reglerades nämligen icke genom sistnämnda reglemente utan genom särskilda äldre bestämmelser. Redan denna omständighet i och för sig gäve anledning till övervägande, huruvida icke även familjepensioneringen för denna personal borde regleras i särskild ordning. Nyss återgivna yttranden från militärt håll syntes tala för en sådan lösning, enär därav framginge, att trots de i förslaget upptagna olika särbestämmelserna för denna personal ytterligare sådana vore av nöden, om ej vissa mindre tillfredsställande konsekvenser skulle följa av personalens inordnande under reglementet. Härtill kommer att, såsom chefen för generalstaben erinrat, försvarskommissionens på Kungl. Maj:ts prövning beroende betänkande innefattade vissa förslag, som ganska ingripande berörde denna organisations ställning. Jag framhöll emellertid, att reservstatspersonalens familjepensionsfråga borde erhålla en lösning senast i samband med framläggande för riksdagen av sådana förslag till överenskommelser med de militära kassorna, som vore en förutsättning för allmänna familjepensionsreglementets ikraftträdande för den militära personalen.

Kungl. Maj:t och riksdagen följde mitt förslag, på grund varav reservstatspersonalen alltså för det dåvarande icke hänfördes under allmänna familjepensionsreglementets tillämplighetsområde.

I sin skrivelse den 14 januari innevarande år har *familjepensionsutredningen*, som i huvudsak refererat de militära myndigheternas ovan angivna yttranden ävensom mitt uttalande, i denna del anfört följande:

Familjepensionsutredningen har med anledning av vad sålunda förekommit i samråd med de militära kassornas delegerade upptagit förevarande spörsmål till förnyat övervägande och därvid kommit till den slutsatsen, att det — åtminstone vad nuvarande kassadelägare angår — måste anses mindre lämpligt att föreslå regler i fråga om reservstatspersonalens familjepensionering, vilka skulle skapa en för densamma nu icke förefintlig särställning i familjepensionshänseende och därigenom eventuellt försvåra reservstatens rekrytering, som uteslutande äger rum från personal i aktiv tjänst. Då numera, i motsats till vad förhållandet var vid framläggandet av förenämnda proposition 1936: 201, efter den nya försvarsordningen anpassade bestämmelser rörande reservstatspersonalens tjänstepensionering blivit

utfärdade (beträffande arméns reservstater, se S. F. S. 1936: 474) och möjlighet sålunda förefinnes att överblicka konsekvenserna även i familjepensionshänseende av ett förslag i den ena eller andra riktningen, har det synts familjepensionsutredningen riktigt att åter upptaga den tidigare tanken på sagda personals hänförande under allmänna familjepensionsreglementets bestämmelser; i varje fall såvitt angår beställningshavare, som vid övertagandet äro delägare i någon av de militära familjepensionskassorna. Det förtjänar emellertid framhållas, att reservstatspersonalens familjepensionsfråga vid ett bifall till det föreliggande förslaget endast vunnit en partiell lösning. Ehuru nämligen överenskommelserna visserligen reglera familjepensionsförhållandena icke blott för sådana beställningshavare, som redan vid kassornas övertagande övergått till reservstat, utan även (7 mom.) för kassadelägare, vilkas övergång till reservstat inträffar först efter övertagandet, hava överenskommelserna givetvis icke avseende å beställningshavare, som tillträda första med familjepensionsrätt förenad militär beställning efter kassornas övertagande och sedermera övergå från aktiv stat till reservstat (se allmänna familjepensionsreglementet 16 § andra stycket). För sistnämnda beställningshavare erfordras sålunda särskilda bestämmelser. Som dylika bestämmelser icke äro direkt betingade av familjepensionsutredningens uppdrag att träffa överenskommelse angående de militära kassornas överlåtelse på staten, lärer förslag i ämnet icke förväntas från utredningen.

Såsom av tredje stycket i 2 mom. framgår, har vidare vid utformningen av bestämmelserna angående reservstatspersonalens familjepensionering de i de militära yttrandena framhållna synpunkterna såtillvida vunnit beaktande, att det förutsatts, att avdrag och familjepension för sådan reservstatspersonal, som innehade högre beställning än som kompaniofficer, skulle beräknas enligt reglerna för motsvarande beställning på aktiv stat, varemot beträffande lägre reservstatspersonal, än vad nu är sagt, den beställning skulle vara avgörande för beräkningen, som vederbörande vid sin övergång till reservstat innehåft.

I detta sammanhang torde böra redogöras för de huvudsakliga hithörande bestämmelser, som enligt oförmälda förordning och i övrigt numera gälla angående arméns reservstater.

Förordningen i fråga (S. F. S. 1936: 474) stadgar, att två reservstater skola finnas vid armén, av vilka den ena skall omfatta officerare och underofficerare samt den andra fältläkarkåren. Å förstnämnda reservstat finnas beställningar för 1 generalmajor, 5 överstar, 81 majorer, 204 kompaniofficerare samt 230 underofficerare. Å fältläkarkårens reservstat äro uppförda 2 fältläkarbeställningar och 1 regementsläkarbeställning. Beställningarna besätas med personal, som överflyttas från aktiv stat, eller ock med personal, som erhållit avsked från beställning på aktiv stat med tillstånd att kvarstå över stat. Till generalmajorsbeställningen må överflyttas generalmajor eller överste, till överstebeställning överste eller överstelöjtnant, till majorsbeställning major eller kapten, till kompaniofficersbeställning (beställning såsom kapten och löjtnant) kapten eller löjtnant, till underofficersbeställning (beställning såsom fanjunkare och sergeant) fanjunkare, sergeant eller furir, till fältläkarbeställning fältläkare eller regementsläkare samt till regementsläkarbeställningen regementsläkare eller bataljonsläkare.

Löjtnant och sergeant å reservstat kunna vinna befordran till kapten respektive fanjunkare å reservstat. Sådan befordran medför emellertid icke ändrad ställning i lönehänseende. Befordran, som även avser ställningen i lönehänseende, kan inom reservstaten vinnas av kapten till major samt av regementsläkare till fältläkare.

Reservstatspersonalen, som i fredstid som regel har en tjänstgöringsskyldighet av 45 dagar under loppet av varje under tjänstetiden infallande period av två år, åtnjuter lön och tjänstepension med belopp, som för vederbörlig beställning anges å en i § 10 i förordningen intagen löne- och pensionsplan av följande innehåll:

Beställning	Lönegrad	Löneklass	Lön	Pension
Generalmajorer.....	O 7	15	7,920	7,128
Överste	O 6	14	6,948	6,252
Major	O 4	12	5,220	4,692
Kompaniofficer.....	O 3	10	4,176	3,756
		9	3,816	3,432
		8	3,456	3,112
		7	3,096	2,784
	O 2	6	2,736	2,460
		5	2,448	2,208
		4	2,160	1,944
		3	1,872	1,680
Underofficer	Uo 3	8	2,160	1,944
		7	1,980	1,788
		6	1,824	1,632
	Uo 2	5	1,656	1,488
		4	1,512	1,356
		3	1,368	1,236
Fältläkare	C 13	25	5,724	5,148
		24	5,436	4,896
		23	5,148	4,632
		22	4,860	4,380
Regementsläkare	C 11	21	4,572	4,116
		20	4,284	3,852

Tjänstepensionen utgår, såsom framgår av ovanstående plan, med omkring 90 % av lönen. Innehavare av reservstatsbeställning, för vilken lön och pension utgå efter olika klasser, skall — om han utan att vinna befordran överflyttats till reservstat — så länge han kvarstår i den beställning, dit han överflyttats, hänföras till klass, som till nummer motsvarar den, han såsom beställningshavare på aktiv stat senast tillhört.

Pensionsåldern utgör för generalmajor, överste, fältläkare och regementsläkare 60 år, för major och kompaniofficer, tillhörande fälttygkåren, fortifikationskåren eller intendenturkåren, 55 år samt för annan kompaniofficer och underofficer 50 år.

Slutligen gäller enligt förordningen, att den, som vid överflyttning till reservstat är delägare i arméns familjepensionskassa, är skyldig att där kvarstå med den pensionsrätt han vid övergången till reservstat innehar, och på de villkor, som reglementet för denna kassa stadgar.

Arméns fullmäktige, som förklarat sig anse, att familjepensioneringen för all reservstatspersonal borde ordnas enligt i huvudsak samma grunder som för den aktiva personalen, hava i sitt särskilt avgivna förslag angående familjepensioneringens ordnande för sådan personal å arméns reservstater, vilken icke omfattas av överenskommelsen, anfört bland annat:

Sedan reservstatspersonalens ställning i löne- och tjänstepensionshänseende numera blivit reglerad genom 1936 års försvarsbeslut och Kungl. Maj:ts i anslutning till detta beslut utfärdade förordning den 23 juli 1936 (nr 474) angående arméns reservstater, varvid lönerna anpassats efter samma lönesystem, som gäller för personal på aktiv stat, synas starka skäl tala för att jämväl familjepensionsfrågan för den blivande reservstatspersonal, varom här är fråga, i huvudsak ordnas efter samma grunder som för den aktiva personalen. Bestämmelserna i allmänna familjepensionsreglementet torde sålunda böra läggas till grund även då det gäller att ordna denna personalgrupps familjepensionsförhållanden, varvid dock följande synpunkter synas böra röna beaktande:

1. Enär befordran inom kompaniofficers- och underofficersgraderna å reservstat icke medför någon ändrad ställning i lönehänseende, torde för dessa beställningshavare såsom hittills böra gälla, att beställningshavaren, så länge han kvarstår i dylik beställning, bibehålles vid den familjepensionsrätt, han vid övergången till reservstat innehade, och med skyldighet att vidkännas mot denna familjepensionsrätt svarande avdrag i likhet med personal å aktiv stat i motsvarande beställning.

2. För innehavare av beställning som generalmajor, överste, major, fältläkare och regementsläkare å reservstat torde familjepensionsrätten och familjepensionsavdragen böra vara desamma som för motsvarande beställningshavare på aktiv stat, varvid generalsperson på aktiv stat, som övergår till reservstat, bör bibehållas vid den familjepensionsrätt, han vid övergången innehade.

3. Familjepensionsrätt synes vidare böra tillförsäkras en nytillkommande personalgrupp, nämligen till underofficerare på reservstat befördrade furirer, vilka före sådan anställning icke innehaft dylik pensionsrätt. Den lön dessa beställningshavare erhålla å reservstat är emellertid relativt liten, i det de under hela sin tjänstetid åtnjuta avlöning enligt lägsta för underofficer gällande löneklass. Därest ifrågavarande beställningshavare skulle erhålla samma familjepensionsrätt som sergeant å aktiv stat, skulle därmed förenade avgifter med hänsyn till den ringa lönen bliva allt för betungande. Med hänsyn härtill synes för sådan underofficer å reservstat familjepensionsunderlaget lämpligen böra bestämmas till 600 kronor och familjepensionsavdraget till 55 kronor per år.

4. Såsom tjänstår för fastställande av familjepensionens grundbelopp torde böra gälla:

att beställningshavare på reservstat skall såsom tjänstår äga tillgodoräkna dels den tid, han före överflyttningen till sådan stat ägt tillgodoräkna för bestämmande av tjänstepension enligt militära tjänstepensionsreglementet, dels ock tiden från överflyttningen till reservstat intill pensionsåldern, samt

att till underofficer å reservstat befördrad furir skall såsom tjänstår äga tillgodoräkna dels den tid, han efter fyllda 21 år innehaft fast anställning såsom manskap vid försvarsväsendet, dels ock tiden från överflyttningen till reservstat intill pensionsåldern.

Därest reservstatspersonalens familjepensionering ordnas efter nu angivna grunder, torde familjepensioneringen för såväl denna personalgrupp som den aktiva personalen komma att efter den 1 nästkommande juli omhänderväras av statskontoret.

I detta sammanhang anse sig fullmäktige böra erinra om att enligt nu gällande bestämmelser samma enhetlighet icke förefinnes beträffande tjänstepensioneringen, i det att densamma för den aktiva personalen omhändervades av statskontoret men för reservstatspersonalen av arméförvaltningen. I anslutning till redan vidtagna eller nu förestående rationaliseringsåtgärder på pensionsväsendets område synes emellertid enhetlighet i fråga om tjänstepensioneringen böra eftersträvas även i det avseendet, att handhavandet av bestyret med denna pensionering för såväl den aktiva personalen som för reservstatspersonalen uppdrages åt en och samma myndighet, nämligen statskontoret. Därigenom skulle full enhetlighet komma att vinnas beträffande både tjänste- och familjepensioneringen för försvarsväsendets hela personal.

Angående arméns fullmäktiges förslag, har *arméförvaltningen*, som i princip tillstyrkt förslaget, rörande vissa detaljer anfört:

I fråga om familjepensionsrätt för till underofficerare på reservstat befordrade furirer hava fullmäktige beaktat att, därest dessa beställningshavare tillförsäkrades sergeant på aktiv stat tillkommande familjepensionsrätt, skulle för dem familjepensionsavdragen, med hänsyn till den ringa lön, de uppbära å reservstaten, bliva alltför betungande. Fullmäktige hava därför stannat vid att föreslå ett familjepensionsunderlag av 600 kronor och ett familjepensionsavdrag av 55 kronor. Den sådan underofficer tillkommande tjänstepension, 1,236 kronor, svarar mot en extra ordinarie tjänsteman i 1. lönegraden enligt avlöningsreglementet nr 215/1928 tillkommande pension. Arméförvaltningen ifrågasätter därför, om icke familjepensionsunderlaget för ifrågavarande underofficer å reservstat bör bestämmas till samma belopp, som gäller för sådan extra ordinarie tjänsteman, eller 720 kronor för år, med ett familjepensionsavdrag av 69 kronor för år. Visserligen blir detta avdrag 14 kronor högre för år räknat än det avdrag, fullmäktige föreslagit, men i stället kommer familjepensionen att bliva avsevärt högre än enligt fullmäktiges förslag. Skulle däremot ett familjepensionsunderlag av 600 kronor anses böra gälla för ifrågavarande underofficerare på reservstat, synes familjepensionsavdraget, för att erhålla ett med 12 delbart belopp, böra fastställas till 54 eller till 57 kronor för år.

— — — — —

Slutligen hava fullmäktige, som förutsatt, att familjepensioneringen för reservstatspersonalen efter den 1 juli 1937 kommer att handhavas av statskontoret, föreslagit, att ärenden rörande reservstatspersonalens tjänstepensionering, vilka ärenden nu handläggas inom arméförvaltningens civila departement, skola överflyttas till statskontoret. Detta förslag synes vila på den onekligen välgrundade uppfattningen, att kostnaderna för pensioneringen av reservstatspersonalen — liksom pensionskostnader i allmänhet — böra gäldas av medel under riksstatens elfte huvudtitel. Den omständigheten, att kostnaderna för tjänstepensionerna till reservstatspersonalen komme att bestridas av andra medel än under riksstatens fjärde huvudtitel anslagna, lär emellertid icke böra utgöra hinder för att ifrågavarande pensionsärenden fortfarande handläggas av civila departementet. Avgörandet av dessa ärenden har hittills merendels krävt ingående utredning rörande den av vederbörande beställningshavare under anställning å reservstaten fullgjorda tjänstgöringen. Med den avfattning, som föreskrifterna om reservstatspersonalens tjänstgöringsskyldighet erhållit i nu gällande reservstatsförfordning (S. F. S. 1936: 474), synes man emellertid kunna utgå från att någon detaljgranskning inom civila departementet av uppgifterna om tjänstgöringens fullgörande icke längre skall visa sig nödvändig. Därest

alltså något dubbelarbete icke föranledes av ifrågavarande ärendens öfverflyttning från civila departementet till annan myndighet och en sådan åtgärd skulle anses lämplig ur synpunkten av pensionsärendenas enhetliga handläggning, har arméförvaltningen icke något att häremot erinra.

3 mom.

I 3 mom. av överenskommelsen upptages det allmänna stadgandet, att påförda retroaktiv- och befordringsavgifter skola slutbetalas. I denna del har *familjepensionsutredningen* påpekat, hurusom ifrågavarande betalningsförpliktelse skulle fullgöras i samma ordning, som gällde i fråga om familjepensionsavdrag i allmänhet. Skulle vederbörande, yttrar utredningen, hava avsked med rätt att kvarstå såsom lönlös över stat, förefunnes sålunda icke någon avdragsskyldighet. Trädde han emellertid åter i tjänst, började därmed avdragsskyldigheten på nytt även med avseende å förevarande återstående avgifter. Bortsett från dylik, av själva avdragssystemet betingad förskjutning, hade avsikten icke varit att ändra nuvarande betalningsterminer, utan skulle retroaktiv- och befordringsavgifterna erläggas successivt, i den mån de förfölle till betalning.

4 mom.

Momentet innehåller den förut angivna regeln, att sådan avkortning av familjepensionens grundbelopp, som i allmänna familjepensionsreglementet förutsättes, i allmänhet ej skall äga rum beträffande delägare, som enligt de för kassan nu gällande bestämmelserna är berättigad till full pension för sina efterlevande.

Härvid avses i andra stycket i momentet en delägare, som *vid övertagandet*, efter erhållet avsked från beställning på aktiv stat, med bibehållen befordringsrätt kvarstår såsom lönlös över stat. För det fall däremot, att vederbörande först efter övertagandet fått avsked utan rätt till tjänstepension, finnes ej någon bestämmelse i överenskommelsen, som hindrar pensionens avkortning. Tillstånd att kvarstå såsom lönlös över stat kan avse en tidrymd av högst två år.

Tredje stycket i förevarande moment innehåller föreskrift om att såsom tjänstår i familjepensionshänseende skall räknas jämväl tid, under vilken vederbörande haft beställning på reservstat.

5 mom.

Såsom av redogörelsen angående arméns familjepensionskassas organisation framgår, upphör avgiftsskyldigheten för närvarande i vissa fall tidigare än vid pensionsålderns inträde. För ogift delägare upphör sålunda avgiftsskyldigheten senast från början av det kalenderår, under vilket han fyller 61 år, och för viss intendenturpersonal m. fl. upphör samma skyldighet senast från början av det kalenderår, under vilket vederbörande fyller 59 respektive, i andra fall, 54 år.

Förevarande moment innehåller nu stadganden därom, att berörda förmåner skola bibehållas för kassans nuvarande delägare. Den för viss inten-

denturpersonal m. fl. gällande förmånen, vilken har ringa praktisk betydelse, skall emellertid allenast avse viss lindring i avgiftsplikten samt gälla endast för sådana, vilka redan före övertagandet uppnått den avsedda åldern och icke sedermera vinna befordran. Bestämmelsen om avgiftsbefrielse för ogift delägare har, såsom *familjepensionsutredningen* framhållit, givits en avfattning, som bättre ansluter sig till pensionsrättens omfattning enligt allmänna familjepensionsreglementet.

6 mom.

I detta moment bibehålles delägare, å vilken allmänna familjepensionsreglementet blir tillämpligt, vid rätten till familjepension för sina barn, tills de fylla 21 år eller dessförinnan träda i äktenskap. Motsvarande förmån för delägarna förekommer även i överenskommelserna rörande civilstatens och telegrafverkets änke- och pupillkassor.

7 mom.

16 § första stycket allmänna familjepensionsreglementet innehåller den bestämmelsen, att befattningshavare, som övergår till en med tjänstepensionsrätt förenad anställning i statens tjänst, å vilken varken civila eller militära tjänstepensionsreglementet eller tjänstepensionsreglementet för arbetare gäller, i allmänhet fortfarande skall vara underkastad bestämmelserna i allmänna familjepensionsreglementet. Dock skall vad sålunda stadgats, enligt 16 § andra stycket, icke äga tillämpning för den, som övergår från aktiv stat till reservstat. För sådan beställningshavare blir allmänna familjepensionsreglementet sålunda icke längre gällande.

Emellertid har, såsom förut är nämnt, i överenskommelsen förutsatts, att samtliga delägare å reservstat skola hänföras under allmänna familjepensionsreglementets bestämmelser. Stadganden härom hava införts, beträffande vid övertagandet befintlig reservstatspersonal, i 2 mom. samt i fråga om vid övertagandet befintliga delägare, vilka då eller sedermera övergå till beställningar å reservstat, i förevarande moment av överenskommelsen.

8 mom.

Detta moment upptager det allmänna stadgandet, att hittillsvarande bestämmelser alltjämt skola gälla för delägare, å vilka allmänna familjepensionsreglementet icke blir tillämpligt.

Dessa delägare utgöras i stort sett av sådana, som vid övertagandet antingen

- a) avgått med rätt till tjänstepension;
- b) innehava beställningar med oreglerad lön (bataljonsläkare vid fältläkarkåren);
- c) innehava beställningar med reglerad lön men undantagits från tillämpningen av pensioneringsbestämmelserna i 1905 års reglemente eller i kungl. brevet den 15 juni 1934 eller ock, jämlikt 3 mom. i övergångsbestämmelserna till allmänna familjepensionsreglementet, undantagits från sistnämnda reglementes bestämmelser;

d) innehava beställningar eller befattningar med reglerad lön men före övertagandet anmält sin önskan att ej bliva underkastade allmänna familjepensionsreglementet; eller

e) äro befattningshavare hos kassan och före övertagandet gjort anmälan, som under d) sägs.

Från regeln, att hittillsvarande bestämmelser alltjämt skola gälla, stadgas i momentets första stycke de undantagen, att delägare i intet fall skall bidra till sina efterlevandes pensionering efter det han avgått ur tjänst med tjänstepension, samt att, där delägare enligt de hittillsvarande bestämmelserna har att erlægga ett mot visst statsbidrag svarande belopp, det skall så anses som om statsbidraget alltjämt utginge.

Förstnämnda undantag, vilket står i överensstämmelse med den av statsmakterna vid familjepensionsfrågans behandling föregående år intagna principiella ståndpunten, har uti ifrågavarande kassa, där avgiftsskyldigheten som regel upphör vid pensionsålderns inträde, betydelse för sådana delägare, vilka avgått med sjuk-, invalid- eller förtidspension.

Det andra undantaget svarar mot för kassan gällande bestämmelser, att den, som avgått från tjänsten före inträdd pensionsålder med bibehållen delaktighet i kassan, skall till nämnda ålder erlægga, förutom den stadgade årsavgiften, jämväl vad som motsvarar det för beställningen utgående statsbidraget. Undantaget avser sådana, vilka avgått utan rätt till tjänstepension.

Bestämmelserna i andra och tredje styckena i förevarande moment stadga, att allmänna familjepensionsreglementet, med vissa undantag från det samma, framdeles kan komma att gälla även för delägare, vilka icke jämlikt 2 mom. vid övertagandet bliva underkastade reglementet. Vinner delägare, som vid övertagandet innehar tjänst med reglerad lön men som är undantagen från pensioneringsbestämmelserna i 1905 års reglemente eller i kungl. brevet den 15 juni 1934, befordran till annan dylik tjänst eller till beställning å reservstat, blir nämligen, såsom även vid redogörelsen beträffande 2 mom. här ovan berörts, allmänna familjepensionsreglementet därmed — om delägaren icke redan enligt 3 mom. i övergångsbestämmelserna undantagits från dettas tillämpning — i princip gällande. Att tillträdet av den nya tjänsten skall ske på grund av befordran innebär, att det för stadgandets tillämpning erfordras, att den tillträdde tjänsten har högre familjepensionsunderlag än den frånträdde. Vad nu sagts om de från nämnda pensioneringsbestämmelser undantagna delägarna gäller även en delägare, som vid övertagandet, på grund av att han anmält sin önskan att ej bliva underkastad allmänna familjepensionsreglementet, undantagits från dettas tillämpning.

Även delägare, som vid övertagandet — utan att vara på reservstat — hava oreglerad lön samt under e) här ovan avsedda delägare, kunna få allmänna familjepensionsreglementet å sig tillämpat. Detta skall nämligen enligt tredje stycket i förevarande moment ske, då vederbörande, exempelvis på grund av lönereglering, blir innehavare av beställning eller befattning, för vilken militära respektive civila tjänstepensionsreglementet gäller.

9 mom.

I detta moment angivas de pensionsförmåner, vilka skola utgå till de vid övertagandet befintliga familjepensionärerna samt till blivande pensionsberättigade efter delägare, å vilka allmänna familjepensionsreglementet varken vid övertagandet eller sedermera blivit tillämpligt.

För den särskilda förhöjningen av de lägsta pensionerna har jag förut redogjort. Dock torde härutinnan böra erinras om att för närvarande en person kan åtnjuta pension från allmänna militäränkepensionsstaten och arméns gamla änke- och pupillkassa samtidigt. Enligt vad *familjepensionsutredningen* anfört hade det för ett dylikt fall förutsatts, att vid tillämpningen av gränsbeloppet 240 kronor pensionsförmånerna i fråga skulle behandlas som en enhet. Det hade vidare enligt utredningen icke ansetts nödvändigt att införa särskilda lägre gränsbelopp för det fåtal fall — vid utgången av räkenskapsåret 1935/1936 till antalet 28 — där enligt bestämmelserna för allmänna militäränkepensionsstaten pensionen utginge med två tredjedelar eller en tredjedel av grundpensionen.

Även för den 25-procentiga förhöjningen har tidigare redogjorts.

Familjepensionsutredningen har beträffande innehållet i förevarande moment i övrigt anfört följande:

Å kassapensionen, varmed betecknats den författningsenliga pensionen jämte, i förekommande fall, fast och tillfällig förhöjning, skall vidare utgå pensionstillägg enligt 1922 års kungörelse ävensom dyrtidstillägg. Beträffande sättet för beräkning av det särskilda pensionstillägget är härvidlag att märka, hurusom inom kassan den praxis utbildat sig, att pensionsstillägget bestämts i förhållande till kassapensionen med undantagande av den tillfälliga förhöjningen, vilket för pensionstagaren varit fördelaktigare än om pensionstillägget beräknats på kassapensionen i dess helhet. Ehuru det måhända kan ifrågasättas, huruvida denna beräkningsmetod står i överensstämmelse med gällande författningar, har familjepensionsutredningen dock icke funnat skäl påyrka någon ändring i hittillsvarande praxis på denna punkt. Vidare har utredningen ansett sig böra förorda sådan mindre jämkning i de nuvarande bestämmelserna för beräkning av dyrtidstillägg å familjepensioner från kassan, att dylikt tillägg skall utgå jämväl å den tillfälliga pensionsförhöjningen, vilket hittills icke varit fallet. I och med ett slutligt fixerande av de pensionsförmåner, som skola tillkomma pensionstagare med pension enligt äldre grunder, bortfaller nämligen den hittillsvarande anledningen till att från dyrtidstillägg undantaga sådana tillfälliga pensionsförhöjningar, vilkas konsekvenser i fråga om dyrtidstilläggen man tidigare icke kunnat på förhand överblicka.

10 mom.

10 mom. innehåller stadgande därom, att efter övertagandet nya pensioner icke må beviljas åt barn, som uppnått 21 års ålder.

Detta stadgande ansluter sig till den nu gällande bestämmelsen för kassan, att ogift son eller ogift dotter, som av sjukdom eller lyte är oförmögen till arbete och i saknad av tillgång att försörja sig, under vissa betingelser kan bibehålla eller tilldelas pension även efter uppnådda 21 års ålder. *Familjepensionsutredningen* har i denna del anfört, hurusom

en dylik anordning, som icke hade någon motsvarighet i allmänna familjepensionsreglementet, i och med statens övertagande av kassan icke längre torde böra upprätthållas. Nya pensioner borde sålunda icke få beviljas till barn, som uppnått 21 års ålder, varemot barn, som redan fått sig tillerkända en förmån av detta slag, givetvis borde bibehållas vid densamma, så länge förutsättningarna därför i övrigt vore för handen.

11 mom.

Bestämmelserna i detta moment hava avseende å kassans egna befattningshavare.

De befattningshavare, som härvid komma i fråga, äro en sekreterare-ombudsman, en revisor och en expeditivsvakt, samtliga ordinarie, samt en kvinnlig icke ordinarie kansliskrivare, som kom i kassans tjänst med början av år 1903, och ett kvinnligt icke ordinarie kontorsbiträde, som kom i tjänst med början av år 1921.

Samtliga dessa befattningshavare åtnjuta, enligt kungl. brev den 15 juni 1935, lön enligt den i avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, intagna löneplanen:

	Födelse- datum	Lönegrad	Löneklass
Sekreteraren-ombudsmannen	8/9 1875	B 24	27
Revisorn	21/5 1873	B 21	24
Expeditionsvakten	21/6 1884	B 7	10
Kansliskrivaren	24/11 1879	B 11	14
Kontorsbiträdet	12/8 1901	B 4	7

I nämnda kungl. brev har vidare föreskrivits, bland annat,

dels att ifrågavarande befattningshavare — med undantag av revisorn — skulle vara pliktiga att underkasta sig den utvidgade eller ändrade tjänstgöring ävensom den förflyttning till annan befattning vid familjepensionskassan eller till tjänst vid statligt verk, som en förändrad organisation av det militära familjepensionsväsendet kunde medföra,

dels att beträffande tjänstepension för sekreteraren-ombudsmannen, revisorn och expeditivsvakten de i civila tjänstepensionsreglementet innefattade grunderna för ordinarie tjänstemän, vilka tillsattes genom fullmakt eller konstitutorial, skulle äga tillämpning, därvid emellertid skulle iakttagas, att expeditivsvakten i pensionshänseende skulle anses tillhöra lönegraden B 5, samt att vid tjänstårsberäkning för pension anställning hos arméns pensionskassa skulle räknas lika med tjänstetid i med pensionsrätt förenad statstjänst,

dels att fråga om rätt till pension åt här avsedd befattningshavare skulle prövas av statskontoret, som även hade att utbetala sådan tjänsteman tillkommande pensionsförmåner,

dels att nämnda pensionsberättigade befattningshavare skulle vara skyldi-

ga att underkasta sig den ändring i fråga om pension, som kunde bli beslutad för i lönehänseende motsvarande tjänstemän vid statliga verk, tillhörande allmänna civilförvaltningen, och

dels att samtliga de fem befattningshavarna skulle vara berättigade att å dem tillkommande nettolön — d. v. s. den enligt förut angivna grunder utgående avlöningen minskad i förekommande fall med det för befattningshavaren gällande pensionsavdraget — åtnjuta dyrtidstillägg av statsmedel enligt de för befattningshavare vid nyreglerade verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, vid varje tidpunkt gällande grunderna.

Pensionsåldern inträder vid en ålder av, för sekreteraren-ombudsmannen 65 år, för revisorn 66 år och för expeditionsvakten 63 år.

Enligt beslut av kassans direktion den 24 juli 1935 skall å de båda kvinnliga befattningshavarna tillkommande avlöningsbelopp innehållas och till kassan inlevereras pensionsavgifter för deras egen pensionering i enlighet med bestämmelserna i civila tjänstepensionsreglementet.

Sekreteraren-ombudsmannen, revisorn och expeditionsvakten äro delägare i kassan samt åtnjuta således för sina efterlevande familjepensionsrätt i denna.

Familjepensionsutredningen har med avseende å detta moment anfört:

De föreskrifter, som avse att reglera, vad som efter statens övertagande av kassan skall gälla i fråga om kassans befattningshavare för det fall, att de antingen övergå till befattning i statens tjänst eller ock icke kunna beredas statsanställning, som finnes svara mot, vara jämförbar med eller högre än den tidigare befattningen hos kassan, ansluta sig tämligen nära till de bestämmelser i motsvarande ämne, som meddelats i den med civilstatens änke- och pupillkassa träffade överenskommelsen. Den omständigheten, att vissa av de berörda befattningshavarna, nämligen kansliskrivaren och kontorsbiträdet, icke erhållit ordinarie anställning, ehuru deras anställningstid uppgår till lägst 16 år, har icke ansetts böra föranleda annan och för vederbörande ogynnsammare behandling vid kassans avveckling.

Vad angår expeditionsvakten har utredningen på grund av särskild remiss den 12 november 1936 haft att till övervägande upptaga, vilken ställning som i tjänstepensionshänseende bör beredas honom. Goda skäl har därvid synts föreligga för ett bifall till den gjorda framställningen om att hans pension måtte beräknas efter vad som gäller för befattningshavare, tillhörande lönegraden B 7 i avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen.

Sekreteraren-ombudsmannen och revisorn hos kassan, vilka den 1 juli 1937 skulle uppnå en levnadsålder av ungefär 62 respektive 64 år, hava ansetts böra överföras å indragningsstat, dock med skyldighet att på anmodan biträda vid kassans avveckling. I avlönings- och pensionshänseende synas de böra likställas med statliga befattningshavare å indragningsstat utan tjänstgöringsskyldighet. Familjepensionsutredningen förutsätter emellertid, att de, i den mån de tagas i anspråk under avvecklingsarbetet, beredas en ersättning, som minst motsvarar den minskning av dyrtidstillägget, som blir en följd av övergången på indragningsstat.

Statskontoret har angående bestämmelserna i detta och motsvarande moment i överenskommelsen rörande marinens kassa sagt sig icke finna den omständigheten, att befattningshavarna i vissa fall trots lång anställningstid ej erhållit en fastare anställning, böra föranleda annan och för vederbörande ogynnsammare behandling vid kassans avveckling.

12 mom.

Under detta moment fastslås, att övertagandet av kassans förpliktelser även innefattar skyldighet för staten att förvalta de under kassans förvaltning ställda donationsfonderna, med undantag av Överstelöjtnanten Paul Grices fond, som enligt vederbörande testamente efter kassans upphörande skall förvaltas av Direktionen över Strandbergiska läkareinrättningen. Härjämte förklaras, att det från delegerades sida förutsattes, att förvaltningen av två av fonderna skulle anförtros åt en inom försvarsväsendet befintlig personalsammanslutning, *ävensom* att denna personalsammanslutning skulle äga att besluta i fråga om pensioner m. m. från samtliga fonderna, med undantag av Grices fond.

De angivna fondernas behållning vid utgången av räkenskapsåret 1935/1936 framgår av följande tablå:

Grevinnan Horns stiftelse för änkor och döttrar efter avlidna militärer	kronor	841,515: 01
Hovfröken friherrinnan Maria von Stendingks donation	»	500: —
Dahlgrenska fonden	»	34,737: 98
Juris doktor H. Cavallis donationsfond	»	149,361: 16
Carl och Amelie Ahlgréns ålderdomshem	»	84,746: 24
Svenska härens officerares och underofficerares minnesfond	»	39,800: 47
Överstelöjtnanten Paul Grices fond	»	10,500: —
Summa kronor		1,161,160: 86.

Familjepensionsutredningen har anført, att vad från delegerades sida förutsatts rörande donationsfondernas förvaltning icke föranlett någon erinran från utredningens sida.

Statskontoret har beträffande förvaltningen erinrat om sitt föregående år havda uttalande i motsvarande hänseende i fråga om civilstatens änke- och pupillkassa. Däri heter det:

Statskontoret, som antager, att förvaltningen av kassans egentliga pensionsfonder kommer att uppdragas åt ämbetsverket, vill ifrågasätta, huruvida icke åt ämbetsverket lämpligen bör anförtros förvaltningen av kassans samtliga donationsfonder. Vad angår den föreslagna understödsnämnden kan statskontoret svårligen finna tillräckliga skäl föreligga för skapande av en särskild organisation enbart för att besluta om ifrågakommande utdelning av pensioner, understöd och andra förmåner från fonderna, allrahelst som det här allenast torde gälla en tillämpning av för fonderna i sådant avseende meddelade bestämmelser. Det förefaller statskontoret, som om de uppgifter, vilka skulle åvila understödsnämnden, borde kunna anförtros åt den fondförvaltande myndigheten, varigenom förvaltningskostnaderna för den föreslagna understödsnämnden skulle inbesparas.

De synpunkter, för vilka ämbetsverket sålunda föregående år gjort sig till tolk, syntes, yttrar ämbetsverket, i tillämpliga delar kunna gälla även de särskilda anordningar, som för nu ifrågavarande kassor i förevarande sammanhang föreslagits.

13 mom.

I 13 mom. upptages bestämmelsen, att kassan vid övertagandet överlåter samtliga tillgångar till staten. Därvid förutsättes emellertid, enligt momentet, från delegerades sida, att kassans lösa inventarier disponeras för sådant statligt ändamål, som chefen för armén bestämmer, ett önskemål, som *familjepensionsutredningen* funnit sig kunna tillstyrka.

Andra stycket i momentet innehåller föreskrifter om revision och fullmäktigemöte efter övertagandet ävensom angående ersättning härför samt till direktionen, i den mån så påfordras.

14 mom.

Enligt 14 mom. gäller den ingångna överenskommelsen under förutsättning, att den å ömse sidor godkänts före 1937 års utgång. Såsom motive-ring för att en dylik tidsgräns fastställts, anförde familjepensionsutredningen föregående år vid sitt överlämnande av överenskommelsen angående civilstatens änke- och pupillkassa, att det ur såväl statens som kassans synpunkt finge anses mindre lämpligt att hålla avgörandet i en ekonomisk fråga av denna räckvidd svävande under någon längre tid med hänsyn till de rubbningar, som kunde tänkas inträffa i de olika förutsättningar, vilka legat till grund för överenskommelsen.

Momentet innehåller också föreskrift därom, att dagen för övertagandet skall fastställas i samband med godkännandet.

Härom har *familjepensionsutredningen* anfört:

Ehuru tidpunkten för kassans övertagande och allmänna familjepensionsreglementets ikraftträdande av naturliga skäl icke kunnat i överenskommelsen närmare bestämmas, må såsom angeläget framhållas, att den nya ordningen såvitt möjligt genomföres från och med den 1 juli 1937 eller samma dag, som övertagandet av civilstatens, telegrafverkets samt statens järnvägars änke- och pupillkassor är bestämt att äga rum. Skulle emellertid detta icke medhinnas, lärers genom särskilda övergångsbestämmelser böra sörjas för att det betydande antal beställningshavare, som lämna den aktiva tjänsten med utgången av september 1937, icke på grund av ett eventuellt dröjsmål med ikraftträdandet komma i sämre ställning, än de kunnat påräkna vid ett övertagande av kassan per den 1 juli samma år.

Enligt militära tjänstepensionsreglementet inträder pensionsåldern, där stadgad levnadsålder uppnås under tiden 1 oktober—31 mars, vid utgången av mars månad, men eljest vid utgången av september månad.

Överenskommelsen angående marinens familjepensionskassa.

2 mom.

Det i överenskommelsen angående arméns kassa uppställda villkoret för allmänna familjepensionsreglementets tillämpning, att delägaren vid övertagandet icke får vara undantagen från tillämpningen av pensioneringsbestämmelserna i reglementet den 30 december 1905 för arméns nya änke- och

pupillkassa eller i kungl. brevet den 15 juni 1934 till arméns pensionskassa motsvaras i förevarande överenskommelse av villkoret, att delägaren icke får vara undantagen från tillämpningen av den s. k. 1924 års gratialstat. Ifrågavarande undantag gäller för närvarande 40—50 delägare i tjänst.

Även här gäller emellertid, att allmänna familjepensionsreglementet, om villkoret ej är uppfyllt, det oaktat kan bli tillämpligt efter sedermera skedd befordran.

Bland de delägare i kassan, å vilka allmänna familjepensionsreglementet vid övertagandet förutsattes bli tillämpligt, finnas två grupper, flaggkorporaler och högbåtsmän, vilkas avlöningsförhållanden reglerats genom avlöningsreglementet för fast anställt manskap vid försvarsväsendet den 11 maj 1928 (nr 128). Dessa delägare innehava nämligen beställningar å aktiv stat, för vilka militära tjänstepensionsreglementet gäller.

Vad som vid redogörelsen för överenskommelsen angående arméns kassa anförts om viss personal på övergångsstat gäller i tillämpliga delar även för marinens vidkommande. Ifrågavarande personal utgör här, enligt tillgängliga uppgifter, högst 19 underofficerare av andra graden samt 17 av tredje graden. Tjänstepensionsunderlaget utgör för förstnämnda underofficerare 2,400 kronor och för de senare 2,016 kronor.

Enligt gällande bestämmelser skall någon reservstatsinstitution framdeles icke finnas vid flottan. Emellertid kvarstå alltjämt å den år 1914 inrättade reservstaten 4 officerare, av vilka en har högre beställning än som kompaniofficer. *Familjepensionsutredningen* anför, att jämväl för dessa beställningshavare ställningen i familjepensionshänseende i förevarande moment ansetts böra regleras.

Kustartilleriets reservstat skall för framtiden bestå och upptager beställningar för 1 överste, 2 majorer, 5 kompaniofficerare samt 6 underofficerare. Hithörande bestämmelser (S. F. S. 1936: 476) motsvara dem, som gälla för armén, dock att pensionsåldern för underofficer vid kustartilleriet utgör 55 år.

Marinförvaltningen, som tillstyrkt arméns fullmäktiges förslag beträffande den nytillträdande reservstatspersonalen och hemställt, att motsvarande bestämmelser måtte utfärdas för marinens vidkommande, har härjämte i denna del anfört bland annat, hurusom ämbetsverket särskilt ville understryka önskemålet, att tjänstepensioneringen av såväl den aktiva personalen som reservstatspersonalen skulle i likhet med familjepensioneringen omhändrivas av statskontoret. I samband härmed ifrågasätter emellertid marinförvaltningen, huruvida icke även pensioneringen av personalen i marinens reserver borde uppdragas åt samma myndighet, varigenom en viss ehuru relativt obetydlig avlastning av marinförvaltningens stora arbetsbörda skulle äga rum.

Beträffande detaljerna i övrigt i förevarande moment hava *fullmäktige för marinens familjepensionskassa*, med instämmande av *marinförvaltningen*,

anfört, hurusom 2 mom. syntes i första hand böra omfatta alla de delägare, som innehade beställning eller befattning, för vilken något av de båda tjänstepensionsreglementena gällde. Emellertid vore i momentet icke upptagna vissa på egen begäran i kassan inträdda delägare (de s. k. månadslönarna), som innehade icke-ordinarie befattningar, för vilka militära tjänstepensionsreglementet vore tillämpligt, exempelvis verkmästare och mästarare vid flottans varv. Med anledning härav hava fullmäktige hemställt om ändring av momentet i denna del.

Fullmäktige hava vidare framhållit, bland annat, att vissa i kassan obligatoriskt inträdda skeppsgosselärare med gratialrätt i fjärde klassen icke vore hänförliga till 2 mom. på den grund, att de icke hade reglerade löner. Det syntes fullmäktige önskvärt, att dessa delägare i samband med eventuell reglering av lönerna bereddes möjlighet att komma i åtnjutande av pensionsbelopp enligt allmänna pensionsreglementets bestämmelser, eller att särskilda undantagsbestämmelser i detta syfte intoges i överenskommelsen, liknande de bestämmelser, som införts i fråga om familjepension för kassans tjänstemän.

Slutligen hava fullmäktige påpekat, att vid fall av frivilligt inträde i kassan de, som sålunda inträtt, enligt överenskommelsen kunna komma i sämre läge än de, som underlåtit att söka inträde. De sistnämnda få nämligen efter övertagandet allmänna familjepensionsreglementet å sig tillämpat, medan däremot de, vilka dessförinnan frivilligt blivit delägare, icke bliva underkastade allmänna familjepensionsreglementet, *om de ej övergått å 1924 års gratialstat.* På grund härav hemställa fullmäktige, att med avseende å dylika fall (enligt tillgänglig uppgift 10—15 beställningshavare vid flottans poliskår) ändring måtte göras i överenskommelsen.

3 mom.

Familjepensionsutredningen har angående innehållet i detta moment anfört:

I överensstämmelse med huvudregeln har även beträffande delägare i marinens familjepensionskassa förutsatts, att de skola vara skyldiga att utöver de i allmänna familjepensionsreglementet fastställda familjepensionsavdragen slutbetala dem eventuellt åvilande retroaktivavgifter. Emellertid har det synts motiverat att därvid helt bortse från den särskilda tilläggsavgift, som enligt § 24 mom. 4 i 1899 års reglemente för flottans pensionskassa i vissa fall skall erläggas och vilken bestämmes med hänsyn tagen till delägarrens ålder vid inträdet i kassan samt ålderskillnaden mellan honom och hans hustru. Ifrågavarande tilläggsavgifter, som numera icke förekomma i någon större omfattning, hava nämligen befunnits vara av alltför speciell art för att böra tagas med i de särskilda övergångsbestämmelserna. Vidare har utredningen och kassans delegerade enats om att föreslå befrielse för den i ekonomiskt hänseende svagast ställda gruppen av kassans delägare, nämligen högbåtsmän och flaggkorpraler, från skyldigheten att slutbetala resterande retroaktivavgifter, alldenstund ifrågavarande delägare icke ansetts kunna belastas med den ytterligare avgiftsökning, som retroaktivavgiftens betalande utöver de reglementsenliga avdragen skulle innebära.

Beträffande andra stycket i förevarande moment må påpekas, att deläga-

re, som redan före övertagandet uppnått 55 års ålder, givetvis icke på grund av ifrågavarande bestämmelse blir avgiftspliktig för tiden från fyllda 55 år till övertagandet.

Den särskilda tilläggsavgiften erlägges för närvarande, såsom vid redogörelsen för kassans organisation anförts, av sådana personer, vilka tidigare efter särskild ansökan antagits till delägare, således av månadslönarna m. fl.

Beträffande den avgiftslindring, som enligt andra stycket i momentet efter fyllda 55 år kommer viss personal till del, är att märka, hurusom lindringen i fråga motsvarar den avgiftsbefrielse, som för närvarande från samma ålder gäller i samtliga gratialklasser utom den första. Bestämmelsen blir av betydelse för kommandörer och civilmilitära beställningshavare m. fl.

Fullmäktige för marinens familjepensionskassa hava hemställt om förtydligande av momentet såtillvida, att däri måtte utmärkas, att flaggkorpralerna icke heller efter befordran till underofficerare skulle vara skyldiga att slutbetala sina retroaktivavgifter. (Befordran av högbåtsman till underofficer förekommer ej.)

Härutöver hava fullmäktige beträffande detta moment anført, att det synes fullmäktige, som om det icke vare sig av familjepensionsutredningens motivering eller av överenskommelsen med tillräcklig tydlighet framginge, att delägare icke i något fall skulle vidkännas familjepensionsavdrag efter det han avgått ur tjänst med tjänstepension.

4 mom.

Rörande detta moment har *familjepensionsutredningen* anført:

De i förevarande moment meddelade bestämmelserna angående beräkning av familjepension efter delägare, som blir hänförlig under allmänna familjepensionsreglementet, hava givits en avfattning, som avser att förhindra, att familjepensionen i något fall skall komma att understiga de sammanlagda pensionsförmåner vederbörande enligt förut gällande bestämmelser varit tillförsäkrad. På grund av de säregna och från allmänna familjepensionsreglementet helt avvikande grunder, enligt vilka familjepensionerna (»gratialen») i reglementet för marinens familjepensionskassa utgå, med delägarerna sammanförda i allenast fyra gratialklasser, ehuru lönebeloppen inom samma gratialklass kunna förete betydande olikheter, kan det i vissa undantagsfall inträffa, att familjepensionen enligt allmänna familjepensionsreglementet understiger tidigare utgående pensionsförmåner, nämligen i fråga om efterlevande till fänrik eller underlöjtnant. Fördenskull har i detta avtal, förutom den i de övriga avtalen intagna garantien om oavkortad pension enligt allmänna familjepensionsreglementet, jämväl måst inryckas det förbehållet, att familjepensionen ej heller skall understiga förut gällande pensionsförmåner.

Då i jämförelsen mellan de gamla och de nya pensionsförmånerna skall medräknas bland annat dyrtidstillägg enligt före övertagandet gällande grunder, torde böra påpekas, att detta givetvis icke innebär ett fastlåsende av tillägget vid det vid tiden för övertagandet gällande indextalet utan endast har avseende å själva *grunderna* för dyrtidstilläggets beräkning.

5 mom.

Då åldersgränsen för ingående av pensionsberättigande äktenskap i denna kassa är 65 år, har, på sätt förut skett beträffande civilstatens änke- och

pupillkassa, delägarna bibehållits jämväl vid denna i förhållande till allmänna familjepensionsreglementets bestämmelser förefintliga förmån.

8 mom.

Rörande detta moment har *familjepensionsutredningen* anfört, bland annat:

Från den allmänna förutsättningen, att de vid övertagandet befintliga familjepensionstagarna ävensom efterlevande till delägare, å vilka allmänna familjepensionsreglementet icke blir tillämpligt, skola i huvudsak bibehållas vid dem före övertagandet tillförsäkrade pensionsförmåner med ett fast tillägg å kassapensionen, har här liksom i fråga om arméns familjepensionskassa gjorts vissa avvikelser.

Den viktigaste nyheten i fråga om marinens kassa är den väsentliga förbättring av barnpensionerna, som ett godkännande av den träffade överenskommen skulle medföra. De för dessa pensioner hittills tillämpade grunderna, vilka på sätt i det föregående framhållits äro mindre förmånliga än i övriga kassor, skulle sålunda ersättas av de i 5 § 2 mom. allmänna familjepensionsreglementet angivna reglerna. Detta i förening med den föreslagna bestämmelsen om kassapensionens minimering skulle innebära, att den lägsta sålunda utgående pension för år till änka med ett barn komme att, obräknat pensions- och dyrtidstillägg ävensom det fasta 14-procentstillägget, uppgå till 393 kronor ($262 + 131$) och till änka med två barn 445 kronor 40 öre ($262 + 131 + 52:40$).

Undantagna från rätten till ovan avsedda förhöjningar av kassapensionen skulle däremot vara gratialberättigade barn över 21 år, vilka ansetts böra bibehållas allenast vid dem nu tillförsäkrade förmåner.

Utredningens sistnämnda yttrande har avseende å döttrar till delägare, vilka redan vid utfärdandet av 1892 års reglemente för kassan voro delägare i denna.

Även beträffande marinens kassa gäller, att dyrtidstillägg för närvarande icke utgår å den provisoriska förhöjningen.

9 mom.

Kassans egna befattningshavare utgöres dels av en t. f. kamrerare med fullmakt såsom assistent från och med år 1909, dels av en t. f. förste revisor, som kom i kassans tjänst år 1909 men ej blivit ordinarie, dels av en vaktmästare med konstitutorial sedan 1909 och dels slutligen av ett kvinnligt kontorsbiträde, som kom i kassans tjänst år 1920.

T. f. kamreraren är född 1883, t. f. förste revisorn ävensom kontorsbiträdet 1886 samt vaktmästaren 1872.

Enligt kungl. brev den 15 juni 1935 åtnjuta befattningshavarna i fråga följande årliga avlöningsförmåner:

t. f. kamreraren 6,400 kronor, varav 500 kronor ålderstillägg, 2,000 kronor tjänstgöringspengar, 900 kronor tillfällig löneförbättring (lönstillägg) och återstoden lön;

t. f. förste revisorn 5,400 kronor, varav 500 kronor ålderstillägg, 1,800 kronor tjänstgöringspengar, 900 kronor tillfällig löneförbättring och återstoden lön;

vaktmästaren 1,990 kronor, varav 300 kronor ålderstillägg, 550 kronor tjänstgöringspengar, 240 kronor tillfällig löneförbättring och återstoden lön; samt

kontorsbiträdet 2,700 kronor såsom arvode.

De tre förstnämnda vidkännas årlig tjänstepensionsavgift med 96 respektive 70 och 36 kronor.

I nämnda kungl. brev har vidare föreskrivits, bland annat,

dels att ålderstillägg utöver ovan angivna belopp icke finge av statsmedel utgå,

dels att tjänstgöringspengar finge uppbäras endast för den tid, under vilken befattningshavare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester,

dels att en var av t. f. kamreraren, t. f. förste revisorn och vaktmästaren skulle vara berättigad att å honom tillkommande nettoavlönning erhålla dyrtidstillägg enligt de för befattningshavare i statens tjänst vid oreglerade verk vid varje tidpunkt gällande grunderna,

dels att t. f. kamreraren, t. f. förste revisorn och vaktmästaren skulle vara underkastade den ökning eller jämkning i sina tjänståligganden, som framdeles kunde bli beslutad, liksom även, om kassan förflyttades från Karlskrona till annan ort, att dit överflytta,

dels att en var av t. f. kamreraren, t. f. förste revisorn och vaktmästaren skulle vara pliktig att, då han uppnått 65 levnads- och 35 tjänstår, avgå från tjänsten, med rätt att därvid av statsmedel komma i åtnjutande av pension (kassapension), fyllnadspension och pensionsförhöjning enligt för honom hitills gällande bestämmelser jämte dyrtidstillägg å pensionsförmånerna enligt för f. d. befattningshavare i statens tjänst vid varje tidpunkt i sådant avseende gällande föreskrifter,

dels att fråga om rätt till pension åt här avsedd befattningshavare i kassan skulle prövas av statskontoret och

dels att avlöning eller annan ersättning — utöver vad som utginge av statsmedel — icke finge utan Kungl. Maj:ts medgivande beredas hos kassan anställd befattningshavare av kassans egna medel.

T. f. kamreraren, t. f. förste revisorn och vaktmästaren äro delägare i kassan samt åtnjuta således för sina efterlevande familjepensionsrätt i denna.

Slutligen är att märka, hurusom 1934 års militärpensionssakkunniga i sitt förenämnda, i december 1934 avgivna betänkande (Statens offentliga utredningar 1934: 49 sid. 177) med förslag till tjänstepensionsreglemente för befattningshavare vid försvarsväsendet på tal om avvecklingen av flottans pensionskassa förutsatt, att kontorsbiträdet vid kvarstående i tjänst intill pensionsåldern finge efter särskild framställning komma i åtnjutande av en mot avlöning och tjänstetid svarande skälig pension av statsmedel.

Familjepensionsutredningen har angående befattningshavarna hos kassan anfört:

Beträffande kassans befattningshavare torde efter övertagandet böra gälla i huvudsak motsvarande bestämmelser, som fastställts i fråga om de ordinarie befattningshavarna hos civilstatens änke- och pupillkassa, och detta oavsett den olikheten i anställningsförhållandena, att tre av de fyra befattnings-

havarna i marinens familjepensionskassa icke blivit ordinarie innehavare av de tjänster de för närvarande uppehålla. Den långa tid, som de tjänat kassan, torde här liksom i fråga om personalen vid arméns familjepensionskassa motivera huvudsaklig likställighet med ordinarie tjänstemän beträffande deras ställning i löne- och pensionshänseende efter kassans övertagande.

Den för kontorsbiträdet föreslagna tjänstepensionen överensstämmer till beloppet med vad som gäller för kvinnlig ordinarie tjänsteman, tillhörande lönegraden B 4 i avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen.

Fullmäktige för marinens familjepensionskassa hava i denna del anført:

Beträffande kassans tjänstemän märkes att, för den händelse kassan icke komme att överlätas till staten och ålderstillägg i vanlig ordning skulle tillerkännas tjänstemännen, såväl t. f. kamreraren som t. f. förste revisorn skulle komma i åtnjutande av ett andra ålderstillägg av 500 kronor, den förre från den 1 januari 1938 och den senare från den 1 januari 1939, enär de innehaft förordnande å sina befattningar under 10 år den 27 maj 1937 (sålunda redan före statens övertagande av kassan) respektive den 26 januari 1938. Med hänsyn härtill och till att nämnda tjänstemän icke fått sina löner reglerade, oaktat fullmäktige upprepade gånger härom gjort framställning, anse fullmäktige skäligt, att de tillerkännas ett andra ålderstillägg i samband med kassans överlåtande till staten. Fullmäktige vilja i detta sammanhang erinra om att tjänstemän med reglerad lön i motsvarande lönegrader redan efter 9 år komma i åtnjutande av sitt tredje ålderstillägg.

Enligt före den 1 juli 1935 gällande avlöningsstat av år 1908 skulle lönen för kamreraren och förste revisorn ökas, efter 5 års väl vitsordad tjänstgöring med 500 kronor och efter 10 års sådan tjänstgöring med ytterligare 500 kronor.

10 mom.

Donationsfondernas behållning per den 30 juni 1936 framgår av följande tablå:

H. af Cristiernins invalidinrättning	kronor 534,355: 61
Kontrollör J. F. Blomstedts donationsfond	» 1,927: 15
Kommendör C. J. Blomstedts pensionsinrättning	» 28,016: 18
Överstelöjtnant H. W. Blomstedts testamentsfond	» 88,083: 62
Ida Wollins testamentsfond	» 32,846: 08
Gyllengranatska änkefonden	» 50,385: 35
Kassör Berghs donationsfond	» 45,444: 96
Kommendör A. J. Rosengrens testamentsfond	» 68,746: 43
1884 års officerares minnesfond	» 1,000: —
Landshövding Nordenfelts minnesfond	» 2,448: 76
Konteramiral Sten Ankarcronas understödsfond	» 104,062: 64
Generalmajor Otto Ludvig Beckmans minnesfond	» 5,392: 82
Matrosers m. fl.:s förutvarande gratialsinrättnings fond ..	» 9,349: 65

Summa kronor 972,059: 25.

Vad som från delegerades sida förutsatts beträffande den framtida förvaltningen av donationsfonderna har, enligt vad *familjepensionsutredningen* anført, icke föranlett någon erinran från utredningen.

Fullmäktige för marinens familjepensionskassa hava rörande det vid överenskommelsen fogade förslaget till reglemente för stiftelsen H. af Cristiernins invalidinrättning framhållit, att där omförmäld revision icke borde bindas till viss kalendermånad utan i stället anknytas till räkenskapsårets utgång och vara verkställd inom två månader därefter. Revisorernas berättelse borde afgivas, förutom till Kungl. Maj:t, jämväl till samtliga de personalsammanslutningar inom marinen, som berördes av invalidinrättningens verksamhet.

11 mom.

Rörande detta moment har *familjepensionsutredningen* anfört:

Enligt förevarande moment skall kassan vid övertagandet överlåta samtliga tillgångar till staten. Därvid har såsom ett särskilt önskemål från delegerades sida framhållits, att kassans nuvarande fastighet i Karlskrona även i fortsättningen måtte användas för något statligt ändamål, ett önskemål, till vilket utredningen vill giva sin anslutning.

Momentets andra stycke innehåller en av praktiska skäl förestavad bestämmelse, att, där delägare på grund av gällande stadgande i § 79 i 1899 års reglemente för flottans pensionskassa är berättigad att under vissa betingelser få till sig återbetald viss del av erlagda avgifter till kassan, dylik återbetalning skall verkställas före övertagandet, oberoende av om vederbörande vid denna tidpunkt uppnått den för stadgandets tillämplighet fastställda levnadsåldern. Som nämligen den åsyftade förmånen äger en synnerligen begränsad räckvidd och ringa ekonomisk betydelse, har det ansetts lämpligast att avlösa densamma redan före statens övertagande av kassan.

Fullmäktige för marinens familjepensionskassa hava hemställt, att motsvarande bestämmelse som i överenskommelsen angående arméns kassa om ersättning för revision och fullmäktigemöte samt till direktionen måtte meddelas i detta moment.

Härjämte uttala fullmäktige önskvärdheten av att kassans fastighet om möjligt disponerades för något *marinens* ändamål.

Överenskommelsen angående tullstatens enskilda pensionsinrättning.

1 mom.

Beträffande innehållet i detta moment har *generaltullstyrelsen* framhållit, att bestämmelsen om statens övertagande av pensionsinrättningens alla rättigheter jämlikt det för pensionsinrättningen vid övertagandet gällande reglementet jämväl komme att innefatta rätt för staten att åtnjuta den i reglementet omförmälda förmånen av tre respektive två procent av beslagare tillkommande andel av böter eller av försäljningssumman för förverkad egendom eller av belopp, som utgaves i ersättning för sådan egendom. Denna andel hade under de senaste tio räkenskapsåren uppgått till härefter angivna belopp:

1926/1927		kronor	3,029: 33	1931/1932		kronor	3,497: 78
1927/1928		»	3,186: —	1932/1933		»	2,758: 72
1928/1929		»	3,407: 71	1933/1934		»	3,270: 45
1929/1930		»	3,604: —	1934/1935		»	3,186: 73
1930/1931		»	3,694: 23	1935/1936		»	2,720: 76.

Det hade, yttrar styrelsen vidare, syntes kunna ifrågasättas, huruvida berörda förmån varit avsedd att eller i varje fall i fortsättningen borde tillkomma staten, som därigenom komme att erhålla ett särskilt tillskott till kronan i beslagsmålen enligt lag eller särskild författning tillerkänd andel. Den avvägning mellan kronan och beslagare, som i gällande lag eller författning skett, bleve således därigenom förskjuten. Till förekommande av att överenskommelsen finge till följd en dylik icke önskvärd förskjutning hade därför egentligen bort till momentet fogas ett tillägg, däri den i reglementet angivna förmånen uttryckligen undantagits. Med hänsyn likväl till att ett av styrelsen i utlåtande den 3 december 1936 tillstyrkt förslag om beslagarandelarnas borttagande stode inför slutlig behandling och att omförmälda del av beslagares andelar visat sig stanna vid jämförelsevis ringa belopp, hade styrelsen ansett sig kunna för underlättande av överlåtelseärendets slutliga avgörande avstå från att såsom villkor för överenskommelsens godtagande påyrka införande av ett sådant undantag i överenskommelsen.

2 mom.

I momentet angivas de delägare, för vilka allmänna familjepensionsreglementet med vissa i efterföljande moment omförmälda undantag från övertagandet skall gälla. Sålunda stadgas, att reglementet skall bli tillämpligt beträffande en var vid övertagandet i tullverkets tjänst kvarstående delägare, som icke före övertagandet hos Kungl. Maj:t anmält sin önskan att ej bli underkastad reglementet. Delägare, som före övertagandet övergått från befattning med högre avgifter till befattning, där avgifterna äro lägre, skall alltså anses innehava den högre befattning, för vilken avgifterna vid övertagandet erlades.

3 mom.

Familjepensionsutredningen har rörande bestämmelsen i detta moment anført, att det ansetts motiverat att efter övertagandet icke påfordra betalning av resterande åldersavgift i anledning av *inträde såsom delägare*, och detta på den grund, att befattningshavare, vilka haft att erlægga dylik avgift, inträtt i pensionsinrättningen först efter den 30 september 1934 eller således å tid, då 1934 års reglemente vunnit tillämpning med månadsavgifter, vilka i stort sett låge på samma nivå som avdragen enligt allmänna familjepensionsreglementet.

5 mom.

I detta moment bibehållas delägarna vid dem enligt pensionsinrättningens nuvarande reglemente tillförsäkrad rätt till viss avkortad pension för änka, även om äktenskapet ingåtts efter det delägaren fyllt 60 år.

6 mom.

Detta moment upptager det allmänna stadgandet, att hittillsvarande bestämmelser alltså skola gälla för delägare, å vilka allmänna familjepensionsreglementet icke blir tillämpligt.

Dessa delägare utgöras av sådana, som vid övertagandet antingen

- a) avgått med rätt till tjänstepension;
- b) kvarstå i tullverkets tjänst men före övertagandet anmält sin önskan att ej bliva underkastade allmänna familjepensionsreglementet; eller
- c) avgått utan rätt till tjänstepension och därvid bibehållit delaktighet i pensionsinrättningen, vilket kan förekomma på grund av de före den 1 oktober 1934 gällande bestämmelserna.

Från regeln att för nu angivna delägare hittillsvarande bestämmelser alltså jämt skola gälla, stadgas de undantagen, att delägare i intet fall skall bidraga till sina efterlevandes pensionering efter det han avgått ur tjänst med tjänstepension eller, beträffande delägare, som avgått utan dylik pension, efter det han uppnått en levnadsålder av 70 år, samt att eventuell rätt till D-pension icke alltid skall bibehållas.

Beträffande förstnämnda undantag torde böra erinras, att avgift enligt nu gällande huvudbestämmelser som regel utgår, tills vederbörande fyllt 65 år, men att för delägare, som ej övergått å huvudbestämmelserna, avgiftsplikten upphör först vid vederbörandes död eller, såsom för närvarande provisoriskt gäller, vid en dessförinnan uppnådd ålder av 70 år.

Vad angår det undantag, som har avsende å D-pensionen, har *familjepensionsutredningen* anfört:

Enligt § 37 i 1934 års reglemente för tullstatens enskilda pensionsinrättning ha vissa delägare, som vid samma reglementes ikraftträdande icke uppnått 60 års ålder, förklarats kunna få rätt att genom erläggande av tilläggsavgift bereda sina efterlevande särskild tilläggs pension, s. k. D-pension, på vissa i paragrafen närmare angivna villkor. Åtskilliga ansökningar om rätt att förvärva dylik pension ha inkommit till pensionsinrättningen, men ansökningarna ha ännu icke slutbehandlats, och några avgifter för ändamålet hava sålunda icke uttagits. Det har i överenskommelsen förutsatts, att rätten till D-pension — utom beträffande sådana delägare, vilka avlidit eller tjänstepensionerats före statens övertagande av pensionsinrättningen — icke vidare skall bibehållas, försåvitt icke vederbörande delägare i sin anmälan om att få förbli vid de tidigare pensionsbestämmelserna uttalat särskild önskan, att berörda rätt måtte äga bestånd. Självfallet är, att staten beräffande sådana vid övertagandet i tjänst kvarstående delägare, som ansökt om D-pension men ej i samband med övertagandet på nämnda sätt förnyat sin ansökan, icke skall kunna utkräva de särskilda D-pensionsavgifter, som vederbörande förbundit sig att erlagga, räknat från tiden för ikraftträdandet av 1934 års reglemente för pensionsinrättningen.

Såsom vid redogörelsen för pensionsinrättningens nuvarande organisation är nämnt, kan rätt att bereda efterlevande D-pension medgivas sådana, som omedelbart före ikraftträdandet av 1934 års reglemente voro delägare i pensionsinrättningen. Ansökan om dylik rätt skulle enligt reglementets bestämmelser hava inkommit till direktionen inom tre månader efter berörda ikraftträdande. Det ankommer på direktionens prövning, huruvida med hänsyn till sökandens hälsotillstånd ansökningen må kunna bifallas. Avgiften för D-pensionen utgår för tiden från ikraftträdandet t. o. m. den månad, under vilken delägaren uppnår 65 års ålder eller avlider eller med vars utgång han

utträder ur pensionsinrättningen. Ansökan om rätt till D-pension kan under vissa omständigheter frånträdas.

7 mom.

Med grundpension och tilläggspension avses de pensioner, vilka utgå till efterlevande efter delägare, som avlidit före den 1 oktober 1934.

Dyrtidstillägg skall enligt momentet utgå även å B- och C-pension, ehuru så icke tidigare skett. Härom anför *familjepensionsutredningen*, att samma skäl, som föranlett utredningen att föreslå, att dyrtidstillägg skulle få beräknas å den tillfälliga pensionsförhöjningen i militärkassorna, ansetts gälla jämväl i här avsett fall.

Momentets andra stycke innefattar särskilda regler för beräkande av D-pension, varjämte, såsom familjepensionsutredningen anför, av billighets-hänsyn här föreskrivits, att avgift för dylik pension icke skulle utkrävas, då vederbörande delägare avlidit före övertagandet.

Familjepensionsutredningen har påpekat, hurusom de pensioner, vilka enligt den vid redogörelsen för pensionsinrättningens nuvarande organisation omnämnda författningen av den 16 februari 1833 direkt av tullmedel utginge till vissa tulltjänstemäns i fattigdom efterlämnade änkor och barn, icke rön-te inflytande av den träffade överenskommelsen.

8 mom.

S. E. Widéns donationsfond hade per den 30 juni 1936 en behållning av 51,688 kronor 52 öre.

Följande donationsfonder, som redovisas per kalenderår, hade den 31 december 1935 en behållning, som utgjorde för

f. d. Generaltulldirektören N. A. G:son Bennichs fond..	kronor 17,382:—
Jakob Lindströms pensionsfond	» 2,104: 93
Helmer Schötts fond	» 1,519: 59

Summa kronor 21,006: 52.

Reinhardtska fonden samt Tullförvaltare Hildings fond hava först under år 1936 avskiljts såsom särskilda fonder från pensionsinrättningens övriga tillgångar. Nämda fonder hade per den 31 december 1936 en behållning av 8,699 kronor 13 öre respektive 4,936 kronor 86 öre.

Vad som från delegerades sida förutsatts rörande statens framtida förvaltning av donationsfonderna har, enligt vad *familjepensionsutredningen* an-fört, icke givit anledning till erinran från utredningen.

Ytterligare uttalanden i samband med överenskommelserna.

Familjepensionsutredningen har framhållit, hurusom en överlåtelse av tullstatens enskilda pensionsinrättning torde påkalla en del smärre änd-ringar i vissa författningar, där pensionsinrättningen för närvarande funnes omnämnd.

Härutinnan har *generaltullstyrelsen* erinrat om att enligt § 8 i reglementet för pensionsinrättningen densamma åtnjöte andel av böter och viten samt värdet av förbrutet gods i vissa fall ävensom av vissa andra till tullverket inflytande belopp efter vad därom i lag eller särskild författning vore stadgat, samt att dylikt stadgande funnes intaget i åtta av styrelsen angivna författningar, av vilka två utfärdats med riksdagens medverkan.

Generaltullstyrelsen yttrar vidare i denna del bland annat, att, därest staten övertog pensionsinrättningens rörelse, antingen därav påkallade ändringar borde vidtagas i en var av de uppräknade författningarna eller ock genom särskild lag borde stadgas, att pensionsinrättningens ifrågavarande rätt skulle upphöra. Styrelsen ville förordna sistnämnda alternativ. Den föreslagna lagen borde, enligt styrelsens mening, träda i kraft den dag, från och med vilken pensionsinrättningens rörelse övertoges av staten och reglementet för inrättningen upphörde att gälla. Särskild övergångsbestämmelse torde icke erfordras. Där verkställighet av utslag, varigenom pensionsinrättningen tillerkänts andel i böter eller dylikt, ägde rum efter det lagen trätt i kraft och reglementet upphört att gälla, torde nämligen redovisning av pensionsinrättningens andel till annan än kronan icke kunna ifrågakomma.

Slutligen hava *fullmäktige för marinens familjepensionskassa* anført i hudsak följande: Den 1 juni 1942 infölle 300-årsdagen av kassans grundande. Med anledning härav hade redan 1935 års fullmäktige givit direktionen för kassan i uppdrag att vidtaga åtgärder för utgivande av en skrift till hugfästade av detta minne. En skrift av ifrågavarande art hade emellertid redan dessförinnan utarbetats. För dennas utgivande erfordrades viss omarbetning m. m. Härför och för skriftens tryckning beräknades ett anslag av högst 7,000 kronor vara erforderligt. Då fullmäktige funne det högeligen önskvärt, att efter kassans förestående upphörande en berättelse om densammas organisation och verksamhet bevarades till eftervärlden och gjordes tillgänglig för forskningen, hemställde fullmäktige, att av kassans tillgångar ett belopp av 7,000 kronor finge avsättas för utgivande av berörda skrift, och att bestämmelse härom måtte intagas i överenskommelsen.

Departementschefen.

Allmänna familjepensionsreglementet är enligt sin lydelse avsett att gälla för alla sådana befattningshavare, manliga och kvinnliga, ordinarie och icke-ordinarie, för vilka civila eller militära tjänstepensionsreglementet gäller. Ikraftträdandet skall emellertid ske successivt för olika förvaltningsområden, allteftersom de kassor, vilka nu omhänderhava familjepensioneringen för ordinarie manliga befattningshavare inom respektive förvaltningsområden, träffa överenskommelser med staten. Det har nämligen ansetts vara förenat med alltför stora olägenheter att inom samma förvaltningsområde under en längre tidsperiod tillämpa skilda familjepensionssystem för å ena sidan de befattningshavare, som en gång vunnit delaktighet i någon av familjepensionskassorna, och å andra sidan övriga befattningshavare.

Föregående års riksdag bemyndigade Kungl. Maj:t att träffa överenskommelser med civilstatens samt telegrafverkets och statens järnvägars änke- och pupillkassor. Förslag till överenskommelser med åtminstone de tre större av återstående kassor förutsattes komma att föreläggas 1937 års riksdag. Under år 1936 hava i enlighet härmed överenskommelser träffats rörande de nyss angivna tre kassorna. Preliminära överenskommelser föreligga nu även mellan 1934 års familjepensionsutredning, å ena sidan, samt delegerade för envar av arméns och marinens familjepensionskassor samt tullstatens enskilda pensionsinrättning, å andra sidan, rörande sistnämnda tre pensionsanstalter. Dessa sistnämnda överenskommelser äro träffade från utredningens sida under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande samt från delegerades sida under förbehåll av godkännande, såvitt angår arméns och marinens familjepensionskassor, av kassornas fullmäktige och, beträffande tullstatens enskilda pensionsinrättning, av pensionsinrättningens delägare i vederbörlig ordning. Överenskommelserna rörande de militära kassorna hava redan i princip — med vissa erinringar — godkänts av kassornas fullmäktige. Överenskommelsen rörande tullstatens enskilda pensionsinrättning, som på grund av bestämmelse i pensionsinrättningens nuvarande reglemente ansetts böra för godkännande underställas såväl inrättningens direktion som även generaltullstyrelsen och delägarna i inrättningen, har godkänts i förstnämnda två instanser. Delägarnas mening om överenskommelsen däremot, vilken kan avse allenast bifall till eller avslag å densamma, kommer icke att bliva känd förrän vid utgången av innevarande mars månad, till vilken tidpunkt generaltullstyrelsen infordrat vederbörandes yttranden. Oavsett att resultatet av omröstningen bland delägarna i tullstatens enskilda pensionsinrättning ännu ej föreligger, torde Kungl. Maj:t nu böra inhämta riksdagens bemyndigande att träffa överenskommelser av närmare angivet innehåll rörande ifrågavarande tre kassor.

I den mån så med hänsyn till de ekonomiska betingelserna ansetts kunna ske, hava de tre nu föreliggande preliminära överenskommelserna grundats på samma allmänna principer som riksdagen föregående år godtagit för de då behandlade kassorna.

Dessa principer innebära för de nu ifrågavarande kassornas vidkommande, att staten i samband med övertagande av kassornas samtliga tillgångar jämväl övertager alla dem tillkommande rättigheter och åvilande förpliktelser, därvid emellertid samtidigt förklaras, att vid övertagandet i tjänst varande delägare med nyreglerad lön, som icke anmäler sig föredraga, att de äldre bestämmelserna fortfarande tillämpas, i allmänhet skall vara underkastad allmänna familjepensionsreglementets stadganden med vissa avvikelser särskilt i fråga om avdragsbestämmelserna samt rörande föreskrifterna om avkortning i vissa fall av familjepensionen. Beträffande delägare eller pensionstagare, för vilken allmänna familjepensionsreglementet icke blir tillämpligt, skola äldre bestämmelser alltjämt tillämpas av staten, som där-

vid emellertid dels efterskänker de familjepensionsavgifter, som skulle utgå efter avsked med tjänstepension, dels ock ökar pensionsförmånerna med visst procentuellt tillägg.

Den vid utredningsarbetet rörande familjepensionsväsendets centralisering iakttagna principen, att även kassornas nuvarande delägare såvitt möjligt borde erhålla de i ett nytt statligt familjepensionsreglemente bestämda pensionsförmånerna, har sålunda även i förevarande överenskommelser såtillvida upprätthållits, att allmänna familjepensionsreglementet med vissa avvikelser i allmänhet förutsättes bliva tillämpligt å vid övertagandet i tjänst varande delägare med reglerad lön. Avvikelserna från allmänna familjepensionsreglementet i fråga om familjepensionsavdragen beträffande förevarande kassor äro emellertid av annan innebörd än motsvarande avvikelser för delägarna i de förut behandlade kassorna. Vid de tidigare träffade överenskommelserna har den principen följts, att i tjänst varande kassadelägare även sedan de blivit underkastade allmänna familjepensionsreglementet betala sina gamla avgifter. Förevarande överenskommelser grundas i stället på förutsättningen, att ifrågavarande delägare efter statens övertagande av vederbörande kassa omedelbart skola vidkännas familjepensionsavdrag av i allmänna familjepensionsreglementet fastställd storlek. För såväl ifrågavarande som de tidigare behandlade kassorna gäller, enligt de preliminära överenskommelserna, att delägarna i allmänhet skola vara pliktiga att slutbetala påförda retroaktivavgifter och andra avgifter av liknande slag.

Nyssnämnda procentuella tillägg å pensionsförmånerna, vilket utgår jämväl enligt de tidigare träffade överenskommelserna och för de där behandlade kassorna motsvara vederbörande kassas beräknade överskott vid tillämpning av en räntefot av 4 procent och i övrigt av sådana s. k. självkostnadsgrunder, som begagnats vid beräkning av familjepensionsavdragen enligt allmänna familjepensionsreglementet, skulle, med anlitande av samma beräkningsgrunder, för tullstatens enskilda pensionsinrättning hava uppgått till ungefär 16 procent. Genom att allmänna familjepensionsreglementets avdragsskala förutsättes tillämplig för delägare i tjänst, har emellertid en ytterligare tillgång skapats, av vilken en del ansetts möjlig att betrakta såsom täckning av kostnaden vid en höjning av pensioner till nuvarande änkor och barn samt blivande efterlevande till tjänstepensionärer. Procenttalet har därför kunnat bestämmas till 20. Vad de militära kassorna angår hava utgångspunkterna uti ifrågavarande hänseende varit desamma som i fråga om tullstatens enskilda pensionsinrättning, dock med det tillägget, att beträffande dessa kassor även beaktats, att pensionsförmånerna ej skäligen i genomsnitt borde överstiga pensionsförmånerna från tullstatens enskilda pensionsinrättning. Härjämte har, vad marinens familjepensionskassa angår, med tillgodoräknande av en del av berörda nyskapade tillgång en höjning av de utgående barnpensionerna vidtagits till den procent av änkepensionen, som är bestämd i allmänna familjepensionsreglementet. Procenttalen för tilläggen i de militära kassorna äro enligt dessa principer i överenskommelserna fixerade till 25 respektive 14.

De för närvarande utgående familjepensionerna från förevarande tre kassor äro som regel avsevärt lägre än familjepensionerna från de förut behandlade kassorna. För åstadkommande av en förbättring, utöver den procentuella förhöjningen, av de allra lägsta pensionerna hava därför i förevarande överenskommelser, i olikhet mot vad tidigare gjorts, bestämmelser intagits, som leda till, att de sammanlagda pensionsförmånerna icke komma att understiga ett visst av levnadskostnadsindex beroende minimibelopp, som vid ett indextal av 156 eller 157 utgör ungefär 538 kronor för ensam änka samt vad beträffar barnpensioner och barntillägg häremot svarande belopp enligt 5 § 2 mom. allmänna familjepensionsreglementet.

Allmänna familjepensionsreglementets regelmässiga tillämpning för nuvarande delägare i tjänst innebär, att staten till pensioner, som utgå till dessa delägars efterlevande, lämnar ett bidrag motsvarande dels den beräknade kostnaden för viss del av de fasta pensionsförmånerna, dels ock den rörliga pensionsdelen. Den årliga kostnaden för förstnämnda del av bidraget kan beträffande förevarande kassor sägas ungefärligen motsvara de nuvarande statsbidragen till kassorna.

Såsom av byråchefen Janssons promemorior framgår komma, vad de militära kassorna angår, dyrtidstilläggen, därest överenskommelserna godkännas, på grund av företagen höjning av underlagen för dyrtidstilläggsberäkningen att till en början något ökas i förhållande till de belopp, som skulle utgå vid oförändrade grunder. Å andra sidan komma de rörliga pensionsdelarna för framdeles inträffande pensionsfall, å vilka allmänna familjepensionsreglementet äger tillämpning, att, räknat efter nuvarande indexläge, högst avsevärt (i genomsnitt omkring 40 procent för arméns kassa och 50 procent för marinens kassa) understiga de sammanlagda pensions- och dyrtidstilläggen för motsvarande fall enligt nu gällande grunder. Beträffande tullstatens kassa gäller, att dyrtidstilläggen i förhållande till kostnaden enligt nuvarande grunder för nuvarande pensionärsbestånd och vid nuvarande indexläge efter en överslagsberäkning kommer att ökas med cirka 10,000 kronor om året. De rörliga pensionsdelarna för framdeles inträffande pensionsfall, å vilka allmänna familjepensionsreglementet äger tillämpning, synas, enligt vad byråchefen Jansson i sin promemoria angående sistnämnda kassa uppgiver, vid nuvarande indexläge tämligen nära överensstämma med dyrtidstilläggen för motsvarande fall enligt nu gällande grunder (utan höjning av tilläggsunderlaget).

Överenskommelserna innebära emellertid ytterligare för envar av förevarande kassor — liksom fallet var med överenskommelsen rörande civilstatens änke- och pupillkassa — en särskild kostnad av övergångsnatur.

De verkställda beräkningarna beträffande förevarande tre kassor utvisa nämligen, vid tillämpning av militära självkostnadsgrunder (jfr *bilaga K*) i fråga om de militära kassorna och civila självkostnadsgrunder i övrigt, att — med bortseende från alla statliga bidrag — kassornas av staten övertagna tillgångar, inberäknat värdet av blivande avdrag enligt allmänna familjepen-

sionsreglementet för de nuvarande delägarna i tjänst, icke förslå att bringa upp pensionsförmånerna till vad i överenskommelserna stadgats. Härför erfordras i stället tillskott, vilkas kapitalvärden uppgå i arméns kassa till omkring 10,064,000 kronor, i marinens kassa till 5,180,000 kronor samt i tullstatens kassa till ungefär 2,490,000 kronor. Om av den tillgång, som skapats genom att allmänna familjepensionsreglementets avdragsskala och icke de nuvarande pensionsavgifterna tillämpats, en del, på sätt förut nämnts, betraktas som täckning för en höjning av nuvarande pensioner och pensioner till efterlevande efter nuvarande tjänstepensionärer, så kan återstoden tillgodoräknas vid uppskattningen av de erforderliga tillskotten, vilka sålunda eljest blivit större än nyss angivits.

I fråga om övergångskostnader av nu angivna slag anförde jag vid min anmälan av de preliminära överenskommelserna angående civilstatens och telegrafverkets änke- och pupillkassor, att en grundtanke i planen för de större familjepensionskassornas övertagande varit den, att kassornas beräknade överskott vid tillämpning av en räntefot av 4 procent och i övrigt av s. k. självkostnadsgrunder i stort sett skulle kunna finansiera förbättringen av pensionsförmånerna, om man bortsåge från statsbidragen. Emellertid vore kassornas ställning, bland annat på grund av olikheter i avgifter och de växlande grunderna för statsbidrag, givetvis så olika, att berörda princip måste leda till att i vissa kassor överskottet mer än väl försloge, medan i andra kassor brist uppstode. Liksom förevarande reglering av familjepensionsförhållandena för statens befattningshavare åsyftade införande av enhetliga grunder för framtiden, borde staten, framhöll jag, under övergången träda emellan för vinnande av en utjämning genom att, inom rimliga gränser, påtaga sig kostnaden för att täcka en brist av nämnda slag.

Vad nu ifrågakommande kassor angår kan visserligen såsom skäl för att de erforderliga tillskotten skulle anses rimliga icke åberopas det av mig beträffande civilstatens kassa anförda skälet, att vederbörande kassa hitintills allenast åtnjutit skäligen ringa bidrag från statens sida. Statsbidragen till förevarande kassor hava nämligen relativt sett varit betydande. (Jfr sammanställningen å s. 122—123 i prop. 201/1936.) Emellertid måste, såsom familjepensionsutredningen anført, det uppställda syftemålet — en för statens befattningshavare enhetligt ordnad familjepensionering — anses så behjärtansvärt och ur administrativ synpunkt angeläget, att staten icke bör tveka att för ett övertagande av dessa svagare kassor ikläda sig större bördor, än som befunnits påkallat beträffande de ekonomiskt mera gynnsamt ställda kassorna. Härvidlag torde jämväl böra beaktas, att de från statens sida för dessa kassor erforderliga större tillskotten så långt möjligt begränsats genom att delägarna ålagts större uppoffringar än i de övriga kassorna. Såsom jag förut berört har nämligen i förevarande överenskommelser förutsatts, att delägare i tjänst efter statens övertagande av vederbörande kassa omedelbart skola underkasta sig allmänna familjepensionsreglementets bestämmelser i avgiftshänseende.

Förevarande överenskommelser, som fränsett vissa särskilda punkter lämnats utan erinran i de avgivna yttrandena, äro enligt min mening godtagbara även såvitt de i övrigt beträffande de allmänna principerna skilja sig från de förut behandlade. Jag åsyftar härvid de bestämmelser, som avse förhöjning av de lägsta pensionerna till visst minimibelopp, ävensom det sätt, på vilket det procentuella tillägget för pensionerna till nuvarande änkor och barn samt till nuvarande tjänstepensionärers efterlevande m. fl. bestämts.

I samband med vad nu anförts torde jag få till behandling upptaga det särskilda önskemål angående en förbättring av pensionerna för nuvarande änkor och barn och nuvarande tjänstepensionärers efterlevande, som framställts av delegerade för de militära kassorna. Berörda önskemål, som åsyftar en förhöjning av nämnda pensioner till 75 procent av allmänna familjepensionsreglementets, har särskilt motiverats därmed, att de militära familjepensionerna för närvarande vore så låga, att de även med den i vederbörande överenskommelse förutsatta procentuella förhöjningen i många fall icke skulle komma upp till sådana belopp, att huvudsyftet med statens övertagande av familjepensioneringen ernåddes. Detta huvudsyfte finge nämligen anses vara, att familjepensionärerna skulle kunna beredas sådana pensionsbelopp, att deras existens därigenom bleve någorlunda tryggad. Marinens delegerade hava även bland annat framhållit, att, därest såsom de förutsatte, ifrågavarande pensioner bestämdes till att utgöra viss procentuell del av allmänna familjepensionsreglementets, den i marinens kassa förefintliga indelningen av delägarna i olika klasser komme att försvinna. Detta skulle vara en fördel, då klassindelningen i fråga vore föråldrad och ställde de efterlevandes familjepensioner i mycket ojämn relation till motsvarande beställningshavares löneförmåner. Att just procenttalet 75 valts för den önskade förhöjningen har av delegerade för arméns kassa motiverats därmed, att man vid tillämpning av detta procenttal för flertalet grader komme mycket nära de pensionsbelopp, som ernåddes enligt överenskommelsen. Den egentliga och största betydelsen skulle förhöjningen vid detta procenttal få för de lägsta graderna, där behovet av en pensionsförhöjning även vore mest framträdande. Beträffande marinens kassa hava liknande skäl åberopats. Delegerade för arméns kassa hava vidare förutsatt, att den önskade pensionsförhöjningen icke skulle gälla dem, vilka erhöles pension från allmänna militäränkepensionsstaten eller vilkas män (fäder) varit delägare i arméns gamla änke- och pupillkassa eller i nya kassans äldre avdelning. I dylika fall vore nämligen pensionstagarna i rimlig utsträckning tillgodosedda antingen tidigare genom kassans egen försorg eller ock numera genom överenskommelsen. På liknande sätt hava delegerade för marinens kassa förutsatt, att pensionsförhöjningen icke skulle gälla nuvarande pensionstagare, som åtnjöte pension enligt före år 1913 meddelade bestämmelser. Slutligen hava delegerade för båda kassorna uttalat, att pensionsförhöjningen, därest bestämmelser om en dylik icke kunde meddelas såväl för nuvarande änkor och barn som för de nuvarande tjänstepensionä-

rernas efterlevande, i främsta rummet borde komma sistnämnda kategori till del.

Det har utrönt, att ifrågavarande pensionsförhöjning, därest den genomfördes, skulle medföra en ytterligare ökning av statens sammanlagda kostnader med ett kapitalvärde (beräknat efter militära grunder och enligt en levnadskostnadsindex av 156 eller 157) av för armén omkring 5,650,000 kronor samt för marinen omkring 1,050,000 kronor. Motsvarande ökning skulle för tullstaten belöpa sig till omkring 939,000 kronor. Det är vidare att märka, att, därest bestämmelser om ifrågavarande pensionsförhöjning den 30 juni 1935 varit i kraft, då utgående pensioner, samtliga förmåner inräknade, enligt verkställda beräkningar skulle hava ökats med ett årligt belopp, utöver vad som skulle hava utgått enligt överenskommelserna, av omkring 250,000 kronor för armén och 55,000 kronor för marinen. För tullstaten är motsvarande siffra för pensioner per den 1 februari 1937 95,000 kronor.

Familjepensionsutredningen har funnit ifrågavarande önskemål behjärtansvärt men icke ansett sig kunna i överenskommelsen tillgodose detsamma. Statskontoret har icke velat motsätta sig önskemålet. Av övriga myndigheter, som yttrat sig i denna del, har allenast marinförvaltningen — med hänsyn till kostnadsökningen — funnit sig ej kunna föreslå ett bifall.

Av det anförda framgår, att ett tillgodoseende av förevarande önskemål förutsätter ytterligare utgifter — av övergångsnatur — från statens sida, vilkas kapitalvärde i och för sig måste anses vara av betydande storlek. Härvid är också att märka, att, ehuru dessa utgifter givetvis fördela sig över en lång tidsperiod, desamma likväl äro av den art, att de komma att visa sig särskilt kännbara under de närmaste åren efter kassornas övertagande för att sedermera så småningom avtaga. Såsom delegerade anförde och såsom jag själv i samband med förslaget om allmänt familjepensionsreglemente tidigare framhållit, måste emellertid de militära familjepensionerna för närvarande betecknas såsom alldeles otillräckliga för sitt ändamål. Visserligen förklaras detta till en väsentlig del av de tillämpade låga avgiftsskalorna, men hänsyn får tagas även till militärpersonalens låga pensionsåldrar och vissa andra på den militära familjepensioneringen i fördyrande riktning inverkan faktorer. Genom allmänna familjepensionsreglementets tillämplighet å framtida befattningshavare och å nuvarande delägare i aktiv tjänst bliva svårigheterna i familjepensionshänseende för dessa kategorier helt avhjälpda. Så är emellertid icke fallet för de kategorier, vilka med önskemålet avses. Oaktat den procentuella förhöjning av pensionsförmånerna, som överenskommelserna för dem innebära, synas billighetsskäl tala för bifall till framställningen om en generell pensionsförhöjning av föreslagen art. Emellertid måste beaktas, att motsvarande synpunkter, som av delegerade åberopats till stöd för det av dem framförda önskemålet, göra sig gällande jämväl inom andra delar av det statliga pensionsväsendet. Då det är önskvärt, att ifrågavarande spörsmål vinner en, såvitt möjligt, enhetlig lösning inom de olika områden, där det kan äga aktualitet, är jag för närvarande icke beredd att framlägga förslag om den av delegerade ifrågasatta pensionsförhöjningen.

Ett annat önskemål, som framförts av delegerade för de olika kassorna, berör de i överenskommelserna intagna bestämmelserna om slutbetalning av vid kassornas övertagande resterande retroaktivavgifter samt andra avgifter av motsvarande slag och avser, att bestämmelserna i fråga måtte utgå. Jag torde vid behandlingen av detta önskemål till en början få erinra därom, att, medan enligt nu gällande bestämmelser dylika avgifter erläggas i ett flertal familjepensionskassor, däribland de förevarande, motsvarande avgifter icke uttagas enligt allmänna familjepensionsreglementet. Detta reglemente förutsätter i stället, att familjepensionerna icke alltid skola utgå med fulla belopp utan skola kunna avkortas i proportion till vederbörandes tjänstetid. I arméns kassa utgå retroaktivavgifter och befordringsavgifter. De förra skola i princip betalas vid inträdet i kassan men kunna få amorteras under loppet av två år. Befodringsavgifterna skola erläggas under loppet av ett år. I marinens kassa erläggas retroaktivavgifter och, i ett mindre antal fall, tilläggsavgifter, vilka bådadera utgå som en förhöjning i årsavgiften under samma tid som denna. Tullstatens kassa slutligen har åldersavgifter för sådana, som efter den 30 september 1934 inträda såsom delägare eller vinna uppflyttning till högre månadsavgiftsklass. Åldersavgifterna skola som regel betalas under loppet av tio år vid inträde såsom delägare men eljest under loppet av halva denna tid.

De preliminära överenskommelserna angående förevarande kassor stadga nu som en allmän princip, att ifrågavarande vid övertagandet ej betalda avgifter skola slutbetalas jämväl av sådana delägare, för vilka allmänna familjepensionsreglementet och således även detta reglementes jämförelsevis höga avdragsskala får tillämpning. Det har nämligen ansetts, att vederbörande delägare, i den mån vid övertagandet slutbetalning icke skett, då kunde sägas häfta i skuld för avgifter, genom vilkas erläggande han tillförsäkrat sina efterlevande oavkortad familjepension. Från regeln om, att avgifterna skola slutbetalas, stadgas emellertid i överenskommelserna de undantagen, beträffande marinens kassa, att regeln ej skall gälla tilläggsavgifterna, som ansetts vara av alltför speciell art, och ej heller retroaktivavgifterna för flaggkorpraler och högbåtsmän på grund av dessa beställningshavares i ekonomiskt hänseende svaga ställning. Ej heller skall, i fråga om tullstatens kassa, huvudregeln gälla de åldersavgifter, vilka påförts i anledning av inträde såsom delägare.

Till jämförelse med vad sålunda enligt förevarande överenskommelser gäller må, beträffande överenskommelsen rörande civilstatens änke- och pupillkassa, erinras, att för sådana delägare i denna kassa, för vilka allmänna familjepensionsreglementet från övertagandet skall gälla, *avdragsskalan* i reglementet som regel icke blir tillämplig förrän vid befordran. Då befordran sker, får vederbörande välja mellan befrielse från slutbetalning av då resterande tidigare befordringsavgifter, därvid oavkortad familjepension ej garanteras honom, eller att fullgöra slutbetalningen, med påföljd att någon avkortning av familjepensionen ej får ske. Härom anförde generalpoststyrelsen föregående år i sitt då avgivna yttrande angående överenskommelsen

(prop. 245/1936 s. 19), att syftet med bestämmelsen, nämligen att bereda nuvarande kassadelägare tillfälle att, liksom för närvarande, för sina efterlevande förvärva rätt till den för vederbörande tjänst stadgade högsta familjepensionen, måste anses synnerligen behjärtansvärt. Bestämmelsen komme emellertid att i praktiken medföra vissa administrativa olägenheter. Med hänsyn härtill ville styrelsen ifrågasätta, huruvida icke full familjepensionsrätt i dylika fall borde tillförsäkras vederbörande utan skyldighet att slutbetala befordringsavgifter för tidigare befordran. Med hänsyn till det jämförelsevis ringa antal fall, varom det härvidlag kunde bli fråga, syntes inkomstminskningen för staten vid en ändring av bestämmelserna i antydd riktning icke vara av den storleksordning, att den borde förhindra en eljest önskvärd ändring. Vid anmälan av överenskommelsen framhöll jag i anledning härav, att, även om stadgad slutbetalning av befordringsavgift i anledning av tidigare befordran kunde vara förenad med vissa administrativa olägenheter och om än frågan vore av mindre ekonomisk betydelse för statsverket, slutbetalningsskyldigheten syntes, för undvikande av alltför stora ojämnheter vid olika fall av befordran, böra bibehållas. Jag erinrade därvid också om att de administrativa olägenheterna komme att bestå endast under en kort övergångstid.

Delegerade för arméns familjepensionskassa hava framhållit, att skyldigheten att utöver allmänna familjepensionsreglementets avdrag erlägga de resterande avgifterna av förevarande slag i det enskilda fallet skulle bli mycket betungande. Härvid erinra delegerade också om att retroaktivavgifterna erläggas av de i lönehänseende sämst ställda. Det vore även att förvänta, att stora grupper av delägare — särskilt ogifta — vilka hade att underkasta sig dessa villkor, komme att anmäla sin önskan att bibehållas vid de äldre familjepensionsbestämmelserna. Familjepensionsutredningen, med vilken statskontoret instämt, har vitsordat det behjärtansvärda i förevarande önskemål men av principiella skäl och med hänsyn till den av statsmakterna redan intagna ståndpunkten härutinnan funnit sig förhindrad att medverka till ifrågavarande avgiftsbefrielse. Av övriga hörda myndigheter hava samtliga de, som särskilt yttrat sig om önskemålet (arméns fullmäktige, arméförvaltningen och flygförvaltningen), ställt sig välvilliga till detsamma.

Såväl enligt nuvarande bestämmelser för kassorna som då i överenskommelserna vederbörande delägare, trots att allmänna familjepensionsreglementet med dess eljest avkortade pensioner blir å honom tillämpligt, som regel uttryckligen tillförsäkras förmånen av oavkortad pension, har syftet med ifrågavarande avgifter varit att vederbörande genom erläggande av desamma skall ersätta förmånen av oavkortad familjepension för sina efterlevande. Då under föregående år vid behandlingen av överenskommelsen rörande civilstatens änke- och pupillkassa ifrågasattes, att befrielse från berörda skyldighet borde medgivas, anfördes, på sätt nyss är nämnt, såsom motiv för en dylik åtgärd, att avgiftsskyldigheten i praktiken komme att medföra olägenheter av administrativ art. Det framhölls därvid också, att statens inkomst-

minskning, om åtgärden vidtoges, icke syntes vara av den storleksordning, att den borde förhindra en eljest önskvärd ändring. Båda dessa synpunkter torde även kunna göras gällande i fråga om förevarande kassor. De administrativa olägenheterna synas här hava en något större räckvidd, då beträffande delägarna i marinens kassa gäller, att retroaktivavgifterna komma att utgå under en väsentligt längre övergångstid än i övriga kassor. Vad angår statens inkomstminskning, om avgiftsbefrielsen medgives, kan beträffande de båda militära kassorna anföras, att debiterade men ej inbetalta avgifter av detta slag per den 30 juni 1935 uppgingo i arméns kassa till 36,522 kronor och i marinens kassa till omkring 260,000 kronor, avgifter, för vilka befrielse redan enligt överenskommelsen medgivits, ej inräknade. För tullstatens del torde motsvarande belopp, med hänsyn till att det i denna kassa allenast gäller avgifter för tiden efter den 30 september 1934, vara tämligen ringa. Ett skäl, som enligt min mening med styrka talar för att frågan om avgiftsskyldighetens bibehållande bör lösas på annat sätt för delägarna i förevarande kassor än för delägarna i de tidigare behandlade kassorna, utgör den omständigheten, att förstnämnda delägare, i motsats till de senare, redan vid övertagandet få vidkännas allmänna familjepensionsreglementets högre familjepensionsavdrag. Medan alltså, vad civilstatens kassa angår, skyldigheten att utöver allmänna familjepensionsreglementets avdrag vidkännas även befordringsavgifter kan förligga endast för det fall, att vederbörande efter övertagandet vinner befordran, blir i förevarande kassor motsvarande skyldighet regelmässigt gällande redan i och med statens övertagande av dessa. Då erläggandet av retroaktivavgifter i nu avsedda fall med hänsyn till skyldigheten att vidkännas de nya avdragen ofta skulle bli mycket betungande och då större ojämnheter vid olika fall av befordran i fråga om förevarande kassor icke torde behöva befaras, anser jag mig böra förorda sådan ändring i överenskommelserna, att bestämmelserna om slutbetalning av retroaktivavgifter och andra motsvarande avgifter helt utgå.

Vad angår spörsmålet om personalen å övergångsstat vid försvarsväsendet anser jag, att de ifrågavarande befattningshavare, vilka, på sätt i gällande författning stadgas, vunnit uppflyttning till löneklass i högre lönegrad än den de tillhöra, böra erhålla särskilda familjepensionsunderlag och familjepensionsavdrag, svarande mot de särskilda underlag och avdrag, vilka i tjänstepensionshänseende för dem fastställts. I enlighet härmed synes i vederbörande militära överenskommelse böra införas bestämmelse om att för dylik personal skall gälla ett familjepensionsunderlag och ett familjepensionsavdrag av, för löjtnant 1,590 kronor respektive 192 kronor, för underlöjtnant 1,038 kronor respektive 120 kronor, för sergeant och underofficer av andra graden 1,182 kronor respektive 141 kronor samt för underofficer av tredje graden 1,008 kronor respektive 114 kronor.

I de båda militära överenskommelserna hava beträffande delägare å reservstat intagits bestämmelser av innebörd, att dessa delägare i princip bli

underkastade allmänna familjepensionsreglementet. I samband härmed har av arméns fullmäktige föreslagits, att nämnda reglemente även skulle bliva tillämpligt å sådan reservstatspersonal, som ej omfattades av överenskommelserna, nämligen underofficerare, vilka befordrats från beställningar som furir å aktiv stat samt de beställningshavare, vilka framdeles vunne inträde å aktiv stat och sedermera överflyttades till reservstat. Såsom förut är nämnt åsyftade 1934 års familjepensionsutredning redan med sitt år 1936 avgivna förslag till militärt familjepensionsreglemente, att därunder skulle hänföras jämväl personalen å reservstat, oaktat densamma icke åtnjöte tjänstepensionsrätt enligt militära tjänstepensionsreglementet. Såsom motivering för nämnda ståndpunkt åberopades därvid, att även dessa beställningshavare innehade med lön och rätt till tjänstepension förenade beställningar, varjämte de för närvarande vore delägare i familjepensionskassorna med de rättigheter och skyldigheter, som åtföljde senast innehavda beställning å aktiv stat. Någon erinran mot ståndpunkten i fråga anfördes icke i de överförslaget avgivna yttrandena. Själv anförde jag emellertid vid min anmälan av frågan, att denna personals hänförande till reglementets tillämplighetsområde innebure ett avsteg från den eljest grundläggande principen, att reglementet skulle vara tillämpligt för de befattningshavare, å vilka civila eller militära tjänstepensionsreglementet gällde. Redan den omständigheten i och för sig, att reservstatspersonalens tjänstepensionering reglerades i särskild ordning, gåve anledning till övervägande, framhöll jag, huruvida icke även familjepensioneringen för denna personal borde regleras särskilt. Dessutom syntes de militära yttrandena, vilka innehölle påpekanden om vissa erforderliga särbestämmelser, tala för en sådan lösning. Slutligen vore, anförde jag, vissa förslag då beroende på Kungl. Maj:ts prövning, vilka ganska ingripande berörde reservstatsorganisationens ställning. Med hänsyn till dessa omständigheter kunde jag för det dåvarande icke biträda familjepensionsutredningens ståndpunkt, vilket även blev statsmakternas beslut.

Då nu frågan om familjepensioneringens ordnande ånyo upptagits, har det berott på att berörda fråga, såsom jag föregående år vid behandlingen av densamma anförde, borde erhålla en lösning senast i samband med framläggande för riksdagen av förslag till överenskommelser angående de militära kassorna. Orsaken till att reservstatspersonalen även enligt nu föreliggande förslag ansetts böra hänföras under allmänna familjepensionsreglementets tillämplighet har, enligt familjepensionsutredningen, varit den, att man kommit till den uppfattningen, att det — åtminstone vad nuvarande kassadelägare anginge — måste anses mindre lämpligt att föreslå regler i fråga om reservstatspersonalens familjepensionering, vilka skulle skapa en för personalen nu icke förefintlig särställning i familjepensionshänseende och därigenom eventuellt försvåra reservstatens rekrytering, som uteslutande ägde rum från personal i aktiv tjänst. Härjämte vore att märka, att efter den nya försvarsordningen anpassade bestämmelser rörande reservstatspersonalens tjänstepensionering numera utfärdats, varigenom möjlighet förefunnes att överblicka konsekvenserna även i familjepensionshänseende av ett förslag i ena

eller andra riktningen. Såväl överenskommelserna som även arméns fullmäktiges förslag innebära, liksom föregående års förslag, att beställningshavare å reservstat skola vidkännas familjepensionsavdrag och räkna tjänstår även för anställningstiden å reservstat. Medan enligt 1936 års förslag avdrag och familjepensionsunderlag städse skulle beräknas enligt reglerna för den beställning å aktiv stat, från vilken övergången till reservstat ägt rum, innebära förevarande bestämmelser däremot, att reglerna för beställningen å *reservstat* skola vara avgörande för beräkningen, då övergången sker i samband med befordran i *lönehänseende*. Likaså skola reglerna för den *högre* reservstatsbeställningen vara avgörande för beräkningen vid befordran i *lönehänseende inom* reservstaten. Överflyttning till beställning som kompaniofficer eller underofficer å reservstat innebär icke befordran av nämnda slag, och samma är förhållandet med vissa befordringar *inom* reservstaten, såsom exempelvis från löjtnant till kapten samt från sergeant till fanjunkare.

Möjligheter förefinnas givetvis att reglera reservstatspersonalens familjepensionsförhållanden i annan ordning än den av utredningen föreslagna. Härvid är emellertid att märka, att, därest man vill undvika, att beställningshavarna å reservstat erhålla sämre familjepensionsvillkor än dem, för vilka de dessförinnan å aktiv stat betalat, familjepensionsunderlagen icke kunna sättas lägre än underlagen för motsvarande beställningar å aktiv stat. Då vidare reservstatsorganisationens gestaltning enligt den nya härordningen numera kan överblickas samt de föreliggande förslagen synas i och för sig väl avvägda, biträder jag såväl ståndpunkten om reservstatspersonalens inordnande under allmänna familjepensionsreglementet som även, i huvudsak, de härutinnan föreslagna detaljbestämmelserna, trots att härigenom i verkligheten ett visst avsteg göres från principen, att allmänna familjepensionsreglementet och de civila och militära tjänstepensionsreglementena skola äga samma tillämpningsområde.

Frågan huruvida inordnandet skall ske i den formen, att erforderliga ändringar vidtagas i allmänna familjepensionsreglementet, eller på det sätt, att i särskild författning stadgas, att reglementets bestämmelser med vissa angivna avvikelser skall vinna tillämpning å ifrågavarande personal, torde jag senare få anmäla för Kungl. Maj:t. De särskilda föreskrifter, som i varje fall erfordras, utgöras i första hand av grundläggande stadganden om reglementsbestämmelsernas tillämplighet å personalen i fråga. Därjämte bör utsägas, att även för den, vilken vid sin död åtnjöt reservstatspension, familjepensionens grundbelopp skall vara lika med familjepensionsunderlaget, såframt tjänståren uppgå till i 4 § 2 mom. allmänna familjepensionsreglementet föreskrivet antal. Vidare böra angivas de reservstatsbeställningar, beträffande vilka det för hel familjepension erforderliga antalet tjänstår skall utgöra tjugufem. Detta bör gälla reservstatsbeställning som fältläkare, regementsläkare och kompaniofficer, annorstädes än vid fälttygkåren, fortifikationskåren och intendenturkåren, varest pensionsåldern är 55 år, ävensom dylik beställning såsom underofficer, dock ej vid marinen, varest likaledes pensionsåldern är 55 år. Härjämte bör meddelas bestämmelse om att såsom

tjänstår skall räknas hela den tid, under vilken vederbörande innehåft reservstatsbeställningen. För reservstatsbeställningarna gällande familjepensionsunderlag och familjepensionsavdrag böra angivas. Härvidlag anser jag, att familjepensionsunderlaget och familjepensionsavdraget för underofficer, som övergått från beställning såsom furir å aktiv stat, bör bestämmas till de av arméförvaltningen föreslagna beloppen 720 respektive 69 kronor. Underofficer vid marinen, som övergått från beställning såsom flaggkorpral, bibehåller därvid sitt tidigare underlag. Även en generalmajor å reservstat, som övergått från beställning såsom generalmajor å aktiv stat, bör, på grund av stadgandet i 12 § 1 mom. allmänna familjepensionsreglementet, vara bibehållen vid sitt tidigare familjepensionsunderlag. Därest reservstatspersonalen inordnas under allmänna familjepensionsreglementets bestämmelser, torde de militära överenskommelserna böra ändras i motsvarande hänseenden. Sålunda kunna då 2 mom. tredje stycket i överenskommelsen om arméns kassa, 4 mom. tredje stycket i båda överenskommelserna samt 7 § och 8 § andra stycket sista punkten i förstnämnda överenskommelse ävensom 2 mom. tredje stycket första punkten, 6 § och 7 § andra stycket sista punkten i överenskommelsen om marinens kassa helt utgå. Härjämte bör i dylikt fall 2 mom. tredje stycket andra punkten i sistnämnda överenskommelse ändras till att avse allenast den å reservstat vid flottan alltjämt kvarstående kommandörkaptenen av andra graden.

Jag torde slutligen i samband med frågan om reservstatspersonalens familjepensionering, i anledning av vad därom i de avgivna yttrandena anförts, böra omnämna, att jag icke för närvarande är beredd att upptaga frågan om en eventuell överflyttning till statskontoret av ärenden vare sig rörande denna personals tjänstepensionering eller rörande pensionering av personalen i försvarsväsendets reserver.

Fullmäktige för marinens kassa hava anført, att det varken av vederbörande överenskommelse eller av familjepensionsutredningens skrivelse syntes med tillräcklig tydlighet framgå, att delägare, å vilken allmänna familjepensionsreglementet bleve tillämpligt, icke i något fall skulle vidkännas familjepensionsavdrag efter det han avgått ur tjänst med tjänstepension. Erinringen i fråga synes mig befogad, dock allenast såtillvida, att det icke framgår, att även skyldigheten att slutbetala retroaktivavgifter definitivt upphör vid avgång ur tjänst med tjänstepension. Därest emellertid, såsom jag föreslagit, vederbörande bestämmelser om slutbetalning av retroaktivavgifter och motsvarande avgifter helt utgå ur förevarande överenskommelser, förfaller givetvis erinringen i berörda del. Ej heller erfordras för sådant fall bestämmelse av innebörd, att flaggkorpral, såsom fullmäktige för marinens kassa föreslagit, även efter eventuell befordran till underofficer skall vara fri från skyldigheten att slutbetala retroaktivavgifter.

Enligt 2 mom a) i överenskommelsen om marinens kassa skall allmänna familjepensionsreglementet från övertagandet bliva tillämpligt beträffande delägare, som därvid innehar beställning å aktiv stat, för vilken militära tjänstepensionsreglementet gäller. Emellertid finnas i marinens kassa ett

flertal delägare, de s. k. månadslönarna, vilka innehava extra ordinarie befattningar, för vilka militära tjänstepensionsreglementet gäller. Dessa delägare innefattas enligt ordalydelsen icke under 2 mom. a) och ej heller under momentet i övrigt. Då det emellertid måste anses uppenbart, att jämväl dessa böra hänföras under allmänna familjepensionsreglementets bestämmelser, torde, såsom fullmäktige för marinens kassa föreslagit, momentet i fråga i detta hänseende böra förtydligas.

Såsom villkor för att allmänna familjepensionsreglementet skall bli tillämpligt beträffande delägare i marinens kassa stadgas i 2 mom., att vederbörande vid övertagandet icke får vara undantagen från tillämpningen av den s. k. 1924 års gratialstat. Emellertid hava fullmäktige för marinens kassa hemställt, att detta villkor icke måtte bli gällande för delägare, vilka ej haft skyldighet att inträda i kassan men som frivilligt gjort detta. Sådana delägare komma nämligen, om de ej övergått å 1924 års gratialstat och om villkoret i fråga tillämpas, i sämre läge än andra motsvarande delägare, vilka, ehuru även de haft möjligheten öppen att inträda i kassan, försummat detta men från övertagandet ändå komma att hänföras under allmänna familjepensionsreglementet. Enär den ogynnsammare ställning, som sålunda i här avsedda fall kommer de frivilligt inträdde till del, vid angivna förhållande icke kan anses tilltalande, anser jag, att berörda hemställan bör bifallas, och att vederbörlig ändring i överenskommelsen därför bör göras.

I anledning av vad fullmäktige för marinens kassa anfört därom, att vissa i kassan obligatoriskt inträdde lärare vid skeppsgosseskolor, vilka för närvarande ej innehade reglerade löner, i samband med en eventuell lönereglering borde beredas möjlighet att komma i åtnjutande av allmänna familjepensionsreglementets förmåner, torde böra framhållas, att, om en delägare, som vid övertagandet icke innehar reglerad lön, senare blir innehavare av befattning, för vilken civila tjänstepensionsreglementet gäller, allmänna familjepensionsreglementet därmed enligt 7 mom. tredje stycket i överenskommelsen rörande marinens kassa blir med de vanligen gällande avvikelserna å honom tillämpligt. Emellertid bör det också erinras om att enligt 1936 års försvarsordning skeppsgosseinstitutionen är avsedd att upphöra. Någon lönereglering för denna personal torde sålunda icke vara att förvänta. Att, såsom fullmäktige alternativt föreslagit, från övertagandet bereda ifrågavarande lärarpersonal familjepensionsförmåner enligt allmänna familjepensionsreglementet, trots att intetdera av tjänstepensionsreglementena är å dem tillämpligt, torde ej böra ifrågakomma.

Vad i 8 mom. andra stycket första punkten i överenskommelsen rörande arméns kassa samt i motsvarande punkt i överenskommelsen rörande marinens kassa stadgas torde enligt min mening böra gälla icke blott den, som vid övertagandet innehar beställning eller befattning, varå militära eller civila tjänstepensionsreglementet är tillämpligt, utan även den, som vid övertagandet innehar beställning å reservstat.

I fråga om t. f. kamreraren och t. f. förste revisorn i marinens kassa synes det mig rimligt att de, såsom fullmäktige för kassan föreslagit, tillerkännas var sitt ålderstillägg å 500 kronor. Ålderstilläggen böra, om förslaget vinner bifall, utgå för t. f. kamreraren från och med år 1938 samt för t. f. revisorn från och med år 1939.

Fullmäktige för marinens kassa hava hemställt, att i överenskommelsen om denna kassa måtte, i likhet med vad som gjorts beträffande arméns kassa, intagas bestämmelse om ersättning för revision och fullmäktigemöte m. m. efter kassans övertagande av staten. Slutligen hava fullmäktige även hemställt, att i överenskommelsen måtte intagas bestämmelse därom, att av kassans tillgångar ett belopp av 7,000 kronor finge avsättas för utgivande av en minnesskrift angående kassan, som, därest den fått fortbestå, år 1942 skulle hava uppnått en ålder av 300 år. Båda ifrågavarande önskemål böra enligt min mening uppfyllas.

Vad angår den preliminära överenskommelsen rörande tullstatens enskilda pensionsinrättning har generaltullstyrelsen framhållit, att den i 1 mom. intagna bestämmelsen om statens övertagande av pensionsinrättningens alla rättigheter jämlikt det för pensionsinrättningen vid övertagandet gällande reglementet jämväl komme att innefatta rätt för staten att åtnjuta den i reglementet omförmälda förmånen av tre respektive två procent av beslagare tillkommande andel av böter m. m. Styrelsen har också anført, att det hade synts kunna ifrågasättas, huruvida berörda förmån i fortsättningen borde tillkomma staten, som därigenom komme att erhålla ett särskilt tillskott till kronan i beslagsmålen enligt lag eller särskild författning tillerkänd andel. Den avvägning mellan kronan och beslagare, som i gällande lag eller författning skett, bleve således därigenom förskjuten. Med hänsyn till att ett av styrelsen tillstyrkt förslag om beslagarandelarnas borttagande stode inför slutlig behandling och att omförmälda del av beslagares andelar visat sig stanna vid jämförelsevis ringa belopp, hade emellertid styrelsen ansett sig kunna avstå från att såsom villkor för överenskommelsens godtagande påyrka ändring av överenskommelsen i denna del. Liksom generaltullstyrelsen anser jag, att ändring av överenskommelsen härutinnan ej bör ske.

Familjepensionsutredningen har framhållit, att överlåtelsen å staten av tullstatens enskilda pensionsinrättning påkallade smärre ändringar i vissa författningar, där för närvarande funnes stadgat, att pensionsinrättningen i fråga skulle åtnjuta andel av vissa böter och viten m. m. Generaltullstyrelsen har anført, att antingen dylik ändring kunde ske i en var av berörda författningar, av vilka några beslutats med riksdagen, eller ock genom särskild lag stadgas, att pensionsinrättningens ifrågavarande rätt skulle upphöra.

Eftersom staten i samband med övertagandet av pensionsinrättningens samtliga tillgångar, därvid pensionsinrättningen upphör, enligt 1 mom. i överenskommelsen även kommer i åtnjutande av pensionsinrättningens alla rättigheter jämlikt pensionsinrättningens reglemente, råder ingen tvekan därom, att ifrågavarande bötesandelar m. m. efter övertagandet skola tillkomma staten. Emellertid synas pensionsinrättningens tidigare rättigheter härutinnan

böra uttryckligen upphävas. Förslag härom torde jag senare få anmäla för Kungl. Maj:t.

I samtliga de preliminära överenskommelserna stadgas, att övertagandet av vederbörande kassas förpliktelser även innefattar skyldighet för staten att förvalta de under kassans förvaltning ställda donationsfonderna, dock att beträffande arméns kassa skyldigheten i fråga icke omfattar förvaltningen av en av fonderna, för vilken särskilda föreskrifter finnas meddelade i vederbörande testamente. Angående de närmare bestämmelserna rörande dispositionen av fonderna torde det ankomma å Kungl. Maj:t att besluta. Sedan vederbörliga yttranden inhämtats angående vad i fråga om fonderna föreslagits, torde jag framdeles få ånyo anmäla även denna fråga för Kungl. Maj:t.

Beträffande detaljerna i överenskommelserna torde jag slutligen få nämna, att i överenskommelserna bör utsättas viss dag för kassornas övertagande. Från och med samma dag förutsättes allmänna familjepensionsreglementet bli va satt i kraft för det förvaltningsområde, vars ordinarie manliga befattningshavare dessförinnan varit skyldiga att tillhöra den kassa, som sålunda övertages. Beträffande denna tidpunkt har i fråga om de militära kassorna anförts, att den nya ordningen såvitt möjligt borde genomföras redan från och med den 1 juli innevarande år eller således samma dag, som bestämts i fråga om civilstatens, telegrafverkets samt statens järnvägars änke- och pupillkassor. Det har därvid även framhållits, att, om ikraftträdandet icke skulle kunna hinna ske per den 1 juli 1937, genom särskilda övergångsbestämmelser borde sörjas för att det betydande antal beställningshavare, som skulle lämna den aktiva tjänsten med utgången av september 1937, icke komme i sämre ställning, än de kunnat påräkna, om de nya bestämmelserna då gällt. För min del anser jag, beträffande de militära kassorna, att de nya bestämmelserna böra träda i kraft från och med den 1 juli 1937. Visserligen erfordras, sedan definitiva överenskommelser kommit till stånd mellan Kungl. Maj:t och fullmäktige, en mångfald olika författningsbestämmelser. Utfärdandet av dessa torde emellertid kunna medhinnas till nämnda dag. Vad angår tullstatens kassa finner jag däremot det icke vara möjligt att utsätta samma dag som tidpunkt för ikraftträdandet. Därest nämligen den preliminära överenskommelsen rörande sistnämnda kassa i något mera väsentligt avseende ändras till nackdel för delägarna, måste delägarnas yttranden ånyo infordras. Detta kan enligt vederbörande bestämmelser icke ske på kortare tid än två månader. På grund av angivna förhållande torde de nya bestämmelserna i fråga om tullstatens kassa icke böra träda i kraft förrän den 1 januari 1938.

Såsom föregående är skedde vid behandlingen av överenskommelserna rörande civilstatens, telegrafverkets samt statens järnvägars änke- och pupillkassor torde i fråga om förevarande förvaltningsområden böra inhämtas riksdagens bemyndigande för Kungl. Maj:t att efter överenskommelsernas ingående förordna om allmänna familjepensionsreglementets ikraftträdan-

de. I samband därmed böra, i enlighet med punkt 1 i reglementets slutbestämmelser, fastställas de avvikelser från reglementets bestämmelser, som betingas av överenskommelserna i fråga om nuvarande delägare, vilka avses i 1 § a) reglementet, ävensom — på sätt föregående år bestämdes i fråga om kvinnliga befattningshavare vid då ifrågakomna förvaltningsområden — motsvarande avvikelser för kvinnliga befattningshavare vid tullverket, å vilka civila tjänstepensionsreglementet är tillämpligt.

I samband med överenskommelsernas ikraftträdande erfordras vidare bestämmelser för fastställande av vad som skall gälla för delägare, å vilka allmänna familjepensionsreglementet icke blir tillämpligt, ävensom för kvinnliga befattningshavare vid tullverket, vilka vid ikraftträdandet redan tillträtt tjänstepension, samt för de efterlevande till manliga eller kvinnliga befattningshavare, vilka vid övertagandet tillträtt familjepension. Även dessa och övriga bestämmelser, som direkt erfordras för överenskommelsernas genomförande, torde Kungl. Maj:t böra inhämta riksdagens bemyndigande att meddela.

Jag vill slutligen rörande den ekonomiska innebörden av ifrågavarande tre kassors övertagande av staten meddela resultatet av en approximativ beräkning av jämlikt överenskommelserna uppkommande inkomster och utgifter för familjepensionsändamål under budgetåret 1937/1938 beträffande förevarande förvaltningsområden. Enligt denna beräkning kan avkastningen av de från kassorna övertagna tillgångarna — oberäknat vad som belöper å donationsfonderna — uppskattas till omkring 1.2 miljon kronor för armén, 0.3 miljon kronor för marinen och 0.3 miljon kronor för tullstaten. Familjepensionsavdragen kunna på enahanda sätt uppskattas till 0.9 respektive 0.3 och 0.4 miljon kronor. Kassapensionerna, jämte den procentuella förhöjningen m. m., enligt överenskommelserna kunna uppskattas till 1.75 miljon kronor för armén, 0.5 miljon kronor för marinen samt 0.5 miljon kronor för tullstaten. Med dessa utgångspunkter skulle således erhållas ett nettotillskott till budgeten å omkring 0.35 miljon kronor för armén, 0.1 miljon kronor för marinen och 0.2 miljon kronor för tullstaten. Härvid hava kostnaderna för pensions- och dyrtidstillägg ej medräknats. Den mindre ökningen av kostnaden för dyrtidstilläggen har jag tidigare berört.

Hemställan.

Åberopande vad jag nu anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att

dels träffa överenskommelser med arméns fullmäktige, fullmäktige för marinens familjepensionskassa samt tullstatens enskilda pensionsinrättning i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående anförts;

dels besluta om allmänna familjepensionsreglementets ikraftträdande den 1 juli 1937 för försvarsväsendet samt därvid fastställa de avvikelser, som betingas av överenskommelserna rörande arméns och marinens familjepensionskassor;

dels besluta om allmänna familjepensionsreglementets ikraftträdande den 1 januari 1938 för tullverket samt därvid fastställa de avvikelser, som betingas av överenskommelsen rörande tullstatens enskilda pensionsinrättning samt av vad i det föregående anförts rörande kvinnliga befattningshavare;

dels ock meddela de bestämmelser, som i övrigt erfordras för genomförande från och med den 1 juli 1937 av överenskommelserna rörande arméns och marinens familjepensionskassor samt från och med den 1 januari 1938 av överenskommelsen rörande tullstatens enskilda pensionsinrättning ävensom för tillämpning enligt vad i det föregående anförts av motsvarande regler rörande kvinnliga befattningshavare vid tullverket och deras efterlevande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition till riksdagen skall avlätas av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

H. Wihlborg.

B I L A G O R.

Bilaga A.

Överenskommelse mellan staten och arméns familjepensionskassa.

Mellan 1934 års familjepensionsutredning å svenska statens vägnar, under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, å ena sidan, samt undertecknade delegerade för arméns familjepensionskassa, under förbehåll av fullmäktiges godkännande, å andra sidan, har denna dag överenskommelse träffats om statens övertagande av kassans rörelse på villkor, som här nedan angivas.

Vad i denna överenskommelse sägs om delägare avser, där ej annat uttryckligen anges, den, som omedelbart före övertagandet var delägare i kassan.

1. Staten övertager kassans alla rättigheter och förpliktelser jämlikt det för kassan vid övertagandet gällande reglementet eller på annan grund.

I samband härmed förbinder sig staten att svara för alla rättsanspråk, som i anledning av denna överenskommelse eller eljest på grund av kassans överlåtelse till staten må kunna riktas mot kassans fullmäktige eller direktion eller någon kassans tjänsteman, ävensom för alla kostnader, som kunna uppstå för fullmäktig, direktionsledamot eller någon kassans tjänsteman på grund av sådana anspråk eller anspråk, vilka eljest avse kassans förpliktelser.

Vad enligt de före övertagandet gällande bestämmelserna gäller för kassan skall hava avseende å staten, och skall myndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer, fullgöra vad enligt bestämmelserna ankommer på kassans direktion eller fullmäktige.

2. Allmänna familjepensionsreglementet den 16 oktober 1936 (nr 542) skall — utom i de hänseenden, som angivas i 3—7 mom. här nedan — från övertagandet bliva tillämpligt beträffande delägare, som därvid

a) innehar beställning på aktiv stat, för vilken militära tjänstepensionsreglementet är tillämpligt;

b) innehar beställning på övergångsstat, för vilken militära tjänstepensionsreglementet är tillämpligt;

c) innehar befattning, för vilken civila tjänstepensionsreglementet är tillämpligt;

d) innehar beställning på reservstat; eller ock,

e) efter erhållet avsked från beställning på aktiv stat, för vilken militära tjänstepensionsreglementet är tillämpligt, kvarstår som lönlös över stat,

under förutsättning tillika, att delägaren vid övertagandet icke är undantagen från tillämpningen av pensioneringsbestämmelserna i reglementet den 30 december 1905 för arméns nya änke- och pupillkassa eller i punkterna I—III i kungl. brevet den 15 juni 1934 till direktionen över arméns pensionskassa, att han jämlikt 3 mom. i övergångsbestämmelserna till allmänna familjepensionsreglementet icke är undantagen från dettas tillämpning, eller att han icke före övertagandet hos Kungl. Maj:t anmält sin önskan att ej bliva underkastad allmänna familjepensionsreglementet.

Beträffande sådan i första stycket a) avsedd delägare, som vid övertagandet — av annan anledning än i § 4 mom. 6 i reglementet den 30 december

1905 för arméns nya änke- och pupillkassa enligt dess genom kungörelsen den 13 juli 1909 (nr 91) erhållna förändrade lydelse sägs — är berättigad till familjepension beräknad efter högre lönegrad, än den, till vilken hans vid övertagandet innehavda beställning är hänförlig, skall i familjepensionshänseende så anses som om han vid övertagandet innehade beställning i den högre lönegraden.

I fråga om sådan i första stycket d) avsedd delägare, som innehar annan beställning på reservstat än som kompaniofficer eller underofficer, skall i familjepensionshänseende så anses som om han innehade beställning i den lönegrad i löneplanerna för officerare (O) och för civilmilitär personal m. fl. (C) som till nummer motsvarar den lönegrad, till vilken hans beställning enligt § 10 i förordningen angående arméns reservstater den 23 juli 1936 (nr 474) är hänförlig. Däremot skall beträffande sådan under d) avsedd delägare, vilken innehar beställning på reservstat som kompaniofficer eller underofficer, i familjepensionshänseende så anses som om han alltjämt innehade beställning i den lönegrad, till vilken hans närmast före övergången till reservstat innehavda beställning är hänförlig.

3. Har i 2 mom. avsedd delägare icke slutbetalt honom påförd retroaktivavgift eller befordringsavgift, skall han utöver eljest bestämda avdrag vidkännas avdrag, motsvarande återstående del av nämnda avgifter.

4. Familjepensionens grundbelopp må för sådan i 2 mom. avsedd delägare, som vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt tjänstepension, icke i något fall bestämmas till belopp, understigande familjepensionsunderlaget för den beställning eller befattning, som han vid dödsfallet eller avgången med tjänstepension innehade eller enligt 2 mom. skall anses inneha.

Vad i första stycket sägs skall ock gälla beträffande sådan i 2 mom. första stycket e) avsedd delägare, vilken vid sin död alltjämt kvarstod såsom lönlös över stat.

För i 2 mom. avsedd delägare skall såsom tjänstår i familjepensionshänseende räknas jämväl tid, under vilken delägaren innehaft beställning på reservstat.

5. Utan hinder av vad i 3 § allmänna familjepensionsreglementet stadgas skall sådan i 2 mom. här ovan avsedd delägare, som vid utgången av det kalenderår, varunder han uppnår 60 års ålder, ej har hustru eller barn med rätt till familjepension efter honom, från nämnda tidpunkt vinna befrielse från skyldigheten att vidkännas avdrag enligt allmänna familjepensionsreglementet eller eljest enligt denna överenskommelse.

Har i 2 mom. första stycket a), b), d) och e) avsedd delägare — på grund av bestämmelsen i § 4 mom. 1 första stycket i reglementet den 30 december 1905 för arméns nya änke- och pupillkassa enligt dess genom kungörelsen den 13 juli 1909 (nr 91) erhållna förändrade lydelse angående upphörande i vissa fall av skyldigheten att betala årsavgift från början av det kalenderår, under vilket delägaren fyller 59 respektive 54 år — före övertagandet vunnit befrielse från årsavgift, skall han, därest han ej vid eller efter övertagandet blir innehavare av beställning eller befattning med högre familjepensionsunderlag, icke vidkännas avdrag enligt allmänna familjepensionsreglementet till högre belopp, än som motsvarar skillnaden mellan det avdrag, som sistnämnda reglemente stadgar, och den årsavgift, som han närmast före övertagandet skulle ha haft att erlagga, därest han icke haft avgiftsbefrielse.

6. För arvsberättigat barn till i 2 mom. avsedd delägare skall rätten till familjepension upphöra först vid 21 års ålder eller den tidigare tidpunkt, då barnet träder i äktenskap.

7. Övergår i 2 mom. a) eller e) avsedd delägare vid eller efter övertagan-

det till beställning på reservstat, skall utan hinder av innehållet i 16 § allmänna familjepensionsreglementet för honom gälla vad här ovan stadgats beträffande under d) avsedd delägare.

8. Beträffande delägare, å vilken jämlikt 2 mom. här ovan allmänna familjepensionsreglementet icke blir tillämpligt, skola — vad angår befattningshavare hos kassan dock endast beträffande sådan, som före övertagandet hos Kungl. Maj:t anmält sin önskan att ej bli underkastad allmänna familjepensionsreglementet — med avseende å såväl rättigheter som skyldigheter, vilka staten jämlikt 1 mom. övertager, de före övertagandet gällande bestämmelserna i tillämpliga delar gälla; dock att härvid skall iakttagas, att delägare i intet fall skall vidkännas bidrag till sina efterlevandes pensionering efter det han avgått ur tjänst med tjänstepension, samt att, där delägare enligt reglementet den 30 december 1905 för arméns nya änke- och pupillkassa har att erlagga ett mot visst statsbidrag svarande belopp, det skall så anses som om statsbidraget alltjämt utginge.

Vinner sådan i första stycket avsedd delägare, som icke jämlikt 3 mom. i övergångsbestämmelserna till allmänna familjepensionsreglementet är undantagen från dettas tillämpning och som vid övertagandet innehar beställning eller befattning, varå militära respektive civila tjänstepensionsreglementet är tillämpligt, vid sistnämnda tillfälle eller därefter befordran till dylik beställning eller befattning eller till beställning på reservstat, högre än som kompaniofficer, skall allmänna familjepensionsreglementet därmed träda i tillämpning för honom, med iakttagande dock att vad i 3 mom., 4 mom. första och tredje styckena, 5 mom. första stycket samt 6 och 7 mom. sägs skall äga motsvarande tillämpning. Härjämte skall i fråga om nu avsedd befordran till beställning på reservstat gälla vad i 2 mom. tredje stycket första punkten sägs.

Vad i förevarande moment andra stycket första punkten stadgats skall också gälla för det fall, att annan i första stycket avsedd, från allmänna familjepensionsreglementets tillämpning jämlikt dess 3 mom. ej undantagen delägare, vilken vid övertagandet icke avgått med tjänstepension, därvid eller sedermera blir innehavare av beställning eller befattning, varå militära respektive civila tjänstepensionsreglementet är tillämpligt.

9. Till vid övertagandet befintliga pensionstagare i kassan samt till pensionsberättigade efter delägare, å vilken allmänna familjepensionsreglementet icke blivit tillämpligt, skall utgå dels kassapension (författningsenlig pension jämte, i förekommande fall, fast och tillfällig förhöjning) till belopp, som skolat av kassan gäldas, därest de omedelbart före övertagandet gällande bestämmelserna alltjämt varit i kraft, dock lägst med tvåhundrafyrtio kronor för änka ensam och i andra fall lägst med ett däremot svarande belopp, beräknat enligt reglerna i 5 § 2 mom. allmänna familjepensionsreglementet, dels pensionstilllägg å berörda kassapension, minskad med vad som motsvarar ovan avsedda tillfälliga förhöjning, i den mån dylikt tilllägg vid övertagandet utgår enligt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 361) med däri sedermera gjorda ändringar, dels dyrtidstilllägg å kassapensionen och pensionstillägget enligt de grunder, som vid varje tidpunkt gälla i fråga om dyrtidstilllägg åt efterlevande till befattningshavare i statens tjänst, och dels ett fast tilllägg av tjugufem procent å kassapensionen.

10. Efter övertagandet må nya pensioner icke beviljas åt barn, som uppnått 21 års ålder.

11. För en var av expeditivakten, kansliskrivaren och kontorsbiträdet hos kassan skall, därest han övergår till befattning i statens tjänst, gälla:

a) att hans avlönings- och tjänstepensionsförmåner icke må understiga dem han vid tiden för övertagandet var tillförsäkrad för sin tjänst hos kas-

san, däri inbegripet provisoriskt dyrtidstillägg och dyrtidstillägg enligt de grunder, som varje tidpunkt gälla; skolande beträffande expeditiionsvakten i tjänstepensionshänseende anses som om han vore ordinarie befattningshavare i lönegraden B 7 i den i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451, jfr 1925 nr 270) intagna löneplanen; samt

b) att vid bestämmande av tjänstetid såväl för placering i löneklass som för beräkning av tjänstår för rätt till tjänstepension den tid, under vilken han innehaft anställning hos kassan, skall tillgodoräknas honom såsom om han därunder innehaft med pensionsrätt förenad anställning i statens tjänst.

Därest och så länge tillfälle icke beredes ovan avsedd befattningshavare hos kassan att övergå till sådan statstjänst i Stockholm, som finnes svara mot, vara jämförbar med eller högre än den tidigare befattningen hos kassan, skall han bibehållas vid de avlönings- och tjänstepensionsförmåner han vid tiden för övertagandet var tillförsäkrad för sin tjänst hos kassan, däri inbegripet provisoriskt dyrtidstillägg och dyrtidstillägg enligt de grunder, som vid varje tidpunkt gälla; skolande beträffande expeditiionsvakten även i nu avsett fall i tjänstepensionshänseende anses som om han vore ordinarie befattningshavare i ovannämnda lönegrad B 7. Därjämte skall en var av dessa befattningshavare, även i den mån detta icke följer av första stycket b), i detta fall äga att såsom tjänstår för bestämmande av pension tillgodoräkna sig såväl tid, under vilken han innehaft anställning hos kassan, som ock tiden från övertagandet till dess han uppnår den för honom vid övertagandet gällande pensionsåldern eller dessförinnan beredes likvärdig statsanställning.

En var av sekreteraren-ombudsmannen och revisorn hos kassan skall vid övertagandet överföras å indragningsstat och därvid — med skyldighet att på anmodan biträda vid kassans avveckling — bibehållas vid de avlönings- och tjänstepensionsförmåner han vid tiden för övertagandet var tillförsäkrad för sin tjänst hos kassan, däri inbegripet halva dyrtidstillägget å lönen respektive hela dyrtidstillägget å pensionen; skolande vid bestämmande av tjänstetid för beräkning av tjänstår för rätt till tjänstepension här avsedd befattningshavare äga att tillgodoräkna sig såväl tid, under vilken han innehaft anställning hos kassan, som ock tiden från övertagandet till dess han uppnår den för honom vid övertagandet gällande pensionsåldern.

Beträffande en var av sekreteraren-ombudsmannen, revisorn och expeditiionsvakten skola — utom i de hänseenden, som angivas i 4 mom. första stycket, 5 mom. första stycket och 6 mom. här ovan — bestämmelserna i allmänna familjepensionsreglementet från övertagandet äga tillämpning, under förutsättning tillika, att han icke före övertagandet hos Kungl. Maj:ten anmält sin önskan att ej bliva underkastad nämnda reglemente, samt med iakttagande av att så länge han icke innehar högre befattning, å vilken ci-vila tjänstepensionsreglementet är tillämpligt, skall intill den för honom hos kassan gällande pensionsåldern anses som om han alltjämt innehade ordinarie tjänst i den lönegrad, till vilken hans befattning enligt den för kassan senast gällande tjänsteförteckningen varit i lönehänseende hänförd.

Vid övertagandet tjänstepensionerad förutvarande befattningshavare hos kassan skall bibehållas vid de tjänstepensionsförmåner, som han vid tiden för övertagandet åtnjöt för sin tjänst hos kassan. Å dessa pensionsförmåner skall utgå dyrtidstillägg enligt de för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst gällande grunderna.

12. Övertagandet av kassans förpliktelser innefattar även skyldighet för staten att förvalta de under kassans förvaltning ställda donationsfonderna, med undantag av Överstelöjtnanten Paul Grices fond, som enligt vederbö-

rande testamente vid kassans upphörande skall förvaltas av Direktionen över Strandbergsska läkareinrättningen.

Det förutsättes från delegerades sida, att förvaltningen av Carl och Amelie Ahlgréns ålderdomshem, inberäknad fastigheten i Gränna, samt

Svenska härens officerares och underofficerares minnesfond skall, på sätt Kungl. Maj:t bestämmer, anförtros åt Föreningen Pensionerade Officerare eller annan inom försvarsväsendet befintlig personalsammanslutning,

ävensom att sistnämnda förening eller annan sammanslutning av angivet slag skall äga att, i enlighet med av Kungl. Maj:t givna, närmare föreskrifter, besluta i fråga om pension, understöd eller annan förmån såväl från nu uppräknade fonder, med undantag av Överstelöjtnanten Paul Grices fond, som ock från övriga donationsfonder, nämligen

Grevinnan Horns stiftelse för änkor och döttrar efter avlidna militärer, Hovfröken friherrinnan Maria von Stedingks donation, Dahlgrenska fonden samt

Juris doktor H. Cavallis donationsfond.

13. Kassan överlåter vid övertagandet samtliga tillgångar till staten. Därvid förutsättes emellertid från delegerades sida, att kassans lösa inventarier disponeras för sådant statligt ändamål, som chefen för armén bestämmer.

På sätt Kungl. Maj:t närmare bestämmer skola efter övertagandet dels de av fullmäktige senast utsedda revisorerna förrätta sedvanlig granskning av kassans räkenskaper och förvaltning samt avgiva berättelse över revisionen, dels ock de fullmäktige, som senast utsetts, sammanträda för granskning av direktionens och revisorernas berättelser för tiden efter den 30 juni 1935 eller den senare tidpunkt, efter vilken granskning förut icke skett, samt för prövning av frågan om ansvarsfrihet för direktionen ävensom för behandling av de frågor i övrigt, som uppstå i samband med kassans avveckling. Ersättning härför samt i den mån så påfordras jämväl till direktionen skall, beräknad enligt tidigare gällande bestämmelser, gäldas av staten.

14. Denna överenskommelse gäller under förutsättning att den å ömse sidor godkänts före 1937 års utgång. I samband med godkännandet fastställs dagen för övertagandet.

Överenskommelsen är upprättad i två exemplar, av vilka vardera parten tagit ett.

Stockholm den 19 december 1936.

1934 års familjepensions-
utredning:

A. Hamilton.

O. A. Åkesson.

S. Hammarskiöld.

Delegerade för arméns familje-
pensionskassa:

H. Söderbom.

R. von der Lancken.

Bengt Kjellman.

Birger Hedqvist.

Aug. Almroos.

Bilaga B.

Överenskommelse mellan staten och marinens familjepensionskassa.

Mellan 1934 års familjepensionsutredning å svenska statens vägnar, under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, å ena sidan, samt undertecknade delegerade för marinens familjepensionskassa, under förbehåll av fullmäktiges godkännande, å andra sidan, har denna dag överenskommelse träffats om statens övertagande av kassans rörelse på villkor, som här nedan angivas.

Vad i denna överenskommelse sägs om delägare avser, där ej annat uttryckligen anges, den, som omedelbart före övertagandet var delägare i kassan.

1. Staten övertager kassans alla rättigheter och förpliktelser jämlikt för kassan vid övertagandet gällande bestämmelser eller på annan grund.

I samband härmed förbinder sig staten att svara för alla rättsanspråk, som i anledning av denna överenskommelse eller eljest på grund av kassans överlåtelse till staten må kunna riktas mot kassans fullmäktige eller direktion eller någon kassans tjänsteman, ävensom för alla kostnader, som kunna uppstå för fullmäktig, direktionsledamot eller någon kassans tjänsteman på grund av sådana anspråk eller anspråk, vilka eljest avse kassans förpliktelser.

Vad enligt de före övertagandet gällande bestämmelserna gäller för kassan skall hava avseende å staten, och skall myndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer, fullgöra vad enligt bestämmelserna ankommer på kassans direktion eller fullmäktige.

2. Allmänna familjepensionsreglementet den 16 oktober 1936 (nr 542) skall — utom i de hänseenden, som angivas i 3—6 mom. här nedan — från övertagandet bli tillämpligt beträffande delägare, som därvid

a) innehar beställning på aktiv stat, för vilken militära tjänstepensionsreglementet är tillämpligt;

b) innehar beställning på övergångsstat, för vilken militära tjänstepensionsreglementet är tillämpligt;

c) innehar befattning, för vilken civila tjänstepensionsreglementet är tillämpligt;

d) innehar beställning på reservstat; eller ock,
e) efter erhållet avsked från beställning på aktiv stat, för vilken militära tjänstepensionsreglementet är tillämpligt, kvarstår som lönlös över stat,

under förutsättning tillika, att delägaren vid övertagandet icke är undantagen från tillämpningen av 1924 års gratialstat, sådan denna anges i reglementet den 17 november 1899 för flottans pensionskassa enligt dess genom kungörelsen den 8 september 1924 (nr 436) erhållna ändrade lydelse, eller att han icke före övertagandet hos Kungl. Maj:t anmält sin önskan att ej bli underkastad allmänna familjepensionsreglementet.

Beträffande sådan i första stycket avsedd delägare, som vid övertagandet — på grund av att han tidigare innehaft högre beställning — är berättigad till gratial enligt högre klass än den, till vilken hans vid övertagandet inne-

havda beställning är hänförlig, skall i familjepensionshänseende så anses som om han vid övertagandet innehade den högre beställningen.

I fråga om sådan i första stycket d) avsedd delägare, vilken innehar beställning på reservstat som kompaniofficer eller underofficer, skall i familjepensionshänseende så anses som om han innehade beställning i den lönegrad, till vilken hans närmast före övergången till reservstat innehavda beställning är hänförlig. Däremot skall beträffande sådan under d) avsedd delägare, som innehar högre beställning på reservstat än vad ovan sägs, i familjepensionshänseende så anses som om han innehade beställning enligt löneplanen för officerare (O), överste i lönegraden O. 6 samt kommendörkapten av 2. graden och major i lönegraden O. 4.

3. I 2 mom. avsedd delägare — med undantag av högbåtsmän och flaggkorpraler — skall utöver eljest bestämda avdrag vidkännas avdrag, motsvarande den retroaktivavgift, som han närmast före övertagandet enligt då gällande bestämmelser haft att gälda; dock att vad i andra stycket här nedan sägs i där avsedda fall skall äga tillämpning.

I 2 mom. avsedd delägare skall från och med kalendermånaden efter den, under vilken han uppnår 55 års ålder — så länge han icke innehar beställning eller befattning i löneställning motsvarande lägst lönegraden O. 8 — i stället för avdrag enligt allmänna familjepensionsreglementet och enligt första stycket, vidkännas avdrag motsvarande skillnaden mellan de i sistnämnda reglemente bestämda avdragen och den årsavgift, som han senast före övertagandet erlagt.

4. Familjepensionen må för sådan i 2 mom. avsedd delägare, som vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt tjänstepension, icke i något fall understiga vare sig kassapensionen (författningsenligt gratial jämte provisorisk förhöjning) med pensions- och dyrtidstillägg, allt enligt före övertagandet gällande grunder, eller oavkortad familjepension enligt allmänna familjepensionsreglementet för den beställning eller befattning, som han vid dödsfallet eller avgången med tjänstepension innehade eller enligt 2 mom. skall anses inneha.

Vad i första stycket sägs skall ock gälla beträffande sådan i 2 mom. första stycket e) avsedd delägare, vilken vid sin död alltjämt kvarstod såsom lönlös över stat.

För i 2 mom. avsedd delägare skall såsom tjänstår i familjepensionshänseende räknas jämväl tid, under vilken delägaren innehaft beställning på reservstat.

5. Utan hinder av vad i 2 § allmänna familjepensionsreglementet stadgas skall änka efter i 2 mom. här ovan avsedd delägare äga pensionsrätt även om äktenskapet ingåtts efter det delägaren uppnått en levnadsålder av 60 men ej 65 år, och skall för arvsberättigat barn till delägare, som i nyssnämnda moment avses, rätten till familjepension upphöra först vid 21 års ålder eller den tidigare tidpunkt, då barnet träder i äktenskap.

6. Övergår i 2 mom. a) eller e) avsedd delägare vid eller efter övertagandet till beställning på reservstat, skall utan hinder av innehållet i 16 § allmänna familjepensionsreglementet för honom gälla vad här ovan stadgats beträffande under d) avsedd delägare.

7. Beträffande delägare, å vilken jämlikt 2 mom. här ovan allmänna familjepensionsreglementet icke blir tillämpligt, skola — vad angår befattningshavare hos kassan dock endast beträffande sådan, som före övertagandet hos Kungl. Maj:t anmält sin önskan att ej bli underkastad allmänna familjepensionsreglementet — med avseende å såväl rättigheter som skyldigheter, vilka staten jämlikt 1 mom. övertager, de före övertagandet gällande bestämmelserna i tillämpliga delar gälla; dock att härvid skall iakttagas, att del-

ägare i intet fall skall bidra till sina efterlevandes pensionering efter det han avgått ur tjänst med tjänstepension.

Vinner sådan i första stycket avsedd delägare, som vid övertagandet innehar beställning eller befattning, vara militära respektive civila tjänstepensionsreglementet är tillämpligt, vid sistnämnda tillfälle eller därefter befordran till dylik beställning eller befattning eller till beställning på reservstat, högre än som kompaniofficer, skall allmänna familjepensionsreglementet därmed träda i tillämpning för honom, med iakttagande dock att vad i 3 mom., 4 mom. första och tredje styckena samt 5 och 6 mom. sägs skall äga motsvarande tillämpning. Härjämte skall i fråga om nu avsedd befordran till beställning på reservstat gälla vad i 2 mom. tredje stycket andra punkten sägs.

Vad i förevarande moment andra stycket första punkten stadgats skall ock gälla för det fall, att annan i första stycket avsedd delägare, som vid övertagandet icke avgått med tjänstepension, därvid eller sedermera blir innehavare av befattning, vara civila tjänstepensionsreglementet är tillämpligt.

8. Till vid övertagandet befintliga gratialtagare i kassan samt till gratialberättigade efter delägare, å vilken allmänna familjepensionsreglementet icke blivit tillämpligt, skall, utom i de fall, då andra stycket blir gällande, utgå dels kassapension (författningsenligt gratial jämte provisorisk förhöjning) till belopp, som skolat av kassan gäldas, därest de omedelbart före övertagandet gällande bestämmelserna alltjämt varit i kraft, dock med iakttagande av att förhöjningen för barn ävensom barnpension ensam skall beräknas enligt reglerna i 5 § 2 mom. allmänna familjepensionsreglementet samt att kassapensionen icke må understiga tvåhundrasextiotvå kronor för änka ensam och i andra fall ett däremot svarande belopp, beräknat enligt nyssnämnda regler i 5 § 2 mom. allmänna familjepensionsreglementet, dels pensions-tillägg å berörda kassapension, minskad med vad som motsvarar ovan avsedda provisoriska förhöjning, i den mån pensionstillägg vid övertagandet utgår enligt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 361) med däri sedermera gjorda ändringar, dels dyrtidstillägg å kassapensionen och pensionstillägget enligt de grunder, som vid varje tidpunkt gälla i fråga om dyrtidstillägg åt efterlevande till befattningshavare i statens tjänst, och dels ett fast tillägg av fjorton procent å kassapensionen.

Till gratialberättigade barn över 21 år skall utgå dels kassapension (författningsenligt gratial) enligt före övertagandet gällande grunder, dels ock, i förekommande fall, dyrtidstillägg å kassapensionen enligt de grunder, som vid varje tidpunkt gälla i fråga om dyrtidstillägg åt efterlevande till befattningshavare i statens tjänst.

9. För en var av t. f. kamreraren, t. f. förste revisorn och vaktmästaren hos kassan skall, därest han övergår till befattning i statens tjänst, gälla:

a) att hans avlönings- och tjänstepensionsförmåner icke må understiga dem han vid tiden för övertagandet var tillförsäkrad för sin tjänst hos kassan, däri inbegripet dyrtidstillägg enligt de grunder, som vid varje tidpunkt gälla; samt

b) att vid bestämmande av tjänstetid såväl för placering i löneklass som för beräkning av tjänstår för rätt till tjänstepension den tid, under vilken han innehaft anställning hos kassan, skall tillgodoräknas honom såsom om han därunder innehaft med pensionsrätt förenad anställning i statens tjänst.

Därest och så länge tillfälle icke heredes ovan avsedd befattningshavare hos kassan att övergå till sådan statstjänst, som finnes svara mot, vara jämförbar med eller högre än den tidigare befattningen hos kassan, skall han bibehållas vid de avlönings- och tjänstepensionsförmåner han vid tiden för övertagandet var tillförsäkrad för sin tjänst hos kassan, däri inbegripet dyr-

tidstillägg enligt de grunder, som vid varje tidpunkt gälla. Därjämte skall en var av dessa befattningshavare äga att såsom tjänstår för bestämmande av pension tillgodoräkna sig såväl tid, under vilken han innehaft anställning hos kassan, som ock tiden från övertagandet till dess han uppnår den för honom vid övertagandet gällande pensionsåldern eller dessförinnan beredes likvärdig statsanställning.

För kontorsbiträdet skall gälla, att hon såväl vid övergång till befattning i statens tjänst som även intill dess tillfälle beredes henne att övergå till sådan statstjänst, som finnes svara mot, vara jämförbar med eller högre än den tidigare befattningen hos kassan, skall äga uppbära minst det arvode för år, som hon vid tiden för övertagandet åtnjöt för sistnämnda befattning. Därjämte skall hon äga att såsom tjänstår för placering i löneklass tillgodoräkna sig den tid, under vilken hon innehaft anställning hos kassan. Vid en uppnådd levnadsålder av 60 år skall hon vara pliktig att avgå ur statstjänst ävensom äga rätt att erhålla tjänstepension till belopp av 1,476 kronor för år jämte därå belöpande dyrtidstillägg.

Beträffande en var av t. f. kamreraren, t. f. förste revisorn och vaktmästaren skola — utom i de hänseenden, som angivas i 3 mom., 4 mom. första stycket samt 5 mom. här ovan — bestämmelserna i allmänna familjepensionsreglementet från övertagandet äga tillämpning, under förutsättning tillika, att han icke före övertagandet hos Kungl. Maj:t anmält sin önskan att ej bliva underkastad nämnda reglemente, samt med iakttagande av att så länge han icke innehar högre befattning, å vilken civila tjänstepensionsreglementet är tillämpligt, skall intill den för honom hos kassan gällande pensionsåldern i familjepensionshänseende anses som om han innehade ordinarie tjänst, t. f. kamreraren i lönegraden B 24, t. f. förste revisorn i lönegraden B 21 och vaktmästaren i lönegraden B 5 i den i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451, jfr 1925 nr 270) intagna löneplanen.

10. Övertagandet av kassans förpliktelser innefattar även skyldighet för staten att förvalta de under kassans förvaltning ställda donationsfonderna. Därvid förutsättes emellertid från delegerades sida, att

H. af Cristiernins invalidinrättning förvaltas såsom en fristående stiftelse av en interimsstyrelse med den sammansättning och de befogenheter, som framgå av härvid såsom bilaga fogade »Reglemente för stiftelsen H. af Cristiernins invalidinrättning»,

ävensom att inom försvarsväsendet befintliga personalsammanslutningar skola äga att, i enlighet med av Kungl. Maj:t givna, närmare föreskrifter, besluta i fråga om pension, understöd efter annan förmån från övriga donationsfonder, nämligen

Kontrollör J. F. Blomstedts donationsfond,
Kommendör C. J. Blomstedts pensionsinrättning,
Överstelöjtnant H. W. Blomstedts testamentsfond,
Ida Wollins testamentsfond,
Gyllengranatska änkefonden,
Kassör Berghs donationsfond,
Kommendör A. J. Rosengrens testamentsfond,
1884 års officerares minnesfond,
Gratiale: Landshövding Nordenfelts minne,
Konteramiral Sten Ankarcronas understödsfond,
Generalmajor Otto Ludvig Beckmans minnesfond, samt
Matrosers m. fl:s förutvarande gratialsinrättnings fond.

11. Kassan överlåter vid övertagandet samtliga tillgångar till staten.

Till delägare, som jämlikt § 79 i reglementet den 17 november 1899 för

flottans pensionskassa enligt dess genom kungörelsen den 5 december 1913 (nr 320) erhållna ändrade lydelse äger att vid där närmare angiven levnadsålder av kassan få till sig återbetald viss del av erlagda avgifter, skall dylik återbetalning verkställas före övertagandet med ett efter 4 % räntefot och utan hänsyn till dödlighet beräknat belopp.

På sätt Kungl. Maj:t närmare bestämmer skola efter övertagandet dels de av fullmäktige senast utsedda revisorerna förrätta sedvanlig granskning av kassans räkenskaper och förvaltning samt avgiva berättelse över revisionen, dels ock de fullmäktige, som senast utsetts, sammanträda för granskning av direktionens och revisorernas berättelser för tiden efter den 30 juni 1935 eller den senare tidpunkt, efter vilken granskning förut icke skett, samt för prövning av frågan om ansvarsfrihet för direktionen ävensom för behandling av de frågor i övrigt, som uppstå i samband med kassans avveckling.

12. Denna överenskommelse gäller under förutsättning att den å ömse sidor godkänts före 1937 års utgång. I samband med godkännandet fastställles dagen för övertagandet.

Överenskommelsen är upprättad i två exemplar, av vilka vardera parten tagit ett.

Stockholm den 30 december 1936.

1934 års familjepensionsutredning: Delegerade för marinens familjepensionskassa:

A. Hamilton

Otto Lybeck

O. A. Åkesson S. Hammarskiöld

C. Ekman

M. Giron

Fr. von Otter. Hugo Lagström.

Bilaga B 1.

Reglemente för stiftelsen H. af Cristiernins invalidinrättning.

§ 1.

H. af Cristiernins invalidinrättning, vilken bildats genom kammarherre M. af Cristiernins och dennes hustrus donation av den 16 mars 1836 och vilken hittills enligt Kungl. brevet den 10 oktober 1840 förvaltats av direktionen över amiralitetskrigsmanskassan, sedermera benämnd flottans pensionskassa och marinens familjepensionskassa, skall i och med statens övertagande av sistnämnda kassa förvaltas såsom en fristående stiftelse på sätt här nedan sägs.

§ 2.

Stiftelsens uppgift är att i enlighet med vad i donationsbrevet föreskrivits på egendomen Bodele vid Uddevalla upprätta en invalidinrättning för blesserade, utfattiga eller ålderstigna befäl, underbefäl och manskap tillhörande marinen eller att på annat sätt, som kan av Kungl. Maj:t godkännas, nyttja stiftelsens avkastning i överensstämmelse med donatorernas önskemål.

§ 3.

1. Intill dess i § 2 nämnd uppgift kan förverkligas, skall förvaltningen av stiftelsen handhavas av en interimsstyrelse med säte i Karlskrona, bestående av en av Kungl. Maj:t utsedd ordförande, en ledamot, vald av sjöofficerssällskapet i Karlskrona, en ledamot, vald av sjöunderofficerssällskapet i Karlskrona, samt en av nyssnämnda tre personer vald ledamot, som skall vara stiftelsens verkställande direktör.

2. För envar av nämnda ordförande och ledamöter utses enligt enahanda grunder en suppleant att vid förfall för ordinarie ordförande eller ledamot inträda i dennes ställe.

§ 4.

Interimsstyrelsen åligger att handhava stiftelsens angelägenheter i överensstämmelse med vad i donationsbrevet och kungl. brevet den 26 juni 1925 angående viss provisorisk användning av donationen är föreskrivet. I samband med åtgärders vidtagande för stiftelsens trädande i verksamhet enligt § 2, skall interimsstyrelsen avgiva underdånigt förslag till reglemente för stiftelsen, sedan densamma trätt i verksamhet.

§ 5.

Interimsstyrelsen sammanträder på ordförandens kallelse, så ofta göromållens behöriga gång det fordrar.

Interimsstyrelsen är beslutmässig, då minst tre ledamöter eller suppleanter för dem deltagit i sammanträde. Som styrelsens beslut gäller den mening, om vilken de flesta rösterna förena sig. Vid lika röstetal gäller den mening, som biträdes av ordföranden vid sammanträdet.

§ 6.

Stiftelsens medel skola vara placerade på sätt för förmyndaremedel är föreskrivet.

§ 7.

Stiftelsens obligationer och säkerhetshandlingar för utlämnade lån skola förvaras i brandfritt kassavalv under tvenne olika lås, till vilket nycklarna innehavas, den ena av verkställande direktören, den andra av den ledamot, som härtill av styrelsen utses.

§ 8.

1. Revision av stiftelsens förvaltning samt inventering av dess tillgångar förrättas årligen i februari månad av tvenne revisorer, som jämte tvenne suppleanter därtill utses av i § 3 nämnda sällskap.

2. Revisorerna avgiva berättelse över granskningen till Kungl. Maj:t samt till de i § 3 nämnda sällskap. Har vid granskningen anledning till erinran förekommit, skall interimsstyrelsens förklaring i anledning av erinran inhämtas och bifogas berättelsen.

§ 9.

Interimsstyrelsen utfärdar instruktion för verkställande direktören.

§ 10.

1. Verkställande direktören åtnjuter ett årligt arvode av 600 kronor. Ordföranden och övriga ledamöter eller suppleanter för dem äga uppbära en ersättning av 10 kronor för varje sammanträde, i vilket de deltaga.

2. Revisor åtnjuter ett årligt arvode av 50 kronor.

3. För resor i stiftelsens ärenden äger styrelseledamot eller revisor uppbära ersättning enligt 1 B av gällande resereglemente.

§ 11.

Ändringar i detta reglemente fastställas av Kungl. Maj:t på förslag av interimsstyrelsen.

Överenskommelse mellan staten och tullstatens enskilda pensionsinrättning.

Mellan 1934 års familjepensionsutredning å svenska statens vägnar, under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, å ena sidan, samt undertecknade delegerade för tullstatens enskilda pensionsinrättning, under förbehåll av godkännande i vederbörlig ordning av pensionsinrättningens delägare, å andra sidan, har denna dag överenskommelse träffats om statens övertagande av pensionsinrättningens rörelse på villkor, som här nedan angivas.

Vad i denna överenskommelse sägs om delägare avser, där ej annat uttryckligen angives, den, som omedelbart före övertagandet var delägare i pensionsinrättningen.

1. Staten övertager pensionsinrättningens alla rättigheter och förpliktelser jämlikt det för pensionsinrättningen vid övertagandet gällande reglementet eller på annan grund.

I samband härmed förbinder sig staten att svara för alla rättsanspråk, som i anledning av denna överenskommelse eller eljest på grund av pensionsinrättningens överlåtelse till staten må kunna riktas mot pensionsinrättningens direktion eller någon pensionsinrättningens tjänsteman, ävensom för alla kostnader, som kunna uppstå för direktionsledamot eller någon pensionsinrättningens tjänsteman på grund av sådana anspråk eller anspråk, vilka eljest avse pensionsinrättningens förpliktelser.

Vad enligt de före övertagandet gällande bestämmelserna gäller för pensionsinrättningen skall hava avseende å staten, och skall myndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer, fullgöra vad enligt bestämmelserna ankommer på pensionsinrättningens direktion eller generaltullstyrelsen.

2. Allmänna familjepensionsreglementet den 16 oktober 1936 (nr 542) skall — utom i de hänseenden, som angivas i 3—5 mom. här nedan — från övertagandet bliva tillämpligt beträffande en var därvid i tullverkets tjänst kvarstående delägare, som icke före övertagandet hos Kungl. Maj:t anmält sin önskan att ej bliva underkastad reglementet. Härvid skall beträffande delägare, som vid övertagandet erlade avgift till pensionsinrättningen beräknad för en tidigare innehavd befattning, för vilken månadsavgiften respektive — enligt det för pensionsinrättningen närmast före den 1 oktober 1934 gällande reglementet — årsavgiften är högre än samma avgift för den befattning han vid övertagandet innehade, så anses som om han alltjämt innehade förstnämnda befattning.

3. Har i 2 mom. avsedd delägare före övertagandet icke slutbetalt åldersavgift i anledning av uppflyttning till högre avgiftsklass, skall han utöver de i allmänna familjepensionsreglementet bestämda avdragen vidkännas avdrag, motsvarande återstående del av nämnda avgift, dock i intet fall efter det han avgått ur tjänst.

4. För i 2 mom. avsedd delägare, vilken vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt tjänstepension, må familjepensionens grundbelopp icke i något fall bestämmas till belopp, understigande familjepensionsunderlaget för den be-

fattning han vid dödsfallet eller avgången med tjänstepension innehade eller enligt 2 mom. skall anses inneha.

5. Utan hinder av vad i 2 § allmänna familjepensionsreglementet stadgas skall änka efter i 2 mom. här ovan avsedd delägare äga pensionsrätt även om äktenskapet ingåtts efter det delägaren uppnått en levnadsålder av 60 år; dock att i sådant fall det belopp, som änkan enligt 5 § allmänna familjepensionsreglementet skulle äga åtnjuta, skall för varje helt eller påbörjat år, varmed delägarens ålder vid den tidpunkt, då äktenskapet ingicks eller enligt andra stycket här nedan skall anses ingånget, översteg 60 år, minskas med tio procent.

Har genom äktenskap, som ingåtts av i 2 mom. avsedd delägare, barn legitimerats, skall vid prövning av ankans pensionsrätt så anses, som hade äktenskapet ingåtts vid tiden för barnets födelse.

6. Beträffande delägare, å vilken jämlikt 2 mom. här ovan allmänna familjepensionsreglementet icke blir tillämpligt, skola med avsende å såväl rättigheter som skyldigheter, vilka staten jämlikt 1 mom. övertager, de före övertagandet gällande bestämmelserna i tillämpliga delar gälla; dock att härvid skall iakttagas, att delägare i intet fall skall vidkännas bidrag till sina efterlevandes pensionering efter det han avgått ur tjänst med tjänstepension eller, beträffande delägare, som avgått utan dylik pension, efter det han uppnått en levnadsålder av 70 år, samt att — för delägare, som gjort anmälan, varom i 2 mom. förmåles — eventuell rätt till D-pension och den däremot svarande avgiftsplikten icke skall bibehållas, om ej delägaren i sin anmälan förklarat sig önska, att berörda rätt måtte äga bestånd.

Vinner sådan i första stycket avsedd delägare, som gjort anmälan, varom i 2 mom. förmåles, vid eller efter övertagandet befordran till befattning, å vilken civila eller militära tjänstepensionsreglementet är tillämpligt och för vilken familjepensionsunderlaget är högre än underlaget för den tidigare innehavda befattningen, skall allmänna familjepensionsreglementet därmed å honom tillämpas, med iakttagande dock att vad i 3—5 mom. här ovan sägs skall äga motsvarande tillämpning.

7. Till vid övertagandet befintliga pensionstagare i inrättningen samt till pensionsberättigade efter sådan delägare, som avses i 6 mom. första stycket, skall utgå dels huvudpension (A-, B- och C-pension respektive grundpension och tilläggspension) till belopp, som vid varje särskild tidpunkt skolat av pensionsinrättningen gäldas, därest de omedelbart före övertagandet gällande bestämmelserna allttjämt varit i kraft, dock under iakttagande av att huvudpensionen skall vid tillämpning av § 5 kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 267) utgöra lägst 380 kronor och eljest lägst 250 kronor för änka ensam samt i övriga fall lägst däremot svarande belopp, beräknade enligt reglerna i 5 § 2 mom. allmänna familjepensionsreglementet, dels pensions-tillägg å huvudpensionen, i den mån sådant vid övertagandet utgår enligt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 361) med däri sedermera gjorda ändringar, dels dyrtidstillägg å huvudpensionen och pensionstillägget enligt de grunder, som vid varje tidpunkt gälla i fråga om dyrtidstillägg åt efterlevande till befattningshavare i statens tjänst, dels ett fast tillägg, motsvarande tjugu procent å nämnda huvudpension, dels ock i fall, varom i andra stycket förmåles, särskild tilläggspension (D-pension) enligt de regler, som där angivas.

Har delägare, som avlidit före övertagandet medan han kvarstod i tjänst eller åtnjöt tjänstepension, eller delägare, som vid övertagandet icke kvarstod i tjänst, eller ock delägare, som i anmälan enligt 2 mom. förklarat sig önska, att eventuell rätt till D-pension måtte äga bestånd, och vilken icke enligt 6 mom. andra stycket blivit underkastad allmänna familjepensions-

reglementet, rätteligen fullgjort vad honom enligt § 37 mom. 1 andra stycket reglementet den 28 september 1934 för tullstatens enskilda pensionsinrättning åligger för beredande av D-pension åt sina efterlevande, skall under de förutsättningar, som i nämnda paragraf angivas, till vederbörande pensionsberättigade utgå dylik pension till belopp, bestämt för dessa gemensamt och motsvarande den A-pension, som skulle hava utgått för änka efter ett pensionstal, beräknat i det förhållande till tilläggsavgiften, som angives i den vid reglementet fogade tabell III; skolande härvid emellertid, beträffande pensionsberättigade efter delägare, som avlidit före övertagandet, iakttagas, att avgift för D-pensionen icke skall utkrävas.

8. Övertagandet av pensionsinrättningens förpliktelser innefattar även skyldighet för staten att förvalta de under pensionsinrättningens förvaltning ställda donationsfonderna.

Härvid förutsättes från delegerades sida:

att generaltullstyrelsen inrättar en särskild nämnd, bestående av ordförande och två övriga ledamöter, som skall hava att enligt gällande bestämmelser besluta i fråga om understöd från

f. d. Generaltulldirektören N. A. G:son Bennichs fond,

Jakob Lindströms pensionsfond,

Helmer Schöts fond,

Reinhardtska fonden samt

Tullförvaltare Hildings fond;

att nämndens ledamöter jämte suppleanter till motsvarande antal av generaltullstyrelsen för sex år i sänder utses bland i Stockholm bosatta ordinarie manliga befattningshavare vid tullverket;

att sådan ledamot, som ej förordnas till ordförande, utses bland befattningshavare av angivet slag, vilka till ett antal av minst dubbelt så många, som erfordras, på anmodan föreslås av Sveriges allmänna tulltjänstemannaförening beträffande den ena ledamoten samt av Svenska tullmannaförbundet beträffande den andra;

att suppleanterna för sistnämnda ledamöter utses på enahanda sätt som dessa ledamöter;

att den, som är försatt i konkurstillstånd eller är förklarad omyndig eller eljest av generaltullstyrelsen befunnits vara uppenbart olämplig för sitt uppdrag, ej må vara ledamot eller suppleant;

att nämnden skall vara beslutför allenast då samtliga ledamöter eller suppleanter för dessa äro närvarande;

att som nämndens beslut skall gälla den mening, om vilken de flesta rösterna förena sig;

att vid lika röstetal den mening skall gälla, som ordföranden biträder;

att ledamot eller suppleant icke skall äga åtnjuta arvode för sitt uppdrag;

att av omständigheterna påkallade ändringar i dessa för nämnden givna bestämmelser kunna meddelas av Kungl. Maj:t;

att de bestämmelser i övrigt, som erfordras för nämndens tillsättande och verksamhet, skola meddelas av generaltullstyrelsen;

att generaltullstyrelsen såsom hittills skall hava att besluta i fråga om understöd från S. E. Widéns donationsfond; samt

att, sedan ansökningar om erhållande av understöd från sistnämnda donationsfond inkommit till generaltullstyrelsen, det skall åligga generaltullstyrelsen att införskaffa yttranden över ansökningarna från nämnden.

9. Pensionsinrättningen överlåter vid övertagandet samtliga tillgångar till staten.

Efter övertagandet skall i sedvanlig ordning dels granskning ske av direk-

tionens förvaltning och räkenskaper för tiden till övertagandet samt berättelse därom avgivas, dels ock ansvarsfrihet meddelas för den sålunda granskade förvaltningen eller de åtgärder vidtagas till vinnande av rättelse, vilka i anledning av gjorda anmärkningar finnas påkallade. Arvode till revisorerna skall gäldas av staten.

10. Denna överenskommelse gäller under förutsättning att den å ömse sidor godkänts före 1937 års utgång. I samband med godkännandet fastställles dagen för övertagandet.

Överenskommelsen är upprättad i två exemplar, av vilka vardera parten tagit ett.

Stockholm den 7 januari 1937.

1934 års familjepensions-
utredning:

A. Hamilton.

O. A. Åkesson.

S. Hammarskiöld.

Delegerade för tullstatens enskilda
pensionsinrättning:

J. F. H. Hilding.

J. A. Reinwall.

Oscar Werner.

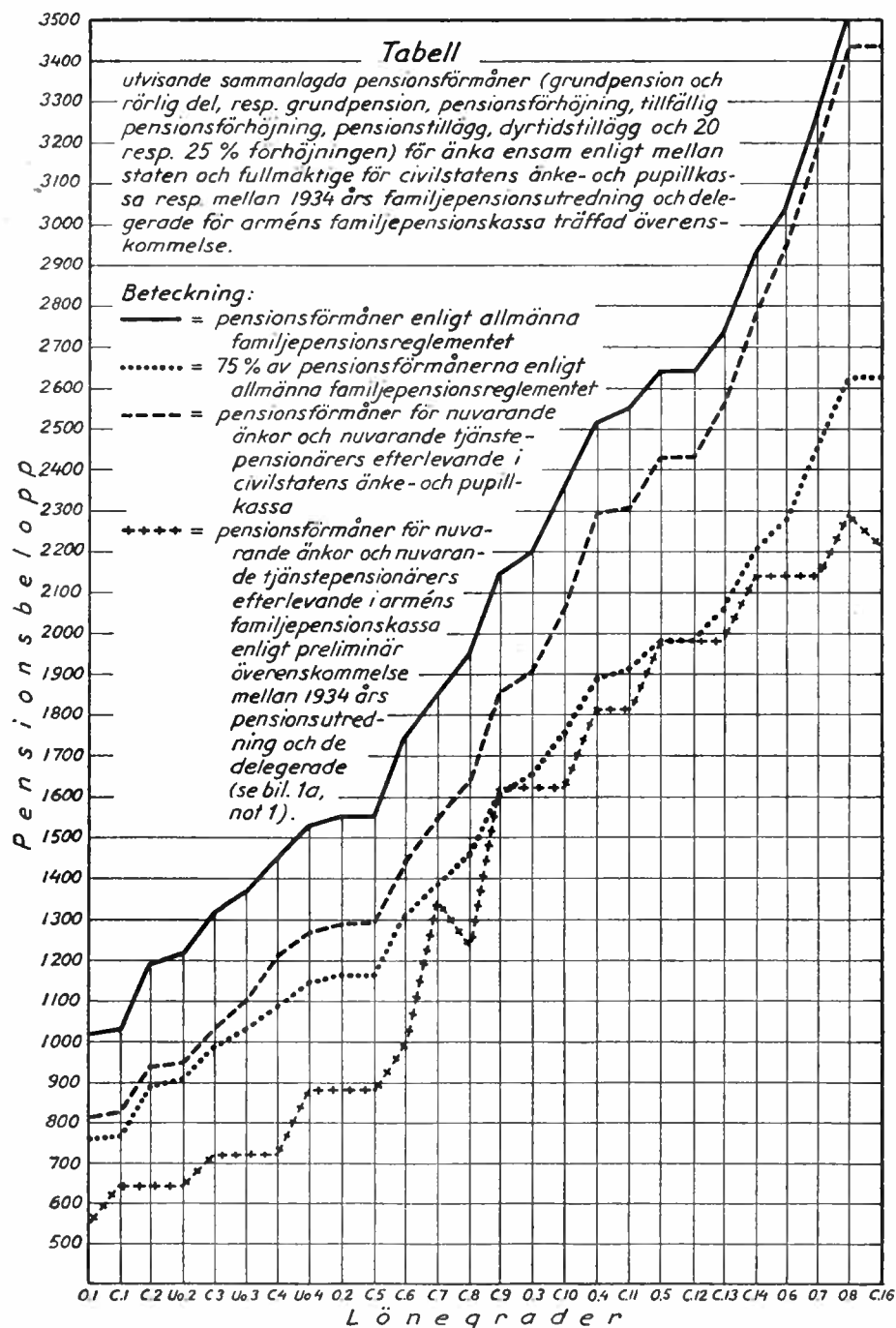
Bilaga D.

T a b e l l,

utvisande sammanlagda pensionsförmåner (grundpension, fast och tillfällig pensionsförhöjning, pensionstillägg, dyrtidstillägg och 25 % resp. 20 %-förhöjningen) för nuvarande änkor och barn och nuvarande tjänstepensionärers efterlevande, enligt mellan 1934 års familjepensionsutredning och av överstyrelsen för arméns familjepensionskassa utsedda delegerade, resp. Kungl. Maj:t och fullmäktige för civilstatens änke- och pupillkassa, träffad överenskommelse om statens övertagande av nämnda kassor. För jämförelse har även intagits 75-procentbeloppen av pensionsförmånerna enligt allmänna familjepensionsreglementet.

Löne- grad	Pensionsbelopp för änka ensam			Anm.
	Arméns familje- pensionskassa (inkl. 25 %- förhöjningen) ¹	75 % av pen- sionsbeloppen enligt allmänna familjepensions- reglementet (inkl. rörlig del)	Civilstatens änke- och pupillkassa (inkl. 20 %-för- ningen) ²	
O 1	546	762	810	¹ I denna kolumn upptagna belopp avse änka med pensionsrätt enligt 1905 års reglemente för arméns nya änke- och pupillkassa sådan denna pensionsrätt är fastställd genom K. br. den 15 juni 1934 angående ändrade grunder för pensionering av änkor och barn efter delägare i kassan, vilken icke anmält att han önskar kvarstå å äldre bestämmelser. ² I denna kolumn har angivits belopp motsvarande olika militära lönegrader. Pensionsbeloppen hava härvid uträknats på basis av gällande militära tjänstepensionsunderlag enligt samma regler, som tillämpats i civilstatens kassa vid beräkning av familjepensionsbelopp svarande mot visst tjänstepensionsunderlag.
C 1	648	767	823	
C 2	648	891	936	
Uo 2	648	905	949	
C 3	720	990	1,028	
Uo 3	720	1,029	1,106	
C 4	720	1,089	1,210	
Uo 4	883	1,148	1,263	
O 2	883	1,163	1,288	
C 5	883	1,163	1,288	
C 6	985	1,311	1,446	
C 7	1,339	1,386	1,550	
C 8	1,237	1,460	1,641	
C 9	1,622	1,608	1,852	
O 3	1,622	1,653	1,905	
C 10	1,622	1,767	2,064	
O 4	1,814	1,885	2,287	
C 11	1,814	1,905	2,313	
O 5	1,982	1,980	2,431	
C 12	1,982	1,980	2,431	
C 13	1,982	2,054	2,562	
C 14	2,138	2,202	2,835	
O 6	2,138	2,277	2,953	
O 7	2,138	2,450	3,201	
O 8	2,295	2,623	3,436	
C 16	2,216	2,623	3,436	

Bilaga E.

Bilaga F.

Till Arméns Familjepensionskassas Delegerade.

Åt undertecknad har uppdragits att verkställa beräkning av kapitalvärdet av skillnaden mellan å ena sidan 75 % av de familjepensioner jämte rörlig del, som utgå enligt allmänna familjepensionsreglementet, och å andra sidan från arméns familjepensionskassa utgående pensioner, inkl. fast och tillfällig förhöjning, ökade med 25 % samt pensions- och dyrtidstillägg, de senare dock ej beräknade å den 25-procentiga förhöjningen,

dels för nuvarande tjänstepensionärers efterlevande,

dels för nuvarande änkor och barn.

Beräkningarna skulle endast avse dem, på vilka 1905 års reglemente äger tillämpning (nya kassans yngre avdelning).

De differenser, vilkas kapitalvärden det alltså gäller att beräkna, utgöra enligt från kassan lämnade uppgifter

för lönegrad O 1.....	kronor 216: —	för lönegrad C 3.....	kronor 269: 25
» » O 2.....	» 280: —	» » C 4.....	» 368: 25
» » O 3.....	» 31: —	» » C 5.....	» 280: —
» » O 4.....	» 70: 75	» » C 6.....	» 325: 88
» » O 5.....	» —	» » C 7.....	» 46: 38
» » O 6.....	» 138: 25	» » C 8.....	» 222: 50
» » O 7.....	» 311: 25	» » C 9.....	» —
» » O 8.....	» 328: —	» » C 11.....	» 90: 75
» » Uo 2.....	» 256: 38	» » C 12.....	» —
» » Uo 3.....	» 308: 25	» » C 13.....	» 71: 50
» » Uo 4.....	» 265: —	» » C 14.....	» 63: 25
» » C 1.....	» 118: 38	» » C 16.....	» 406: 13.

För beräkningarna har jag från kassan erhållit uppgifter avseende den 30 juni 1936 å pensionerade delägare tillhörande nya kassans yngre avdelning fördelade på födelseår och lönegrad samt å änkor tillhörande yngre avdelningen fördelade på födelseår och av mannen innehavd lönegrad. I avsaknad av motsvarande uppgifter för de barn, som nu åtnjuta pension, har jag nöjt mig med att uppskatta kapitalvärdet av barnpensionernas ökning till så stor del av kapitalvärdet av nu utgående barnpensioner, som kapitalvärdet av änkepensionernas ökning utgör av kapitalvärdet av nu utgående änkepensioner.

Beräkningarna hava givit till resultat, att kapitalvärdet den 30 juni 1936 av ovannämnda differenser utgör

för pensionerade delägare	
a) officerare	kronor 276,235
b) underofficerare	» 1,877,694
för nuvarande änkor	
a) officersänkor	» 524,675
b) underofficersänkor	» 2,320,472
för nuvarande pensionsberättigade barn	» 217,261

Summa kronor 5,216,337.

Stockholm den 12 december 1936.

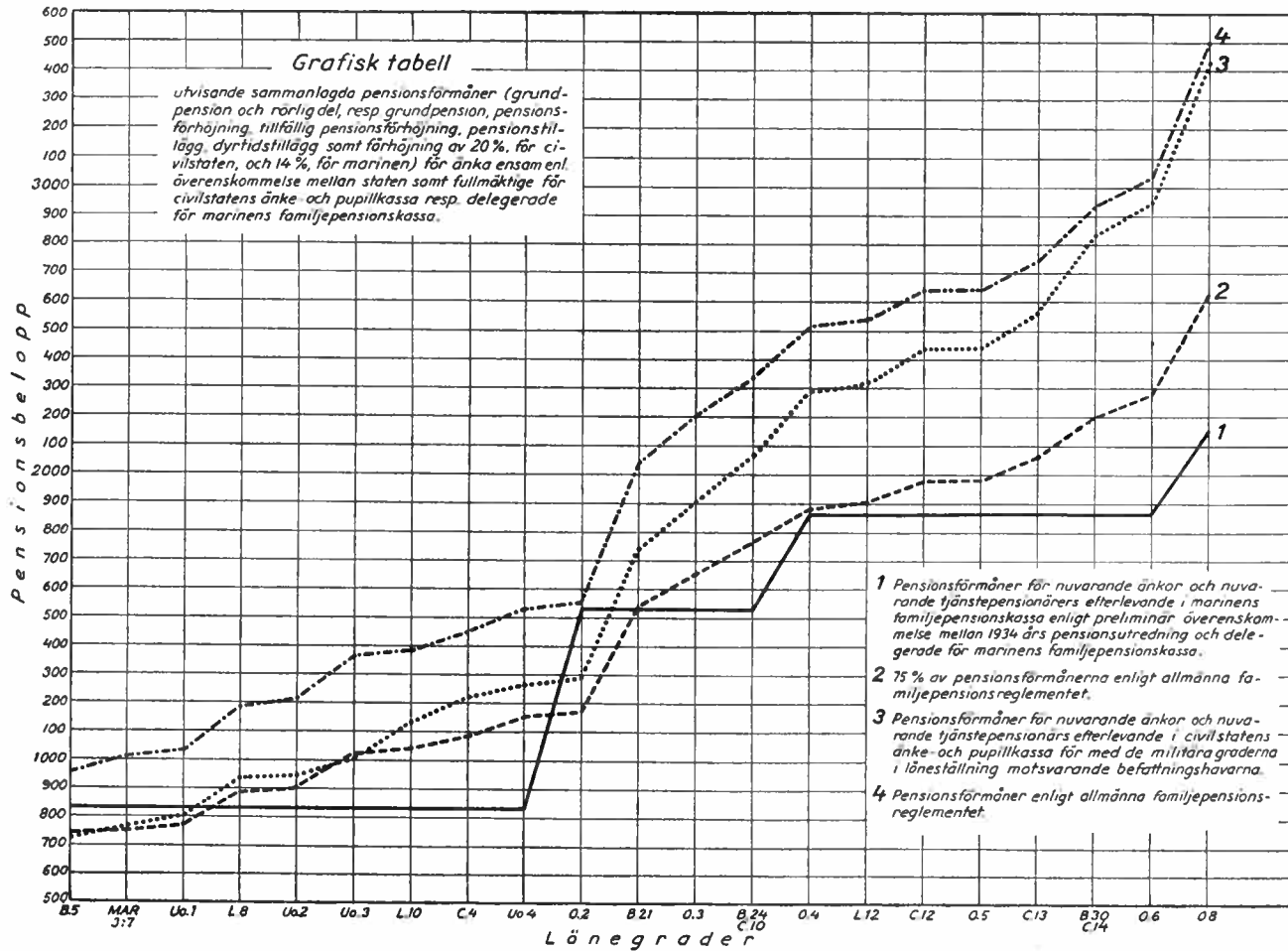
Reinh. Palmqvist.

Bilaga G.

T a b e l l,

utvisande sammanlagda pensionsförmåner, grundpension, fast och tillfällig pensionsförhöjning, pensionstillägg, dyrtidstillägg och 14 %/o- resp. 20 %/o-förhöjningen för nuvarande änkor och tjänstepensionärers efterlevande, enligt mellan 1934 års familjepensionsutredning och delegerade för marinens familjepensionskassa resp. Kungl. Maj:t och fullmäktige för civilstatens änke- och pupillkassa träffad överenskommelse om statens övertagande av nämnda kassor.

1	2	3	4	5	6	7	8
Lönegrad	Grat- tial- klass	An- tal	Änkepension enligt All- männa famil- jepensions- reglementet	Änkepension med 14 % för- höjning på nu utgående familjepen- sion	Änkepension beräknad efter 75 % av beloppen enligt kol. 4	Änkepension enligt för civilförvalt- ningen fast- ställda grun- der ¹	Anm.
O 8	1.	5	3,492	2,151	2,619	3,436	¹ Pensionsbelop- pen hava i denna kolumn uträknats på basis av gäl- lande militära tjänstepensions- underlag enligt samma regler, som tillämpas i civil- statens kassa vid beräkning av fa- miljepensionsbe- lopp svarande mot visst tjänstepen- sionsunderlag.
O 6		9	3,086	1,862	2,277	2,953	
C 14 B 30		6	2,937	1,862	2,202	2,835	
C 13	2.	4	2,739	1,862	2,054	2,562	
O 5		26	2,640	1,862	1,980	2,431	
C 12		2	2,640	1,862	1,980	2,431	
L 12		4	2,541	1,862	1,906	2,313	
O 4		9	2,515	1,862	1,885	2,287	
C 10 B 24	3.	3	2,343	1,526	1,767	2,064	
O 3		24	2,196	1,526	1,647	1,905	
B 21		2	2,046	1,526	1,535	1,746	
O 2	4.	1	1,551	1,526	(1,526)		
Uo 4		4	1,531	835	1,163	1,288	
C 4		20	1,452	835	1,148	1,263	
L 10		6	1,386	835	1,089	1,210	
Uo 3		387	1,368	835	1,040	1,132	
Uo 2		79	1,208	835	1,026	1,106	
L 8		18	1,188	835	905	949	
Uo 1		—	1,030	835	811	936	
MAR 3:7		9	1,010	835	(835)	773	
B 5		2	957	835	(835)	758	
					(835)	767	
					747	727	

*Bilaga I.**Till Marinens familjepensionsdelegerade.*

Undertecknad, som anmodats verkställa beräkningar rörande kostnaden för ett antagande av Delegerades förslag om viss förbättring, i samband med Marinens familjepensionskassas överlåtande till staten, av de från kassan redan utgående gratialen ävensom av de familjepensioner, som skulle tillförsäkras sådana kassans nuvarande delägare vilka redan avgått ur tjänst, får härmed vördsamt meddela följande rörande de med anledning härav utförda kalkylerna.

Vid kalkylerna hava samma beräkningsgrunder tillämpats som vid uppgörandet av den balansräkning, som legat till grund för föreliggande förslag till avtal mellan staten och kassan rörande dennas överlåtande till staten, nämligen de s. k. civila självkostnadsgrunderna och 4 % räntefot.

Kalkylerna avse, liksom nämnda balansräkning, tidpunkten den 30 juni 1935.

Vidare omfatta beräkningarna endast efterlevande till delägare, vilken innehåft beställning eller befattning, för vilken lönen numera reglerats, och endast sådana efterlevande, vilka äro tillförsäkrade mot 1924 års gratialstat svarande gratial.

Den av Delegerade ifrågasatta förbättringen innebär, att familjepensionerna för nämnda efterlevande skulle utgå med 75 % av i Allmänna familjepensionsreglementet stipulerade belopp, dock lägst med i avtalsförslaget fixerade belopp.

Vid kalkylerna har hänsyn tagits till samtliga förmåner, d. v. s. å ena sidan till, förutom den förhöjda kassapensionen, såväl pensionstillägg som dyrtidstillägg och å andra sidan till även den rörliga delen av familjepensionen. Härvid har till grund lagts innevarande kvartals levnadskostnadsindex 157.¹

I nedanstående tabell angivas för den talrikaste gruppen av pensionerade delägare inom varje gratialklass familjepension dels enligt föreliggande avtalsförslag, dels enligt Delegerades förslag samt den årliga kostnadsökning, ett antagande av sistnämnda förslag i stället för avtalsförslaget skulle medföra.

¹ Den rörliga delen av familjepensionen har, liksom nuvarande dyrtidstillägg, här antagits utgå endast å det i den per månad beräknade fasta delen ingående hela krontalet och i förekommande fall med nedåt till helt krontal per månad avrundat belopp.

Tabell. Exempel å familjepensionsbelopp, inklusive samtliga mot levnadskostnadsindex 157 svarande förmåner, enligt förslaget till avtal, jämförda med motsvarande pensioner enligt Delegerades förslag.

1	2	3	4
Gratialklass	Enligt avtalsförslaget kr.	Enligt Delegerades förslag kr.	Ökning enligt Delegerades förslag kr.
<i>Flaggunderofficer.</i>			
4. Änka	835	1,020	185
Änka + 1 barn	1,243	1,536	293
Änka + 2 barn	1,419	1,747	328
Änka + 3 barn	1,606	1,946	340
1 barn	793	1,020	227
2 barn	1,207	1,536	329
<i>Kapten.</i>			
3. Änka	1,526	1,647	121
Änka + 1 barn	2,187	2,470	283
Änka + 2 barn	2,537	2,807	270
Änka + 3 barn	2,888	3,132	244
1 barn	1,526	1,647	121
2 barn	2,151	2,470	319
<i>Kommendörkapten av 1:a graden.</i>			
2. Änka	1,862	1,980	118
Änka + 1 barn	2,739	2,964	225
Änka + 2 barn	3,172	3,360	188
Änka + 3 barn	3,604	3,756	152
1 barn	1,862	1,980	118
2 barn	2,691	2,964	273
<i>Flaggman.</i>			
1. Änka	2,151	2,613	462
Änka + 1 barn	3,292	3,926	634
Änka + 2 barn	3,806	4,450	644
Änka + 3 barn	4,332	4,976	644
1 barn	2,151	2,613	462
2 barn	3,220	3,926	706

Verkställda kalkyler rörande den totala kostnadsökningen hava givit till resultat ett kapitalvärde å densamma per den 30 juni 1935 av för de pensionerade delägarna kronor 390,000 och för gratialisterna kronor 575,000.

Vidare kan om den ekonomiska innebörden av Delegerades förslag nämnas, att, om kassan överlåtits den 30 juni 1935, skulle denna dag utgående gratial, samtliga förmåner inräknade, hava ökats med ett årligt belopp å inalles 55,000 kronor utöver vad de skulle hava utgjort enligt avtalsförslaget.

Stockholm den 29 december 1936.

Josef Östlind.

Bilaga K.

P. M.

Grunder för beräkningar angående arméns och marinens familjepensionskassors ställning i och för bedömande av den ekonomiska innebörden av ett statens övertagande av verksamheten (självkostnadsgrunder).

Av byråchefen fil. doktor TIM JANSSON.

Genom beslut den 15 juni 1935 har Kungl. Maj:t åt mig uppdragit att inom finansdepartementet biträda med försäkringstekniska utredningar i samband med behandlingen av frågan om enhetliga grunder beträffande familjepensioneringen för personal vid försvarsväsendet.

I en P. M. januari 1936, ingående som Bil. D i proposition nr 201 till 1936 års riksdag, har jag, bland annat, redogjort för de av mig på grund av detta uppdrag utförda beräkningar angående familjepensionsavdrag för militära befattningshavare.

Som ett ytterligare led vid fullgörandet av ifrågavarande uppdrag hava utförts de utredningar angående militära beräkningsgrunder, för vilka redogörelse nedan lämnas. De i avdelning II: 2 givna beräkningsgrunderna hava tillämpats i två samtidigt härmed avlämnade promemorior angående den ekonomiska innebörden av de mellan 1934 års familjepensionsutredning och delegerade för arméns och marinens familjepensionskassor träffade preliminära överenskommelserna angående statens övertagande av kassornas verksamhet.

I. Statistiska undersökningar angående dödlighet och familjestruktur.

Det må förutsickas, att de i det följande använda beteckningarna högre och lägre lönegrader avse (jfr proposition nr 201 till 1936 års riksdag, sid. 128)

1) beträffande ordinarie militära beställningshavare

högre lönegrader (H): samtliga officersgrader ävensom civilmilitära grader högre än C 4;

lägre lönegrader (L): samtliga underofficersgrader, högbåtsmän, flaggkorpraler samt de civilmilitära graderna C 1—C 4;

2) beträffande manliga icke ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet

högre lönegrader (H): 15:e och högre lönegrader

lägre lönegrader (L): 1—14:e lönegraderna.

1. Undersökning av dödligheten för delägare i arméns nya änke- och pupillkassa och flottans pensionskassa.

Med hänsyn till den avsevärda nedgång i den allmänna dödlighetsnivån, som inträtt ungefär från och med år 1921 och som även motsvaras av en samtidig nedgång av dödligheten inom olika åldersgrupper för delägare i de militära kassorna, kommer jag i det följande att i stort sett begränsa mig till dödlighetsförhållandena efter år 1920.

Med utgångspunkt från undersökningar av byråchefen E. Stridsberg beträffande delägare i arméns nya änke- och pupillkassa $\frac{1}{7}$ 1921— $\frac{30}{6}$ 1931 och av byråchefen J. Östlind beträffande delägare i flottans pensionskassa 1921—1930 ävensom egna undersökningar angående civila befattningshavares dödlighet 1921—1932 (statens offentliga utredningar 1934: 29, sid. 99—101, 117—121) har jag tidigare verkställt en jämförelse mellan militära och civila befattningshavares dödlighet (statens offentliga utredningar 1934: 49, sid. 235, 236, 240 och 241). Det verkliga antalet dödsfall för försvarsväsendets personal jämfördes härvid med beräknat antal dödsfall för samma personal vid tillämpning av civil dödlighet. Det befanns, att förhållandet mellan verkligt och beräknat antal dödsfall, vilket även kunde anses angiva relationen mellan militär och civil dödlighet, varierade åtskilligt från åldersintervall till åldersintervall, men att den militära dödligheten i allmänhet översteg den civila, i genomsnitt för samtliga intervaller med ungefär 4 % inom armén och 17 % inom marinen, för armén och marinen sammantagna med ungefär 7 %. Den civila dödligheten, beräknad enligt tabellen O M ($2.5 H+L$), hade härvid grundats på en »vägning» efter försäkringsbelopp, medan dylik vägning ej skett beträffande den militära dödligheten. Enär den »ovägda» civila dödligheten i stort sett understiger den »vägda» skulle en jämförelse mellan *ovägda* dödlighetssiffror för militärer och civila alltså i stort sett ha utvisat en ännu större överdödlighet för militärernas vidkommande.

Beträffande de civila befattningshavare, vilka under åren 1921—1932 voro delägare i de fyra större civila familjepensionskassorna (statens järnvägars, civilstatens, telegrafverkets och tullens) visade det sig vid en jämförelse mellan förhållandena inom de olika kassorna att dödligheten för en bestämd åldersgrupp låg på en tämligen enhetlig nivå för de lägre (1—12:e) lönegraderna inom kassorna och likaså på en i stort sett enhetlig men i genomsnitt högre nivå för de högre (13:e och högre) lönegraderna inom de fyra kassorna. Vid en jämförelse mellan det verkliga antalet dödsfall och ett enligt dödligheten för den manliga befolkningen 1921—1930 beräknat antal befanns dödligheten inom de lägre lönegraderna ligga i genomsnitt 12 % under befolkningsdödligheten, inom de högre lönegraderna i genomsnitt 19 % över befolkningsdödligheten. En av mig sedermera företagen utjämnings jämförelse av den civila dödligheten (se en P. M. den 26 februari 1936 i proposition nr 245 till 1936 års riksdag, sid. 68) ledde till följande utjämnade dödlighetsintensiteter:

för högre lönegrader $\mu_x = 0.000146 \cdot c^x$; $\log c = 0.037$ (1)
 för lägre lönegrader $\mu_x = 0.0017 + 0.000029 \cdot c^x$; $\log c = 0.045$ (2).

a) *Arméns kassa.*

Då det ansetts önskvärt, att en undersökning svarande mot den nyssnämnda angående civila befattningshavare, med uppdelning på högre och lägre lönegrader, även företogs beträffande delägare i arméns kassa, har åt kassans konsulent fil. doktor R. Palmqvist uppdragits att i samband med förevarande utredningar verkställa en motsvarande undersökning i fråga om dessa. Palmqvists undersökning, daterad den 3 december 1935, bifogas (bilaga 1).

Av undersökningen framgår, att dödligheten för delägarna i arméns kassa i genomsnitt utgjort

för officerare $\frac{1}{7}$ 1921— $\frac{30}{6}$ 1931 107.2 % av dödligheten för den manliga befolkningen 1921—1930,

för officerare $\frac{1}{7}$ 1931— $\frac{30}{6}$ 1935 107.6 % av dödligheten för den manliga befolkningen 1921—1930,

för underofficerare $\frac{1}{7}$ 1921— $\frac{30}{6}$ 1931 106.8 % av dödligheten för den manliga befolkningen 1921—1930,

för underofficerare $\frac{1}{7}$ 1931— $\frac{30}{6}$ 1935 105.1 % av dödligheten för den manliga befolkningen 1921—1930.

Vid jämförelse mellan officersgraderna och de civila högre lönegraderna visar sig de senares dödlighet i stort sett överväga, medan en jämförelse mellan underofficersgraderna och de civila lägre lönegraderna, visar att underofficersgradernas dödlighet överväger. För samtliga delägare sammantagna ligger även enligt denna undersökning den faktiska dödligheten $\frac{1}{7}$, 1921— $\frac{30}{100}$, 1935 i genomsnitt 4 % över den till jämförelse valda civila dödligheten, såsom framgår av nedanstående sammanställning.

	Verkligt antal dödsfall	Beräknat antal dödsfall enligt dödligheten för motsvarande civila grupper, formelerna (1) resp. (2) ovan	Verkligt antal dödsfall i procent av beräknat
Officerare	924	988.22	93.5
Underofficerare.....	1,141	997.59	114.4
Tillhopa	2,065	1,985.81	104.0

De meddelade siffrorna synas i övrigt visa, att inom arméns kassa — i olikhet mot vad som var fallet på det civila området — någon mera påtaglig skillnad mellan de högre och de lägre lönegradernas dödlighet ej föreligger. För erhållande av ett mått beträffande dödlighetsnivåernas inbördes förhållande för arméns högre och lägre lönegrader har jag på grundval av de i bilaga 1 givna uppgifterna för femårsgrupper utjämnat dödligheten inom var och en av de bägge grupperna av befattningshavare för perioden $\frac{1}{7}$, 1921— $\frac{30}{100}$, 1935 enligt Makeham's formel med tillämpning av den s. k. momentmetoden. För de centrala dödskvoterna ($m_x = a + b \cdot c^x$) erhöles följande konstantvärden a och b vid nedan angivna tre olika alternativ för c-värdet

Log c	10 ^a . a		10 ^b . b	
	Officerare	Under-officerare	Officerare	Under-officerare
0.037	0.77	-0.41	13.54	13.70
0.041	2.17	1.33	6.64	6.73
0.045	3.28	2.71	3.24	3.30

χ^2 -minimum inträder för officerare vid log c = 0.043, 10^aa = 2.76 och 10^bb = 4.64 samt för underofficerare vid log c = 0.040, 10^aa = 0.93 och 10^bb = 8.04. På grund av den goda överensstämmelsen mellan b-värdena för de bägge grupperna och den ej alltför stora avvikelser mellan a-värdena har jag ansett mig kunna vid konstruktionen av en dödlighetstabell för praktiskt bruk beräkna dödligheten för högre och lägre lönegrader gemensamt.

Den sålunda företagna utjämningen av dödligheten för samtliga lönegrader i arméns kassa har skett på grundval av från doktor Palmqvist erhållna uppgifter angående antal observationsår och antal dödsfall för ettårsgrupper. χ^2 -minimum uppnås för log c = 0.042, 10^aa = 1.91 och 10^bb = 5.70. Övergår man från centrala dödskvoter till dödlighetsintensiteter bliva Makeham-konstanterna 10^aa = 1.91 och 10^bb = 5.43. Utjämningsresultat kan alltså efter avrundning av konstanterna återges genom formeln

$$\mu_x = 0.0019 + 0.000054 \cdot c^x; \quad \log c = 0.042 \quad \dots \dots \dots (3).$$

b) *Marinens kassa.*

Beträffande marinens kassa har jag icke ansett det föreliggande materialet tillräckligt omfattande för att en dödlighetsundersökning med åtskillnad mellan högre och lägre lönegrader lämpligen skulle kunna ske. Materialet från byråchefen Östlinds inledningsvis omnämnda dödlighetsundersökning beträffande delägare 1921—1930, vilket omfattar 375 dödsfall, har jag, utan fördelning på lönegrupper, utnyttjat för en utjämning enligt Makeham's formel med tillämpning av momentmetoden på femåriga åldersgrupper.

χ^2 -minimum uppnås ungefärligen för $\log c = 0.0465$. Av praktiska skäl har jag valt det närliggande värdet $\log c = 0.046$, varvid $10^\alpha = 3.98$ och $10^\beta = 3.00$. Vid jämförelse med dödlighetsundersökningar beträffande delägare i flottans pensionskassa under äldre tidsperioder visar det sig, att utjämningen medfört justeringar av de outjämnade siffrorna för 1921—1930 i huvudsak i den riktning, att sådana större relativa avvikelser från äldre erfarenhet, vilka förefalla vara av mera tillfällig art, elimineras. Utjämningens resultat kan efter avrundning av konstanterna sammanfattas i formeln

$$\mu_x = 0.0040 + 0.000030 \cdot c^x; \quad \log c = 0.046 \quad \dots \dots \dots (4).$$

En jämförelse mellan dödlighetsintensiteterna enligt formlerna (1)—(4) samt enligt statistiska centralbyråns tabell för män i Sverige 1921—1930 meddelas i bilaga 2.

2. Familjestruktur och beräkning av familjepensionsvärden.

För beräkning av familjepensionsvärden hava införskaffats uppgifter från ordinarie och pensionerade f. d. ordinarie militära beställningshavare ävensom från tjänstepensionsberättigade icke-ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet. Uppgifterna, som avse förhållandena den 1 juli 1935, hava avlämnats på kort med rubriker för befattningshavarens, hustruns och barnens födelsedata m. m.

Antal inkomna kort utgjorde

för ordinarie och pensionerade ordinarie beställningshavare vid armén..	7,364,
för ordinarie och pensionerade ordinarie beställningshavare vid marinen	2,810,
för ordinarie och pensionerade ordinarie beställningshavare vid flygvapnet	165,
för icke ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet.....	669,
eller tillhopa 11,008.	

Vid bearbetningen av materialet hava de båda huvudgrupperna högre lönegrader och lägre lönegrader genomgående behandlats var för sig.

Antalet anställda med fördelning på femåriga åldersgrupper ävensom *medelåldern inom de olika femårsgrupperna* meddelas i bilaga 3.

Antalet gifta i procent av hela antalet samt den *genomsnittliga åldersskillnaden mellan befattningshavaren och hans hustru* redovisas i bilagorna 4 och 5, där även vissa siffror angående civila tjänstemän meddelas till jämförelse. Det framgår av dessa bilagor, att för ordinarie tjänstemän såväl det relativa antalet gifta som åldersskillnaden mellan tjänstemannen och hans hustru vid intervaller representerande ett större antal befattningshavare i huvudsak är större för de militära grupperna än för motsvarande civila grupper. Förutom befattningshavares dödlighet inverka alltså ytterligare två faktorer i kostnadshöjande riktning för de militära befattningshavarna.

Följande definitioner förutskickas, vilka förutsätta en tillämpning av allmänna familjepensionsreglementet, dock med gränsåldern 21 år för barnpensioner i stället för 19 år (jfr vad nedan sägs beträffande bilaga 6):

1) f_x = genomsnittliga kapitalvärdet vid tidpunkten för x -årig befattningshavares fränfalle av genast börjande pension till hans efterlevande motsvarande en pension för änka ensam av 1 krona¹; betecknas den på änkepension resp. barnpension fallande andelen av ifrågavarande värde f_x^a resp. f_x^{b21} , är $f_x = f_x^a + f_x^{b21}$.

2) F_x = nuvärdet av x -årig befattningshavares rätt att, när han framdeles avlider, för sina efterlevande erhålla familjepension motsvarande en pension för änka ensam av 1 krona; betecknas den på änkepension resp. barnpension fallande andelen av ifrågavarande värde F_x^a resp. F_x^{b21} , är $F_x = F_x^a + F_x^{b21}$.

Den *genomsnittliga pensionskostnaden för änkor* efter befattningshavare avlidna vid olika åldrar, d. v. s. f_x^a , har uträknats efter räntesatser av alternativt 4 och 3.5 %, varvid ankornas dödlighet antagits följa tabellen R 32, medan omgiftessannolikheten liksom vid beräkningar angående de civila kassorna antagits utgöra för $x < 70$: $g_x = 0.03 \cdot 10^{-0.001(x-17)^2}$, för $x \geq 70$, $g_x = 0$. Hänsynstagande till olika gränsåldrar för äktenskaps ingående har, vid konstruktion av *utjämnade värden*, för gränsåldern 65 år skett genom en »avveckling» av hustrubeståndet på sätt anges å sid. 71 i proposition nr 245 till 1936 års riksdag, varefter värdena för gränsåldern 60 år uträknats genom den »differensmetod», som beskrives å nyssnämnda sida i proposition nr 245. De *utjämnade f_x^a -värdena* återgivias ej här, ej heller de *utjämnade*; ifrågavarande värden kunna emellertid för vissa huvudgrupper härledas ur bilagorna 6 och 7, resp. bilaga 8 på grund av relationen $f_x = f_x^a + f_x^{b21}$.

Den *genomsnittliga pensionskostnaden för barn* efter befattningshavare, avlidna vid olika åldrar, d. v. s. f_x^{b21} (*utjämnade värden efter 4 %²*) framgår för huvudgrupperna i bilaga 6.

Barnpensionerna hava i anslutning till familjepensionsbestämmelserna i de träffade preliminära överenskommelserna med arméns och marinens kassor antagits utgå till 21 års ålder men i övrigt i den relation till änkepensionen, som stadgas i 5 § 2 mom. i allmänna familjepensionsreglementet. Dödligheten för barn har antagits vara 0. Hänsyn har tagits till höjning av barnpensionerna vid ankas fränfalle eller omgifte, varvid antagits, att åldersdifferensen mellan änka och barn genomgående utgör 30 år. Beräkningar efter en räntefot av 3.5 % hava även verkställts under i övrigt oförändrade antaganden; de *utjämnade värdena* redovisas emellertid icke här. Jämförelsen mellan *utjämnade militära och civila f_x^{b21} -värden* efter 4 %¹ visar, att dessa förete avvikelser från varandra i olika riktningar, varvid de militära värdena i regel äro högst för de lägsta åldrarna och lägst för de högsta åldrarna utan att någon bestämd tendens till högre genomsnittskostnad för de militära eller de civila befattningshavarna synes föreligga.

Utjämnade värden för $f_x (= f_x^a + f_x^{b21})$ beräknade efter 4 % och under förutsättning att pension utgår oberoende av befattningshavares ålder vid äktenskaps ingående meddelas i bilaga 7. Såsom redan kunnat väntas av jämförelserna i bilagorna 4 och 5 uppvisa intervaller representerande ett större antal ordinarie befattningshavare i genomsnitt högre f_x -värden än motsvarande civila grupper.

Av bilaga 7 framgår, att för en och samma ålder och grupp av lönegrader vär-

¹ Vid beräkningarna tages ej hänsyn till fränskild hustrus pensionsrätt.

² Räntefoten 4 % har tillämpats som huvudalternativ, enär denna enligt givna direktiv ligger till grund för samtliga i detta sammanhang verkställda beräkningar angående statens övertagande av den militära familjepensioneringen.

dena förete med hänsyn till materialens storlek rätt oväsentliga avvikelser från varandra inom de olika vapenslagen. Jag har därför ansett lämpligast, att vid tillämpning av värdena göra en gemensam tabell med utjämnade värden för samtliga befattningshavare i högre lönegrader, resp. för samtliga befattningshavare i lägre lönegrader. Någon utjämning av värdena för icke-ordinarie befattningshavare har icke erfordrats för utredningarna i samband med kassornas övertagande och har därför ej heller verkställts.

De utjämnade f_x -värdena återfinnas i bilaga 8.

I bilaga 9 angivas de uträknade F_x -värdena och F_x^{b21} -värdena efter 4 % för arméns kassa med försörjaredödlighet enligt formel (3) och f_x -värden för gränsåldern 60 år hämtade från bilaga 8.

I bilaga 10 angivas motsvarande värden för marinens kassa med försörjaredödlighet enligt formel (4) och f_x -värden för gränsåldern 65 år (jfr 5 mom. i den preliminära överenskommelsen angående marinens kassa) hämtade från bilaga 8.

I bilaga 11 gives en jämförelse mellan militära och civila F_x -värden, vilken för de lägre lönegradernas vidkommande utvisar en avsevärt högre relativ familjepensionskostnad för militärerna än för de civila: för de lägre lönegraderna inom armén minst 20 % och inom marinen minst 26 % högre kapitalvärde av 1 kronas familjepension än inom motsvarande civila lönegrader. Vad beträffar de högre lönegraderna äro differenserna mellan de militära och de civila F_x -värdena mindre men utvisa även här åtminstone för marinens vidkommande en högre genomsnittskostnad för militärer än för motsvarande civila tjänstemän.

II. Val av beräkningsgrunder för undersökning av den militära familjepensioneringens ekonomi.

De principer, som av Kungl. Maj:t och riksdagen år 1936 godkänts i fråga om familjepensionering för befattningshavare i statens tjänst, innebära beträffande familjepensioneringens ekonomi, att staten icke skall göra någon vinst på övertagandet av familjepensioneringen (jfr proposition nr 245 till 1936 års riksdag, sid. 65 och 66). De s. k. självkostnadsgrunder, som enligt dessa principer lagts till grund för beräkningarna i Kungl. Maj:ts propositioner i familjepensionsfrågan vid 1936 års riksdag, kunna, enär de härletts ur material avseende civila tjänstemän, benämnas *civila självkostnadsgrunder*. Självkostnadsgrunder, som bygga på ett motsvarande material beträffande militära befattningshavare (jfr undersökningarna ovan under I), kunna benämnas *militära självkostnadsgrunder*.

1. Beräkningar angående familjepensionsavdragsskalan.

Familjepensionsavdragsskalan i allmänna familjepensionsreglementet (svensk författningssamling nr 542/1936) har på sätt närmare angivits i promemorior fogade vid proposition nr 201 till 1936 års riksdag (bil. D) och vid 1936 års riksdags bankoutskotts utlåtande nr 75 (bil. 2) konstruerats med tillämpning av beräkningsgrunder utan säkerhetsmarginaler, självkostnadsgrunder (räntefot enligt givna direktiv 4 %) — det må redan nu förutskickas, att självkostnadsgrunderna vid skalans konstruktion av skäl, som sedermera skola nämnas, varit i viss mån andra än i fråga om kassornas övertagande.

De tillämpade riskmåten hava vid konstruktion av *familjepensionsavdragsskalan* härletts ur statistik angående dödlighetsförhållanden och familjesammansättning för civila tjänstemän, detta även vid beräkningar avseende militära befattningshavare.

I berörda promemoria i proposition nr 201 anföres häröver följande (sid. 127—128).

»Vad beträffar den *militära familjepensioneringen* avse de nu verkställda beräkningarna endast framtida befattningshavare. För dessa hava såväl i fråga om *dödlighet för befattningshavarna, familjepensionsvärden f_x och F_x* som *hänsynstagande till avgiftsbefrielse vid befattningshavares avgång från tjänsten med sjuk- eller invalidpension* tillämpats samma antaganden och principer som för civila tjänstemän. Bland annat har alltså i fråga om de manliga befattningshavarna tillämpats den för civila tjänstemän konstruerade dödlighetstabellen O M (2.5 H+L). Möjligen kunde en modifikation av dessa antaganden ha verkställts för militärernas vidkommande, i varje fall vad beträffar familjepensionsvärdena. I avvaktan på slutförandet av vissa på denna punkt pågående utredningar hava emellertid de civila familjepensionsvärdena tillämpats, något som dock icke torde medföra annat än oväsentliga avvikelser från de familjepensionsavdrag, som för samtliga civila och militära befattningshavare sammantagna skulle erhållits, därest för militär personal använts de för militärer speciella familjepensionsvärdena. Vad beträffar dödligheten för de militära beställningshavarna, alla lönegrader sammantagna, ligger denna enligt erfarenheten från sistförflutna decennium högre än för civila tjänstemän; i genomsnitt för alla åldrar räknat låg den militära dödligheten under nämnda period 7 % över tabellen O M (2.5 H+L) (jfr 1934 års militärpensionssakkunnigas betänkande sid. 235, 236, 240, 241). Skulle de militära befattningshavarnas dödlighet läggas till grund vid nu förevarande beräkning i stället för den valda civila dödligheten, bleve familjepensionsavdragen alltså högre än de nu beräknade. Olika synpunkter, ledande till olika resultat, kunna anläggas på frågan om valet av dödlighetstabell för den militära personalen; jag har för min del låtit det skälet överväga, att man vid beräkningen av familjepensionsavgifter, därest tjänste- och familjepensioneringen handhaves av en och samma försäkringsgivare, bör såvitt möjligt tillämpa en gemensam dödlighetstabell för framtida befattningshavare inom olika tjänstemannagrupper, detta även om en dylik tabell ej skulle kunna tillämpas genomgående vid en fristående familjepensionering. Valet av den lägre civila dödligheten innebär, om man så vill, ett indirekt statsbidrag till den militära familjepensioneringen; detta bidrag skulle, efter en preliminär mycket ungefärlig uppskattning, vara av storleksordningen 60,000 kr. om året, sedan den nya pensioneringsordningen fullt genomförts.»

Sedan de ovan under I meddelade utredningarna angående speciella militära grunder verkställts, får jag meddela följande angående betydelsen av de förändringar av *familjepensionsavdragen*, som skulle bliva följden av ett direkt tillämpande av utredningsresultaten. Vad beträffar *dödligheten för befattningshavarna* saknar jag, av de skäl, som anföras i ovan givna citat, anledning att i fråga om familjepensionsavdragens beräkning frångå tabellen O M (2.5 H+L). Beträffande *familjepensionsvärdena f_x och F_x* medför dessas beräkning för de militära befattningshavarnas vidkommande ur material avseende dessa och ej civila tjänstemän, att de för civila och militära befattningshavarna gemensamma familjepensionsavdragen vid i övrigt oförändrade beräkningsgrunder komma att höjas med endast ungefär 0.9 %, något som bekräftar riktigheten av det citerade uttalandet angående approximationsfelet vid en beräkning med genomgående civila familjepensionsvärden.

2. Beräkningar angående de militära familjepensionskassornas övertagande av staten.

De ovan under I refererade undersökningarna visade, att riskförloppet inom de militära familjepensionskassorna i olika avseenden är ogynnsammare än i de hittills behandlade civila kassorna. Beträffande konsekvenserna härav för valet av

beräkningsgrunder angående de militära kassornas övertagande må följande anföras.

Vid beräkning av familjepensionsavdragsskalan i allmänna familjepensionsreglementet betraktades uteslutande *framtida befattningshavare*. Här tillämpades *genomsnittsgrunder för hela den civila och militära förvaltningen*.

Beträffande ifrågavarande tjänstemän finnas ju ännu inga avtal om vare sig tjänstepension eller familjepension, och man hade därför friare händer, när det gällde att göra en gruppindelning av dessa för de försäkringstekniska beräkningarna. Såsom redan nämnts, visade det sig lämpligt att tillämpa en enhetlig dödlighetstabell för dessa nämligen tabellen O M (2.5 H + L). Beträffande de *nuvarande delägarna* i familjepensionskassorna kunna dessa sägas hava haft ett avtal med staten om tjänstepension efter en dödlighetstabell, som är lika för de olika kassorna, och ett avtal med sina resp. kassor om familjepension efter en annan tabell, vilken är beroende på vederbörande kassas särskilda förhållanden. Bland annat beroende på de bägge dödlighetstabellernas inbördes förhållande intaga de olika kassorna en mer eller mindre gynnad ställning. I en kassa, där den faktiska genomsnittsdödligheten är mycket låg, såsom till exempel i statens järnvägars kassa, åtnjuta delägarna en ekonomisk förmån framför andra tjänstemän därigenom, att delägarna i fråga om familjepensioneringen fått i förhållande till pensionsförmåner betala lägre avgifter på grund av den lägre dödligheten, men däremot ej, såsom hade varit konsekvent, högre avgifter i fråga om den i statens egen regi drivna tjänstepensioneringen. Denna gynnade ställning, som närmast torde få anses tillhöra tjänstepensionsområdet, har icke rubbats genom de nu träffade överenskommelserna mellan staten och kassorna, vilka genomgående bygga på ett antagande beträffande delägaredödlighet, som ansetts motsvara förhållandena inom vederbörande kassa.

Vad beträffar de militära familjepensionskassorna uppvisa dessa, såsom framgår av redogörelsen under I, en hög genomsnittsdödlighet bland delägarna. Enär emellertid tjänstepensionsavgifterna ändock på grund av de låga pensionsåldrarna täcka en avsevärt mindre del av tjänstepensionskostnaderna för dessa delägare än som gäller för motsvarande civila befattningshavare, bör ur ren försäkringssynpunkt icke något missgynnande av de militära kassorna anses ske, om uppgörelserna beträffande dessa bygga på den militära dödligheten.

Familjepensionsutredningen har dock ansett sig böra betrakta denna fråga även ur andra synpunkter än rent försäkringsmässiga. Ehuru en siffermässig analys av orsakerna till den högre militära dödligheten i avsaknad av därför erforderligt statistiskt material icke kunnat utföras, har utredningen ansett sig kunna utgå från att orsakerna åtminstone till väsentlig del ligga i förhållanden, som sammanhånga med själva den militära tjänstgöringen.¹ Med hänsyn till det synnerligen stora behov av pensionsförbättring, som föreligger just i fråga om dessa kassor, har utredningen därför ansett skäligt, att de *beräkningar, på vilka pensionsbeloppen i överenskommelserna mellan staten och kassorna vila*, verkställas enligt den i genomsnitt lägre *civila dödligheten*.

Även beträffande familjepensionsvärdena, vilka såsom i avdelning I framhållits, också innebära en större pensionskostnad för militärer än för civila, har utredningen med hänsyn till det stora behovet av pensionsförbättring ansett beräkning av pensionsbeloppen kunna ske enligt civila grunder. Härigenom kommer alltså, såsom synes rimligt, ett indirekt statsbidrag att utgå bland annat till täckande av den merkostnad för militärernas vidkommande, som ligger i det för denna grupp

¹ Ett påtagligt exempel är den stora risken vid militärflygning. Det må i detta sammanhang erinras om att Kungl. Maj:t i ett fall på grund av därom från flottans pensionskassa gjord framställning (jfr marinens familjepensionskassas revisionsberättelse 1935—1936) förordnat, att den på grund av dödsfall vid flygolycka uppkommande familjepensionskostnaden helt skulle ersättas av statsmedel.

större relativa antalet gifta. Det må framhållas, att den relativa merkostnaden för den militära familjepensioneringen jämförd med den civila, vilken alltså negligeras vid överenskommelsernas uppbyggande, framför allt gäller de lägre lönegraderna (jfr bilaga 11).

De civila självkostnadsgrunderna, som alltså tillämpats i nyss angivna hänseende, finnas meddelade i den tidigare berörda promemorian av den 26 februari 1936 (sid. 65—79 i proposition nr 245 till 1936 års riksdag).

När det gäller att *beräkna statens faktiska kostnader* för övertagandet av de militära kassorna, har däremot dessa kassors egen erfarenhet, d. v. s. *militära självkostnadsgrunder*, tillämpats för erhållande av jämförbarhet med motsvarande tidigare beräkningar angående civila kassor, vilka byggt på dessas egen erfarenhet.

De militära grunderna avvika såsom nämnts från de civila vad gäller dödlighet för befattningshavare och familjepensionsvärden. Beträffande befattningshavares dödlighet tillämpas formlerna (3) resp. (4) för arméns resp. marinens kassa, beträffande familjepensionsvärden tillämpas bilagorna 8 och 9 för arméns kassa och bilagorna 8 och 10 för marinens kassa. Beträffande dödligheten för änkor och barn och omgiftessannolikheter för änkor hava de militära grunderna däremot ansetts kunna väljas helt överensstämmande med de civila. Beträffande hänsynstagande till befattningshavares avgång från tjänsten med sjuk- eller invalidpension har med utgångspunkt från ett enligt »militär dödlighet» beräknat temporärt livräntevärde, den teknik tillämpats, som anges i avdelning 4 å sid. 70 i proposition nr 245 till 1936 års riksdag.

Räntefoten har enligt lämnade direktiv genomgående antagits utgöra 4 %.

Stockholm i januari 1937.

Undersökning av dödligheten bland delägarna i arméns nya änke- [och pupillkassa 1/7 1921—30/6 1935.

Uppgifterna rörande delägareantal och inträffade dödsfall hava hämtats ur kassans matriklar.

Vid undersökningen har uppdelning gjorts på officers- och underofficersgrader varjämte materialet uppdelats på

observationstiden 1/7 1921—30/6 1931 och
» 1/7 1931—30/6 1935.

Antalet observationsår E_x inom åldersintervallet $(x, x + 1)$ år har beräknats enligt formeln

$$E_x = \sum_{v=20}^x (I_v + i_{v+\frac{1}{2}} - u_{v+\frac{1}{2}} - d_{v+\frac{1}{2}} - U_v (-\frac{1}{2}) i_{x+\frac{1}{2}} - u_{x+\frac{1}{2}} - d_{x+\frac{1}{2}}),$$

där

I_x = antalet x -åriga delägare vid observationstidens början,

i_x = antalet under observationstiden inträdda x -åriga delägare,

u_x = antalet under observationstiden av annan orsak än dödsfall utträdda x -åriga delägare,

d_x = antalet under observationstiden avlidna x -åriga delägare,

U_x = antalet x -åriga delägare vid observationstidens slut.

Åldern har satts lika med skillnaden mellan kalenderåret och födelseåret.

Beräknad dödlighet har uträknats med tillämpning av *dels* befolkningsdödligheten för män i Sverige 1921—1930, varvid dödlighetsintensiteten $\mu_{x+\frac{1}{2}}$ antagits lika med

$$\frac{2 (q_x^{(1921-25)} + q_x^{(1926-30)})}{4 - (q_x^{(1921-25)} + q_x^{(1926-30)})}$$

dels — för officerare — dödlighetstabellen OMH, definierad av dödlighetsintensiteterna

$$\mu_x = 0.000146 c^x \quad \log c = 0.037$$

och — för underofficerare — dödlighetstabellen OML, definierad genom dödlighetsintensiteterna

$$\mu_x = 0.0017 + 0.000029 c^x \quad \log c = 0.045$$

Resultatet av undersökningen framgår av efterföljande tabeller och grafiska tablåer.

Officerare. Observationstid $\frac{1}{2}$, 1921— $\frac{30}{100}$, 1931.

1	2	3	4	5	6	7	8
Ålders- intervall	Antal döds- fall	Antal observations- år	$\frac{10 \cdot (2)}{(3)}$	Beräknat antal dödsfall		(2) i % av (5)	(2) i % av (6)
				Män i Sv. 1921—30	OMH		
20—24.....	6	1,373.0	4.4	6.45	1.51	93.0	397.4
25—29.....	17	3,763.5	4.5	17.07	5.85	99.6	290.6
30—34.....	20	4,898.0	4.1	21.75	11.51	92.0	173.8
35—39.....	22	5,014.0	4.4	24.27	18.05	90.6	121.9
40—44.....	30	4,697.0	6.4	27.21	25.77	110.3	116.4
45—49.....	32	4,282.0	7.5	32.24	35.82	99.3	89.3
50—54.....	30	3,433.0	8.7	34.81	43.87	86.2	68.4
55—59.....	38	2,536.5	15.0	36.92	49.59	102.9	76.6
60—64.....	55	2,268.5	24.2	50.04	68.53	109.9	80.3
65—69.....	75	1,972.0	38.0	66.41	90.56	112.9	82.8
70—74.....	91	1,417.5	64.2	75.53	98.75	120.5	92.2
75—79.....	94	906.0	103.8	80.16	96.87	117.3	97.0
80—84.....	89	552.5	161.1	80.27	89.71	110.9	99.2
85—89.....	46	203.0	226.6	46.79	48.89	98.3	94.1
90—94.....	11	31.5	349.2	10.80	11.24	101.9	97.9
95—99.....	—	2.0	0.0	1.03	1.04	0.0	0.0
Summa	656	37,350.0	17.6	611.75	697.56	107.2	94.0

Underofficerare. Observationstid $\frac{1}{2}$, 1921— $\frac{30}{100}$, 1931.

1	2	3	4	5	6	7	8
Ålders- intervall	Antal döds- fall	Antal observations- år	$\frac{10 \cdot (2)}{(3)}$	Beräknat antal dödsfall		(2) i % av (5)	(2) i % av (6)
				Män i Sv. 1921—30	OML		
20—24.....	1	66.0	15.2	0.31	0.14	322.6	714.3
25—29.....	2	1,107.0	1.8	4.98	2.50	40.2	80.0
30—34.....	19	4,373.0	4.3	19.47	11.22	97.6	169.3
35—39.....	24	6,599.5	3.6	31.98	20.64	75.0	116.3
40—44.....	28	6,595.0	4.2	38.17	26.83	73.4	104.4
45—49.....	34	5,660.5	6.0	42.61	32.20	79.8	105.6
50—54.....	45	4,865.5	9.2	49.55	40.89	90.8	110.1
55—59.....	62	4,438.0	14.0	64.86	57.64	95.6	107.6
60—64.....	104	3,784.5	27.5	82.95	77.92	125.4	133.5
65—69.....	131	2,786.5	47.0	93.58	92.70	140.0	141.3
70—74.....	113	1,880.5	60.1	99.92	101.85	113.1	110.9
75—79.....	110	1,020.0	107.8	89.09	90.90	123.5	121.0
80—84.....	70	473.0	148.0	68.26	69.99	102.5	100.0
85—89.....	33	171.5	192.4	40.65	42.37	81.2	77.9
90—94.....	19	50.5	376.2	17.71	20.15	107.3	94.3
95—99.....	3	5.5	545.5	2.97	3.51	101.0	85.5
Summa	798	48,876.5	18.2	747.06	691.45	106.8	115.4

Kungl. Maj:ts proposition nr 248.

Officerare. Observationstid 1/7, 1931—30/6, 1935.

1	2	3	4	5	6	7	8
Ålders- intervall	Antal döds- fall	Antal observations- år	10* (2) (3)	Beräknat antal dödsfall		(2) i % av (5)	(2) i % av (6)
				Män i Sv. 1921—30	OMH		
20—24.....	—	237.0	0.0	1.11	0.27	0.0	0.0
25—29.....	5	1,224.5	4.1	5.55	1.91	90.1	261.8
30—34.....	8	1,253.0	6.4	5.57	2.96	143.6	270.3
35—39.....	5	1,935.0	2.6	9.38	7.00	53.3	71.4
40—44.....	9	1,941.0	4.6	11.25	10.66	80.0	84.4
45—49.....	11	1,916.0	5.7	14.52	16.18	75.8	68.0
50—54.....	14	1,690.5	8.3	17.17	21.64	81.5	64.7
55—59.....	17	1,540.5	11.0	22.40	30.07	75.9	56.5
60—64.....	19	937.5	20.3	20.38	27.91	93.2	68.1
65—69.....	34	760.0	44.7	25.58	34.89	132.9	97.4
70—74.....	49	607.5	80.7	32.84	42.84	149.2	114.4
75—79.....	48	409.0	117.4	35.66	43.18	134.6	111.2
80—84.....	25	144.5	173.0	21.06	23.52	118.7	106.3
85—89.....	17	77.5	219.4	18.39	19.11	92.4	89.0
90—94.....	6	20.0	300.0	6.83	7.11	87.8	84.4
95—99.....	1	2.5	400.0	1.42	1.41	70.4	70.9
Summa	268	14,696.0	18.2	249.11	290.66	107.6	92.2

Underofficerare. Observationstid 1/7, 1931—30/6, 1935.

1	2	3	4	5	6	7	8
Ålders- intervall	Antal döds- fall	Antal observations- år	10* (2) (3)	Beräknat antal dödsfall		(2) i % av (5)	(2) i % av (6)
				Män i Sv. 1921—30	OML		
20—24.....	—	3.0	0.0	0.01	0.01	0.0	0.0
25—29.....	1	105.0	9.5	0.47	0.24	212.8	416.7
30—34.....	—	709.5	0.0	3.16	1.83	0.0	0.0
35—39.....	4	1,907.5	2.1	9.30	6.03	43.0	66.3
40—44.....	11	2,639.0	4.2	15.38	10.83	71.5	101.6
45—49.....	13	2,734.0	4.8	20.61	15.58	63.1	83.4
50—54.....	27	2,374.0	11.4	24.10	19.88	112.0	135.8
55—59.....	37	1,795.0	20.6	26.21	23.29	141.2	158.9
60—64.....	31	1,651.5	18.8	36.31	34.13	85.4	90.8
65—69.....	52	1,342.0	38.7	44.78	44.32	116.1	117.3
70—74.....	62	911.0	68.1	48.75	49.70	127.2	124.7
75—79.....	52	496.0	104.8	43.34	44.21	120.0	117.6
80—84.....	34	227.0	149.8	32.03	32.84	106.2	103.6
85—89.....	14	69.0	202.9	16.18	16.87	86.5	83.0
90—94.....	5	16.5	303.0	5.67	6.38	88.2	78.4
95—99.....	—	—	—	—	—	—	—
Summa	343	16,980.0	20.2	326.30	306.14	105.1	112.0

Stockholm den 3 december 1935.

R. Palmqvist.

(Diagrammen hava här ej återgivits.)

Bilaga K 2.

Jämförelse mellan utjämnade dödlighetsintensiteter μ_x för olika grupper av manliga ordinarie beställningshavare eller tjänstemän.

μ_x i promille.

Å l d e r x	Armén $\frac{1}{7}$ 1921— $\frac{30}{8}$ 1935 [formel (3)]	Marinen 1921—1930 [formel (4)]	Civilförvaltningen 1921—1932		Män i hela riket 1921—1930 ¹
			Lägre löne- grader [formel (2)]	Högre löne- grader [formel (1)]	
25	2.51	4.42	2.09	1.23	4.63
30	2.88	4.72	2.35	1.88	4.42
35	3.49	5.22	2.79	2.88	4.54
40	4.48	6.08	3.53	4.41	5.21
45	6.09	7.52	4.77	6.75	6.47
50	8.70	9.99	6.86	10.34	8.65
55	12.93	14.17	10.36	15.82	12.22
60	19.78	21.26	16.23	24.23	17.71
65	30.90	33.32	26.10	37.10	27.16
70	48.93	53.79	42.66	56.80	42.21
75	78.18	88.55	70.47	86.97	69.24
80	125.61	147.59	117.15	133.15	114.57
85	202.53	247.85	195.52	203.87	191.87
90	327.28	418.11	327.08	312.15	309.17
95	529.61	707.27	547.94	477.92	431.78

¹ Dödlighetsintensiteterna för denna grupp hava uträknats ur tab. 45 i Statistisk årsbok 1936

enligt formeln $\mu_x = \frac{x-1 \cdot l_{x+1}}{2 l_x}$.

Militära befattningshavare och pensionerade f. d. befattningshavare ¹/₇ 1935 (ute-

Ålders- intervall	Ordinarie beställningshavare i L-graderna								Icke ordi- narie be- fattnings- havare i L-graderna		Ordinarie och icke ordinarie be- fattnings- havare i L-graderna		Ordinarie	
	armén		marinen		flygv.		samtliga				armén			
	n	å	n	å	n	å	n	å	n	å	n	å	n	å
20—24..	—	—	—	—	—	—	—	—	4	23.00	4	23.00	47	23.17
25—29..	14	28.21	64	27.64	—	—	78	27.74	38	27.08	116	27.53	265	27.36
30—34..	131	32.60	180	32.11	20	32.20	331	32.31	84	32.37	415	32.32	299	31.76
35—39..	318	37.33	238	36.94	21	36.81	577	37.15	107	37.04	684	37.13	372	37.32
40—44..	569	42.06	286	42.20	21	42.10	876	42.11	107	41.85	983	42.08	470	41.97
45—49..	680	47.00	419	47.15	8	47.00	1,107	47.06	70	46.84	1,177	47.04	446	46.99
50—54..	583	51.92	363	52.02	6	50.83	952	51.95	66	51.80	1,018	51.94	414	51.89
55—59..	435	56.79	234	56.97	3	57.00	672	56.86	44	56.82	716	56.85	370	57.04
60—64..	352	62.09	157	61.73	2	62.50	511	61.98	33	61.70	544	61.96	280	61.70
65—69..	349	66.99	108	66.75	—	—	457	66.93	4	66.25	461	66.92	177	67.16
70—74..	231	71.92	42	71.76	—	—	273	71.90	1	70.00	274	71.89	141	71.90
75—79..	147	76.73	47	76.38	—	—	194	76.64	—	—	194	76.64	110	76.91
80—84..	68	81.97	17	81.18	—	—	85	81.81	—	—	85	81.81	48	81.44
85—89..	19	86.79	3	85.67	—	—	22	86.64	—	—	22	86.64	15	86.87
90—94..	5	91.60	1	92.00	—	—	6	91.67	—	—	6	91.67	7	91.29
95—99..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	95.50
Summa	3,901	—	2,159	—	81	—	6,141	—	558	—	6,699	—	3,463	--

Militära befattningshavare och pensionerade f. d. befattningshavare

Till jämförelse uppförda motsvarande procenttal

Åldersintervall	Militära ordinarie beställningshavare i L-graderna				Icke ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet, L-grader	Ordinarie och icke ordinarie befattningshavare i L-graderna	Militära ordinarie beställningshavare i H-graderna			
	armén	marinen	flygv.	samtliga			armén	marinen	flygv.	samtliga
20—24..	—	—	—	—	0.00	0.00	0.00	0.00	—	0.00
25—29..	71.43	71.88	—	71.79	47.37	63.79	36.23	30.12	50.00	34.86
30—34..	83.97	85.00	80.00	84.29	78.57	83.13	71.24	75.31	76.92	72.26
35—39..	92.45	92.86	85.71	92.37	82.24	90.79	83.06	83.12	86.67	83.30
40—44..	92.62	95.10	95.24	93.49	94.39	93.59	86.38	83.72	95.00	86.28
45—49..	90.74	93.79	100.00	91.96	85.71	91.59	87.44	85.19	88.89	87.13
50—54..	91.25	94.49	83.33	92.44	90.91	92.34	86.96	86.90	87.50	86.96
55—59..	86.44	94.02	100.00	89.14	77.27	88.41	87.03	82.69	50.00	86.32
60—64..	88.07	87.26	100.00	87.87	78.79	87.32	88.57	91.43	—	88.89
65—69..	82.23	86.11	—	83.15	25.00	82.65	77.97	83.87	—	78.85
70—74..	74.03	71.43	—	73.63	0.00	73.36	76.60	70.00	—	75.78
75—79..	59.18	72.34	—	62.37	—	62.37	74.55	63.64	—	73.55
80—84..	50.00	52.94	—	50.59	—	50.59	60.42	33.33	—	57.41
85—89..	42.11	33.33	—	40.91	—	40.91	53.33	—	—	53.33
90—94..	20.00	0.00	—	16.67	—	16.67	28.57	—	—	28.57
95—99..	—	—	—	—	—	—	0.00	—	—	0.00

¹ Samtliga gifta befattningshavare hava medtagits oberoende av deras ålder vid äktenskapets

Bilaga K 3.

slutande manliga). Antal (n) och medelålder (å) inom olika åldersintervaller.

beställningshavare i H-graderna						Icke ordinarie befattningshavare i H-graderna		Ordinarie och icke ordinarie befattningshavare i H-graderna		Ordinarie beställningshavare i L- och H-graderna		Samtliga ordinarie och icke ordinarie befattningshavare		Åldersintervall
marinen		flygv.		samtliga		n	å	n	å	n	å	n	å	
n	å	n	å	n	å									
4	24.00	—	—	51	23.24	5	23.80	56	23.29	51	23.24	60	23.27	20—24
83	27.00	2	29.00	350	27.29	3	28.67	353	27.30	428	27.37	469	27.35	25—29
81	31.81	13	31.54	393	31.76	7	32.29	400	31.77	724	32.01	815	32.05	30—34
77	37.06	30	37.17	479	37.27	22	37.14	501	37.26	1,056	37.20	1,185	37.19	35—39
86	41.69	20	41.95	576	41.93	17	41.82	593	41.93	1,452	42.04	1,576	42.02	40—44
81	47.07	9	46.44	536	46.99	19	47.00	555	46.99	1,643	47.04	1,732	47.03	45—49
84	51.49	8	52.38	506	51.83	14	52.14	520	51.84	1,458	51.91	1,538	51.91	50—54
52	57.10	2	55.50	424	57.04	18	56.72	442	57.02	1,096	56.93	1,158	56.92	55—59
35	62.26	—	—	315	61.76	5	61.40	320	61.76	826	61.89	864	61.88	60—64
31	67.13	—	—	208	67.15	1	65.00	209	67.14	665	67.00	670	66.99	65—69
20	72.20	—	—	161	71.94	—	—	161	71.94	434	71.91	435	71.91	70—74
11	76.73	—	—	121	76.89	—	—	121	76.89	315	76.74	315	76.74	75—79
6	82.33	—	—	54	81.54	—	—	54	81.54	139	81.71	139	81.71	80—84
—	—	—	—	15	86.87	—	—	15	86.87	37	86.73	37	86.73	85—89
—	—	—	—	7	91.29	—	—	7	91.29	13	91.46	13	91.46	90—94
—	—	—	—	2	95.50	—	—	2	95.50	2	95.50	2	95.50	95—99
651	—	84	—	4,198	—	111	—	4,309	—	10339	—	11008	—	Summa

Bilaga K 4.

¹/₇ 1935 (uteslutande manliga). Antal gifta i procent av hela antalet.¹för civila manliga tjänstemän ¹/₇ 1933.

Icke ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet, H-grader	Ordinarie och icke ordinarie befattningshavare i H-graderna	Ordinarie beställningshavare i L- och H-graderna	Samtliga militära ordinarie och icke ordinarie befattningshavare	Civila manliga tjänstemän				Åldersintervall
				L-grader		H-grader		
				ordinarie	icke ordinarie	ordinarie	icke ordinarie	
0.00	0.00	0.00	0.00	15.56	7.59	20.00	2.00	20—24
100.00	35.41	41.59	42.43	44.69	36.27	30.91	34.65	25—29
85.71	72.50	77.76	77.91	78.55	70.86	76.04	55.67	30—34
90.91	83.63	88.26	87.76	89.06	87.07	81.68	69.52	35—39
100.00	86.68	90.63	90.99	92.15	85.33	84.57	74.60	40—44
78.95	86.85	90.38	90.07	92.41	89.31	84.11	80.27	45—49
100.00	87.31	90.53	90.64	91.72	83.52	84.40	82.19	50—54
88.89	86.43	88.05	87.65	89.95	81.33	83.36	82.50	55—59
80.00	88.75	88.26	87.85	87.05	69.05	80.65	86.67	60—64
0.00	78.47	81.80	81.34	80.82	100.00	76.09	66.67	65—69
—	75.78	74.42	74.25	71.92	100.00	69.81	100.00	70—74
—	73.55	66.67	66.67	59.20	—	67.12	—	75—79
—	57.41	53.24	53.24	42.20	—	56.74	—	80—84
—	53.33	45.95	45.95	29.89	—	30.77	—	85—89
—	28.57	23.08	23.08	23.81	—	33.33	—	90—94
—	0.00	0.00	0.00	—	—	0.00	—	95—99

ingående.

Bihang till riksdagens protokoll 1937. 1 saml. Nr 248.

Bilaga K 5.

Militära befattningshavare och pensionerade f. d. befattningshavare $\frac{1}{2}$, 1935 (uteslutande manliga). Genomsnittlig åldersdifferens i år räknat mellan befattningshavaren och hans hustru.¹

Till jämförelse motsvarande åldersdifferenser för civila manliga tjänstemän $\frac{1}{2}$, 1933.

Befattningshavares ålder	Militära ordinarie beställningshavare i L-graderna				Icke ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet, L-graderna	Ordinarie och icke ordinarie befattningshavare i L-graderna	Militära ordinarie beställningshavare i H-graderna				Icke ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet, H-graderna	Ordinarie och icke ordinarie befattningshavare i H-graderna	Ordinarie beställningshavare i L- och H-graderna	Samtliga militära ordinarie och icke ordinarie befattningshavare	Civila manliga tjänstemän			
	armén	marinen	flygv.	samtliga			armén	marinen	flygv.	samtliga					L-graderna		H-graderna	
															ordinarie	icke ordinarie	ordinarie	icke ordinarie
20—24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25—29	2.42	0.91	—	1.17	0.70	1.07	1.68	1.68	—10.00	1.55	1.29	1.54	1.43	1.36	—1.31	—0.47	2.00	—5.00
30—34	1.50	1.10	2.35	1.33	2.24	1.49	3.42	4.78	4.23	3.73	2.51	3.71	2.50	2.48	1.54	1.61	1.80	2.19
35—39	2.48	2.06	2.60	2.31	2.81	2.38	4.21	4.38	4.55	4.25	2.69	4.18	3.12	3.08	1.44	2.23	2.32	2.65
40—44	3.36	2.58	1.31	3.04	2.45	2.97	4.71	4.66	5.74	4.75	2.38	4.66	3.67	3.58	2.26	2.80	3.44	4.30
45—49	3.90	2.71	0.28	3.41	2.47	3.35	5.75	4.65	6.01	5.59	2.52	5.48	4.07	3.99	2.58	4.00	4.23	3.63
50—54	4.49	3.21	0.36	3.96	1.98	3.82	6.15	6.61	5.09	6.20	4.57	6.14	4.69	4.56	2.79	4.48	4.85	4.03
55—59	4.82	3.91	4.23	4.48	2.46	4.37	6.80	5.86	10.00	6.69	2.07	6.50	5.31	5.16	3.16	2.97	5.56	6.32
60—64	5.06	3.92	1.99	4.70	5.17	4.72	6.63	7.04	—	6.68	5.88	6.66	5.45	5.44	3.49	4.34	6.34	7.28
65—69	6.18	5.02	—	5.89	0.00	5.87	7.99	5.73	—	7.63	—	7.63	6.41	6.40	3.64	4.48	8.37	10.80
70—74	6.40	4.16	—	6.07	—	6.07	8.11	10.22	—	8.34	—	8.34	6.92	6.92	4.23	0.33	8.97	7.00
75—79	7.85	5.79	—	7.28	—	7.28	9.06	8.83	—	9.04	—	9.04	8.03	8.03	5.55	—	10.11	—
80—84	7.08	9.69	—	7.64	—	7.64	10.95	5.00	—	10.58	—	10.58	8.88	8.88	7.25	—	10.71	—
85—89	11.44	23.00	—	12.75	—	12.75	14.63	—	—	14.63	—	14.63	13.64	13.64	8.59	—	13.18	—
90—94	14.00	—	—	14.00	—	14.00	12.64	—	—	12.64	—	12.64	13.10	13.10	14.79	—	15.32	—

¹ Samtliga gifta befattningshavare hava medtagits oberoende av deras ålder vid äktenskapets ingående.

Bilaga K 6.

Militära befattningshavare och pensionerade f. d. befattningshavare $\frac{1}{7}$ 1935 (uteslutande manliga). Outjämnade värden på f_x^{b21} (med hänsyn till änkas omgifte). Räntefot 4 %.

Till jämförelse motsvarande värden för civila manliga tjänstemän $\frac{1}{7}$ 1933.

Befattningshavares ålder	Militära befattningshavare				Civila manliga tjänstemän			
	L-grader		H-grader		L-grader		H-grader	
	ordinarie	icke ordinarie	ordinarie	icke ordinarie	ordinarie	icke ordinarie	ordinarie	icke ordinarie
20—24	—	0.00	0.00	0.00	0.49	0.32	0.00	0.16
25—29	3.26	2.50	1.17	0.00	1.99	1.79	0.84	0.84
30—34	5.54	4.01	4.12	3.48	4.32	3.93	3.73	2.87
35—39	6.17	5.07	6.40	4.58	5.72	6.03	5.46	3.99
40—44	5.81	4.80	6.19	5.40	5.70	6.11	5.63	4.73
45—49	4.27	3.65	5.38	2.32	4.45	6.00	4.65	4.07
50—54	3.01	2.55	3.24	2.00	3.19	3.61	3.52	3.46
55—59	1.97	0.96	1.75	0.64	1.96	1.57	2.22	2.72
60—64	0.79	1.15	1.02	4.68	1.08	1.00	1.13	0.53
65—69	0.63	0.00	0.54	0.00	0.39	0.61	0.63	0.00
70—74	0.14	0.00	0.27	—	0.19	0.00	0.32	0.00
75—79	0.10	—	0.04	—	0.08	—	0.11	—
80—84	0.00	—	0.15	—	0.04	—	0.01	—
85—89	0.05	—	0.00	—	0.00	—	0.00	—
90—94	0.00	—	0.00	—	0.00	—	0.00	—
95—99	—	—	0.00	—	—	—	0.00	—

Bilaga K 7.

Militära befattningshavare och pensionerade f. d. befattningshavare $\frac{1}{2}$, 1935 (uteslutande manliga). Outjämnade värden på

$$f_x = f_x^a + f_x^{b21} \text{ (med hänsyn till änkas omgifte).}^1 \text{ Räntefot 4 \%}$$

Till jämförelse motsvarande värden för civila manliga tjänstemän $\frac{1}{2}$, 1933.

Befattningshavares ålder	Militära ordinarie beställningshavare i L-graderna				Icke ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet, L-graden	Ordinarie och icke ordinarie befattningshavare i L-graderna	Militära ordinarie beställningshavare i H-graderna				Icke ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet, H-graden	Ordinarie och icke ordinarie befattningshavare i H- och L-graderna	Ordinarie beställningshavare i L- och H-graderna	Samtliga militära ordinarie och icke ordinarie befattningshavare	Civila manliga tjänstemän			
	armén	marinen	flygv.	samtliga			armén	marinen	flygv.	samtliga					L-graden		H-graden	
															ordinarie	icke ordinarie	ordinarie	icke ordinarie
20—24	—	—	—	—	0.00	0.00	0.00	0.00	—	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	3.07	1.56	3.20	0.49
25—29	13.80	15.04	—	15.31	10.45	13.72	7.29	5.95	8.67	6.98	16.88	7.06	8.50	8.71	9.52	7.86	6.02	6.65
30—34	19.77	20.38	18.32	20.01	17.47	19.50	16.32	16.67	14.74	16.34	18.16	16.37	18.02	17.96	17.79	16.05	16.76	12.38
35—39	22.01	22.53	19.90	22.15	19.27	21.70	20.87	19.97	21.54	20.77	20.39	20.75	21.52	21.30	21.11	21.10	19.57	15.99
40—44	21.88	21.70	22.77	21.84	20.97	21.75	21.12	20.13	23.54	21.05	22.59	21.10	21.53	21.50	21.47	20.73	20.12	17.57
45—49	19.58	19.55	18.51	19.56	17.82	19.46	20.20	19.49	20.57	20.10	15.40	19.94	19.73	19.61	19.70	20.91	18.68	17.45
50—54	17.76	17.47	14.14	17.63	16.57	17.56	17.40	17.43	15.37	17.38	17.97	17.39	17.54	17.50	17.46	16.85	16.98	16.44
55—59	14.88	15.50	17.57	15.11	11.92	14.91	15.09	13.84	8.19	14.90	13.21	14.83	15.03	14.88	14.89	13.20	14.71	15.20
60—64	12.64	12.06	12.25	12.46	11.80	12.42	13.36	13.69	—	13.40	15.71	13.43	12.82	12.80	12.37	10.15	12.26	12.81
65—69	10.68	10.46	—	10.63	2.30	10.56	10.44	10.28	—	10.41	0.00	10.36	10.56	10.50	9.48	12.61	10.42	9.82
70—74	7.91	6.97	—	7.76	0.00	7.73	8.69	8.72	—	8.70	—	8.70	8.11	8.09	7.20	8.21	8.26	11.01
75—79	5.61	6.23	—	5.76	—	5.76	7.22	6.02	—	7.11	—	7.11	6.28	6.28	5.05	—	6.84	—
80—84	3.53	4.33	—	3.69	—	3.69	5.46	2.06	—	5.08	—	5.08	4.23	4.23	3.11	—	4.86	—
85—89	3.03	3.79	—	3.14	—	3.14	4.24	—	—	4.24	—	4.24	3.58	3.58	1.82	—	2.36	—
90—94	1.27	0.00	—	1.06	—	1.06	1.68	—	—	1.68	—	1.68	1.39	1.39	1.56	—	2.09	—
95—99	—	—	—	—	—	—	0.00	—	—	0.00	—	0.00	0.00	0.00	—	—	0.00	—

¹ Samtliga gifta befattningshavare hava medtagits oberoende av deras ålder vid äktenskapets ingående.

Bilaga K 8.

Utlämnade familjepensionsvärden $f_x (= f + f_x^{b21})$ för ordinarie militära beställningshavare ävensom däri ingående barnpensionsvärden f_x^{b21} , på grundval av material per den 1 juli 1935. Pensionsrätt för änka endast om beställningshavaren ingått äktenskap före i tabellen angiven gränsålder; hänsyn tagen till änkas förlust av pensionsrätt vid omgifte. Barnpensioner intill 21 års ålder.

Ålder x	Lägre lönegrader						Högre lönegrader					
	Räntefot 4 %			Räntefot 3.5 %			Räntefot 4 %			Räntefot 3.5 %		
	f_x		f_x^{b21}	f_x		f_x^{b21}	f_x		f_x^{b21}	f_x		f_x^{b21}
	Gränsålder			Gränsålder			Gränsålder			Gränsålder		
	60 år	65 år		60 år	65 år		60 år	65 år		60 år	65 år	
20.....	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
21.....	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
22.....	0.5	0.5	0.0	0.5	0.5	0.0	0.3	0.3	0.0	0.3	0.3	0.0
23.....	1.8	1.8	0.2	1.9	1.9	0.2	1.0	1.0	0.0	1.1	1.1	0.0
24.....	4.2	4.2	0.6	4.5	4.5	0.6	1.8	1.8	0.0	1.9	1.9	0.0
25.....	7.2	7.2	1.3	7.8	7.8	1.4	2.7	2.7	0.2	2.9	2.9	0.2
26.....	10.1	10.1	1.9	10.9	10.9	2.0	3.9	3.9	0.5	4.2	4.2	0.5
27.....	12.6	12.6	2.6	13.5	13.5	2.7	5.8	5.8	0.9	6.2	6.2	0.9
28.....	14.5	14.5	3.3	15.5	15.5	3.4	8.1	8.1	1.6	8.7	8.7	1.7
29.....	16.2	16.2	3.9	17.4	17.4	4.1	10.5	10.5	2.3	11.2	11.2	2.4
30.....	18.0	18.0	4.6	19.3	19.3	4.8	13.0	13.0	3.0	13.9	13.9	3.1
31.....	19.3	19.3	5.2	20.6	20.6	5.4	14.9	14.9	3.6	16.0	16.0	3.8
32.....	20.0	20.0	5.5	21.3	21.3	5.7	16.5	16.5	4.1	17.7	17.7	4.3
33.....	20.6	20.6	5.8	22.0	22.0	6.0	17.8	17.8	4.6	19.0	19.0	4.8
34.....	21.1	21.1	6.0	22.5	22.5	6.2	18.9	18.9	5.1	20.2	20.2	5.3
35.....	21.5	21.5	6.1	22.9	22.9	6.3	19.9	19.9	5.7	21.2	21.2	5.9
36.....	21.8	21.8	6.2	23.2	23.2	6.4	20.7	20.7	6.2	22.0	22.0	6.4
37.....	22.0	22.0	6.2	23.4	23.4	6.4	21.2	21.2	6.5	22.5	22.5	6.7
38.....	22.1	22.1	6.1	23.5	23.5	6.3	21.4	21.4	6.6	22.8	22.8	6.9
39.....	22.2	22.2	6.1	23.6	23.6	6.3	21.5	21.5	6.7	22.8	22.8	6.9
40.....	22.2	22.2	6.0	23.6	23.6	6.2	21.7	21.7	6.8	23.0	23.0	7.0
41.....	22.1	22.1	5.9	23.5	23.5	6.1	21.6	21.6	6.7	22.9	22.9	6.9
42.....	21.9	21.9	5.7	23.3	23.3	5.9	21.5	21.5	6.6	22.8	22.8	6.8
43.....	21.6	21.6	5.5	22.9	22.9	5.7	21.3	21.3	6.4	22.6	22.6	6.6
44.....	21.1	21.1	5.2	22.4	22.4	5.4	21.1	21.1	6.2	22.4	22.4	6.4
45.....	20.7	20.7	5.0	21.9	21.9	5.1	20.7	20.7	5.9	22.0	22.0	6.1
46.....	20.4	20.4	4.8	21.6	21.6	4.9	20.3	20.3	5.5	21.5	21.5	5.6
47.....	19.9	19.9	4.5	21.1	21.1	4.6	19.7	19.7	5.0	20.8	20.8	5.1
48.....	19.4	19.4	4.1	20.5	20.5	4.2	19.2	19.2	4.6	20.3	20.3	4.7
49.....	18.9	18.9	3.8	20.0	20.0	3.9	18.7	18.7	4.2	19.8	19.8	4.3
50.....	18.4	18.4	3.5	19.4	19.4	3.6	18.2	18.2	3.8	19.2	19.2	3.9
51.....	18.0	18.0	3.3	19.0	19.0	3.4	17.7	17.7	3.4	18.7	18.7	3.5
52.....	17.6	17.6	3.1	18.6	18.6	3.2	17.3	17.3	3.1	18.3	18.3	3.2
53.....	17.2	17.2	2.9	18.2	18.2	3.0	16.9	16.9	2.9	17.8	17.8	2.9
54.....	16.7	16.7	2.6	17.6	17.6	2.7	16.4	16.4	2.6	17.4	17.4	2.7

Ålder x	Lägre lönegrader						Högre lönegrader					
	Räntefot 4 %			Räntefot 3.5 %			Räntefot 4 %			Räntefot 3.5 %		
	f _x		b ²¹ x	f _x		f ^{b21} x	f _x		f ^{b21} x	f _x		f ^{b21} x
	Gränsålder			Gränsålder			Gränsålder			Gränsålder		
	60 år	65 år		60 år	65 år		60 år	65 år		60 år	65 år	
55.....	16.1	16.1	2.3	17.0	17.0	2.4	15.9	15.9	2.3	16.8	16.8	2.4
56.....	15.6	15.6	2.1	16.4	16.4	2.1	15.4	15.4	2.0	16.3	16.3	2.1
57.....	15.0	15.0	1.8	15.8	15.8	1.8	14.9	14.9	1.8	15.7	15.7	1.8
58.....	14.5	14.5	1.6	15.2	15.2	1.6	14.5	14.5	1.6	15.3	15.3	1.6
59.....	14.0	14.0	1.4	14.7	14.7	1.4	14.1	14.1	1.4	14.9	14.9	1.5
60.....	13.5	13.5	1.2	14.1	14.1	1.2	13.8	13.8	1.3	14.5	14.5	1.3
61.....	12.9	12.9	1.0	13.6	13.6	1.1	13.4	13.4	1.2	14.0	14.0	1.2
62.....	12.4	12.5	0.9	13.0	13.1	0.9	12.9	13.0	1.1	13.5	13.6	1.1
63.....	11.9	12.0	0.8	12.5	12.6	0.8	12.4	12.5	0.9	13.1	13.2	1.0
64.....	11.4	11.6	0.7	11.9	12.1	0.7	12.0	12.1	0.8	12.6	12.7	0.8
65.....	11.0	11.2	0.6	11.5	11.7	0.6	11.6	11.7	0.7	12.2	12.3	0.7
66.....	10.6	10.8	0.6	11.1	11.3	0.6	11.0	11.2	0.6	11.5	11.7	0.6
67.....	10.1	10.3	0.5	10.6	10.8	0.5	10.5	10.7	0.5	11.0	11.2	0.5
68.....	9.5	9.7	0.4	10.1	10.3	0.5	10.1	10.3	0.5	10.6	10.8	0.5
69.....	9.1	9.3	0.4	9.5	9.7	0.4	9.6	9.8	0.4	10.0	10.2	0.4
70.....	8.5	8.8	0.3	8.9	9.2	0.3	9.1	9.3	0.3	9.6	9.8	0.4
71.....	8.1	8.4	0.3	8.4	8.7	0.3	8.6	8.9	0.3	9.0	9.3	0.3
72.....	7.6	7.8	0.2	7.8	8.1	0.2	8.1	8.4	0.2	8.4	8.7	0.2
73.....	7.1	7.4	0.2	7.4	7.6	0.2	7.7	7.9	0.2	8.0	8.2	0.2
74.....	6.7	6.9	0.2	7.0	7.2	0.2	7.2	7.4	0.1	7.5	7.7	0.1
75.....	6.2	6.4	0.1	6.4	6.6	0.1	6.8	7.0	0.1	7.1	7.3	0.1
76.....	5.8	6.0	0.1	6.0	6.2	0.1	6.4	6.6	0.1	6.7	6.9	0.1
77.....	5.4	5.6	0.1	5.6	5.8	0.1	6.0	6.2	0.1	6.2	6.4	0.1
78.....	5.0	5.2	0.1	5.2	5.4	0.1	5.6	5.8	0.1	5.8	6.0	0.1
79.....	4.6	4.8	0.1	4.8	5.0	0.1	5.1	5.3	0.0	5.3	5.5	0.0
80.....	4.3	4.4	0.1	4.5	4.6	0.1	4.8	4.9	0.0	5.0	5.1	0.0
81.....	3.9	4.0	0.0	4.0	4.1	0.0	4.5	4.6	0.0	4.7	4.8	0.0
82.....	3.6	3.7	0.0	3.7	3.8	0.0	4.1	4.2	0.0	4.3	4.4	0.0
83.....	3.2	3.3	0.0	3.3	3.4	0.0	3.8	3.9	0.0	3.9	4.0	0.0
84.....	2.9	3.0	0.0	3.0	3.1	0.0	3.4	3.5	0.0	3.5	3.6	0.0
85.....	2.6	2.7	0.0	2.7	2.8	0.0	3.1	3.2	0.0	3.2	3.3	0.0
86.....	2.4	2.5	0.0	2.5	2.6	0.0	2.8	2.9	0.0	2.9	3.0	0.0
87.....	2.1	2.2	0.0	2.2	2.3	0.0	2.5	2.6	0.0	2.6	2.7	0.0
88.....	1.9	2.0	0.0	1.9	2.0	0.0	2.3	2.4	0.0	2.4	2.5	0.0
89.....	1.6	1.7	0.0	1.6	1.7	0.0	2.0	2.1	0.0	2.1	2.2	0.0
90.....	1.4	1.5	0.0	1.5	1.5	0.0	1.7	1.8	0.0	1.8	1.9	0.0
91.....	1.3	1.3	0.0	1.3	1.4	0.0	1.5	1.6	0.0	1.5	1.6	0.0
92.....	1.2	1.2	0.0	1.2	1.2	0.0	1.4	1.4	0.0	1.4	1.4	0.0
93.....	1.0	1.0	0.0	1.0	1.0	0.0	1.3	1.3	0.0	1.3	1.3	0.0
94.....	0.9	0.9	0.0	0.9	0.9	0.0	1.1	1.1	0.0	1.1	1.1	0.0
95.....	0.7	0.7	0.0	0.7	0.7	0.0	0.9	0.9	0.0	1.0	1.0	0.0
96.....	0.6	0.6	0.0	0.6	0.6	0.0	0.8	0.8	0.0	0.8	0.8	0.0
97.....	0.5	0.5	0.0	0.6	0.6	0.0	0.7	0.7	0.0	0.7	0.7	0.0
98.....	0.5	0.5	0.0	0.5	0.5	0.0	0.6	0.6	0.0	0.6	0.6	0.0
99.....	0.4	0.4	0.0	0.4	0.4	0.0	0.5	0.5	0.0	0.5	0.5	0.0
100.....	0.3	0.3	0.0	0.3	0.3	0.0	0.4	0.4	0.0	0.4	0.4	0.0

Bilaga K 9.

Familjepensionsvärden F ($=F_x^i + F_x^{b21}$) för ordinarie beställningshavare vid armén ävensom däri ingående barnpensionsvärden F_x^{b21} , uträknade på grundval av f_x^i och f_x^{b21} -värdena i bil. 8; gränsålder 60 år; dödlighetsintensiteter för såväl högre som lägre lönegrader enligt formeln

$$\mu = 0.0019 + 0.000054 \cdot c^x; \log c = 0.042.$$

Räntefot 4 %.

Ålder x	Lägre lönegrader		Högre lönegrader		Ålder x	Lägre lönegrader		Högre lönegrader	
	F_x	F_x^{b21}	F_x	F_x^{b21}		F_x	F_x^{b21}	F_x	F_x^{b21}
20	2.097	0.337	2.027	0.328	60.....	4.205	0.183	4.500	0.195
21	2.185	0.351	2.113	0.342	61.....	4.184	0.171	4.488	0.180
22	2.278	0.366	2.202	0.356	62.....	4.155	0.159	4.468	0.165
23	2.371	0.381	2.294	0.371	63.....	4.120	0.148	4.440	0.150
24	2.466	0.397	2.388	0.387	64.....	4.077	0.137	4.404	0.137
25	2.556	0.411	2.484	0.403	65.....	4.025	0.127	4.357	0.124
26	2.643	0.425	2.582	0.420	66.....	3.962	0.117	4.301	0.111
27	2.725	0.437	2.679	0.436	67.....	3.887	0.105	4.239	0.099
28	2.804	0.447	2.775	0.451	68.....	3.808	0.096	4.167	0.087
29	2.881	0.456	2.868	0.465	69.....	3.719	0.086	4.085	0.075
30	2.956	0.464	2.957	0.477	70.....	3.624	0.077	3.995	0.064
31	3.027	0.469	3.042	0.488	71.....	3.522	0.068	3.899	0.054
32	3.097	0.473	3.125	0.497	72.....	3.411	0.060	3.797	0.045
33	3.166	0.475	3.204	0.504	73.....	3.296	0.053	3.687	0.037
34	3.234	0.476	3.282	0.510	74.....	3.174	0.045	3.570	0.030
35	3.300	0.475	3.358	0.514	75.....	3.048	0.039	3.448	0.026
36	3.366	0.474	3.430	0.514	76.....	2.918	0.035	3.316	0.020
37	3.429	0.471	3.501	0.513	77.....	2.782	0.030	3.178	0.014
38	3.492	0.467	3.570	0.509	78.....	2.642	0.024	3.033	0.005
39	3.553	0.462	3.637	0.503	79.....	2.501	0.016	2.890	0.000
40	3.612	0.455	3.703	0.496	80.....	2.354	0.006	2.745	0.000
41	3.670	0.448	3.766	0.486	81.....	2.205	0.000	2.589	0.000
42	3.725	0.439	3.829	0.475	82.....	2.054	0.000	2.429	0.000
43	3.779	0.429	3.889	0.462	83.....	1.906	0.000	2.266	0.000
44	3.831	0.418	3.947	0.447	84.....	1.766	0.000	2.105	0.000
45	3.882	0.407	4.003	0.431	85.....	1.630		1.949	
46	3.930	0.394	4.058	0.415	86.....	1.493		1.795	
47	3.976	0.381	4.111	0.398	87.....	1.358		1.647	
48	4.019	0.367	4.161	0.381	88.....	1.228		1.496	
49	4.060	0.353	4.212	0.365	89.....	1.110		1.348	
50	4.098	0.339	4.258	0.348	90.....	1.018		1.224	
51	4.131	0.324	4.302	0.332	91.....	0.928		1.126	
52	4.162	0.309	4.343	0.316	92.....	0.822		1.030	
53	4.186	0.292	4.380	0.300	93.....	0.717		0.913	
54	4.204	0.275	4.412	0.283	94.....	0.616		0.790	
55	4.218	0.258	4.440	0.267	95.....	0.526		0.692	
56	4.227	0.242	4.464	0.252	96.....	0.461		0.611	
57	4.231	0.226	4.483	0.237	97.....	0.411		0.526	
58	4.229	0.211	4.496	0.222	98.....	0.347		0.435	
59	4.220	0.196	4.503	0.209	99.....	0.253		0.333	
					100.....	0.145		0.204	

Familjepensionsvärden $F_x (= F_x^{\text{ä}} + F_x^{\text{b21}})$ för ordinarie beställningshavare vid marinen ävensom däri ingående barnpensionsvärden F_x^{b21} , uträknade på grundval av f_x - och f_x^{b21} -värdena i bil. K 8; gränsålder 65 år; dödlighetsintensiteter för såväl högre som lägre lönegrader enligt formeln

$$\mu_x = 0.0040 + 0.000030 \cdot c^x, \log c = 0.046.$$

Räntefot 4 %.

Ålder x	Lägre lönegrader		Högre lönegrader		Ålder x	Lägre lönegrader		Högre lönegrader	
	F_x	F_x^{b21}	F_x	F_x^{b21}		F_x	F_x^{b21}	F_x	F_x^{b21}
20	2.485	0.430	2.343	0.407	60.....	4.540	0.195	4.838	0.208
21	2.596	0.450	2.447	0.425	61.....	4.525	0.182	4.833	0.193
22	2.710	0.470	2.556	0.444	62.....	4.504	0.171	4.820	0.177
23	2.826	0.490	2.667	0.464	63.....	4.474	0.159	4.797	0.161
24	2.938	0.510	2.779	0.484	64.....	4.436	0.148	4.767	0.147
25	3.044	0.529	2.892	0.505	65.....	4.386	0.137	4.725	0.133
26	3.140	0.545	3.007	0.526	66.....	4.325	0.126	4.674	0.120
27	3.228	0.559	3.119	0.547	67.....	4.253	0.114	4.615	0.108
28	3.309	0.570	3.226	0.565	68.....	4.174	0.104	4.544	0.095
29	3.385	0.579	3.326	0.581	69.....	4.087	0.094	4.463	0.081
30	3.455	0.584	3.420	0.595	70.....	3.988	0.084	4.373	0.070
31	3.520	0.587	3.506	0.606	71.....	3.879	0.074	4.273	0.060
32	3.582	0.587	3.586	0.614	72.....	3.762	0.066	4.163	0.050
33	3.641	0.585	3.662	0.620	73.....	3.639	0.059	4.045	0.041
34	3.698	0.581	3.733	0.623	74.....	3.507	0.050	3.922	0.034
35	3.753	0.575	3.799	0.622	75.....	3.372	0.043	3.792	0.029
36	3.807	0.568	3.862	0.618	76.....	3.232	0.039	3.651	0.023
37	3.859	0.560	3.922	0.611	77.....	3.084	0.034	3.501	0.016
38	3.910	0.550	3.980	0.602	78.....	2.930	0.028	3.342	0.006
39	3.958	0.539	4.037	0.590	79.....	2.770	0.019	3.180	0.000
40	4.006	0.527	4.092	0.576	80.....	2.608	0.007	3.022	0.000
41	4.052	0.514	4.146	0.561	81.....	2.448	0.000	2.857	0.000
42	4.097	0.500	4.197	0.543	82.....	2.286	0.000	2.686	0.000
43	4.140	0.485	4.247	0.524	83.....	2.126	0.000	2.512	0.000
44	4.183	0.470	4.296	0.503	84.....	1.974	0.000	2.338	0.000
45	4.226	0.454	4.344	0.482	85.....	1.827		2.170	
46	4.266	0.437	4.390	0.460	86.....	1.675		2.002	
47	4.305	0.419	4.437	0.439	87.....	1.522		1.839	
48	4.343	0.402	4.482	0.418	88.....	1.371		1.670	
49	4.379	0.385	4.529	0.398	89.....	1.228		1.498	
50	4.413	0.368	4.572	0.378	90.....	1.104		1.348	
51	4.446	0.351	4.614	0.359	91.....	0.993		1.218	
52	4.474	0.333	4.655	0.341	92.....	0.881		1.100	
53	4.497	0.314	4.690	0.322	93.....	0.768		0.976	
54	4.516	0.295	4.723	0.303	94.....	0.658		0.841	
55	4.531	0.276	4.754	0.286	95.....	0.558		0.735	
56	4.543	0.259	4.781	0.269	96.....	0.489		0.652	
57	4.550	0.241	4.804	0.253	97.....	0.441		0.565	
58	4.552	0.225	4.822	0.238	98.....	0.382		0.475	
59	4.550	0.210	4.834	0.223	99.....	0.287		0.375	
					100.....	0.175		0.246	

Bilaga K 11.

Jämförelse mellan familjepensionsvärden F_x för militära ordinarie beställningshavare (se bil. K 9 och K 10) och för civila manliga ordinarie tjänstemän (tab. 2, sid. 77 och 78, prop. 245 till 1936 års riksdag). Räntefot 4 %.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ålder x	Beställningshavare vid armén—civila tjänstemän (gränsålder för äktenskaps ingående 60 år)						Beställningshavare vid marinen—civila tjänstemän (gränsålder för äktenskaps ingående 65 år)					
	Lägre lönegrader			Högre lönegrader			Lägre lönegrader			Högre lönegrader		
	Ar- mén	Civila	(2) (3)	Ar- mén	Civila	(5) (6)	Mari- nen	Civila	(8) (9)	Mari- nen	Civila	(11) (12)
20.....	2.097	1.686	1.244	2.027	2.022	1.002	2.485	1.703	1.459	2.343	2.059	1.138
25.....	2.556	2.051	1.246	2.484	2.464	1.008	3.044	2.073	1.468	2.892	2.509	1.153
30.....	2.956	2.401	1.231	2.957	2.954	1.001	3.455	2.428	1.423	3.420	3.009	1.137
35.....	3.300	2.706	1.220	3.358	3.423	0.981	3.753	2.738	1.371	3.799	3.491	1.088
40.....	3.612	2.978	1.213	3.703	3.849	0.962	4.006	3.018	1.327	4.092	3.933	1.040
45.....	3.882	3.215	1.207	4.003	4.202	0.953	4.226	3.265	1.294	4.344	4.308	1.008
50.....	4.098	3.403	1.204	4.258	4.457	0.955	4.413	3.466	1.273	4.572	4.591	0.996
55.....	4.218	3.508	1.202	4.440	4.567	0.972	4.531	3.588	1.263	4.754	4.741	1.003
60.....	4.205	3.475	1.210	4.500	4.500	1.000	4.540	3.578	1.269	4.838	4.734	1.022
65.....	4.025	3.275	1.229	4.357	4.241	1.027	4.386	3.397	1.291	4.725	4.541	1.041
70.....	3.624	2.916	1.243	3.995	3.777	1.058	3.988	3.031	1.316	4.373	4.093	1.068
75.....	3.048	2.399	1.271	3.448	3.128	1.102	3.372	2.509	1.344	3.792	3.442	1.102
80.....	2.354	1.769	1.331	2.745	2.406	1.141	2.608	1.853	1.407	3.022	2.687	1.125
85.....	1.630	1.127	1.446	1.949	1.636	1.191	1.827	1.204	1.517	2.170	1.878	1.155
90.....	1.018	0.619	1.645	1.224	0.971	1.261	1.104	0.664	1.663	1.348	1.157	1.165
95.....	0.526	0.326	1.613	0.962	0.500	1.384	0.558	0.348	1.603	0.735	0.610	1.205

Bilaga L.

P. M.

angående den ekonomiska innebörden av en mellan 1934 års familjepensionsutredning och delegerade för arméns familjepensionskassa den 19 december 1936 träffad preliminär överenskommelse angående statens övertagande av kassans verksamhet.

Av byråchefen fil. doktor TIM JANSSON.

Förevarande beräkningar angående arméns familjepensionskassa äro, där en beräkning av de faktiska pensionskostnaderna avses, verkställda med tillämpning av »militära självkostnadsgrunder» (räntefot 4 %) angivna i en av mig samtidigt härmed avlämnad P. M.¹ med grunder för beräkningar angående arméns och marinens familjepensionskassors ställning i och för bedömande av den ekonomiska innebörden av ett statens övertagande av verksamheten; för vissa ändamål hava, såsom framgår av det följande, »civila självkostnadsgrunder» (räntefot 4 %) tillämpats. De här företagna beräkningarna få med hänsyn till arten av de sålunda tillämpade grunderna ej användas för bedömande av ifrågavarande kassas ställning under förutsättning att den faktiskt skulle fortsätta sin verksamhet; för ett dylikt ändamål måste nämligen tillämpas »betryggande grunder» (jfr en i proposition nr 245 till 1936 års riksdag återgiven P. M.² den 26 februari 1936, sid. 65 och 66).

Kassans ställning vid en tänkt fortsatt tillämpning av de för kassan nu gällande bestämmelserna har undersökts på grundval av förhållandena den 30 juni 1935 utan hänsyn till framtida befordringar. Statsbidrag och förvaltningskostnader hava ej medräknats. I bilaga L 1 meddelas en balansräkning upprättad efter dylika förutsättningar och med tillämpning av militära grunder, betecknad nr 1. Bland kassans förpliktelser hava såväl för nuvarande änke- och barnpensionärer som för nuvarande delägars efterlevande medräknats, utan tidsbegränsning, även de s. k. fasta och tillfälliga förhöjningarna. Beräkningen av de i denna liksom övriga här nämnda balansräkningar förekommande olika kapitalvärdena har i huvudsak utförts av aktuarien i livförsäkringsaktiebolaget Thule fil. doktor R. Palmqvist.

Vid tillämpning av de bokförda värdena för kapitaltillgångarna blir kassans överskott enligt balansräkning nr 1 3,778,478 kronor. En värdering av kapitaltillgångarna efter en effektiv ränta av 4 % (jfr avdelning 6 i den förutberörda P. M. den 26 februari 1936) har år 1935 företagits av f. d. byråchefen K. Dickman; Dickmans värdering bifogas (bilaga L 2). Denna värdering har tillämpats i de olika här meddelade balansräkningarna för erhållande av det s. k. korrigerade överskottet. Det korrigerade överskottet i balansräkning nr 1, vilken såsom nämnts är uppgjord enligt militära grunder, utgör 4,471,276 kronor eller 14.78 % av pensioners kapitalvärde 30,245,221 kronor.

¹ Bilaga K till detta protokoll.

² Bilaga B till proposition nr 245/1936.

Såsom närmare framgår av den av mig samtidigt härmed avlämnade promemorian angående militära grunder har familjepensionsutredningen ansett sig böra välja ett för delägarna gynnsammare utgångsläge för bedömande av förutsättningarna för pensionsförhöjningar än som skulle framgå vid en beräkning enligt militära grunder. Utgångsläget har sålunda varit balansräkningar upprättade enligt civila grunder; de fullständiga balansräkningarna återgivnas ej här utan endast vissa slutresultat korresponderande mot överskott m. m. i balansräkning nr 1. Vid tillämpning av civila grunder stiger det korrigerade överskottet i balansräkning nr 1 till 5,536,794 kronor eller till 19.00 % av pensioners kapitalvärde, vilket kapitalvärde enligt civila grunder utgör 29,140,329 kronor.

Vid upprättandet av balansräkning nr 1 förutsattes, såsom framgår av det redan nämnda, att avgifterna skulle utgå enligt nuvarande bestämmelser. Höjas årsavgifterna för samtliga delägare i tjänst till belopp lika med familjepensionsavdragen enligt allmänna familjepensionsreglementet, samtidigt som avgiftsbefrielse införes vid avgång från tjänsten — enligt nuvarande bestämmelser inträder avgiftsbefrielsen först vid uppnådd pensionsålder, även om delägaren dessförinnan sjuk- eller invalidpensionerats — stiger avgifternas kapitalvärde räknat enligt militära grunder med 2,969,573 kronor, varigenom det korrigerade överskottet enligt militära grunder ökas till 7,440,849 kronor eller till 24.60 % av pensioners kapitalvärde. Räknat enligt civila grunder blir ökningen i avgifternas kapitalvärde 3,011,882 kronor och det korrigerade överskottet stiger till 8,548,676 kronor eller till 29.34 % av pensioners kapitalvärde.

Beträffande vid tidpunkten för övertagandet förefintliga delägare i tjänst med reglerad lön har i samtliga kassor, med vilka förhandlingar förts, förutsatts att pensionerna till dessas efterlevande, bortsett från ett mindre antal undantagsfall, skola utgå enligt allmänna familjepensionsreglementet. När det sedan gäller att avgöra, vilka pensionsförhöjningar böra utgå till nuvarande änke- och barnpensionärer samt till nuvarande tjänstepensionärers efterlevande, har denna fråga behandlats i ett sammanhang för tullstatens enskilda pensionsinrättning samt arméns och marinens familjepensionskassor. Utgångspunkten har varit den att, bortsett från pensions- och dyrtidstillägg, förhöjningen för dessa pensionärsgupper i princip bör utgå med ett för varje kassa särskilt bestämt enhetligt procenttal å kassapensionen enligt nuvarande bestämmelser. För fixerande av förhöjningsprocenten har i varje kassa först undersökts, vilken procent det korrigerade överskottet i en balansräkning upprättad enligt civila grunder och under förutsättning av nuvarande avgifts- och pensionsbestämmelser (balansräkning nr 1) utgör i förhållande till pensioners kapitalvärde.¹ För arméns kassa är ifrågasvarande procent, såsom redan nämnts, 19.00.

Den princip med proportionell överskottsfordelning, som tillämpats vid de av Kungl. Maj:t och Riksdagen redan godkända överenskommelserna skulle här närmast medföra, att de nyssnämnda beräknade överskottsprocenterna tillämpades som förhöjningsprocenter i resp. överenskommelser. De tidigare överenskommelserna stipulerade emellertid som regel, att avgifterna i nuvarande tjänst ej skulle höjas. De avgiftsförhöjningar, innebärande övergång till allmänna familjepensionsreglementets skala, vilka följa av de nu ifrågasvarande överenskommelserna, belöpa ju enbart å nuvarande aktiva delägare och borde därför strängt taget ej påverka förhöjningsprocenten för nuvarande änkor och barn och nuvarande tjänstepensionärers efterlevande. Familjepensionsutredningen har emellertid ansett det nödvändigt att för erhållande av en mera effektiv pensionsförhöjning använda viss del av värdet av avgiftsförhöjningarna för sistnämnda gruppers räkning, och med hänsyn härtill har även tagits i betraktande det större överskott, som uppkommer i balansräkning nr 1 enligt civila grunder, därest vid beräkningen

¹ Beträffande vissa för marinens kassa särskilda omständigheter, som härvid böra iakttagas, hänvisas till noten å sid. 5 (följande sida, not 1).

av avgifters kapitalvärde de nuvarande avgifterna ersättas med de nya. Överskottet beräknat med tillämpning av civila grunder enligt den ena eller andra förutsättningen angives nedan för de tre kassorna uttryckt i procent av pensioners kapitalvärde.

	Överskottsprocent, om såsom tillgång upptages kapitalvärdet av	
	nuvarande avgifter	nya avgifter
Tullstatens enskilda pensionsinrättning ..	16.05	21.33
Arméns familjepensionskassa	19.00	29.34
Marinens familjepensionskassa	7.42 ¹	16.29 ¹

För tullstatens enskilda pensionsinrättning utgör det högre procenttalet 21.33, och överenskommelsen med pensionsinrättningen bygger på procenttalet 20. Förutom pensions- och dyrtidstillägg för nuvarande tjänste- och familjepensionärer samt 120-kronorstillägg och rörlig pensionsdel för nuvarande aktiva måste staten i detta fall vid övertagandet av pensionsinrättningen ge ett ytterligare tillskott till pensioneringen med ett kapitalvärde av 2,490,564 kronor. Per delägare utgör tillskottet $\frac{2,490,564}{3,325} = 749$ kronor, ett belopp, som överstiger tillskottet per delägare i statens järnvägars, telegrafverkets och civilstatens kassor.

Vid val av förhöjningsprocent för arméns och marinens kassor har beaktats, att dessa på grund av sin relativt oförmånliga ekonomiska ställning under alla förhållanden måste kräva ett större tillskott per delägare än tullstatens pensionsinrättning, detta även vid den beslutade tillämpningen av civila grunder för de militära kassorna, vilken leder till en ej oväsentlig underskattning av tillskottets faktiska storlek. Man bör likaså taga hänsyn till att de militära kassorna nu erhålla och framdeles vad beträffar nuvarande änkor och barn och nuvarande tjänstepensionärers efterlevande fortfarande skulle erhålla pensionstillägg, vilka däremot ej utgå för reglerade tjänster i tullstatens pensionsinrättning, ävensom dyrtidstillägg enligt högre procenttal än för reglerade tjänster i tullstatens pensionsinrättning samt även till att de militära befattningshavarna i genomsnitt erlagt avgifter till lägre belopp och under kortare tid än tulltjänstemän i motsvarande ställning; en viss roll torde möjligen också kunna tillmätas den omständigheten, att det direkta statsbidraget till arméns kassa (23: 75 kronor per år och delägare)² samt till marinens kassa (32: 60 kronor per år och delägare)² nu är relativt större än för tullstatens pensionsinrättning (17: 69 kronor per år och delägare).² Det förefaller under de angivna förhållandena naturligt, att total-

¹ Dessa procentsatser beträffande marinens kassa hava erhållits på det sätt, att först en balansräkning grundad på approximativ beräkning enligt civila grunder upprättats på grundval av nuvarande bestämmelser även i fråga om barnpensioner. En överskottsfordelning i förhållande till pensioners kapitalvärde har därefter gjorts, varvid såsom två särskilda grupper upptagits 1) delägare i tjänst med nyreglerad lön, vilka övergått å 1924 års gratialstat, 2) övriga delägare samt nuvarande änkor och barn. Sedan barnpensionsprocenten höjts enligt allmänna familjepensionsreglementets bestämmelser, återstår ett överskott, som inom den förstnämnda gruppen utgör 4.35 % och inom den sistnämnda gruppen 7.42 % av pensioners kapitalvärde. Sistnämnda procenttal har upptagits i ovanstående sammanställnings vänstra kolumn; det högre procenttalet framkommer genom ett tillägg svarande mot avgiftsförhöjningens värde i förhållande till samtliga pensioners kapitalvärde. — Inom var och en av tullstatens och arméns kassor, för vilka överenskommelserna icke medföra någon höjning av barnpensionsprocenterna, har överskottsfordelningen skett med tillämpning av samma procenttal för delägare i tjänst och övriga intressenter.

² Enligt uppgifter i prop. nr 201 till 1936 års riksdag, sid. 123, avseende för tullstatens enskilda pensionsinrättning budgetåret 1932/1933 och för de militära kassorna budgetåret 1933/1934.

pensionerna för nuvarande tjänste- och familjepensionärer, pensions- och dyrtidstillägg samt procentförhöjningar inräknade, i varje fall ej bliva i genomsnitt högre inom de militära kassorna än inom tullstatens enskilda pensionsinrättning.

Det har ansetts önskvärt, att tillskottet per delägare, räknat efter civila grunder, blir ungefär lika stort i de bägge militära kassorna.

Även sedan de ovannämnda principerna fixerats, tillåter förevarande problem olika lösningar i fråga om förhöjningsprocentens storlek. Giver man däremot en bestämd lösning för exempelvis arméns kassa, blir frågan på samma gång löst även för marinens kassas räkning, om villkoren i övrigt äro givna.

På grund av en jämförelse mellan änkepensionsbeloppen för de tre kassorna med tillämpning av olika förhöjningsprocenter har det befunnits, att vid iakttagande av ovannämnda principer en förhöjning för arméns kassas vidkommande av 25 % är den högsta tänkbara. Med hänsyn till önskvärdheten av att pensionerna i kassan förbättras så mycket som möjligt har familjepensionsutredningen ansett ifrågakvarande procenttal böra tillämpas, och detsamma ingår i den med kassan avslutade preliminära överenskommelsen. Statens tillskott till kassan får i så fall enligt civila grunder ett kapitalvärde av 7,634,649 kronor, d. v. s. 7,634,649

$$\frac{7,834}{7,834} = 975 \text{ kronor per delägare.}^1$$

Enligt de angivna principerna borde nu marinens kassa erhålla ungefär samma tillskott per delägare som det nyss angivna 975 kronor, d. v. s. sammanlagt ungefär $3,013 \times 975 = 2,938,000$ kronor. Förutsätter man vidare, att årsavgifterna ersättas med familjepensionsavdrag enligt allmänna familjepensionsreglementet, varvid löpande retroaktivavgifter fortsättningsvis utgå, dock ej längre än till avgång ur tjänsten,² finnas räknat enligt civila grunder medel disponibla för att dels genomgående höja barnpensionerna till det procenttal av änkepensionen, som stadgas i allmänna familjepensionsreglementet, dels därefter förhöja pensionerna till nuvarande änkor och barn och nuvarande tjänstepensionärers efterlevande med 14 %. En förhöjningsprocent av 14 har i övrigt i och för sig ansetts lämplig med hänsyn till de enligt resp. överenskommelser framkommande pensionsnivåerna i de båda övriga här behandlade kassorna.

Förhöjningsprocenterna utgöra alltså enligt de träffade överenskommelserna: för tullstatens enskilda pensionsinrättning 20 %, för arméns kassa 25 % och för marinens kassa 14 %.

I bilaga L 3 meddelas för några viktigare lönegrader änkepensionsbelopp ökade med pensions- och dyrtidstillägg samt procentförhöjningar för de tre kassorna, varjämte till jämförelse även meddelas motsvarande siffror för civilstatens kassa samt änkepensionsbelopp inklusive rörlig pensionsdel enligt allmänna familjepensionsreglementet; därjämte angivas årsavgifter för de olika kassorna samt familjepensionsavdrag enligt allmänna familjepensionsreglementet. Vad beträffar tullstatens och civilstaten kassor bör framhållas, att även för dessa angivits belopp för olika militära lönegrader, ehuru befattningshavare med exakt motsvarande löneställning i många fall saknas i dessa kassor. Änkepensions- och årsavgiftsbeloppen hava för dylika fall uträknats på basis av gällande militära tjänstepensionsunderlag enligt samma regler, som eljest tillämpas i tullstatens och civilstatens kassor vid beräkning av familjepensionsbelopp och familjepensionsavgifter svarande mot visst tjänstepensionsunderlag. Tillfälliga förhöjningar resp. B- och C-pensioner hava i förekommande fall medräknats för de fyra kassorna. Levnadskostnadsindex har antagits vara 156 eller 157, vadan dyrtidstillägget beräknats utgöra för arméns och marinens kassor 28 % av tilläggsunderlaget (oregle-

¹ Hänsyn har ej tagits till den överenskomna minimeringen av kassapensionen till 240 kronor.

² Hänsyn har ej tagits till vissa sedermera företagna mindre korrekationer i de preliminära siffrorna, ej heller till de lättnader i fråga om erläggandet av retroaktivavgifter och årsavgifter för vissa befattningshavare och den minimering av kassapensionen, som sedermera överenskomits.

rade grunder, pensionstillägg av statsmedel även utgående) och för tullstatens och civilstatens kassor 15 % av tilläggsunderlaget; den rörliga pensionsdelen enligt allmänna familjepensionsreglementet har beräknats till 10 % av den fasta pensionsdelen. Pensions- och dyrtidstillägg hava i enlighet med överenskommelserna beräknats å kassapensionen inklusive B- och C-pension resp. tillfällig förhöjning ökad med pensionstillägg men utan hänsyn till den nya procentförhöjningen. Detta innebär en för pensionärerna gynnsammare dyrtidstilläggsberäkning än vid nu gällande ordning, enligt vilken B- och C-pensioner resp. tillfälliga förhöjningar för arméns och marinens kassor ej få ingå i det s. k. tilläggsunderlaget.

För de lägsta pensionerna (i allmänhet äldre oreglerade pensioner) har vidtagits en extra förhöjning utöver den procentuella, avseende att åstadkomma, att de sammanlagda pensionsförmånerna icke i något fall komma att understiga ett visst av levnadskostnadsindex beroende minimibelopp, som vid ett indextal av 156 eller 157 utgör ungefär 538 kronor för ensam änka samt vad beträffar barnpensioner och barntillägg häremot svarande belopp enligt 5 § 2 mom. allmänna familjepensionsreglementet.

Tekniskt genomföres inom de olika kassorna minimeringen så, att den extra förhöjningen i förekommande fall inlägges i kassapensionen, varefter pensions- och dyrtidstillägg jämte procentuell förhöjning på vanligt sätt beräknas på denna höjda kassapension.

För arméns kassas vidkommande uppbringas den totala änkepensionen vid nuvarande indexläge till minst ungefär 538 kronor därigenom, att pensioner, vilka med inräknande av den tillfälliga förhöjningen men ej pensions- och dyrtidstillägg understiga för ensam änka räknat 240 kronor erhålla en pensionsfyllnad, så att de stiga till nämnda gränsbelopp jämte mot gränsbeloppet svarande pensions- och dyrtidstillägg samt 25 %-förhöjning. Kostnaden för ifrågasvarande pensionsfyllnad, vars kapitalvärde inklusive kostnaden för 25 %-förhöjning men exklusive kostnaden för höjda pensions- och dyrtidstillägg ungefärligen uppskattats till sammanlagt 191,001 kronor för nuvarande änkepensionärer och för överåriga döttrar på allmänna militäränkepensionsstaten samt till 4,302 kronor för blivande änkepensionärer, har tillagts vid beräkningen av resp. passivposter i nedannämnda balansräkning nr 2.

I balansräkning nr 2 i bilaga L 1 hava pensionsbeloppen upptagits i enlighet med överenskommelsen den 19 december 1936 utan hänsyn till befordringar och under förutsättning av ett tänkt övertagande per den 1 juli 1935. Det har förutsatts, att alla delägare i tjänst komma att övergå å allmänna familjepensionsreglementets bestämmelser med de mindre modifikationer härutinnan, som angivas i överenskommelsen. Det har alltså bortsetts från att avgifterna och pensionerna för sådana delägare i tjänst, vilka anmäla, att de önska kvarstå å nuvarande reglementes bestämmelser, egentligen borde upptagas till lägre belopp. Enär det icke är möjligt att på förhand uppskatta, i vilken utsträckning och av vilka delägare dylik anmälan kommer att göras, kan för närvarande ingen bestämd uppgift lämnas angående de avvikelser från balansräkning nr 2, vilka härav föranledas; det synes emellertid ej sannolikt, att avvikelsernas saldo kommer att uppgå till något mera avsevärt belopp.

Det framgår av balansräkning nr 2, att staten, oaktat de upppoffringar delägarna själva göra genom avgiftsförhöjningen, måste lämna ett tillskott, vars kapitalvärde är 10,064,061 kronor, för att möjliggöra en höjning till den nya pensionsnivån, detta utan att kostnaden för 120-kronorstillägget till avgiftspensionen, pensions- och dyrtidstillägg eller rörliga pensionsdelar medräknats.

För 120-kronorstillägget till delägare i tjänst med reglerad lön, vilket i likhet med den rörliga pensionsdelen för dessa ej ingår i balansräkningen, tillkommer en ytterligare kostnad med ett kapitalvärde per den 30 juni 1935 av 1,954,295 kronor.

Vad beträffar inverkan av befordringar är att märka, att det förutsatts, att del-

ägare i tjänst redan från tidpunkten för övertagandet i stort sett övergått å allmänna familjepensionsreglementets bestämmelser, såväl beträffande avgiftsplikt som pensionsrätt. I anledning härav inverka befordringar i huvudsak på samma sätt som för befattningshavare, å vilka allmänna familjepensionsreglementet ägt tillämpning under hela tjänstetiden, vilket innebär, att för ifrågavarande befattningshavare tagna för sig avgiftsförhöjningen vid befordran ej kan väntas helt täcka den med befordran följande pensionsförhöjningen. För täckande av det sålunda uppkomna underskottet erfordras ett ytterligare statsbidrag.

Bedömt efter de tillämpade beräkningsgrunderna skulle alltså statens kostnader för övertagandet, bortsett från befordringar och från ändringar i dyrtidstillägg eller utbytande av pensions- och dyrtidstillägg mot rörliga pensionsdelar enligt överenskommelsen, utgöras av

dels ett tillskott, vars kapitalvärde per den 30 juni 1935 utgör 10,064,061 kronor, för täckande av bristen i balansräkning nr 2;

dels kapitalvärdet av de fasta 120-kronorstilläggen för delägare i tjänst, räknat per den 30 juni 1935 1,954,295 kronor; dessa tillägg avse att ersätta de nuvarande direkta statsbidragen¹.

Eftersom beräkningarna avse tidpunkten den 30 juni 1935, hava konsekvenserna av 1936 års försvarsreform beträffande kadrernas storlek ej här kunnat beaktas.

Därest kapitalvärdena 10,064,061 kronor och 1,954,295 kronor tänkas amorterade på ett antal år under tillämpning av lika stora annuiteter, bliva dessas årsbelopp följande för de nedan angivna alternativa amorteringstiderna.

Annuiteten utgår under	Annuitet motsvarande	
	bristen i balansräkning nr 2 (kapitalvärde 10,064,061 kronor)	120-kronors-tillägget (kapitalvärde 1,954,295 kronor)
	kr.	kr.
20 år	726,000	141,000
25 »	632,000	123,000
30 »	571,000	111,000
35 »	529,000	103,000
40 »	499,000	97,000

Statsbidraget enligt nuvarande grunder till kassan utgjorde under budgetåret 1935/1936, utan inräknande av pensions- och dyrtidstillägg, 179,805 kronor, varav 121,110 kronor till beredande av pensioner och 58,695 kronor förvaltningsbidrag.

Vad beträffar dyrtidstilläggen komma dessa på grund av den genom överenskommelsen åstadkomna höjningen av underlaget för dyrtidstilläggsberäkningen att till en början obetydligt ökas i förhållande till de belopp, som skulle utgå vid oförändrade grunder. Å andra sidan komma de rörliga pensionsdelarna för framtiden inträffande pensionsfall, å vilka allmänna familjepensionsreglementet äger

¹ Det synes vara av ett visst intresse att undersöka, vilket konstant årligt statsbidrag, som kapitaliserat för all framtid har samma värde som 120 kronorstilläggen för *nuvarande delägare i tjänst* (gränsålder för barnpensioner 21 år) och *framtida ordinarie mantliga befattningshavare* (gränsålder för barnpensioner 19 år). Beloppet kan beräknas som ett års ränta å sammanlagda kapitalvärdet av nyssnämnda tillägg. Utgår man från att antalet aktiva befattningshavare för framtiden icke ändras, finner man, fortfarande efter 4 % räknat, att detta tänkta årsbidrag, som alltså kan sägas vara ekvivalent med 120-kronorstilläggen, bör uppgå till 127,000 kronor vid en antagen inträdesålder för framtida befattningshavare av 24 år för högre lönegrader och 32 år för lägre lönegrader.

tillämpning, att, räknat efter nuvarande indexläge, högst avsevärt (i genomsnitt med över 40 %) understiga de sammanlagda pensions- och dyrtidstilläggen för motsvarande fall enligt nu gällande grunder.

I ett till överenskommelsen fogat särskilt yttrande hemställa arméns familjepensionskassas delegerade, att de sammanlagda pensionsförmånerna till nuvarande änkor och barn och nuvarande tjänstepensionärers efterlevande, därest de understiga 75 % av motsvarande förmåner enligt allmänna familjepensionsreglementet, skola höjas till detta belopp.

Enligt av doktor Palmqvist utförda beräkningar med tillämpning av *civila* grunder skulle ett bifall till denna framställning för pensioner, å vilka 1905 års reglemente för kassan äger tillämpning, medföra en ytterligare ökning av statens sammanlagda kostnader (pensions- och dyrtidstillägg inräknade) med ett kapitalvärde utgörande, om rörlig pensionsdel å ena sidan och dyrtidstillägg å andra sidan beräknas enligt en levnadskostnadsindex av 156 eller 157

för nuvarande änkor och barn	3,062,000 kronor
för nuvarande tjänstepensionärers efterlevande	2,154,000 » .
	5,216,000 kronor.

Vid en beräkning efter *militära* grunder förblir den förstnämnda posten 3,062,000 kronor oförändrad, medan den sistnämnda posten höjes med cirka 20 %.

Stockholm i januari 1937.

Bilaga L 1.

Arméns familjepensionskassa. Balansräkningar per den 30 juni 1935 efter "militära självkostnadsgrunder" (räntefot 4 %) utan hänsyn till framtida befordringar.

(Statsbidrag och förvaltningskostnader ej medräknade.)

	Balansräkning nr 1	Balansräkning nr 2
	Kassans nuvarande avgifts- och pensionsbestämmelser; i pensionerna hava inräknats såväl fast förhöjning (för nya kassan 20 %, för gamla kassan 150 % av grundbeloppet) som tillfällig förhöjning (= 5 % av grundbeloppet = $\frac{1}{24}$ av den fasta pensionen i nya kassan).	Avgifter och pensioner enligt överenskommelsen den 19 december 1936 (utan inräknande av pensions- och dyrtidstillägg eller vad angår delägare i tjänst 120-kronorstillägg och rörlig pensionsdel; hänsyn ej tagen till pensionsrätt för fränskild hustru).
	kr.	kr.
Tillgångar.		
I. Kapitalbehållning enligt räkenskaperna	31,525,774	31,525,774
II. Kapitalvärdet av återstående årsavgifter		
högre lönegrader.....	1,857,538	¹ 3,668,017
lägre lönegrader.....	640,387	¹ 1,799,481
III. Brist (okorrigerad siffra).....	—	10,756,859
Summa	34,023,699	47,750,131
Skulder.		
I. Kapitalvärdet av utgående pensioner till änkor och barn		
änkor ävensom överåriga döttrar på allmänna militäränkepensionsstaten.....	10,767,499	² 13,650,375
minderåriga barn.....	754,412	³ 943,015
invalidpensioner.....	125,862	³ 157,328
II. Kapitalvärdet av förefintliga delägars rätt till familjepension för efterlevande		
a) delägare i tjänst		
högre lönegrader.....	6,946,125	⁴ 14,030,586
lägre lönegrader.....	2,747,214	⁴ 7,834,389
b) pensionerade delägare		
högre lönegrader.....	5,914,608	⁵ 7,393,260
lägre lönegrader.....	2,989,501	⁵ 3,741,178
III. Överskott (okorrigerat).....	3,778,478	—
Summa	34,023,699	47,750,131
Därest kapitalbehållningen värderas efter 4 % effektiv ränta, ökas kapitalbehållningens värde med.....	692,798	692,798
Det med hänsyn härtill korrigerade överskottet utgör.....	4,471,276	brist 10,064,061

¹ Avgifter enligt allmänna familjepensionsreglementet, löpande intill avgång från tjänsten.² 125 % av värdet i balansräkning nr 1 jämte 191,001 kronor på grund av den särskilda förhöjningen av vissa lägre pensioner.³ 125 % av värdet i balansräkning nr 1.⁴ Kapitalvärdet av avgiftspensioner enligt allmänna familjepensionsreglementet; sammanlagda kapitalvärdet av 120-kronorstilläggen för de nuvarande delägarna i tjänst, vilka tillägg ej ingå i balansräkningen, utgör för högre lönegrader 1,043,869 kronor och för lägre lönegrader 910,426 kronor eller tillhopa 1,954,295 kronor.⁵ 125 % av värdet i balansräkning nr 1 jämte 4,302 kronor på grund av den särskilda förhöjningen av vissa lägre pensioner.

Arméns familjepensionskassa. Kapitaltillgångar ^{30/} 1935.

Kapitaltillgångar (gemensamma för kassan och 6 donationsfonder)	Bokfört värde kr.	Värde enligt en effektiv ränta		Marknadsvärde ^{31/12} 1934 kr.
		av 3.5 % kr.	av 4 % kr.	
A. Obligationer				
Svenska staten	873,600	903,023	888,841	942,474
Sveriges allm. hypoteksbank	921,340	955,590	947,170	986,000
Utfärdade eller garanterade av svensk kommun	355,000	369,718	366,182	378,050
Summa A	2,149,940	2,228,331	2,202,193	2,306,524
B. Svenska inteckningslån				
i Stockholm	27,771,452	29,117,627	28,426,453	
på landsbygden	226,900	235,513	230,838	
Summa B	27,998,352	29,353,140	28,657,291	
C. Kassa och banker	1,692,321	1,692,321	1,692,321	
D. Övriga tillgångar (ej försäkringstekniskt beräknade poster)				
Upplupna räntor	425,570	425,570	425,570	
Arméns pensionskassa	59,791	59,791	59,791	
Utestående uppbörd	¹ 39,329	¹ 39,329	¹ 39,329	
Inventarier	1	1	1	
Summa D	524,691	524,691	524,691	
Summa kapitaltillgångar	32,365,304	33,798,483	33,076,496	
Skulder (gemensamma, ej försäkringstekniskt beräknade poster)	2,530	2,530	2,530	
Saldo (gemensamma tillgångar över gemensamma skulder)	32,362,774	33,795,953	33,073,966	
Härav belöper på änkekassan	31,525,774	² 32,921,887	² 32,218,572	

Specifikation angående inteckningslånens läge i förhållande till taxeringsvärdet.

	Lånebelopp	Inom 50 % av tax.-värdet	Över 50 % inom 60 %	Över 60 % inom 66 ² / ₃ %	Över 66 ² / ₃ % inom 75 %
Inteckningslån					
i Stockholm kr.	27,771,452	22,147,500	4,178,600	1,400,867	44,485
%	100.0	79.8	15.0	5.0	0.2
på landsbygden kr.	226,900	209,095	17,805	—	—
%	100.0	92.2	7.8	—	—
Summa kr.	27,998,352	22,356,595	4,196,405	1,400,867	44,485
%	100.0	79.8	15.0	5.0	0.2

¹ Här i ingå debiterade, ännu ej inbetalda befordrings- och retroaktivavgifter, 36,522 kronor.² Beräknat till $\frac{31,525,774}{32,362,774} = 0.9741370$ av ovanstående saldo.

Änkepensioner inklusive pensions- och dyrtidstillägg samt procentförhöjningar resp. rörlig pensionsdel (levnadskostnadsindex 156 eller 157) ävensom årsavgifter.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Lönegrad	Tjän- ste- pen- sions- under- lag	Total änkepension							Famil- jepen- sions- avdrag enligt all- männa familje- pen- sions- regle- mentet	Årsavgift				
		All- männa familje- pen- sions- regle- mentet ⁶	Änkor efter delägare avlidna eller pensionerade före över- tagandet (reglerad lön eller tjänstepension)							Civil- statens kassa	Tullstatens enskilda pen- sionsinrätt- ning (genom- snitt enligt de före 1/10 1934 gällande bestämmel- serna, 3.7 % av tjänste- pensions- underlaget)	Arméns familje- pen- sions- kassa	Mari- nens familje- pen- sions- kassa	
			Civil- statens kassa (med 20 %-för- höjning)	Tullstatens enskilda pensionsin- rättning (med 20 %-förhöjning)		Arméns familje- pen- sions- kassa (med 25 %-för- höjning)	Mari- nens fa- milje- pen- sions- kassa (med 14 %-för- höjning)							
				Pen- sions- fall före 1/10 1934	Pensionsfall efter ⁸ %, 1934, gammal av- gift, B-pen- sion = 12 gångar pen- sionstalet			Pensionsfall efter ⁸ %, 1934, gammal av- gift, B-pen- sion = 20 gångar pen- sionstalet						
B 5	1,644	957	727	599	620	679	—	—	87	77.28	60.83	—	—	
Flaggkorpral ¹	1,776	1,010	767	630	666	728	—	835	96	82.32	65.71	—	62.10	
O 1 ¹	1,800	1,016	780	648	672	734	546	1,526	99	84.00	66.60	33.84	124.20	
Uo 2 ²	2,196	1,208	949	755	784	870	649	835	129	102.48	81.25	42.30	62.10	
Uo 3 ³	2,604	1,373	1,118	877	911	997	721	835	150	120.96	96.35	56.40	62.10	
O 2 (B 15)	3,036	1,551	1,301	993	1,033	1,130	883	1,526	171	141.12	112.33	70.50	124.20	
O 3 ⁴	4,644	2,204	1,906	1,427	1,488	1,631	1,622	1,526	261	215.04	171.83	159.80	124.20	
O 4 ⁵	5,640	2,515	2,311	1,678	1,752	1,911	1,814	1,862	321	262.08	208.68	188.00	155.25	
O 5 (B 27)	6,036	2,640	2,455	1,773	1,853	2,022	1,982	1,862	348	278.88	223.33	211.50	155.25	
C 14 (B 30) ..	6,996	2,937	2,860	2,003	2,108	2,329	2,061	1,862	411	324.24	258.85	277.80	155.25	

I tjänstepensionshänseende närmast motsvarande civila lönegrader äro:

¹ B 6 (tjänstepensionsunderlag 1,716 kr.) och B 7 (tjänstepensionsunderlag 1,824 kr.).	
² B 10 (" " 2,160 ") " B 11 (" " 2,304 ")	
³ B 12 (" " 2,436 ") " B 13 (" " 2,640 ")	
⁴ B 22 (" " 4,476 ") " B 23 (" " 4,764 ")	
⁵ B 25 (" " 5,400 ") " B 26 (" " 5,724 ")	

⁶ För marinens kassa må de sammanlagda pensionsförmånerna beräknade enligt de före övertagandet gällande bestämmelserna ej underskridas.

Bilaga M.

P. M.

angående den ekonomiska innebörden av en mellan 1934 års familjepensionsutredning och delegerade för marinens familjepensionskassa den 30 december 1936 träffad preliminär överenskommelse angående statens övertagande av kassans verksamhet.

Av byråchefen fil. doktor TIM JANSSON.

Förevarande beräkningar angående marinens familjepensionskassa äro, där en beräkning av de faktiska pensionskostnaderna avses, verkställda med tillämpning av »militära självkostnadsgrunder» (räntefot 4 %) angivna i en av mig samtidigt härmed avlämnad P. M.¹ med grunder för beräkningar angående arméns och marinens familjepensionskassors ställning i och för bedömande av den ekonomiska innebörden av ett statens övertagande av verksamheten; för vissa ändamål hava, såsom framgår av det följande, »civila självkostnadsgrunder» (räntefot 4 %) tillämpats. De här företagna beräkningarna få med hänsyn till arten av de sålunda tillämpade grunderna ej användas för bedömande av ifrågavarande kassas ställning under förutsättning att den faktiskt skulle fortsätta sin verksamhet; för ett dylikt ändamål måste nämligen tillämpas »betryggande grunder» (jfr en i proposition nr 245 till 1936 års riksdag återgiven P. M.² den 26 februari 1936, sid. 65 och 66).

Kassans ställning vid en tänkt fortsatt tillämpning av de för kassan nu gällande bestämmelserna, dock med iakttagande av vad nedan sägs beträffande barnpensioner, har undersökts på grundval av förhållandena den 30 juni 1935 utan hänsyn till framtida befordringar. Statsbidrag och förvaltningskostnader hava ej medräknats. I bilagan M 1 meddelas en balansräkning upprättad efter dylika förutsättningar och med tillämpning av militära grunder, betecknad nr 1. Pensionerna till minderåriga barn — till vilka räknas såväl barntillägg i fall där pensionsberättigad änka finnes, som pensioner till minderåriga barn i övriga fall — hava i balansräkning nr 1 vad beträffar nuvarande barnpensionärer antagits utgå med den procent av änkepensionen, som gäller enligt kassans nuvarande bestämmelser (15, 10, 10, — — — då pensionsberättigad änka finnes; 66⅔, 33⅓, 10, 10 — — — för moderlösa barn); vad beträffar nuvarande delägares efterlevande har däremot tillämpats den procent av änkepensionen (50, 20, 20, — — —; 100, 50, 20, 20, — — —) som är bestämd i allmänna familjepensionsreglementet. I överensstämmelse med kassans nuvarande bestämmelser antagas barnpensionerna upphöra vid 21 års ålder. Bland kassans förpliktelser hava såväl för nuvarande änke- och barnpensionärer som för nuvarande delägares efterlevande medräknats, utan tidsbegränsning, även de s. k. fasta och tillfälliga förhöjningarna.

¹ Bilaga K till detta protokoll.

² Bilaga B till proposition nr 245/1936.

Beräkningen av de i denna liksom övriga här nämnda balansräkningar förekommande olika kapitalvärdena har i huvudsak utförts av byråchefen J. Östlind. Ett speciellt beräkningsantagande har måst givas beträffande ogifta döttrar. Häröver anför Östlind följande:

»Till den del pensionsrätt grundlagts enligt vid 1891 års utgång gällande stadganden, omfattar densamma även pensioner till ogifta döttrar efter fyllda 21 år, då annan pensionsberättigad icke finnes. I de fall pensioner på grund härav utgå till föräldralösa döttrar, ha kapitalvärdena uppskattats enligt samma antaganden angående dödlighet och giftermålsfrekvens som utgående änkepensioner. Då modern, men ej fadern, lever, har den dottern tillförsäkrade överlevelseräntan uppskattats på grundval av 1928 års pensionsförsäkringskommittés dödlighetstabell för kvinnor. Någon hänsyn till giftermålsfrekvensen här därvid icke tagits. Då fadern fortfarande lever, har pensionsrätten för ogifta döttrar över 21 år uppskattats med tillämpning av de värden å pensionsrätten för delägare i olika åldrar, som härleddes år 1934 vid en beräkning inom kassan av dess ekonomiska ställning pr den 1 juli 1934. Då ifrågavarande pensionsrätts kapitalvärde på grund av berörda delägares ringa antal och höga ålder endast motsvarar omkring 7 % av det totala värdet å ogifta döttrars pensionsrätt efter fyllda 21 år, torde det icke vara erforderligt att här närmare redogöra för härledningen av nämnda värden.»

Vid tillämpning av de bokförda värdena för kapitaltillgångarna utvisar balansräkning nr 1 en brist av 822,000 kronor. En värdering av kapitaltillgångarna efter en effektiv ränta av 4 % (jfr avdelning 6 i den förut berörda P. M. den 26 februari 1936) har år 1935 företagits av f. d. byråchefen K. Dickman; Dickmans värdering bifogas (bilaga M 2). Denna värdering har tillämpats i de olika här meddelade balansräkningarna för erhållande av det s. k. korrigerade brist- (överskotts-)beloppet. Det korrigerade bristbeloppet i balansräkning nr 1, vilken såsom nämnts är uppgjord enligt militära grunder, utgör 424,000 kronor.

Såsom närmare framgår av den av mig samtidigt härmed avlämnade promemorian angående militära grunder har familjepensionsutredningen ansett sig böra välja ett för delägarna gynnsammare utgångsläge för bedömande av förutsättningarna för pensionsförhöjningar än som skulle framgå vid en beräkning enligt militära grunder. Utgångsläget har sålunda varit balansräkningar upprättade enligt civila grunder; de fullständiga balansräkningarna återgivas ej här utan endast vissa slutresultat korresponderande mot överskott m. m. i balansräkningarna nr 1 och 2. Vid tillämpning av civila grunder, dock med oförändrade grunder beträffande överåriga döttrar, övergår det korrigerade bristbeloppet i balansräkning nr 1 till ett överskott av 835,000 kronor eller 7.98 % av pensioners kapitalvärde (exklusive ogifta överåriga döttrar), vilket kapitalvärde enligt civila grunder utgör 10,473,000 kronor. Tillämpas fortfarande civila grunder men höjas även de nu utgående barnpensionerna till att motsvara procenttalen enligt allmänna familjepensionsreglementet, blir överskottet 643,000 kronor eller 6.03 % av pensioners kapitalvärde 10,665,000 kronor.

Vid upprättandet av balansräkning nr 1 förutsattes, såsom framgår av det redan nämnda, att avgifterna skulle utgå enligt nuvarande bestämmelser. Höjas årsavgifterna för samtliga delägare i tjänst till belopp lika med familjepensionsavdragen enligt allmänna familjepensionsreglementet samtidigt som avgiftsbefrielse införes vid avgång från tjänsten, detta utan att de redan utgående retroaktivtavgifterna härvid ändras, stiger avgifternas kapitalvärde räknat enligt militära grunder till 1,152,000 kronor för högre lönegrader och 1,684,000 kronor för lägre lönegrader. Enligt överenskommelsen skall dock avgiftsplikten bli något mindre omfattande än som motsvarar den nyss angivna anordningen, varigenom sistnämnda kapitalvärden komma att minskas med följande belopp:

	Högre lönegrader kr.	Lägre lönegrader kr.
borttagande av tilläggsavgifter	6,000	3,000
minskning av vissa pensionsavdrag efter 55 års ålder	50,000	22,000
bortfallande av vissa retroaktivavgifter för flaggkorpraler	—	74,000
» högbåtsmän	—	35,000
	56,000	134,000
tillhopa	190,000 kronor	

Avgifters kapitalvärde utgör härefter 1,096,000 kronor för högre lönegrader och 1,550,000 kronor för lägre lönegrader. I balansräkning nr 2 hava avgifternas kapitalvärden upptagits till sistnämnda belopp, varjämte barnpensionerna även för nuvarande barnpensionärer höjts till att motsvara procenttalen enligt allmänna familjepensionsreglementet. Det korrigerade överskottet i balansräkning nr 2 enligt *militära* grunder utgör 152,000 kronor eller 1.28 % av pensioners kapitalvärde 11,897,000 kronor. — Räknat preliminärt enligt *civila* grunder blir överskottet i balansräkning nr 2 1,589,000 kronor eller 14.90 % av pensioners kapitalvärde 10,665,000 kronor. Om överskottsfordelningen enligt civila grunder ej göres i samma proportion för alla passivposter utan på det sätt som anges i en not till den särskilda promemorian angående arméns kassa, stiga procenttalen för nuvarande änkers och barns, tjänstepensionärers m. fl. vidkommande från 6.03 % till 7.42 % resp. från 14.90 % till 16.29 %.

Beträffande vid tidpunkten för övertagandet förefintliga delägare i tjänst med reglerad lön har i samtliga kassor, med vilka förhandlingar förts, förutsatts, att pensionerna till dessas efterlevande, bortsett från ett mindre antal undantagsfall, skola utgå enligt allmänna familjepensionsreglementet. När det sedan gäller att avgöra, vilka pensionsförhöjningar böra utgå till nuvarande änke- och barnpensionärer samt till nuvarande tjänstepensionärers efterlevande, har denna fråga behandlats i ett sammanhang för tullstatens enskilda pensionsinrättning samt arméns och marinens familjepensionskassor. En redogörelse för denna fråga återfinnes i den särskilda promemorian angående arméns familjepensionskassa. Förhöjningsprocenten för marinens kassa har fastställts till 14.

Vad beträffar de lägsta pensionsbeloppen skola dessa (jfr den särskilda promemorian angående arméns kassa) erhålla en extra förhöjning utöver den procentuella så att den totala änkepensionen vid nuvarande indexläge uppgår till minst ungefär 538 kronor. Detta ernås enligt överenskommen därigenom, att pensioner, vilka med inräknande av den tillfälliga förhöjningen men ej pensions-tillägg och dyrtidstillägg understiga vad som enligt allmänna familjepensionsreglementets bestämmelser angående barnpension motsvarar en änkepension av 262 kronor, erhålla en pensionsfyllnad, så att de uppbibras till nämnda gränsbelopp jämte mot gränsbeloppet svarande pensions- och dyrtidstillägg samt 14 %-förhöjning; dylik pensionsfyllnad utgår dock ej, liksom ej heller den vanliga 14 %-förhöjningen, för överåriga barn. Kostnaden för här ifrågakvarande pensionsfyllnad utgör inklusive kostnaden för motsvarande 14 %-förhöjning men exklusive kostnaden för höjda pensions- och dyrtidstillägg ungefärligen 15,000 kronor och har tillagts vid beräkning av skuldposten för nuvarande änkepensioner i nedannämnda balansräkning nr 3.

I balansräkning nr 3 i bilaga M 1 hava pensionsbeloppen upptagits i enlighet med överenskommen den 30 december 1936 utan hänsyn till befordringar och under förutsättning av ett tänkt övertagande per den 1 juli 1935. Det har

förutsatts, att alla delägare i tjänst å 1924 års gratialstat komma att övergå å allmänna familjepensionsreglementets bestämmelser med de mindre modifieringar härutinnan, som angivas i överenskommelsen. Det har alltså bortsetts från att avgifterna och pensionerna för sådana delägare i tjänst, vilka anmäla, att de önska kvarstå å nuvarande reglementes bestämmelser, egentligen borde upptagas till lägre belopp. Enär det icke är möjligt att på förhand uppskatta, i vilken utsträckning och av vilka delägare dylik anmälan kommer att göras, kan för närvarande ingen bestämd uppgift lämnas angående de avvikelser från balansräkning nr 3, vilka härav föranledas; det synes emellertid ej sannolikt, att avvikelsernas saldo kommer att uppgå till något mera avsevärt belopp.

Det framgår av balansräkning nr 3, att staten, oaktat de uppoffringar delägarna själva göra genom avgiftsförhöjningen, måste lämna ett tillskott, vars kapitalvärde är 5,180,000 kronor, för att möjliggöra en höjning till den nya pensionsnivån, detta utan att kostnaden för 120-kronorstillägget till avgiftspensionen, pensions- och dyrtidstillägg eller rörliga pensionsdelar medräknats.

För 120-kronorstillägget till delägare i tjänst med reglerad lön å 1924 års gratialstat, vilket i likhet med den rörliga pensionsdelen för dessa ej ingår i balansräkningen, tillkommer en ytterligare kostnad med ett kapitalvärde per den 30 juni 1935 av 1,072,000 kronor.

Vad beträffar inverkan av befordringar är att märka, att det förutsatts, att delägare i tjänst redan från tidpunkten för övertagandet i stort sett övergått å allmänna familjepensionsreglementets bestämmelser, såväl beträffande avgiftsplikt som pensionsrätt. I anledning härav inverka befordringar i huvudsak på samma sätt som för befattningshavare, å vilka allmänna familjepensionsreglementet ägt tillämpning under hela tjänstetiden, vilket innebär, att för ifrågavarande befattningshavare tagna för sig avgiftsförhöjningen vid befordran ej kan väntas helt täcka den med befordran följande pensionsförhöjningen. För täckande av det sålunda uppkomna underskottet erfordras ett ytterligare statsbidrag.

Bedömt efter de tillämpade beräkningsgrunderna skulle alltså statens kostnader för övertagandet, bortsett från befordringar och från ändringar i dyrtidstillägg eller utbytande av pensions- och dyrtidstillägg mot rörliga pensionsdelar enligt överenskommelsen, utgöras av

dels ett tillskott, vars kapitalvärde per den 30 juni 1935 utgör 5,180,000 kronor, för täckande av bristen i balansräkning nr 3;

dels kapitalvärdet av de fasta 120-kronorstilläggen för delägare i tjänst, räknat per den 30 juni 1935 1,072,000 kronor; dessa tillägg avse att ersätta de nuvarande direkta statsbidragen.¹

Eftersom beräkningarna avse tidpunkten den 30 juni 1935, hava konsekvenserna av 1936 års försvarsreform beträffande kadrernas storlek ej här kunnat beaktas.

Därest kapitalvärdena 5,180,000 kronor och 1,072,000 kronor tänkas amorterade på ett antal år under tillämpning av lika stora annuiteter, bliva dessas årsbelopp följande för de i efterföljande tabell angivna alternativa amorteringstiderna.

Statsbidraget enligt nuvarande grunder till kassan utgjorde under budgetåret 1935/1936, utan inräknande av pensions- och dyrtidstillägg, 107,318 kronor, varav 68,229 kronor till beredande av pensioner och 39,089 kronor förvaltningsbidrag.

Vad beträffar dyrtidstilläggen komma dessa på grund av den genom överenskommelsen åstadkomna höjningen av underlaget för dyrtidstilläggsberäkningen

¹ Det synes vara av ett visst intresse att undersöka, vilket konstant årligt statsbidrag, som kapitaliserat för all framtid har samma värde som 120-kronorstilläggen för nuvarande delägare i tjänst (gränsåldrar 65 och 21 år) och framtida ordinarie manliga befattningshavare (gränsåldrar 60 och 19 år). Beloppet kan beräknas som ett års ränta å sammanlagda kapitalvärdet av nyssnämnda tillägg. Utgår man från att antalet aktiva befattningshavare för framtiden icke ändras, finner man efter en överslagskalkyl, fortfarande efter 4 % räknat, att detta tänkta årsbidrag, som alltså kan sägas vara ekvivalent med 120-kronorstilläggen, bör uppgå till 68,000 kronor.

Annuiteten utgår under	Annuitet motsvarande	
	bristen i balans- räkning nr 3 (kapitalvärde 5,180,000 kronor)	120-kronors- tillägget (kapital- värde 1,072,000 kronor)
	kr.	kr.
20 år	374,000	77,000
25 »	325,000	67,000
30 »	294,000	61,000
35 »	272,000	56,000
40 »	257,000	53,000

att till en början något ökas i förhållande till de belopp, som skulle utgå vid oförändrade grunder. Å andra sidan komma de rörliga pensionsdelarna för framdeles inträffande pensionsfall, å vilka allmänna familjepensionsreglementet äger tillämpning, att, räknat efter nuvarande indexläge, högst avsevärt (i genomsnitt med bortåt 50 %) understiga de sammanlagda pensions- och dyrtidstilläggen för motsvarande fall enligt nu gällande grunder.

I ett till överenskommelsen fogat särskilt yttrande hemställa marinens familjepensionskassas delegerade, att de sammanlagda pensionsförmånerna till nuvarande änkor och barn och nuvarande tjänstepensionärers efterlevande, därest de understiga 75 % av motsvarande förmåner enligt allmänna familjepensionsreglementet, skola höjas till detta belopp.

Byråchefen Östlund har med tillämpning av militära grunder utfört beräkningar angående kostnaderna för ett bifall till denna framställning. Härvid förutsättes, att ifrågavarande pensionsförhöjning endast tillkommer efterlevande, vilka äro tillförsäkrade mot 1924 års gratialstat svarande gratial, under villkor tillika, att den avlidne delägaren innehaft beställning eller befattning, för vilken lönen numera reglerats. Statens sammanlagda kostnader (pensions- och dyrtidstillägg inräknade) skulle vid ett genomförande av delegerades förslag ytterligare ökas med belopp, vilkas kapitalvärde, om rörlig pensionsdel å ena sidan och dyrtidstillägg å andra sidan beräknas enligt en levnadskostnadsindex av 156 eller 157, utgör

för nuvarande änkor och barn	575,000 kronor
för nuvarande tjänstepensionärers efterlevande	473,000 »
	1,048,000 kronor.

Stockholm i januari 1937.

Bilaga M 1.

Marinens familjepensionskassa. Balansräkningar per den 30 juni 1935 efter "militära självkostnadsgrunder" (räntefot 4 %) utan hänsyn till framtida befordringar.

(Statsbidrag och förvaltningskostnader ej medräknade.)

	Balansräkning nr 1	Balansräkning nr 2	Balansräkning nr 3
	Kassans nuvarande avgifts- och pensionsbestämmelser, dock barnpensionsprocenter enligt allmänna familjepensionsreglementet vad angår nuvarande delägare, gränsålder däremot genomgående 21 år. I pensionerna hava inräknats såväl fasta förhöjningar som tillfällig förhöjning, den senare uppgående till 10 % av den fasta pensionen	Avgifter enligt överenskommelsen den 30 december 1936. Pensioner enligt kassans nuvarande bestämmelser, dock barnpensionsprocenter enligt allmänna familjepensionsreglementet såväl beträffande utgående som blivande pensioner, gränsålder däremot 21 år. I pensionerna hava inräknats såväl fasta förhöjningar som tillfällig förhöjning, den senare uppgående till 10 % av den fasta pensionen	Avgifter och pensioner enligt överenskommelsen den 30 december 1936 (utan inräknande av pensions- och dyrtidstillägg eller vad angår delägare i tjänst, 120-kronors tillägg och rörlig pensionsdel; hänsyn ej tagen till pensionsrätt för fränskild hustru)
	kr.	kr.	kr.
Tillgångar.			
I. Kapitalbehållning enligt räkenskaperna	9,550,000	9,550,000	9,550,000
II. Kapitalvärdet av återstående avgifter			
högre lönegrader	784,000	¹ 1,096,000	¹ 1,096,000
lägre lönegrader	1,094,000	¹ 1,550,000	¹ 1,550,000
III. Brist (okorrigerad siffra)	822,000	246,000	5,578,000
Summa	12,250,000	12,442,000	17,774,000
Skulder.			
I. Kapitalvärdet av utgående pensioner (gratial) till änkor och minderåriga barn			
änkor	3,706,000	3,706,000	² 4,240,000
minderåriga barn	147,000	339,000	³ 386,000
II. Kapitalvärdet av gratial till ogifta döttrar över 21 år (redan utgående eller blivande)	539,000	539,000	539,000
III. Kapitalvärdet av förefintliga delägars rätt till familjepension för änkor och minderåriga barn			
a) delägare i tjänst med nyreglerad lön, vilka övergått till 1924 års gratialstat			
högre lönegrader	2,375,000	2,375,000	⁴ 3,882,000
lägre lönegrader	3,396,000	3,396,000	⁴ 6,349,000
b) övriga delägare (delägare, som ej övergått till 1924 års gratialstat, ävensom tjänstepensionärer m. fl.)			
högre lönegrader	722,000	722,000	³ 823,000
lägre lönegrader	1,359,000	1,359,000	³ 1,549,000
IV. Återbäring av retroaktivavgifter	6,000	6,000	6,000
Summa	12,250,000	12,442,000	17,774,000
Därest kapitalbehållningen värderas efter 4 % effektiv ränta, varvid dock fastigheten upptages till sitt taxeringsvärde, ökas kapitalbehållningens värde med	398,000	398,000	398,000
Det med hänsyn härtill korrigerade brist- (överskotts-)beloppet utgör	brist 424,000	över- skott 152,000	brist 5,180,000

¹ Avgifter enligt allmänna familjepensionsreglementet löpande intill avgång från tjänsten, i vissa fall reducerade efter 55 års ålder, samt enligt överenskommelsen kvarstående retroaktivavgifter.

² 114 % av värdet i balansräkning nr 2 jämte 15,000 kronor på grund av den särskilda förhöjningen av vissa lägre pensioner.

³ 114 % av värdet i balansräkning nr 2.

⁴ Kapitalvärdet av avgiftspensioner enligt allmänna familjepensionsreglementet; sammanlagda kapitalvärdet av 120-kronorstilläggen för de nuvarande delägarna i tjänst å 1924 års gratialstat, vilka tillägg ej ingå i balansräkningen, utgör för officersgrader 266,000 kronor och för underofficersgrader 806,000 kronor eller tillhopa 1,072,000 kronor.

Marinens familjepensionskassa (Gratalfonden) ^{30/} 1935.

Kapitaltillgångar (gemensamma för kassan och 12 särskilda fonder)	Bokfört värde kr.	Värde enligt en effektiv ränta		Marknadsvärde ^{31/12} 1934 kr.
		av 3.5 % kr.	av 4 % kr.	
A. Kassans fastighet	65,000	¹ 65,000	¹ 65,000	
B. Obligationer				
Svenska staten	443,121	487,003	461,540	502,192
Sveriges allm. hypoteksbank	79,282	99,122	95,999	100,946
Stadshypotekskassan	1,803,889	2,239,786	2,106,434	2,321,070
Bostadskreditkassan	419,383	449,166	437,591	460,960
Skeppshypotekskassan	76,955	81,671	79,801	84,360
Utfärdade eller garanterade av svensk kommun	1,253,547	1,311,344	1,286,619	1,332,093
Norska staten	620,800	640,806	628,224	620,800
Summa B	4,696,977	5,308,898	5,096,208	5,422,421
C. Svenska kommunlån	2,933,918	3,012,137	2,942,769	
D. Inteckningslån	948,505	946,186	943,776	
E. Innestående i bank	794,387	794,367	794,387	
F. Övriga tillgångar (ej försäkringstekniskt beräknade poster)				
Upplupna räntor	104,042	104,042	104,042	
Obetalda gratialavgifter	68,314	68,314	68,314	
Förskottsleverering av gratialmedel till postverket	47,927	47,927	47,927	
Inventarier	15,000	15,000	15,000	
Diverse	2,612	2,612	2,612	
Summa F	237,895	237,895	237,895	
Summa kapitaltillgångar	9,676,662	10,364,483	10,080,015	
Skulder (gemensamma ej försäkringstekniskt beräknade poster)	4,357	4,357	4,357	
Saldo (gemensamma tillgångar över gemensamma skulder)	9,672,305	10,360,126	10,075,658	
Härav belöper på änkekassan	9,549,816	² 10,228,926	² 9,948,061	

Specifikation angående inteckningslånens läge i förhållande till taxeringsvärdet.

	Lånebelopp	Inom 50 % av tax.-värdet	Över 50 % inom 60 %
Inteckningslån			
i stadsfastigheter	kr. 380,425	366,775	13,650
	% 100.0	96.4	3.6
i lantfastigheter	kr. 568,080	563,580	4,500
	% 100.0	99.2	0.8
Summa	kr. 948,505	930,355	18,150
	% 100.0	98.1	1.9

¹ Taxeringsvärde.² Beräknat till $\frac{9,549,816}{9,672,305} = 0.9873361$ av ovanstående saldo.

Bilaga N.

P. M.

angående den ekonomiska innebörden av en mellan 1934 års familjepensionsutredning och delegerade för tullstatens enskilda pensionsinrättning den 7 januari 1937 träffad preliminär överenskommelse angående statens övertagande av pensionsinrättningens verksamhet.

Av byråchefen fil. doktor TIM JANSSON.

1. Grunder och allmänna förutsättningar för beräkningarna.

I en den 26 februari 1936 dagtecknad P. M., fogad som bilaga B till proposition nr 245 vid 1936 års riksdag, meddelades allmänna grunder för beräkningar angående civila familjepensionskassors ställning i och för bedömande av den ekonomiska innebörden av ett statens övertagande av verksamheten (självkostnadsgrunder). Härvid avsågos närmast statens järnvägars, civilstatens och telegrafverkets änke- och pupillkassor, beträffande vilkas övertagande förslag vid denna tidpunkt förelägo eller förbereddes. Emellertid vilade ifrågavarande grunder på statistiska undersökningar, vilka avsågo huvudparten av de civila ordinarie manliga stats-tjänstemännen och även omfattade material från tullstatens enskilda pensionsinrättning; resultaten för de högre lönegraderna tagna för sig och de lägre lönegraderna tagna för sig hava visat sig tillämpliga även å tullstatens enskilda pensionsinrättning (jfr nyssnämnda P. M. ävensom en P. M. ingående i Statens offentliga utredningar 1934: 29, sid. 99—151).

De här meddelade beräkningarna angående tullstatens enskilda pensionsinrättning hava på sätt nedan närmare framgår i tillämpliga delar verkställt med användning av nyssnämnda allmänna grunder (civila självkostnadsgrunder). Beräkningarna få med hänsyn till arten av de tillämpade grunderna ej användas för bedömande av pensionsinrättningens ställning under förutsättning att den faktiskt skulle fortsätta sin verksamhet; för ett dylikt ändamål måste nämligen tillämpas betryggande grunder.

Räntefoten vid beräkningar angående pensionsinrättningens övertagande har enligt lämnade direktiv fastställts till 4 %, och *dödlighetsantaganden* för tjänstemän och för änkor och barn ävensom *omgiftessannolikheter för änkor* och antaganden angående befattningshavares avgång från tjänsten med sjuk- eller invalidpension hava valts enligt avdelningarna 2—4 i nyssberörda P. M. den 26 februari 1936 (proposition nr 245, sid. 66—70).

Vad beträffar *familjepensionsvärdena* nödvändiggöra de speciella förhållandena inom tullstatens enskilda pensionsinrättning införandet av vissa antaganden utöver de i avdelning 5 i promemorian (proposition nr 245, sid. 70—72) meddelade. Såsom framgår av nedanstående tab. 1 är sålunda proportionen mellan barnpensioner och änkepensioner en helt annan enligt pensionsinrättningens nuvarande reglemente än enligt allmänna familjepensionsreglementet.

Tab. 1.

För varje barn utgör pensionen (resp. ökas änkepensionen med) nedanstående kvotdel av pension till änka ensam.

	Då pensionsberättigad änka finnes			Då pensionsberättigad änka icke finnes		
	1:a barnet	2:a barnet	var och ett av övriga barn	1:a barnet	2:a barnet	var och ett av övriga barn
A) Enligt gällande bestämmelser för tullstatens enskilda pensionsinrättning (tillämpas genomgående i balansräkning nr 1 samt, bortsett från särskilda förhöjningar för lägre pensioner, i fråga om skuldposterna under I och II b) i balansräkning nr 2).						
1) Pensionsfall före 1/10 1934	40	20	10	70	35	18
grundpension	58	58	58	58	58	58
tilläggs pension	0	0	0	1	0	0
2) Pensionsfall efter 1/10 1934	40	20	10	70	35	18
A-pension	60	60	60	60	60	60
B-pension	0	0	0	0	0	0
C-pension	0	0	0	1	0	0
B) Enligt allm. familjepensionsreglementet (tillämpas i fråga om skuldposterna under II a) i balansräkning nr 2) ...	0.5	0.2	0.2	1.0	0.5	0.2

Jag erinrar om att i nyssberörda P. M. den 26 februari 1936

f_x betyder genomsnittliga kapitalvärdet vid tidpunkten för x -årig tjänstemans frånfälle av genast börjande pension till hans efterlevande enligt det av Kungl. Maj:t i proposition nr 201 till 1936 års riksdag föreslagna allmänna familjepensionsreglementet, motsvarande en pension för änka ensam av 1 krona samt att

F_x betyder nuvärdet av x -årig tjänstemans rätt att, när han framdeles avlider, för sina efterlevande erhålla familjepension enligt reglerna i nyssnämnda av Kungl. Maj:t föreslagna allmänna familjepensionsreglemente, motsvarande en pension för änka ensam av 1 krona.

Den antagna proportionen mellan barn- och änkepensioner vid f_x - och F_x -värdenas beräkning återfinnes i ovanstående tabell under B.

Familjepensionsvärdena f_x och F_x bygga på grund av den givna definitionen i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag till 1936 års riksdag på förutsättningen av en gränsålder för barnpensioner av 21 år, medan den faktiska gränsåldern i samtliga vid nu förevarande beräkning avsedda fall utgör 19 år. Det den 16 oktober 1936 utfärdade allmänna familjepensionsreglementet, vars bestämmelser på denna punkt äro avsedda att bli gällande för i huvudsak alla delägare i tjänst, vilka förefinnas vid statens övertagande av pensionsinrättningen, stadgar sålunda på grund av ändringar vidtagna av 1936 års riksdag en gränsålder av 19 år; samma gränsålder gäller även enligt nuvarande reglemente för tullstatens enskilda pensionsinrättning, vilket bildar utgångspunkten för överenskommelsens bestämmelser angående övriga delägare.

För genomförandet av beräkningarna angående tullstatens enskilda pensionsinrättning böra värdena f_x resp. F_x uppdelas på en del f_x^a resp. F_x^a avseende änkepension och en del f_x^{b21} resp. F_x^{b21} avseende barnpension. På grund av relationerna

$$f_x = f_x^a + f_x^{b21}$$

$$\text{och } F_x = F_x^a + F_x^{b21}$$

är det härvid tillräckligt att tabulera f_x och F_x (se tab. 1 i nyssberörda P. M. den 26 februari 1936) samt f_x^{b21} och F_x^{b21} (se bilaga N 1 till denna P. M.). f_x^{b21} och F_x^{b21} antagas i olikhet mot f_x^a och F_x^a vara oberoende av gränsåldern för äktenskaps ingående. I tullstatens enskilda pensionsinrättning sänkes enligt 1934 års reglemente och även enligt huvudbestämmelserna i överenskommelsen den 7 januari 1937 änkepensionen, därest äktenskap ingås sedan delägare uppnått 60 års ålder, med 10 procent för varje helt eller påbörjat år, varmed delägarens ålder vid äktenskapets ingående översteg 60 år; enligt pensionsinrättningens äldre bestämmelser, vilka i förevarande hänseende delvis ännu äga tillämpning, utgår änkepensionen oberoende av delägarens ålder vid äktenskapets ingående. Vid beräkningarna har antagits, att dessa regler medföra samma pensionskostnad, som om en absolut gränsålder av 65 år hade gällt.

Sänkes gränsåldern för barnpensioner till 19 år, medan antagandena i övrigt förbli oförändrade, nedgå barnpensionsvärdena till belopp, som kunna betecknas f_x^{b19} och F_x^{b19} . Differenserna $b_x^{(21-19)} = f_x^{b21} - f_x^{b19}$ och $B_x^{(21-19)} = F_x^{b21} - F_x^{b19}$ meddelas i bilaga N 2; de hava uträknats på grundval av samma statistiska material, som legat till grund för värdena f_x , F_x , f_x^{b21} och F_x^{b21} .

Vid beräkningar angående pensionerna enligt överenskommelsen för sådana tjänstemän, för vilka allmänna familjepensionsreglementet skall äga tillämpning, har alltså i stället för f_x och F_x , lagts till grund $f_x - b_x^{(21-19)}$ och $F_x - B_x^{(21-19)}$ (gränsålder 65 år).

Vid beräkningar under förutsättning av barnpensionsvillkor enligt pensionsinrättningens nuvarande reglemente har antagits, att nuvärdet av x-årig tjänstemäns rätt att, när han framdeles avlider, för sina barn erhålla A-pension intill 19 års ålder efter ett pensionstal av 1 krona utgör 80 ($F_x^{b21} - B_x^{(21-19)}$) kronor.

Enligt 1934 års reglemente för pensionsinrättningen skall den s. k. B-pensionen till änka alltid utgå med sitt maximibelopp när änkan uppnått 65 års ålder; redan före 65 års ålder beviljad pension höjes vid nämnda ålder till maximibeloppet. Av denna anledning erfordras ett antagande angående genomsnittliga kapitalvärdet δ_x kronor vid tidpunkten för x-årig delägarers frånfälle av 1 kronas årlig pension till hans änka från 65 års ålder eller den högre ålder hon må hava uppnått vid delägarens frånfälle. δ_x -värden grundade på statistiskt material avseende civila tjänstemän i högre och lägre lönegrader sammantagna meddelas i bilaga N 3.

Slutligen erfordras även ett antagande angående kapitalvärdet $F_x^{1(19)}$ kronor av x-årig tjänstemäns rätt att, när han framdeles avlider, för änka och barn gemensamt erhålla 1 kronas s. k. C-pension. På grundval av nyssnämnda statistiska material har jag redan tidigare för gränsåldern 21 år för barnpensioner uträknat värden Δ_x^b , vilkas betydelse framgår av bilaga N 4. $F_x^{1(21)}$ för gränsåldern 21 år uträknas med tillhjälp av dessa värden enligt formeln

$$F_x^{3(21)} = F_x^{a,3(21)} - F_x^{b21} + \Delta_x^b.$$

För övergång till gränsåldern 19 år har jag ansett mig kunna räkna enligt den approximativa formeln

$$F_x^{1(19)} = F_x^{1(21)} - 0.25 \Delta_x^b.$$

Vid familjepensionsvärdenas tillämpning har hänsyn till eventuellt oförmånligt urval i anledning av aktiva delägares valfrihet att övergå å allmänna familjepensionsreglementets bestämmelser eller att kvarstå å nuvarande reglementes bestämmelser ej tagits.

2. Beräkningsresultat.

Pensionsinrättningens ställning vid en tänkt fortsatt tillämpning av dess nuvarande reglemente har undersökts på grundval av förhållandena den 30 september 1934 utan hänsyn till framtida befordringar. Statsbidrag och förvaltningskostnader hava ej medräknats, ej heller s. k. D-pensioner eller däremot svarande avgifter. I bilaga N 5 meddelas en balansräkning upprättad efter dylika förutsättningar, betecknad nr 1.

Med hänsyn till den valda tidpunkten för balansräkningen avser denna uteslutande sådana delägare samt änke- och barnpensionärer, å vilka övergångsbestämmelserna i pensionsinrättningens reglemente den 28 september 1934, vilket trädde i kraft den 1 oktober 1934, äga tillämpning.

Enligt bestämmelser i kungl. brev den 12 april 1935 skola under tiden den 1 oktober 1934—30 juni 1939 avgifterna för ifrågavarande delägare upphöra vid 70 års ålder, B-pensionerna utgå med högsta i reglementet medgivna belopp och C-pensionerna samt tillägspensionerna med 90 kronor. Det har vid upprättandet av balansräkning nr 1 förutsatts, att bestämmelserna i nyssnämnda kungl. brev äga fortsatt giltighet även efter den 30 juni 1939; i kapitalvärdet av pensioner medräknas alltså utan tidsbegränsning B- och C-pensioner, i kapitalvärdet av avgifter däremot inga avgiftsbelopp efter 70 års ålder. I enlighet med reglementets bestämmelser hava barnpensionerna antagits utgå till 19 år samt utgöra den kvotdel av pensionen till ensam änka, som framgår under A) i ovan meddelade tab. 1.

Jämlikt § 36 i pensionsinrättningens reglemente må sammanlagda pensionen till efterlevande efter delägare, som omedelbart före $\frac{1}{10}$ 1934 var delägare i pensionsinrättningen, icke understiga den pension, som enligt förut gällande bestämmelser skulle hava utgått efter det tjänstepensionsunderlag eller den lön eller pension, i förhållande vartill delägaren erlade årsavgift närmast före $\frac{1}{10}$ 1934. Erforderlig avsättning för täckande av härigenom uppkommande extra pensionskostnader har beräknats approximativt och redovisas som skuldpost nr III; det rör sig här om ett jämförelsevis obetydligt belopp.

Vid tillämpning av de bokförda värdena för kapitaltillgångarna blir kassans överskott enligt balansräkning nr 1 1,436,353 kronor. En värdering av kapitaltillgångarna skulle utgå enligt nu gällande bestämmelser. Höjas årsavgifterna för samtliga delägare i tjänst till belopp lika med familjepensionsavdragen enligt allmänna familjepensionsreglementet, samtidigt som avgiftstiden avkortas i enlighet med sistnämnda reglementes bestämmelser, så att de upphöra att utgå vid befattningshavares avgång från tjänsten, stiger avgifternas kapitalvärde för de högre lönegraderna till 1,381,000 kronor och för de lägre lönegraderna till 2,265,000 kronor, varigenom det korrigerade överskottet ökas med ungefär 541,000 kronor till 2,189,864 kronor eller 21.33 % av pensioners kapitalvärde 10,268,827 kronor.

Vid upprättandet av balansräkning nr 1 förutsattes, såsom redan nämnts, att avgifterna skulle utgå enligt nu gällande bestämmelser. Höjas årsavgifterna för samtliga delägare i tjänst till belopp lika med familjepensionsavdragen enligt allmänna familjepensionsreglementet, samtidigt som avgiftstiden avkortas i enlighet med sistnämnda reglementes bestämmelser, så att de upphöra att utgå vid befattningshavares avgång från tjänsten, stiger avgifternas kapitalvärde för de högre lönegraderna till 1,381,000 kronor och för de lägre lönegraderna till 2,265,000 kronor, varigenom det korrigerade överskottet ökas med ungefär 541,000 kronor till 2,189,864 kronor eller 21.33 % av pensioners kapitalvärde 10,268,827 kronor.

Enligt överenskommelsen mellan familjepensionsutredningen och pensions-

inrättningens delegerade skola pensionerna för efterlevande till delägare i tjänst med reglerad lön, förefintliga vid tidpunkten för övertagandet, i regel utgå enligt allmänna familjepensionsreglementet, för vilket ändamål dessa delägare skola underkasta sig en avgiftshöjning av nyss nämnd art. Det härigenom uppkommande mervärdet av avgifterna, vilket ju egentligen helt avser nuvarande delägare i tjänst och därför bort helt användas till täckande av pensionsförhöjningar för dessa, har med hänsyn till det stora behovet av pensionsförhöjningar till nuvarande änkor och barn samt nuvarande tjänstepensionärers efterlevande till viss del utnyttjats för sistnämnda gruppers räkning, varigenom dessas nuvarande kassapensioner (A- + B- + C-pensioner, i överenskommelsen benämnda huvudpensioner) kunnat höjas med 20 %. Vad beträffar procenttalet 20 bör framhållas, att frågan angående valet av förhöjningsprocent för tullstatens enskilda pensionsinrättning samt arméns och marinens familjepensionskassor behandlats gemensamt för de tre kassorna samt att en redogörelse för frågan sedd i ett sammanhang för dessa, behandlas i den särskilda promemorian angående arméns familjepensionskassa.

Vad beträffar de lägsta pensionsbeloppen skola dessa (jfr den särskilda promemorian angående arméns kassa) erhålla en extra förhöjning utöver den procentuella, så att den totala änkepensionen vid nuvarande indexläge uppgår till minst ungefär 538 kronor. Detta ernås enligt överenskommelsen därigenom, att pensioner, vilka med inräknande av B- och C-pensioner men ej pensionstillägg och dyrtidstillägg understiga vad som enligt allmänna familjepensionsreglementets bestämmelser angående barnpension motsvarar en änkepension i fråga om pensioner med dyrtidstillägg enligt nyreglerade grunder av 380 kronor och i fråga om pensioner med dyrtidstillägg enligt oreglerade grunder av 250 kronor, erhålla en pensionsfyllnad, så att de uppbibras till nämnda gränobelopp jämte mot gränobeloppet svarande pensions- och dyrtidstillägg samt 20 %-förhöjning; kostnaden härför, vars kapitalvärde inklusive kostnaden för 20 %-förhöjning men exklusive kostnaden för höjda pensions- och dyrtidstillägg ungefärligen uppskattats till 15,398 kronor för nuvarande änkepensionärer och 6,000 kronor för blivande änkepensionärer, har tillagts vid beräkning av respektive passivposter i nedannämnda balansräkning nr 2.

I balansräkning nr 2 i bilaga N 5 hava pensionsbeloppen upptagits i enlighet med överenskommelsen den 7 januari 1937 utan hänsyn till befordringar och under förutsättning av ett tänkt övertagande per den 1 oktober 1934. Det har förutsatts, att alla delägare i tjänst komma att övergå å allmänna familjepensionsreglementets bestämmelser med de mindre modifikationer härutinnan, som angivas i överenskommelsen. Det har alltså bortsetts från att avgifterna och pensionerna för sådana delägare i tjänst, vilka anmäla, att de önska kvarstå å nuvarande reglementes bestämmelser, egentligen borde upptagas till lägre belopp. Enär det icke är möjligt att på förhand uppskatta, i vilken utsträckning och av vilka delägare dylik anmälan kommer att göras, kan för närvarande ingen bestämd uppgift lämnas angående de avvikelser från balansräkning nr 2, vilka härav föranledas; det synes emellertid ej sannolikt, att avvikelsernas saldo kommer att uppgå till något mera avsevärt belopp. De kostnader för D-pensioner, vilka föranledas av överenskommelsen, hava negligerats.

Det framgår av balansräkning nr 2, att staten, oaktat de uppoffringar delägarna själva göra genom avgiftsförhöjningen, måste lämna ett tillskott, vars kapitalvärde är 2,490,564 kronor eller $\frac{2,490,564}{3,325} = 749$ kronor per delägare, för att möjliggöra en höjning till den nya pensionsnivån, detta utan att kostnaden för 120-kronorstillägg till avgiftspensionen, pensions- och dyrtidstillägg eller rörliga pensionsdelar medräknats.

För 120-kronorstillägget till delägare i tjänst, vilket i likhet med den rörliga

pensionsdelen för dessa ej ingår i balansräkningen, tillkommer en ytterligare kostnad för staten med ett kapitalvärde per den 30 september 1934 av 1,119,383 kronor.

Vad beträffar inverkan av befordringar är att märka, att det förutsatts, att de aktiva delägarna redan från tidpunkten för övertagandet i stort sett övergått å allmänna familjepensionsreglementets bestämmelser, såväl beträffande avgiftsplikt som pensionsrätt. I anledning härav inverka befordringar i huvudsak på samma sätt som för befattningshavare, å vilka allmänna familjepensionsreglementet ägt tillämpning under hela tjänstetiden, vilket innebär, att för ifrågavarande befattningshavare tagna för sig avgiftsförhöjningen vid befordran ej kan väntas helt täcka den med befordran följande pensionsförhöjningen. För täckande av det sålunda uppkomna relativt obetydliga underskottet erfordras ett ytterligare statsbidrag.

Bedömt efter de tillämpade beräkningsgrunderna skulle alltså statens kostnader för övertagandet, bortsett från befordringar och från ändringar i dyrtidstillägg eller utbytande av pensions- och dyrtidstillägg mot rörliga pensionsdelar enligt överenskommelsen, utgöras av

dels ett tillskott, vars kapitalvärde per den 30 september 1934 utgör 2,490,564 kronor, för täckande av bristen i balansräkning nr 2;

dels kapitalvärdet av de fasta 120-kronorstilläggen för delägare i tjänst, räknat per den 30 september 1934 1,119,383 kronor; dessa tillägg avse att ersätta de nuvarande direkta statsbidragen.¹

Därest kapitalvärdena 2,490,564 och 1,119,383 kronor tänkas amorterade på ett antal år under tillämpning av lika stora annuiteter, bliva dessas årsbelopp följande för de nedan angivna alternativa amorteringstiderna:

Annuiteten utgår under	Annuitet motsvarande	
	bristen i balansräkning nr 2 (kapitalvärde 2,490,564 kronor)	120-kronors- tillägget (kapital- värde 1,119,383 kronor)
	kr.	kr.
20 år	180,000	81,000
25 »	156,000	70,000
30 »	141,000	63,000
35 »	131,000	59,000
40 »	123,000	55,000

Statsbidraget enligt nuvarande grunder till pensionsinrättningen utgjorde under budgetåret 1935—1936, utan inräknande av pensions- och dyrtidstillägg, 63,811 kronor. Ett belopp svarande mot ifrågavarande bidrag kommer efter övertagandet i stället att tillföras statsverket.

¹ Det synes vara av ett visst intresse att undersöka, vilket konstant årligt statsbidrag, som kapitaliserat för all framtid har samma värde som 120-kronorstilläggen för *nuvarande delägare i tjänst* (gränsålder för äktenskaps ingående beräkningsmässigt 65 år) och *framtida ordinarie manliga befattningshavare* (gränsålder för äktenskaps ingående 60 år). Beloppet kan beräknas som ett års ränta å sammanlagda kapitalvärdet av nyssnämnda tillägg. Utgår man från att antalet befattningshavare för framtiden icke ändras, finner man, fortfarande efter 4 % räknat, att detta tänkta årsbidrag, som alltså kan sägas vara ekvivalent med 120-kronorstilläggen, bör uppgå till 66,000 kronor vid en antagen gemensam inträdesålder för framtida befattningshavare av 25 år, 72,000 kronor vid en inträdesålder av 30 år och 79,000 kronor vid en inträdesålder av 35 år. Därest antalet ordinarie tjänstemän hos tullverket framdeles kommer att ändras, ändras givetvis de nämnda beloppen.

Vad beträffar dyrtidstilläggen komma dessa på grund av den genom överenskommelsen åstadkomna höjningen av underlaget för dyrtidstilläggsberäkningen att i viss mån ökas; ökningen i förhållande till kostnaden enligt nuvarande grunder uppgår för nuvarande pensionärsbestånd vid nuvarande indexläge efter en överslagsberäkning till cirka 10,000 kronor om året. De rörliga pensionsdelarna för framdeles inträffande pensionsfall, å vilka allmänna familjepensionsreglementet äger tillämpning, synas vid nuvarande indexläge tämligen nära överensstämma med dyrtidstilläggen för motsvarande fall enligt nu gällande grunder (utan höjning av tilläggsunderlaget).

Stockholm i januari 1937.

Bilaga N 1.

$$f_x^{b21} \text{ och } F_x^{b21}$$

I de familjepensionsvärden f_x och F_x för manliga ordinarie civila tjänstemän, vilka meddelas i bilagorna B 1 och B 2 till proposition nr 245 till 1936 års riksdag, ingå nedanstående delvärden f_x^{b21} och F_x^{b21} för barnpensionskostnaden (årsbelopp till 21 års ålder 0.50, 0.20, 0.20, ..., då pensionsberättigad änka finnes; 1.00. 0.50, 0.20, 0.20 ... för moderlösa barn). Värdena äro gemensamma för olika gränsåldrar för äktenskaps ingående.

Ålder x	Lägre lönegrader				Högre lönegrader			
	Räntefot 4 %		Räntefot 3.5 %		Räntefot 4 %		Räntefot 3.5 %	
	f_x^{b21}	F_x^{b21}	f_x^{b21}	F_x^{b21}	f_x^{b21}	F_x^{b21}	f_x^{b21}	F_x^{b21}
20	0.0	0.260	0.0	0.303	0.0	0.332	0.0	0.392
21	0.0	0.271	0.0	0.315	0.0	0.345	0.0	0.406
22	0.1	0.283	0.1	0.326	0.0	0.359	0.0	0.420
23	0.2	0.294	0.2	0.338	0.0	0.374	0.0	0.435
24	0.6	0.306	0.6	0.350	0.1	0.389	0.1	0.451
25	1.0	0.317	1.0	0.361	0.2	0.405	0.2	0.467
26	1.4	0.328	1.5	0.372	0.5	0.422	0.5	0.484
27	1.8	0.338	1.9	0.382	0.8	0.438	0.8	0.500
28	2.3	0.348	2.4	0.391	1.3	0.455	1.4	0.517
29	2.8	0.357	2.9	0.400	1.8	0.471	1.9	0.533
30	3.3	0.365	3.4	0.407	2.4	0.487	2.5	0.549
31	3.8	0.372	4.0	0.413	3.0	0.502	3.1	0.564
32	4.2	0.377	4.4	0.418	3.6	0.516	3.7	0.577
33	4.6	0.382	4.8	0.422	4.1	0.529	4.3	0.589
34	5.0	0.385	5.2	0.425	4.6	0.540	4.8	0.600
35	5.3	0.387	5.5	0.426	5.0	0.550	5.2	0.608
36	5.6	0.388	5.8	0.426	5.2	0.558	5.4	0.615
37	5.7	0.388	5.9	0.424	5.4	0.564	5.6	0.621
38	5.8	0.386	6.0	0.421	5.6	0.569	5.8	0.624
39	5.8	0.384	6.0	0.418	5.7	0.571	5.9	0.625
40	5.8	0.380	6.0	0.413	5.8	0.572	6.0	0.624
41	5.8	0.375	6.0	0.407	5.7	0.571	5.9	0.621
42	5.7	0.369	5.9	0.399	5.6	0.567	5.8	0.616
43	5.5	0.362	5.6	0.391	5.5	0.562	5.7	0.609
44	5.3	0.354	5.4	0.382	5.4	0.555	5.6	0.600
45	5.0	0.346	5.1	0.373	5.2	0.546	5.4	0.589
46	4.8	0.337	4.9	0.362	4.9	0.535	5.1	0.576
47	4.5	0.327	4.6	0.351	4.7	0.523	4.8	0.562
48	4.2	0.317	4.3	0.340	4.4	0.510	4.5	0.546
49	4.0	0.306	4.1	0.328	4.2	0.495	4.3	0.530
50	3.7	0.294	3.8	0.315	4.0	0.479	4.1	0.511
51	3.4	0.282	3.5	0.302	3.8	0.460	3.9	0.491
52	3.2	0.270	3.3	0.288	3.5	0.440	3.6	0.469
53	2.9	0.257	3.0	0.274	3.2	0.419	3.3	0.446
54	2.6	0.244	2.7	0.259	3.0	0.398	3.1	0.423

Bilaga N 1 (forts.).

Ålder x	Lägre lönegrader				Högre lönegrader			
	Räntefot 4 %		Räntefot 3.5 %		Räntefot 4 %		Räntefot 3.5 %	
	f^{b21}_x	F^{b21}_x	f^{b21}_x	F^{b21}_x	f^{b21}_x	F^{b21}_x	f^{b21}_x	F^{b21}_x
55	2.4	0.231	2.5	0.244	2.7	0.376	2.8	0.399
56	2.2	0.217	2.3	0.229	2.5	0.353	2.6	0.373
57	2.0	0.203	2.1	0.214	2.2	0.330	2.3	0.348
58	1.8	0.188	1.8	0.198	2.0	0.308	2.0	0.324
59	1.6	0.174	1.6	0.183	1.7	0.287	1.8	0.301
60	1.4	0.160	1.4	0.169	1.5	0.267	1.5	0.280
61	1.2	0.146	1.2	0.155	1.3	0.248	1.3	0.260
62	1.0	0.134	1.1	0.141	1.1	0.231	1.1	0.243
63	0.9	0.122	0.9	0.128	1.0	0.215	1.0	0.227
64	0.8	0.110	0.8	0.116	0.9	0.199	0.9	0.210
65	0.6	0.100	0.6	0.105	0.8	0.183	0.8	0.194
66	0.5	0.091	0.5	0.096	0.7	0.167	0.8	0.177
67	0.4	0.083	0.4	0.089	0.7	0.151	0.7	0.158
68	0.4	0.076	0.4	0.081	0.6	0.133	0.6	0.140
69	0.3	0.068	0.3	0.074	0.5	0.117	0.5	0.124
70	0.2	0.063	0.3	0.067	0.4	0.103	0.4	0.110
71	0.2	0.060	0.2	0.061	0.4	0.088	0.4	0.096
72	0.2	0.055	0.2	0.056	0.3	0.074	0.3	0.082
73	0.2	0.049	0.2	0.050	0.2	0.064	0.3	0.069
74	0.1	0.044	0.1	0.045	0.2	0.056	0.2	0.057
75	0.1	0.042	0.1	0.043	0.2	0.045	0.2	0.046
76	0.1	0.039	0.1	0.040	0.1	0.037	0.1	0.038
77	0.1	0.036	0.1	0.036	0.1	0.032	0.1	0.032
78	0.1	0.031	0.1	0.031	0.1	0.026	0.1	0.026
79	0.1	0.025	0.1	0.025	0.1	0.017	0.1	0.017
80	0.1	0.017	0.1	0.017	0.1	0.006	0.1	0.006
81	0.1	0.006	0.1	0.006	0.0	0.000	0.0	0.000
82 och högre	0.0	0.000	0.0	0.000	0.0	0.000	0.0	0.000

$$b_x^{A(21-19)} = f_x^{b21} - f_x^{b19} \text{ och } B_x^{A(21-19)} = F_x^{b21} - F_x^{b19}.$$

Om slutåldern för barnpensioner och barntillägg sänkes från 21 år till 19 år (årsbelopp svarande mot 1 kronas änkepension i båda fallen 0.50, 0.20, 0.20, — — —; 1.00, 0.50, 0.20, 0.20, — — —), minskas f_x och dess barnpensionsdel f_x^{b21} med nedanstående värde $b_x^{A(21-19)}$ samt F_x och dess barnpensionsdel F_x^{b21} med nedanstående värde $B_x^{A(21-19)}$. I stället för f_x och F_x i bilagorna B 1 och B 2, s. 75—78, prop. nr 245 till 1936 års riksdag skall alltså i förevarande fall tillämpas $f_x - b_x^{A(21-19)}$ och $F_x - B_x^{A(21-19)}$.

Ålder x	Lägre lönegrader				Högre lönegrader			
	Räntefot 4 %		Räntefot 3.5 %		Räntefot 4 %		Räntefot 3.5 %	
	$b_x^{A(21-19)}$	$B_x^{A(21-19)}$	$b_x^{A(21-19)}$	$B_x^{A(21-19)}$	$b_x^{A(21-19)}$	$B_x^{A(21-19)}$	$b_x^{A(21-19)}$	$B_x^{A(21-19)}$
20	0.00	0.050	0.00	0.060	0.00	0.063	0.00	0.077
21	0.00	0.052	0.00	0.062	0.00	0.066	0.00	0.079
22	0.00	0.054	0.00	0.065	0.00	0.068	0.00	0.082
23	0.00	0.057	0.00	0.067	0.00	0.071	0.00	0.085
24	0.03	0.059	0.04	0.069	0.00	0.074	0.00	0.088
25	0.07	0.061	0.08	0.072	0.01	0.077	0.01	0.091
26	0.11	0.064	0.13	0.074	0.04	0.080	0.05	0.095
27	0.15	0.066	0.17	0.077	0.07	0.084	0.08	0.098
28	0.19	0.069	0.21	0.079	0.11	0.087	0.12	0.101
29	0.24	0.071	0.26	0.082	0.15	0.090	0.16	0.105
30	0.29	0.073	0.31	0.084	0.19	0.094	0.20	0.108
31	0.35	0.076	0.38	0.086	0.24	0.097	0.26	0.112
32	0.42	0.078	0.45	0.088	0.29	0.101	0.32	0.115
33	0.48	0.080	0.52	0.091	0.35	0.104	0.38	0.119
34	0.55	0.082	0.59	0.092	0.41	0.108	0.43	0.122
35	0.61	0.084	0.65	0.094	0.46	0.111	0.49	0.126
36	0.68	0.086	0.71	0.096	0.51	0.114	0.55	0.129
37	0.75	0.087	0.78	0.097	0.56	0.118	0.60	0.132
38	0.81	0.089	0.85	0.098	0.61	0.121	0.65	0.135
39	0.86	0.090	0.90	0.099	0.65	0.123	0.69	0.137
40	0.90	0.090	0.94	0.100	0.69	0.126	0.73	0.140
41	0.93	0.091	0.98	0.100	0.72	0.128	0.76	0.142
42	0.96	0.091	1.01	0.100	0.75	0.130	0.79	0.144
43	0.98	0.091	1.02	0.100	0.77	0.132	0.81	0.145
44	0.98	0.091	1.02	0.099	0.79	0.134	0.83	0.146
45	0.98	0.091	1.02	0.098	0.81	0.134	0.85	0.146
46	0.97	0.090	1.01	0.097	0.82	0.135	0.86	0.147
47	0.96	0.089	0.99	0.096	0.83	0.135	0.87	0.146
48	0.95	0.087	0.97	0.094	0.84	0.134	0.87	0.145
49	0.92	0.085	0.95	0.092	0.84	0.133	0.88	0.143
50	0.87	0.083	0.90	0.090	0.84	0.131	0.87	0.141
51	0.82	0.081	0.85	0.087	0.83	0.129	0.86	0.138
52	0.77	0.079	0.79	0.084	0.82	0.126	0.85	0.134
53	0.73	0.076	0.75	0.081	0.80	0.122	0.82	0.130
54	0.69	0.073	0.71	0.078	0.76	0.117	0.78	0.125

Bilaga N 2 (forts.)

Ålder x	Lägre lönegrader				Högre lönegrader			
	Räntefot 4 %		Räntefot 3.5 %		Räntefot 4 %		Räntefot 3.5 %	
	$b_x^{A(21-19)}$	$B_x^{A(21-19)}$	$b_x^{A(21-19)}$	$B_x^{A(21-19)}$	$b_x^{A(21-19)}$	$B_x^{A(21-19)}$	$b_x^{A(21-19)}$	$B_x^{A(21-19)}$
55	0.65	0.070	0.67	0.075	0.72	0.112	0.74	0.119
56	0.61	0.067	0.63	0.071	0.67	0.107	0.69	0.113
57	0.57	0.063	0.59	0.067	0.62	0.101	0.63	0.107
58	0.52	0.059	0.53	0.063	0.56	0.096	0.57	0.101
59	0.48	0.055	0.49	0.058	0.51	0.090	0.52	0.095
60	0.43	0.051	0.44	0.054	0.46	0.084	0.47	0.089
61	0.38	0.047	0.39	0.050	0.40	0.078	0.41	0.083
62	0.34	0.043	0.35	0.045	0.35	0.073	0.36	0.077
63	0.30	0.038	0.31	0.041	0.32	0.068	0.33	0.071
64	0.26	0.034	0.26	0.037	0.29	0.063	0.30	0.066
65	0.21	0.031	0.21	0.033	0.26	0.058	0.27	0.060
66	0.17	0.027	0.17	0.030	0.24	0.052	0.24	0.054
67	0.14	0.024	0.15	0.027	0.21	0.047	0.21	0.049
68	0.12	0.022	0.13	0.024	0.18	0.042	0.18	0.044
69	0.10	0.019	0.10	0.021	0.15	0.037	0.15	0.039
70	0.08	0.017	0.08	0.019	0.13	0.032	0.13	0.035
71	0.06	0.015	0.06	0.017	0.11	0.028	0.11	0.030
72	0.05	0.014	0.05	0.016	0.09	0.025	0.10	0.026
73	0.05	0.012	0.05	0.014	0.08	0.021	0.09	0.022
74	0.04	0.011	0.04	0.013	0.07	0.018	0.07	0.019
75	0.04	0.009	0.04	0.011	0.06	0.014	0.07	0.015
76	0.03	0.008	0.04	0.010	0.05	0.011	0.05	0.011
77	0.03	0.006	0.04	0.007	0.04	0.008	0.04	0.008
78	0.02	0.004	0.03	0.005	0.03	0.005	0.03	0.005
79	0.02	0.003	0.02	0.003	0.02	0.002	0.02	0.002
80	0.01	0.002	0.01	0.002	0.01	0.001	0.01	0.001
81	0.01	0.001	0.01	0.001	0.00	0.000	0.00	0.000
82	0.00	0.000	0.00	0.000	0.00	0.000	0.00	0.000
83	0.00	0.000	0.00	0.000	0.00	0.000	0.00	0.000
84	0.00	0.000	0.00	0.000	0.00	0.000	0.00	0.000
85 o. högre	0.00	0.000	0.00	0.000	0.00	0.000	0.00	0.000

Bilaga N 3.

Genomsnittliga kapitalvärdet δ_x kronor vid tidpunkten för x -årig delägars frånfälle av 1 kronas årlig pension till hans änka från 65 års ålder eller den högre ålder hon må hava uppnått vid delägars frånfälle.]

x	δ_x		x	δ_x	
	Räntefot 4 % L och H	Räntefot 3.5 % L och H		Räntefot 4 % L och H	Räntefot 3.5 % L och H
20	0.0	0.0	40	2.3	2.7
21	0.1	0.1	41	2.4	2.8
22	0.1	0.1	42	2.5	2.9
23	0.2	0.2	43	2.6	3.0
24	0.2	0.3	44	2.7	3.1
25	0.3	0.4	45	2.7	3.2
26	0.4	0.5	46	2.8	3.3
27	0.6	0.7	47	2.9	3.4
28	0.7	0.9	48	3.1	3.6
29	0.9	1.1	49	3.3	3.8
30	1.1	1.3	50	3.5	4.0
31	1.2	1.5	51	3.7	4.2
32	1.4	1.7	52	4.0	4.5
33	1.6	1.9	53	4.3	4.8
34	1.6	2.0	54	4.5	5.0
35	1.7	2.1	55	4.7	5.2
36	1.8	2.2	56	5.0	5.5
37	1.9	2.3	57	5.2	5.7
38	2.1	2.5	58	5.4	5.9
39	2.2	2.6	59	5.6	6.1
			60	5.8	6.3

Bilaga N 4.

$$\Delta_x^b = F_x^{(21)} - (F_x - F_x^{b21}).$$

Kapitalvärdet $F_x^{(21)}$ av x-årig tjänstemans rätt att, när han framdeles avlider, för änka och barn under 21 år gemensamt erhålla 1 kronas C-pension beräknas enligt formeln $F_x^{(21)} = F_x - F_x^{b21} + \Delta_x^b$, där Δ_x^b meddelas i nedanstående tabell samt gäller såväl lägre som högre lönegrader och såväl räntesatserna 4 som 3.5 %.

(Betydelsen av beteckningarna F_x och F_x^{b21} framgår av bilaga N 1.)

x	Δ_x^b	x	Δ_x^b
20.....	0.049	50.....	0.056
21.....	0.051	51.....	0.053
22.....	0.053	52.....	0.051
23.....	0.055	53.....	0.048
24.....	0.056	54.....	0.045
25.....	0.058	55.....	0.041
26.....	0.060	56.....	0.039
27.....	0.062	57.....	0.036
28.....	0.063	58.....	0.035
29.....	0.065	59.....	0.033
30.....	0.066	60.....	0.032
31.....	0.065	61.....	0.031
32.....	0.066	62.....	0.031
33.....	0.066	63.....	0.030
34.....	0.066	64.....	0.029
35.....	0.066	65.....	0.027
36.....	0.066	66.....	0.025
37.....	0.066	67.....	0.023
38.....	0.065	68.....	0.020
39.....	0.065	69.....	0.017
40.....	0.065	70.....	0.013
41.....	0.065	71.....	0.008
42.....	0.064	72.....	0.003
43.....	0.064	73 och högre.....	0.000
44.....	0.064		
45.....	0.063		
46.....	0.062		
47.....	0.061		
48.....	0.060		
49.....	0.057		

Tullstatens enskilda pensionsinrättning. Balansräkningar per den 30 september 1934 efter "självkostnadsgrunder" (räntefot 4 %) utan hänsyn till framtida befordringar.

(Statsbidrag och förvaltningskostnader ej medräknade.)

	Balansräkning nr 1. Nu gällande reglemente för tullstatens enskilda pensionsinrättning under antagande av fortsatt giltighet även efter den 30 juni 1939 av bestämmelserna i kungl. brevet den 12 april 1935 (avgiftbetalning högst intill 70 års ålder; B-pensioner utgående med högsta i reglementet medgivna belopp; C-pensioner 90 kr.; barnpensionsprocenter enligt reglementet; slutålder för barnpensioner 19 år) kr.	Balansräkning nr 2. Avgifter och pensioner enligt överenskommelsen den 7 januari 1937 (utan inräknade av pensions- och dyrtidstillägg eller vad angår delägare i tjänst 120-kronorstillägg och rörlig pensionsdel; hänsyn ej tagen till pensionsrätt för fränskild hustru) kr.
Tillgångar.		
I. Kapitalbehållning enligt räkenskaperna	8,604,029	8,604,029
II. Kapitalvärdet av återstående avgifter för förefintliga delägare		
högre lönegrader.....	¹ 1,115,289	[*] 1,381,000
lägre lönegrader.....	¹ 1,989,344	[*] 2,265,000
III. Brist (okorrigerad siffra).....	—	2,702,708
Summa	11,708,662	14,952,737
Skulder.		
I. Kapitalvärdet av utgående pensioner till änkor och barn		
a) grundpension		
änkor.....	2,445,839	[*] 2,950,405
minderåriga barn.....	196,865	[*] 236,238
b) tilläggspension (C-pension).....	521,895	[*] 626,274
c) understöd enligt § 10 i pensionsinrättningens reglemente.....	—	—
II. Kapitalvärdet av förefintliga delägars rätt till familjepension för efterlevande		
a) delägare i tjänst		
högre lönegrader:		
A-pension.....	1,877,541	} [*] 4,326,784
B-pension.....	521,693	
C-pension.....	230,682	
lägre lönegrader:		
A-pension.....	2,220,948	} [*] 5,500,353
B-pension.....	611,248	
C-pension.....	553,213	
Transport	9,179,924	[13,640,054]

¹ Härav belöper på tiden efter avgång ur tjänst för högre lönegrader 207,000 kr. och för lägre lönegrader 514,000 kr. eller tillhoppa 721,000 kr. (efter approximativ beräkning.)

^{*} Avgifter enligt allmänna familjepensionsreglementet, löpande intill avgång från tjänsten.

^{*} 120 % av värdet i balansräkning nr 1 jämte 15,398 kr. på grund av den särskilda förhöjningen av vissa lägre pensioner.

^{*} 120 % av värdet i balansräkning nr 1.

^{*} Kapitalvärdet av avgiftspensioner enligt allmänna familjepensionsreglementet; sammanlagda kapitalvärdet av 120-kronorstilläggen för de nuvarande delägarna i tjänst, vilka tillägg ej ingå i balansräkningen, utgör för högre lönegrader 332,146 kr. och för lägre lönegrader 787,237 kr. eller tillhoppa 1,119,383 kr.

	Balansräkning nr 1	Balansräkning nr 2
Transport	9,179,924	13,640,054
b) pensionerade delägare		
högre lönegrader:		
A-pension.....	317,336	¹ 380,803
B-pension.....	103,566	¹ 124,279
C-pension.....	35,727	¹ 42,872
lägre lönegrader:		
A-pension.....	397,091	² 482,509
B-pension.....	129,385	¹ 155,262
C-pension.....	105,798	¹ 126,958
III. Garanti mot pensionsminskning enligt § 36 i pensionsinrättningens regle- mente.....	3,482	—
IV. Överskott.....	1,436,353	—
Summa	11,708,662	14,952,737
Därest kapitalbehållningen värderas efter 4 % effektiv ränta, erhålles ett belopp, som överstiger det bokförda värdet med.....	212,144	212,144
och det med hänsyn härtill korrigerade överskottet utgör.....	1,648,497	brist 2,490,564

¹ 120 % av värdet i balansräkning nr 1.

² 120 % av värdet i balansräkning nr 1 jämte 6,000 kr. på grund av den särskilda förhöjningen av vissa lägre pensioner.

Bilaga N 6.

Tullstatens enskilda pensionsinrättning. Kapitaltillgångar ^{30/} 1934.

	Bokfört värde kr.	Uppskattat värde efter en effektiv räntefot		Marknads värde 31/12 1934 kr.	Procentuell fördelning av inteckningslån å olika lägen
		av 3.5 % kr.	av 4 % kr.		
Kapitaltillgångar.					
A. Obligationer					
Svenska staten	248,000	269,785	264,840	278,000	—
Sveriges allm. hypoteksbank	20,680	22,055	22,000	22,000	—
Sveriges stadshypotekskassa	229,913	247,296	238,878	262,200	—
Inteckningsgaranti A.-B.	70,000	72,562	71,729	74,200	—
Utfärdade eller garanterade av svensk kommun	399,331	413,867	407,338	415,194	—
Summa A	967,924	1,025,565	1,004,785	1,051,594	—
B. Inteckningslån					
inom 50 % av tax.-värdet.....	4,616,900	—	—	—	65.4 %
över 50 %, inom 60 %.....	1,411,612	—	—	—	20.0 %
över 60 %, inom 66 ² / ₃ %.....	901,389	—	—	—	12.7 %
över 66 ² / ₃ %, inom 75 %.....	119,499	—	—	—	1.7 %
över 75 %, inom 80 %.....	12,500	—	—	—	0.2 %
Summa B	7,061,900	7,399,697	7,237,183	—	100.0 %
C. Lån mot namnsäkerhet.....	191,538	191,538	191,538	—	—
D. Fordran av banker.....	247,892	247,892	247,892	—	—
E. Övriga tillgångar (ej försäkrings- tekniskt beräknade poster)					
Upplupna räntor	120,719	120,719	120,719	—	—
Fordran hos redogörare.....	26,552	26,552	26,552	—	—
Summa E	147,271	147,271	147,271	—	—
Summa kapitaltillgångar	8,616,525	9,011,963	8,828,669	—	—
Skulder (ej försäkringstekniskt beräknade poster):					
Donationsfonder.....	12,496	12,496	12,496	—	—
Saldo: tillgångar över skulder	8,604,029	8,999,467	8,816,173	—	—

Samman-

utvisande dels (kol. 2—13) sammanlagda familjepensionsförmånerna¹ för änka ensam
ter (avdrag) enligt

1	2	3	4	5	6	7	8
Lönegrad (ordinarie)	A r m é n		M a r i n e n		T u l l -		
	Nuvarande bestäm- melserna	Överens- kommel- sen	Nuvarande bestäm- melserna	Överens- kommel- sen	Nuvarande bestämmelserna		
					Dödsfall före ¹ / ₁₀ 1934	Dödsfall efter ³⁰ / ₉ 1934	
						Övergångs- bestäm- melserna (högst)	Huvud- bestäm- melserna (högst)
O 1	484	558	1,372	1,549	—	—	—
2	758	895	1,372	1,549	—	—	—
3	1,372	1,634	1,372	1,549	—	—	—
4	1,533	1,826	1,697	1,874	—	—	—
5	1,682	1,994	1,697	1,874	—	—	—
6	1,807	2,150	1,697	1,874	—	—	—
7	1,807	2,150	—	—	—	—	—
8	1,932	2,307	1,950	2,162	—	—	—
Uo 1	—	—	752	846	—	—	—
2	582	660	752	846	—	—	—
3	627	720	752	846	—	—	—
4	758	895	752	846	—	—	—
C 1	582	660	752	846	—	—	—
2	582	660	752	846	—	—	—
3	627	720	752	846	—	—	—
4	627	720	752	846	—	—	—
5	758	895	—	—	—	—	—
6	856	997	—	—	—	—	—
7	1,136	1,351	—	—	—	—	—
8	1,062	1,249	—	—	—	—	—
9	1,372	1,634	1,372	1,549	—	—	—
10	1,372	1,634	1,372	1,549	—	—	—
11	1,533	1,826	—	—	—	—	—
12	1,682	1,994	1,372	1,549	—	—	—
13	1,682	1,994	1,697	1,874	—	—	—
14	1,744	2,072	1,697	1,874	—	—	—
15	—	—	1,697	1,874	—	—	—
16	1,807	2,150	—	—	—	—	—
B 2	—	—	—	—	430	480	576
4	—	—	—	—	474	516	576
5	—	—	—	—	490	548	736
6	—	—	—	—	517	564	736
7	—	—	—	—	538	592	736
8	—	—	—	—	570	624	820
12	—	—	—	—	697	768	992
15	—	—	—	—	841	936	1,224
16	—	—	—	—	894	996	1,304
18	—	—	—	—	994	1,112	1,304
21	—	—	—	—	1,122	1,244	1,604
22	—	—	—	—	1,177	1,320	1,604
24	—	—	—	—	1,321	1,472	1,916
26	—	—	—	—	1,474	1,648	2,192
27	—	—	—	—	1,537	1,720	2,192
29	—	—	—	—	1,666	1,896	2,548
30	—	—	—	—	1,729	1,972	2,548

¹ Öretal utelämnade.

Bilaga O.

ställning

(levnadskostnadsindextal 158 eller 159), dels ock (kol. 14—19) årliga familjepensionsavgif-
olika skalor.

9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
s t a t e n			75 % av all- männa familje- pen- sionsreg- lemen- tets mot- svarande förmå- ner	All- män- na fa- milje- pen- sions- regle- men- tet	Ar- mén	Mari- nen	Tullstaten			All- män- na fa- milje- pen- sions- regle- men- tet
Överenskommelsen							Övergångs- bestämmelserna		Huvud- bestäm- melserna	
Döds- fall före ¹ / ₁₀ 1934	Dödsfall efter ⁸⁰ / ₁₀₀ 1934						Lägst	Högst		
	Övergångs- bestäm- melserna (högst)	Huvud- bestäm- melserna (högst)								
—	—	—	769	1,025	33	124	—	—	—	99
—	—	—	1,173	1,565	70	124	—	—	—	171
—	—	—	1,668	2,224	159	124	—	—	—	261
—	—	—	1,903	2,537	188	155	—	—	—	321
—	—	—	1,998	2,664	211	155	—	—	—	348
—	—	—	2,297	3,063	282	155	—	—	—	435
—	—	—	2,472	3,296	282	—	—	—	—	504
—	—	—	2,647	3,529	376	186	—	—	—	576
—	—	—	779	1,038	—	62	—	—	—	99
—	—	—	914	1,218	42	62	—	—	—	129
—	—	—	1,038	1,385	56	62	—	—	—	150
—	—	—	1,158	1,545	70	62	—	—	—	168
—	—	—	774	1,032	42	62	—	—	—	99
—	—	—	899	1,198	42	62	—	—	—	126
—	—	—	999	1,332	56	62	—	—	—	144
—	—	—	1,098	1,465	56	62	—	—	—	162
—	—	—	1,173	1,565	70	—	—	—	—	171
—	—	—	1,323	1,764	79	—	—	—	—	192
—	—	—	1,398	1,864	117	—	—	—	—	204
—	—	—	1,473	1,964	112	—	—	—	—	219
—	—	—	1,623	2,164	159	124	—	—	—	249
—	—	—	1,773	2,364	159	124	—	—	—	285
—	—	—	1,923	2,564	188	—	—	—	—	327
—	—	—	1,998	2,664	230	124	—	—	—	348
—	—	—	2,072	2,763	211	155	—	—	—	369
—	—	—	2,222	2,963	277	155	—	—	—	411
—	—	—	2,297	3,063	—	155	—	—	—	435
—	—	—	2,647	3,529	329	—	—	—	—	576
552	600	724	649	865	—	—	42	84	72	75
578	655	724	699	932	—	—	46	93	72	81
598	691	924	724	965	—	—	49	98	96	87
627	710	924	749	999	—	—	51	102	96	93
653	756	924	774	1,032	—	—	54	109	96	99
688	780	1,022	799	1,065	—	—	57	115	108	108
836	948	1,209	999	1,332	—	—	73	146	132	144
1,004	1,144	1,483	1,173	1,565	—	—	91	182	168	171
1,053	1,214	1,576	1,248	1,665	—	—	97	194	180	180
1,172	1,351	1,576	1,398	1,864	—	—	110	221	180	204
1,320	1,519	1,920	1,548	2,064	—	—	126	252	228	234
1,386	1,608	1,920	1,623	2,164	—	—	134	268	228	249
1,554	1,776	2,275	1,773	2,364	—	—	152	304	276	285
1,721	1,958	2,642	1,923	2,564	—	—	171	343	324	327
1,796	2,044	2,642	1,998	2,664	—	—	181	362	324	348
1,952	2,251	3,115	2,147	2,863	—	—	200	401	384	390
2,027	2,354	3,115	2,222	2,963	—	—	209	419	384	411